BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
7 A
4
N
IV
13
Digitized by Google

Emptus a Carolo de [illegible] 15 die [illegible] 1622 [illegible]

530 1

[illegible]

[illegible] — 20

IOANNIS BERNARDI DIAZ DE LVCO,

Decretorum Doctoris, Hiſpani, Epiſcopi Calagurritani, PRACTICA CRIMINALIS CANONICA, in qua omnia ferè flagitia, quæ à clericis committi poſſunt, cum eorum pœnis deſcribuntur.

Quæ his notis [ ] plurima intercluſimus, huic poſtremę editioni ab Autore adiecta ſunt.

PERMISSV SVPERIORVM.

Romæ, Apud Vincentium Accoltum, M D LXXXI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

REUERENDO IN CHRIſto patri ac domino, D. Ioanni Bernardo Diaz à Luco, Calagurritanæ eccleſiæ Præſuli digniſsimo, Gulielmus Rouillius felicitatem precatur.

HABET hoc eximium, Præſul ampliſſime, illuſtrium hominum virtus, vt vel ignotiſſimum quenque in ſui admirationem rapiat, eorumque animos coniungat, quorum corpora longiſſimo locorũ dirimuntur interuallo. Idque ſi aliàs vnquàm, proximis certè hiſce annis, quibus ex diuinis ingenii tui monumentis, quæ ſuperato Pyrenæo, ampliſſimi tui nominis ſplendore bonam Europæ partem adimplerunt, ſingulares animi tui dotes deguſtare cœpimus, admirabilemque virtutum tuarum concentum vel per nos ipſi perſpicere, vel ex aliis qui iſtic negotiantur, ſtudioſè cognoſcere, quouis Sibyllæ folio verius eſſe comperi. Tanta enim ex eo tempore Amplitudinis tuæ admiratio, & quædam quaſi veneratio, animo meo inceſſit, vt omnes mihi deinde occaſiones aucupandas duxerim, quò quacunque tibi ratione innoteſcerem, noſtrique erga te animi propenſionem qualiquali officio declararem. Qua in re dum anxiè me, ſed fruſtra, diſcrucio, nulla ſe offerente occaſione, quæ tanto Amplitudinis tuæ ſplendore non multò inferior videretur: percommodè & propè diuinitus mihi cecidit, vt iſtinc ad nos reuerſus vir ornatiſſimus Gaſpar Trechel, & clariſſimi tui nominis ſtudioſiſſimus, & mihi arcto affinitatis vinculo coniunctus, tuo mihi nomine reddiderit duo eximia

feliciſſimi tui ingenii opera, Practicam nimirum, criminalem, & Regulas iuris, ambo vt multò accuratiore lima abs te recognita, ita auctario minimè pœnitendo locupletata: nihil me tibi in præſentia gratius facere poſſe affirmâs, quàm ſi ea quàm primum, & quàm accuratiſſimè typis meis excudenda curarem. Quam tam obuiam incundæ abs te gratiæ occaſionem eo mihi auidius atripiendam putaui, quòd opera ea ſanè inſignia eſſe conſtaret, planeque digna, quæ diligentius, typiſque elegãtioribus excuſa, omnium manibus tererentur· quippe in quibus. præter abſolutiſſimam quandam diſciplinarum omnium cognitionem, non obſcura etiam veræ pietatis ſtudia eluceret. Vt interim cęteras verè heroicas animi tui dotes prætermittã, quibus Carolus Imperator, perſpicaciſſimi princeps ingenii, tantum deferendum putauit, vt te intimis ſuis conſiliis adhibitum, earum curarũ, quibus latiſſima iſta regna regũtur, participem eſſe voluerit, & Calagurritani Prçſulatus faſtigio inſignitum, ad Tridentinum Concilium de maximis Reipubli. Chriſtianę commodis tractaturum ampliſſima cum poteſtate legandum putarit: id nimrum ratus, quod res eſt, paucos ſe prudẽtia pares, ſuperiorem habere neminem, cui tantam rerum molem concrederet. Sed dabitur aliàs, Prçſul ampliſſime, vberior laudes tuas prędicandi occaſio: quas ſi vel maximè hic proſequi velimus, tam anguſto tamen epiſtolę ſpatio excluderemur. Reliquum eſt, vt hoc clientis tui officium boni conſulas, omniaque à nobis, quæ vel induſtria conſequi, vel labore perficere poterimus, & poſtules & expectes. Vale.

PROOE-

PROOEMIVM.

SICVT I dignum & ſacræ ſcripturę conſonum fuit, legibus humanis eximere eos, qui in ſortem Domini vocari meruerunt (quos clericos appellamus) nec pari earum ſeueritate puniri, ſi quādo eos labi fecerit humana fragilitas (quæ cū iuſuis ordinis ſuſcepti, ſeu profeſſionis amplexatę regulis, nuſquam ſic poteſt ſubiugari, quin aliquando reſiliát) ſic etiam neceſſarium fuit (ne clerici tali immunitate inſolentes effecti effrenatè viuerent) ſanctionibus ſacris noxios eorum affectus compeſcere, & in earum tranſgreſſores animaduertere. Quamobrem in aurea ac florentiſſima illa militantis eccleſiæ ætate, per religioſiſſimos ſuos gubernatores, aduerſus omnia ferè (quæ à clericis poſſunt perpetrari facinora) deſcriptæ extant vltiones ac pœnæ. Tantus inſuper fuit in illis antiquis ac ſanctis patribus clericalis honeſtatis zelus, vt aliquando leuia etiam & parum pernicioſa crimina ſub grauibus pœnis prohibuerint. Sic tandem clericorum exceſſibus pœnas condignas ſtatuerunt, vt niſi executorum tepiditas ac ſegnicies illas parum metuendas reddiderit, non minus illæ clericos omnes à perpetratione criminum cohibere poſſent, quàm ſibi ſubditorū vitia reprimunt Cæſareę leges, quæ membrorum truncationes, ac vitæ periculum comminantur. Itaque ſępe mecum ſanctorum illorum patrum zelum conſideraui, huius autem tempeſtatis incuriam contemplatus ſum,

qua priſtina illa ac pia inſtituta non modo ob non vſum abrogata, ſed per contrarium vſum contempta, ac irriſa cuiuis licet intueri. Prętcrea quæ in clericali ſtatu hinc ſucceſſerint incommoda, ac quantus cenſurarum adſit contemptus, qualis morum peruerſio ſubſit, penſitaui quàm plurics. Et ſummo quodam ardens deſiderio, vt ſacrarum illarum ſanctionum gladius (Iudicum inertia, ac tepiditate, ne dicam vitioſa, muneribusq; redempta diſſimulatione, magna infectus rubigine) purgatus ſplendeat, ac ſeſe offerendo clericorum oculis ac mentibus, timorem ingerat delinquendi, libellum hunc componere ſtatui: quò iudices eccleſiaſtici facilius inſtruantur, ac expergefacti à ſomno vitiorum, grauitatem, clarioribus mentis oculis intelligant, intellecta celerius ac debitis pœnis coerceant, vtq; clerici omnes in eo, in quibus delinquere poſſint, agnoſcant, ac errãtes, quales deceat eos pertimeſcere pœnas perpendant. Vidi namq; ſæpius in clericis minima puniri acriter, leuia cautius quandoq; vitari, magna verò, aut diſſimulari, aut leuiter corrigi, vnde accidit in grauia eos facilè labi, & ſine metu pœnę torpere, ex quo eccleſiaſtici ordinis facies non parum deformata conſpicitur. Quod Bernardus reprehendit dicens, Prælati noſtri culicem ligant, & camelum deglutiunt, dum maiora prętermittẽtes, minora diſcutiunt. In hoc igitur paruo libello quiſque pręſulum, aut eius vicem gerens breui tempore leget quę poſſunt clerici committere crimina, quantiq; illa faciãt canonica iura. Quas inſuper ex antiquis ſanctionibus ætate illa editis (qua & fortiora corpora, & maiora merita conoſcebantur) fragilius ſeculum ſuccedens temperauerit. Quidve doctores pœnalia iura

canonica

canonica exponentes tradiderint. Quò fiet, vt qui zelo corrigendi ęſtuant iudices, quo facilius deſiderium explcant, adinueniant, diſcant etiam qualiter decet eos zelum ſuum ſacris canonibus adæquare, ne cum periculo animę ſuæ, ac ſubditorum diſpendio in crudelitatem ac aſperitatem quandam conuertant, inſtarq; imperiti ac crudelis chirurgi vulneribus minimis, & quibus leuibus valet mederi pharmacis, carnis aduſtione, aut reſecatione medeantur. Sunt enim plerique iudices, qui ſuę prauæ temperaturę impetus, & quaſi inſitam rabiem, iuſtitiæ zelum reputantes, ſemota omni humanitate (quę nec ipſis defuit pecudibus) in captos quoſque deſæuiunt, illisq; defenſionis copia ſubtracta, ac iuris ordine peruerſo, aſperius infligant ſupplicium, quàm pro ratione culpę, legali cenſura decernat. Ac inſuper ſic dolent reum aliquem innoxium reperire ac declarare, velut ſi accuſati liberatione, ipſi rei efficerentur. Eſt & alia iudicum ſpecies, non parum pernicioſa Reipublicę, qui inquirendi pigritiam, corrigendiq; ſocordiam, miſericordiæ cuipiam adſcribere nituntur, quiq; dum impijs miſerentur, ſceleratiſſimis hominibus vrbes ac loca replent. Hi forſan, perlecto libello hoc, ineptam illam ac crudelem clementiam deponent, conſiderantesq; quanti fecerint clericorum facinora patres antiqui, quantumve ad Chriſtianam religionem propagandam cenſuerint illi conducere vitam honeſtam clericorum, non ſic ſegniter illa punient, nec facilè quibuſuis oblatis ſibi precibus aut munuſculis, diſſimulabunt. Pollentes præterea iudices doctrina, zelo, ac prudentia in officijs requiſitis (ne aliorum exceſſuum neglecta correctio, ſibi interitum parturiat, ut ac-

cidit Heli ſummo ſacerdoti) hoc opuſculo prouocati, ad reformandos clericorum mores, accingentur. Quo fiet, vt illis reformatis, laicorum etiam vitam (qui exemplo quopiam pernicioſo à clericis habito, plura ſibi alia quantumuis grauia licere contendunt) purgari, ac perfici meritò ſperandum erit: aut ſi hoc ſaltem bonum defuerit: non enim videri continget aliquãdo, in magnam Chriſtianorum perniciem, clericos ſceleratiores eſſe laicis: cùm & diuus ille Hieronymus dixerit, Quòd vehementer deſtruit Eccleſiam Dei, laicos meliores eſſe quã clericos.

AVTOR OPERIS LECTORI

S. P. D.

NON me præterit, candidiſſime Lector, tibi ad calcē noſtri operis peruenienti contigiſſe id quod alicuius oppidi pulchros & excelſos muros proſpicienti, euenire ſolet, vbi demum perluſtrato eo, humiles domos, & anguſtos calles intuetur. Nam cùm in noſtri huius opuſculi veſtibulo tam amplam denunciationem criminum, ac pœnarum varietate refertam legeris, longam tibi examinationem ſingulorum promittentem, viderisq́ in ſingulis capitibus plura quæ dici poterant & debebāt, prætermiſſa: alia diſcuſſa ſecus quàm decebat, aut res ipſa patiebatur, meritò te ſpe concepta fruſtratum dicere poteris, Autoremq́ incuſabis, quòd non paria ædificio fundamenta iecerit, aut iactis cōdigna ædificia

conſtruxerit. Sed noli quæſo contemnere oblatum munuſculum, & autoris animum, ſi non lectorum votis ac peritiæ materieſq; fæcunditati ſatisfecerit. Optaui, mihi crede, hoc præſtare, ſi non obſtitiſſet ſacerdotij munus, Conſilij regij onus, ac inquietudo curiæ, vbi nec animi quies datur, nec librorum copiam (ad hoc maximè neceſſariam) licet aſportare: præcipuè quòd poſt trigintaduos annos & amplius in ſolo Pontificio ac Cæſareo iure conſumptos, non illæ adſunt corporis vires, quas negocia exigunt, & veritatis ſtudioſus inueſtigator exoptat. Statueram equidem huius intellectualis filij emancipationẽ differre, ne cum eiuſdem periculo, ac patris dedecore, ſui iuris effectus, tantum orbem peragraret. Sed inſtiterunt amicorum preces, qui propriæ & communis vtilitatis effectu ætatis veniam poſtularunt, quam tãdem à me obtinuerunt, tum vt illis rem quam opinabantur æquam, non negarem (Cui enim aliquoties non contingit proprijs commodis

&

& honori amicorum petita præferre?) tum etiam (vt verum fatear) quòd cùm mors omnibus quotidie minetur, meq́ poſſet (vt alios plures amicos & ſocios, etiam ætate minores & valetudine proſperiore) intercipere; timui, ne illa ſuperueniente, & eo quod ſcriptum eſt, & quod ipſe in hoc opere deſideras, fruſtrareris. Suſcipe ergo, & lege benignè libellum hunc, Lector amice, maluśq́ eum adhuc infantulũ in obſequio recipere, quàm parentis morte ſuccedente, eum tanquam abortiuum (cum alijs pluribus ingenij fœtibus, quibus ſecula noſtra carent ob autorum immaturam mortem) ſepulturæ tradere. Sat enim tibi ſit, quòd ſi vacat, & iuris peritia ſuppetit, poteris illum tot additionibus ornare, vt lectorum omnium deſideria expleas, non minimam inde laudem comparaturus. Intelligesq́, cùm tu id fueris aggreſſus, quàm non ſit leue ex varijs libris ac autoribus veras excerpere concluſiones, omniumq́ oculis perpetuò iudicandas exponere,

nulla alia ob id mercede recepta, niſi vt aliqua pars temporis (de quo ratio reddenda eſt) proficiendæ reipublicæ inſumeretur. Vale.

DENUNCIATIO

CAPUT I.

CORAM vobis Domino N. Officiali ac Vicario generali ego N. presbyter promotor ſeu fiſcalis curiæ veſtræ,denuncio quòd Coluberius & Serpelion diœceſis huius originarii,in ea domicilium habẽtes,& beneficia, grauia & plura perpetrarunt facinora. Cùm enim laici eſſent, ſine ordinibus miniſtrare, ac celebrare ſunt auſi. Tandem verò excommunicati,illegitimi,rebaptizati,bigami,ſerui ſine dominorũ ſuorum licentia,& illiterati, & poſt peractam pœnitẽtiam ſolennem,per ſaltum,furtiuè,extra tempora, & ante ętatem debitam,& ab alieno epiſcopo, ac ſimoniaco, excommunicatoque, hæretico, & à collatione ordinum ſuſpenſo,& qui epiſcopatui renunciauerat,ad ſacros ordines ſunt promoti, ac ſuſpenſionis, excommunicationis,ac interdicti cenſura nodati, nõ ieiuni, ac in die ſæpius, & ſine aqua & igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo, & ſuper altari nõ conſecrato, ac in priuatis locis ſine licentia epiſcopi celebrarunt, miſſamq; pro requie defunctorum promulgatam pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum, Euchariſtiã ob ebrietatem ac voracitatem euomuerunt, ac ob negligentiæ

ipſo-

ipſorum aliquid ſanguinis ſtillauit in terra & in altari, aliquoties inſuper celebrando corpus & ſanguinẽ domini non percipiebant, ſuper rebus aptis ad facien dum ſortilegia & ad illum effectum tantum vnam, vel plures miſſas ſcienter celebrarunt, adhibitis nephariis precibus, & verbis ſuperſtitioſis, in cuſtodia Euchariſtię deſides. Commendatumque ſibi infirmum baptizare noluerunt, beneficia plura poſſident, quorum aliqua patres eorum nullo mediante poſſederunt, & in pluribus eorum intruſi ſunt, viuis eorũ poſſeſſoribus, & occaſione laicæ recognitionis, non requiſita epiſcopi audientia, beneficia eccleſiaſtica ſibi prę́ſumpſerunt vendicare, & in nullo beneficiorũ reſident, quumque parochiales eccleſias habeant, intra annum non fuerunt promoti. Officium inſuper diuinum, prout tenentur, non recitarunt, negotiatores, ac alienæ rei conductores, proxenetæ illicitorum contractuum, Laicorum miniſtri, ac in rebus eorum procuratores exiſtentes, tabellionatus officium exercentes, ac leges & Phyſicam audientes, villarum procurationes ſuſcipientes, ac principum & ſecularium virorum iuſtitiarij, contra eccleſias à quibus beneficia obtinent, aduocati vel procuratores extiterunt. Inſtituti hęredes rogati de reſtituendo hęreditatem incapaci, tacitam fidem dederunt. Calumniatores, maledici, venatores, ioculatores, goliardi, ſeu buffones. Carnificum ſeu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè & perſonaliter exercentes. Aleatores, ac bona eccleſiæ dilapidantes, publicis ſpectaculis, ac clandeſtinis nuptiis intereſſentes, nuptias ſecundas benedicentes, virgatis ac partitis, & aliis prohibi-
tis

tis veſtibus publicè vtentes, ac comam nutrientes ſiue relaxantes, ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matrimonium de facto contrahentes. Monialibus & ſpiritualibus filiabus ſe commiſcentes, ſtupri, inceſtus, adulterii, ac criminis nephandi rei, ſacrilegi, vſurarij, a manifeſtis vſurariis oblationes recipientes, eoſque eccleſiaſticę ſepulturę tradentes, fures, ſimoniaci, periuri, ac falſi teſtimonij rei, homicidę, venefici, parricidæ, & per aſſaſſinos alios interfici mandantes, truncationesque membrorum per ſe facientes ſeu iudicantes, duellum aliis ſponte offerentes, ſeu oblatum ſuſcipientes, naues ad pugnam gubernantes, & conflictũ perſonaliter exercentes, aliosque ad pugnam incitantes, violentiæque illatores, literas ad alios directas aperientes, & aduerſariis oſtendentes. Eccleſiaſticos viros vt ſua reſignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant, capientes. Incendiarij, ac raptorum & eccleſiarum violatorum non ſatisfaciẽtium ſepulturis intereſſentes, eorumque eleemoſynas recipientes, ac de eorum rapina participantes. Sortilegi, conſulenteſq; aruſpices, incantatores, ariolos, augures, ſortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur, & peccatores qui ſibi confeſſi fuerunt, ſigno aut verbo prodentes, blaſphemi, apoſtatę, ſchimatici, hęretici, ac hęreticis receptatoribus, defenſoribus, & fautoribus eorum eccleſiaſtica adhibentes ſacramenta, ac eos chriſtianę ſepulturæ tradentes, & eorum eleemoſynas ac oblationes recipientes Falſarij, conſpiratores ac lęſæ maieſtatis rei, ſeque de ſuis criminibus gloriantes. Quare peto præmiſſorum habita informatione ſummaria, eos citari perſonaliter, aut capi, ab eccleſiis ad

quas confugerunt extrahi, incarcerari, tortura, ſiue iuramento, pręmiſſis interrogari, confeſſionibus propriis, aut teſtibus conuictos ab ingreſſu eccleſiæ interdici, ſuſpendi, beneficiis priuari, ac bonorum publicatione puniri, verberari, in exilium mitti, deponi, ác in arctum monaſterium detrudi, in perpetuum carcerem damnari, ac exigentibus culpis, aut data incorrigibilitate degradari, ac ſeculari curiæ tradi, pœnisve aliis pecuniariis, vel corporalibus, canonicis, vel ſynodalibus: conſuetudinariis, ſiue arbitrariis puniri, aliquo lapſu temporis non obſtante. Deficiente verò legitima probatione ob vulgatam infamiam, graue ſcandalum, vehementem ſuſpicionem ex teſtium dictis obortam, illis purgationem indici, in qua ſi defecerint, vti conuictos puniri. Si verò capi non potuerint, abſentes eos pęnis damnari condignis. Pro quibus omnibus ac in neceſſariis eorum, veſtrum imploro officium, ac expenſas proteſtor & peto.

Coram

Coram vobis Domino N. *Cap. I I.*

QVoties enim ad expurgandam eccleſiaſticam Rempubl. facinoroſis clericis alicuius eorum flagitium nunciandum eſt, decet vt id in præſentia iudicis fiat. Sic enim & iudex ipſe perpendere poterit, quę ſit perſonæ qualitas contra quàm denunciatio fit, quæ inſuper delicti ſpecies ac grauitas, vt iuxta illam quæ futura ſunt ordinet ac præcipiat, intelligatque quo animi motu, quave certitudine delicti, fiſcalis ſuus, aut quiuis alius denunciaturus accedit, & an etiam negocium id de quo agitur notario qui tunc ſe illi offert, tuto committi valeat. Non enim in criminalibus cauſis minima cura iudicis debet eſſe perſonam notarij eligere, ac variare iuxta caſuum & negociorum occurrentiam, cum pręcipue inter plures optio datur. Multum namque impedit delictorum correctionem tabellionum animus corruptus precibus aut pretio, ſeu particulari quadam affectione, vnde ſæpius cauſarum ſecreta reuelant, teſtes negligenter, & non vt decet, examinant, & iudices ipſos varijs perſuaſionibus & fictionibus ad ſuæ prauæ intentionis tramitem inclinare ſatagunt, aut aptis importunitatibus oppugnant, eorum inſuper torpore & ſegnitie (cum a iudicibus ſeu fiſcalibus in ſimilibus cauſis nihil accipiant, quo ad laborem ſcribendi & ſolicitudinem inſtigentur) perit ſæpius probationum copia, & reorum pauperum defenſio. Oportebit etiam de omnibus curiæ tabellionibus diffidere, quando illos certioraturos malefactorem de his, quę geruntur, iudex probabiliter ſuſpicatur, extraneumque quærere notarium, quo præſente denunciatio

fiat, & per quem ſummarie informationis teſtes examinentur, ac mandatum capturæ ſubſcribatur. Proderit prætерea quòd iudice præſente denunciationes fiant cōtra reos, nam ex hoc ipſe facilius illorum memoriam conſeruabit, & melius rationem criminaliū cauſarum. & ſtatus earum ab officialibus exiget, nec eis licebit, aliquorum proſequi cauſas, & reliquas pro arbitrio ſilentio præterire.

Officiali ac vicario generali. *Cap. III.*

HI duo termini officialis, ac vicarius inter ſe differunt, vt notat Gulielmus in clemen.j.de offic.vicar. quem refert Federic. de Senis in conſi.302. incipien. Reuerende pater dicitur in iure, in colum.fin. Nam quicquid poteſt officialis, poteſt & vicarius, ſed non conuertitur: & officialis non habet poteſtatem circa actus ſpirituales extraiudiciales, quia illud pertinet ad vicarium in ſpiritualibus, & vicarius poteſt punire & corrigere, non tamen officialis. Quando autem epiſcopus vnum ſolum vicarium conſtituit, credit Federic. vbi ſupra, quòd tranſit in eum quicquid tranſit in officialem, & quicquid tranſire potuit in vicarium in ſpiritualibus. Ioan. Andr. tamen in addit. ad Specul. in rubr. de officio vicarij, dicit quòd iſta vocabula ſunt ſynonyma, & ſic idem eſt dicere officialis, quod vicarius, & quòd dimittenda eſt iſta diuerſitas vocabulorum conſuetudinibus patriæ, quem refert Barbat. in clemen. Et ſi principalis. de reſcr. in 1. colum. qui dicit quòd iſta opinio Ioan. Andr. videtur verior, & ſic quòd nulla ſit differentia in effectu, ſed ſolum in nomine, reiecta opinione Guliel. vbi ſupra,

qui

qui nititur facere differentiam inter ea quę ſunt gratiæ, & iuſtitię, & iuriſdictionis voluntariæ, prout latius ipſe refert. Præter alia autem quæ in his qui creãdi ſunt officiales adeſſe debent, tanquam quibus totius diœceſis moderatio ac regimen committenda ſunt, aut ſaltem committi ſolent (licet verius ij coadiutores, non vero excuſatores epiſcoporum eſſe deberent) vt crimina corrigere & punire poſſent, pœnamque depoſitionis infligere, non ſufficit quòd ſolum aliquis in officialem creetur, ſed requiritur quòd ſibi expreſſe prędicta committantur: vt ſanxit Bonifacius huius nominis pontifex viij. in cap. licet, de officio vicarij, libro ſexto. Sufficeret etiã iuxta gloſſ. ibi quòd expreſſis aliquibus caſibus ex requirentibus ſpeciale mandatum, cętera ſub generali clauſula committerẽtur.. Aduerte tamen quòd talis officialis ex generali mandato poſſet inquirere, vt notant Io. mona. Lapus, & Domin. contra Ioan. And. ibi. & vide notabile verbum in iſta materia per Marian. in cap. Qualiter. lo 2. de accuſat. quęſt. 5. art. 14. quod refert Felin. in cap. Non poteſt. de re iudicat. in 4. col. vbi dicit quòd licet vicarius epiſcopi ex generali mandato non poteſt punire, tamen ſicut poteſt inquirere vt ſupra, ita poſſet inquiſitum abſoluere abſque alia relatione ad ſuperiorem: & dicetur facta inquiſitio & abſolutio ex poteſtate ordinaria vicarij, quę non impeditur, per d. cap. licet, quod dicit dictum peregrinum & nũquam obliuiſcendum. Et quamuis Ripa in l. condemnare. in 3. col. nu. pen. ff. de re iudi. referat hanc concluſionem Maria. & Feli. & dicat quòd iſta deciſio non videtur vera, quia vicarius non prohibetur condemnare criminoſos fauore ipſorum delinquẽtium, ſed de-

fectu poteſtatis iuriſdictionis. Vnde cum vicarius careat poteſtate, non videt quomodo poſſit abſoluere. Ego credo eorum opinionem eſſe veram in terminis in quibus ipſi loquuntur,quia dicunt,quòd ſicut permittitur vicario facere inquiſitionem ad effectum remittendi culpabiles inquiſitos ad epiſcopum,ſequendo deciſio. Rotæ 66. in nouis. ita ſi poſt inquiſitionẽ inuenerit eos innocẽtes,poteſt abſoluere. Nam in iſto caſu ſententia abſolutoria vicarij non eſt a crimine, vnde non operatur exceptionem rei iudicatę, ad quã pronunciandam neceſſaria eſſet iuriſdictio,ſed eſt ſolum abſolutoria ab inquiſitione per eum formata, ad quam ſufficit eadem poteſtas qua potuit inquiſitionẽ formare, & eundem quem abſoluit ad epiſcopum remittere,ſi fuerat inuentus culpabilis.Et iſto modo nõ obſtat regula negatiua, Quòd qui non poteſt condẽnare, non poteſt abſoluere: in qua etiam videtur fundari Ripa, dum impugnat prædictos doctores.An autem quando officialis epiſcopi fecit compoſitionem pecuniariam ſuper adulterio poſſet præiudicare epiſcopo, quo minus poſſit iterum cognoſcere, & debita pœna clericum criminoſum punire, vide Paul. de Caſt. conſ.348. notandum, in primo volumine. & ſi quiſquam dubitauerit, cur tantorum ac tam grauiũ criminum cauſas,coram ſolo officiali epiſcopi tractãdas, ac ab eo definiendas propoſuerim, cum antiqua iura Aegatenſium & Carthaginenſium conciliorum, ſtatuerint, diaconum a tribus epiſcopis vicinis, presbyterum a ſex, audiendos eſſe, vt habetur in capit. ſi quis tumidus. cum duobus ſequentibus. 15.quęſt.7. præcipue, cum illa tria capitula intellexerit Archidiaco. ibi, in cauſa criminali,in qua proceditur ad depo-

ſitio-

ſitionem, prout ſunt in hac noſtra denunciatione plura crimina depoſitione digna. Huic dubitationi ſatiſfaciendo dicimus, quòd de conſuetudine audiunt epiſcopi per ſe, vel per officiales ſuos cauſas criminales clericorum ſuorum: vt not. Specul. tit. de accuſatione. in §. quarto loco. cuius meminerunt Ioan. And. & Domin. & Philip. in cap. degradatio. de pœn. lib. 6. Vnde ſolus epiſcopus ſine numero aliorum epiſcoporum poteſt clericum verbaliter deponere, vt not. ibi Domin. & Philip. In criminibus autẽ illis in quibus procedendum eſt ad actualem degradationem, tunc adhibendus eſt numerus epiſcoporum: de quo in dictis iuribus in examinatione & definitione cauſæ, & ad pronunciandam illam verbalem depoſitionem, quæ debet præcedere actualem degradationem, vt not. Dominicus & Philip. in d.c. degradatio. & ſcribitur in libro Pontificali, fol. 203. col. 4. Hodie vero in concilio Tridentino in tertia ſeſſione celebrata, Anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo primo, can. 4. ſtatutum eſt quòd liceat Epiſcopo ſeu eius vicario procedere in dictis criminibus etiam ſine requiſito numero Epiſcoporum: ſubrogatis tamen loco eorum totidem Abbatibus vel perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, prout habetur in decreto dicti concilij tenoris ſequentis: Epiſcopo per ſe, ſeu illius vicarium in ſpiritualibus generalẽ contra clericum in ſacris etiam presbyteratus ordinibus conſtitutum, etiam ad illius condemnationem, necnon verbalem depoſitionem, & per ſeipſum etiã ad actualem atque ſolemnem degradationem ab ipſis ordinibus & gradibus eccleſiaſticis in caſibus in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia, in numero

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

a Canonibus definito requiritur, etiam abſque illis procedere liceat, adhibitis tamen & in hoc ſibi aſſiſtẽtibus totidem Abbatibus vſum mitrę & baculi ex priuilegio Apoſtolico habentibus, ſi in ciuitate aut diœceſi reperiri & commode intereſſe poſſint. Alioquin alijs perſonis in eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris ſcientia commendabiles exiſtant.

Ego N. presbyter. *Cap.* *IIII.*

CVm enim in curijs eccleſiaſticis officio fiſcalis functuri, vltra laicorum crimina, clericorum etiã flagitia accuſare, ſeu denunciare debeant, & laicis interdictum ſit clericos accuſare, vt in cap. Laico, & in cap. Sicut ſacerdotes. 2. quæſt. 7. optime faciunt Prælati, ſi ſacerdotes aut in ſacris ſaltem conſtitutos viros, ſimilibus pręficiunt officijs: illi namque non ea qua ſeculares viri inuidia, ac infeſtatione, clericorum flagitia accuſabunt, aut iudicibus nuntiabunt, & vitia ſolum perſequẽtes, reorum perſonas tanquam in eadem ſorte Domini vocatas non abhorrebunt. Fiet inſuper vt ad occultanda crimina, non ſic facile muneribus corrumpantur. [Quod tandem prudenter ſtatutum inueni inter Conſtitutiones Cæſerauguſtanæ Prouinciæ, cuius eſt Eccleſia noſtra Calagurcitana, in titulo, de procuratoribus, in Conſtitutione penul. tenoris ſequentis: Nullus de cętero procurator fiſci admittatur: niſi in ſacris ſit ordinibus conſtitutus, ſuffraganeis noſtris & eorum Officialibus contrarium faciendi poteſtatem omnimodam adimentes.] Debent tamen prẹlati cauere, ne ſimilia officia illis vel

alijs ſub annuo cenſu locent. Nam dum hoc fit, ferueńt vitijs omnibus reipublicæ, clericique ac laici facinoroſi, non vitę emendatione, ſed pecunię pręſtatione canonicam vltionem effugiunt, quam promerentur. Sicque dum quid offerre poſſint habeant, quod in eis aliquid puniri poſſit, non timent. Cũ pręterea ſynodalium teſtium vſus inſimul cum ipſa ſynodorum celebratione (non paruo chriſtianitatis diſpendio) perierit, & eorum loco in ſingulis diœceſibus ij, quos fiſcales vulgus appellat, creati videantur, non minima debet eſſe prælatorum cura, vt ad huius officij onus & exercitium prudentes, fideles ac ſolertes viros eligant, qui ſubditorum ſuorum ſpiritualia vulnera valeant inueſtigare, illaque iam nota, & probatione non difficilia pręlatis eiſdem aut ſuis vicarijs reuelare ignauia non differant, aut perfidia diſſimulent. Et vt hoc diligentius obſeruent, aduertant ſemper Prælati ſeu eius Vicarij in creationibus talium fiſcalium, vt eos faciant ante omnia iurare, quòd officium ſuum fideliter, diligenter, & legaliter exercebũt. Cum enim tales cenſeantur publici denunciatores, tenentur in principio ſui officij iurare, vt notat Ang. in l. ſi vacantia, de bon. vacan. lib. 10. quem refert Prępo. in c. de accuſatione. 2. quæſt. 8. col. 65.

Promotor ſeu fiſcalis curię veſtrę. *Cap. V.*

Officium huius fiſcalis creati a pręlato, vel iudice, loco officij iudicis ſuccedit, & quod facit iſte ex mandato iudicis, videtur facere ipſe iudex, vt notat Prępo. in cap. de accuſatione. 2. quęſt. 8, in col. 36. & col. 39. Vnde non tanquam pars accuſans debet iudi

cari. Pro quo optime facit quod notat Innoc. & alij, vt refert Feli. in col.2. in cap. Cum clamor. de teſtib. quòd quando perſecutor inquiſitionis eſt datus a iudice, ad ipſam inquiſitionem proſequendã, tunc quia talis non eſt proprie pars, ſed miniſter iudicis, ad eius inſtantiam poſſunt teſtes repeti, quia tunc potius iudicis officio repetuntur. Ex quo ego aliàs dicebam in contingentia facti, quòd ſicut iudex procedens ex officio ſuo; & non ad petitionem partis, præcedente infamia, poteſt reum cogere ad iurandum de veritate delicti de quo infamatus eſt, vt notat Abb. in cap. Cũ ſuper. de confeſ. quaſi ad finem. Pari modo poterit hoc facere ad petitionem dicti fiſcalis, cum hoc tamen neceſſario temperamento, videlicet niſi fiſcalis proſequeretur talem accuſationem, ex qua ſi vincat, defertur lucrum ſibi ab aliqua conſtitutione ſynodali, vel conſuetudine pręſcripta, cum tunc videatur ſequi proprium intereſſe, & ad id oporteat probationes habere legitimas.

De nuncio. *Cap. VI.*

Libuit enim ſub denunciationis verbo hanc delictorum congeriem ſcribere, quia Epiſcoporum promotores ſeu fiſcales malis denũciatoribus, quàm accuſatoribus aſſimilari par eſt. Et licet variæ ſint in iure denunciationis ſpecies, ut declarat Henri. in cap. Nouit. de iudic. fin. col. Et latius ibi proſequitur Abb. & diffuſius Præp. in cap. de accuſatione. 2. quæſt. 8. in col. 56. & pluribus alijs. Illa tamen quę materiam noſtram complectitur eſt denunciatio, quæ dicitur publica, quam ſic diffiniuit ſeu deſcripſit Præpo. ubi ſupra,

pra, in col. 64. Eſt enim denunciatio, criminis alicuius apud competentem iudicem, per officialem ad hoc deputatum facta delatio, ad pœnam eidem inferendam. Competit namque hæc ex mero iudicis officio procedentis in ea ad denunciationem ſeu promotionem ſuoum officialium: ſecundum prędictos doctores vbi ſuprà, & fundatur ex l. ea quidem. C. de accuſatio. & cap. Epiſcopus in ſynodo. 35. quæſt. 6. & l. diuus. ff. de cuſtodia & exhibitione reorũ. cap. preterea. de teſtibus cogendis. Et nota ꝙ ab iſta denunciatione repelluntur officiales, ſi ſunt criminoſi, vel infames, notat Henricus d. colum. fin. allegat textum, & quod ibi notat Bernar. in dicto cap. Præterea. Et licet in hac materia denunciationis publicæ Doctores cõmuniter ſcripſerunt in d. cap. nouit, & in dicta l. Ea quidem. quòd notoria tantum crimina denunciari poſſunt: Communis tamen ſtylus curiarũ eccleſiaſticarum admiſit, ut indiſtincte illarũ fiſcales, ſeu promotores accuſationes ſuas, vel proprius denunciationes inſtituant, in quo videtur recepta opinio Saliceti in dicta l. Ea quidem, dum dicebat, quòd etiã non notoria denunciari debent, dummodo probari poſſint, quod equum videtur: nam ſi de ſolis notoriis criminibus clerici p fiſcales accuſandi eſſent, plura alia, quæ ſæpius occulta, & ſi probabilia ſunt, impunita manerent. Vnum autem conſulendum ſe offert iudicibus eccleſiaſticis, vt non permittant de aliquo occulto crimine accuſare clericũ apud eos per fiſcales, niſi delatorem ſibi prius obtulerint; aut uideant, ꝙ dicti officiales ſufficienti probatione, aut legitimis indiciis muniti cauſam ipſam aggrediuntur. Si enim Reges noſtri ſuis fiſcalibus iniungunt ut habeant delatorẽ,

cur

cur & iis qui ad accuſandos clericos creati ſunt officiales per epiſcopos hoc non precipietur. Et quia de delatore mentionem fecimus, & hæc materia Canoniſtis non eſt familiaris, ideo circa eam notari debent ſequentes concluſiones. Quòd quando iudex delatorem admiſerit, ille ſe obligare debet de probando qđ denuntiat, ita quòd fiſcus obtineat: vt probatur in aučtentica, de exhibendis reis. §. 1. per quem ita determinat Lucas de Penna, in rubr. de delatoribus, lib. 10. colum. 2. verſicu. Ad deferendum. Poſtquam uerò obligauit ſe probare quod detulit, ſi ſemiplene probauit, non ſufficit quò minus condemnetur ad pœnam, ad quam ſe adſtrinxit ſi non probaret, vt cõcludit dictus doctor ipſ. eiuſdem tituli, in 3. colũ. verſi. Sed pone. Si autem delator probauit crimen, & reus defenſiones iuſtas, tunc ſi tales erant adeo notæ, φ delator habuit iuſtam cauſam credendi φ inique procedebat ad delationem, tunc non excuſabitur a pœna. Secus autem quando detulit crimen quod erat publicè notum, & defenſiones totaliter occultæ, & fama in contrarium habebatur, quia tunc delator excuſabitur a pœna, ſi ſuam, vel ſuorum iniuriã proſecutus eſt. Si autem deduxit crimen in delationem, cuius vindicta ſua non intererat, tunc puniendus eſt, quia ſe ad id aſtrinxit quod ſua non intererat. Ita cõcludit idem Lucas in d. col. 3 & ſequent. Ego tamen crederem in hoc ſecundo membro mitius puniendũ delatorem cui delictum fuit notum, & defenſiones occultę, quàm in caſu præcedenti, quia licet eius non interfuerit ratione ſuæ vel ſuorum iniuriæ, potuit moueri zelo iuſtitiæ & publicæ vtilitatis, quæ verſatur in expurganda prouincia malis hominibus. Quãdo ue-

ro

ro reus abſolutus fuit, quia teſtes fuerunt reprobati, propter delictum delatoris producentis, vt quia corrupti pretio, vel alias falſum dixerunt, tunc bene credit Lucas, vbi ſupra, in 4. colum. puniendum eſſe delatorem. Et idem dicit, ſi probatum fuit teſtes eſſe inhabiles, aut criminoſos, & hoc eſſe publice notũ delatori. Secus tamen ſi ſunt repulſi ex alia cauſa, ſine culpa delatoris, vel quam ipſe potuit ignorare: quia tũc non tenetur delator ad pœnam, ſecundum eũ. Quod tamen credit verum, vbi delator ſuam, vel ſuorũ iniuriam proſequitur, alias videtur ſibi dicendũ ꝙ teneatur, quia nõ ſatisfecit ei ad quod ſe ſponte obligauit. Sed ego etiam in hoc caſu crederem, arbitrio boni iudicis relinquendum, vt conſideret, an delator habuerit iuſtam cauſam ignorandi defectus teſtium, & an publicũ fuerit delictum, & numerus teſtiũ ſufficiẽs: aliter.n. nullus audebit crimina iudicibꝰ referre, quãtumcunque illa probare poſſit timore alicuius occultæ defenſionis cõpetentis reo accuſando. Placet pręterea dicti doctoris ſententia in d.l.2.col.5. verſic. Item quid ſit, dum tradit, ꝙ ſi quis denuntiat plura crimina capitalia, quæ ſe obligat probaturum ſub aliqua pęna, & ex illis vnicum probat ſufficiens ad condemnationem capitis, ꝙ non euitabit pœnam, quia non impleuit quod promiſit, & ſibi imputet, qui ſe onerauit ad ſuperflua comprobãda, quod poſſet practicari in materia noſtra, quando quis detuliſſet plura crimina depoſitione, vel aliqua pœna canonica digna, & vnũ ſolũ probaret, immò plus aſſerit dictus doctor, ꝙ qui ſe aſtrinxit probaturum crimen ſub certa qualitate in denunciatione deducta, ꝙ non excuſatur a pœna, ſi non probauit crimen cũ eiuſdem circunſtã-

tiis,

tiis,& qualitatibus,prout detulit,quãuis crimen probauerit fuiſſe commiſſum, vnde in hac materia delatorum iudicibus eccleſiaſticis conſulo, vt cũ eos acceperint, denuntiationem ab illis factam in ſcriptis redigant, eoſq; aſtringant ad probandum omnia crimina ibi deſcripta, cum ſuis qualitatibus ſub pœna in obligatione declaranda,monẽdo eos vt crimina, quæ probare non poſſunt, in delatione non inſerant,nulla in eis poſt monitionem & obligationem pœnitentia recepta: quia aliàs clerici accuſati de variis criminibus, infamati manent apud populũ,qui cũ accuſationis notitiã habet,non ſemper defectũ probationis aliquorum capitulorũ intelligit. Nec decipiat quoſdã iudices pietas quædam nociua quæ eos retrahit a condemnatione expenſarũ & pęnæ, quia vident delatores aliqua ex his quæ detulerint probaſſe,magis in hoc amantes ſuſurrones & maleuolos fouere, quàm clericorũ honori & famæ conſulere.Nec præterea ob id ꝙ delatores habeant obligatos ad probandum crimina quæ deferunt, faciles debent eſſe iudices in captura clericorum, maxime in grauibus delictis, niſi prius ſufficientem habeant informationẽ, quia ſi poſtea deficit illa,non ſatisfactum eſt captorum clericorum honori, relaxatione a carceribus,& condemnatione expenſarũ & pœnæ facta contra delatores:cum infamia carcerationis ob famoſum crimẽ vix aliqua relaxatione quantũuis honorabili, poſſit bene dilui, ſeu purgari. Et nota præterea in propoſito ꝙ ſentẽtia abſolutoria lata ſuper denũciatis,prodeſt ſicut lata ſuper accuſatis. ita notat Præpo.in c.de accuſatione.2. q.8.in col.68.verſi.quęro an abſolutoria.allegat Sali. in l.Ea quidẽ,ver.15.quæro.de accuſationib.An autẽ

iudex

iudex eccleſiaſticus debeat ſtatuere terminũ accuſare volentibus? Abb.in c.inter. de purg.can.col.2.diſtinguit, videlicet ꝙ ſi Epiſcopus vel ſuperior habet probationes promptas contra infamatũ, tunc non eſt neceſſe, neq; vtile ſtatuere terminũ accuſare volẽtibus, quia poſſet ſupponi amicus, & fieri colludiũ, & alia rõne de qua per eũ. Si tñ non habet illas promptas, põt,ſi vult,ſed non eſt neceſſe, ſufficit.n.ꝙ accuſator ſe non offerat. Ego ſemper tamen intellexi dictã concluſionẽ Abba. in delictis in quibus non conſtat ꝙ aliqua perſona ſit offenſa ex eis. Aliter.n.bene crederẽ iudicẽ eccleſiaſticũ debere illam requirere,an velit accuſare antequam ex officio, vel ad petitionẽ fiſcalis procedat. Nam ſi inquiſitionẽ ex officio formauerit, vel ad fiſcalis petitionẽ proceſſerit, non requiſita parte offenſa,& poſtea ſuperueniat accuſator,tunc ſeruãda eſſet diſtinctio Sal.in l.Ea quidẽ.ver.Quia ꝓpter. C.de accuſ.quã refert,& ſequitur Ang.in tract.maleficiorũ in parte, hæc eſt quædam inquiſitio.fo.16.in parua impreſſione. Cuius ẽt opinionem dicit cõiter teneri Fel. in c.Qualiter,& quando.el.2. in §.licet, in fin.de accuſ.quã diſtinctionẽ hic tranſcribere nolo. Vnum tñ non obmittam in propoſito, ꝙ ſi offenſus dixit ſe nolle accuſare, & ideo iudex formauit inquiſitionem, vel fiſcalẽ audiuit,& poſtea offenſus producat accuſationem, tunc accuſatio illa non debet audiri nec recipi, quia iudex præuenit eum antequam reuocaret voluntatem ſuam,vt no.Bal.in l accuſationẽ. C.qui accu.non poſ.quẽ refert Ang.in addi.ad Ang. in d. fol. 16. Et quia poſſet aliquis dubitare, vtrum ꝓmotor aut fiſcalis de quo ĩ huius noſtri operis denũciatione meminimus,poſſit clericum accuſare de

quocunque

quocunque crimine, nulla facta diſtinctione priuatũ ſit an publicum, videtur in hoc dicendum, quòd ſic: quia de iure canonico omne crimen eſt publicum vt no.gl.in c.infames.6.q.1. & ſequitur Bald.in rubr.C. qui accu.non poſ. in pe.col.& Rom.in ſingulari 681. Tu audiuiſti,& talis eſt publici criminis natura,quòd cuiuis ex populo competat ius accuſandi,vt probatur in princ. Inſt. de publicis iudicijs,quanto magis com petere deberet officiali publico ad accuſandum, vel denunciandum crimina deputato? [& quia in materia huius capituli placet mihi conſtitutio prouinciæ Cæſarauguſtanæ, quę habetur in tit. de accuſationi. prima in ordine, libuit eam tranſcribere,cuius tenor talis eſt: Procurator fiſci noſter, ſeu ſuffraganeorum noſtrorum nequaquam ad agendum, ſeu denunciandum, prætextu officij ſui contra aliquem admittatur: donec propoſita, ſeu denunciata credere eſſe vera, & ſe poſſe probare firmauerit iutamento. Quòd ſi aliquo inſtigante per ſe, vel cum eo proceſſerit ad prædicta, inſtigator ad expenſas ſe obliget,vel det inde quã poterit cautionem: reus autem & citatus reſpondere minime compellatur, donec iuratum,& cautum fuerit, vt præfertur. Contra factum ſit irritum ipſo iure. Conſuloque omnibus Epiſcopis, vt in omnibus ſuis curijs hoc idem ſeruari pręcipiant,iuſta eſt enim prędicta deciſio & quæ honori proſpicit ſubditorum, & fiſcales omnes vigilantiores reddit, eorumque leuitatem in accuſando compeſcit.]

Quòd Coluberius & Serpelio. Cap. VII.

CVm in hac ficta denunciatione tot ſcelera aliquibus imponenda eſſent,qui ex illis inculparentur, placuit

placuit etiam hæc nomina fingere, quæ à colubro & ſerpente deriuarentur. Qui enim tantis criminibus irretiti eſſent non hominum quidem, nec quorumuis etiam animalium, ſed deteriorum nomen promereri par eſt, illorum præcipue cuius effigiem dæmon aſſumens (qui autor eſt malorum omnium) parentes primos decepiſſe, ac viciſſe comperimus: libuit hoc etiam & ea ratione, quia & noſtri iuris interpretibus placet, effectus aliquos tradere, ex eo quod quis malum nomen habeat, vt per Franc. Bru. in tractatu de iudi. & tor. 12. car. in 3. col. & per Hippol. in lege prima in princ. col. 16. ff. de quæſtio. quamuis ego ſemper credidi doctores prædictos intelligendos eſſe de malo nomine malis moribus adquiſito, non vero de eo quod licet ſit malum, qui habet illud non elegit, ſed ſuſcepit tempore quo non fuit in eius arbitrio vel poteſtate repellere. Duo præterea clerici & non vnus in hac denunciatione poſiti ſunt, vt per hoc compertum habeat iudex eccleſiaſticus plures eodem libello accuſari poſſe de eiſdem criminibus, vt in l. 1. & ibi Bal. C. Si reus vel accuſat. mort. fuer. & in l. Vim paſſam. §. inceſti. ff. de adult. Et notat Specul. in tit. de accuſatore. in princ. in verſic. item quòd non poteſt.

Huius diœceſis originarij. Cap. *VIII.*

ORiginis propriæ ratione ſortitur quis forum, vt probatur in l. 1. C. de munic. & origi. [lib. 10.] iuncta glo. fi. & in l. origine. iuncta etiam glo. ibi eod. ti. & in l. 1. in prin. & notatur in l. aſſumptio. ff. ad municip. Spec. in ti. de compe. iudi. adi. in ver. 42. & ibi Bar. in d. l. Aſſumptio. §. filius, quaſi ad fi. vbi poſt Ia-

cobum de Are. quem refert, concludit, quòd poteſt quis conueniri in loco originis propriæ uel paternæ, per l.incola. ff. eod.ſi ibi inueniatur. & ita tenet Bal. in rub. C. Si non a comp.iudi. in fi.loquendo ſimpliciter de loco originis. & quòd ratione originis ſuæ ſortiatur quis forum, notat Bal.in l.fi.col.1. C.Si non a compe.iudi. Allegat tex.in c.ex parte, de for. comp. & talis dicitur ſubditus ſecundum eum, ratione perſonæ tantum.& vide Alex.in d.l.Aſſumptio.in addit. ad Bar. qui dicit hanc eſſe communem ſententiam, videlicet quòd ſi ibi non inueniatur, non poteſt conueniri, niſi quo ad finem diſtribuendi bona ibi ſita. In criminalibus autem cauſis Bald. in ſua margarita, in verſi.iudex.in 5.col. dicit, quòd iudex originis poteſt procedere contra ſuum ſubditum de delicto alibi commiſſo, per l.3.cum l.ſequen. ff.de inter.& allegat Bar.in l. Sepulchri.ff.de ſepul.violat.& gl. ſing. in l. relegatorum. §. interdicere.ff.de interdi.& relegat. Idem voluit Bar. in l.ſi cui.§. fi.ff.de accuſ.per l. j. C. vbi de crim.agi opor. Vide etiam Alciat.in c.1.de offi. ord. ſuper gl. in verbo iudicare. in princ. vbi dicit ꝙ communis opinio eſt, quòd ſi quis non puniatur in loco delicti, poterit puniri in loco originis ſecundum formam ſtatutorum loci, in quo deliquit, per l. Saccullarij.§.ſunt quidam.ff.de extraord.crim.Et per norata per Moder. in l.cũctos populos. C.de ſumma Trinit.& fide cath.Ex quo videtur inferri poſſe, ꝙ iudex eccleſiaſticus originis proprię, vel paternæ poteſt procedere contra clericum originarium, ſi ibi repertus fuerit ratione delicti alibi commiſſi.Pro quo etiã facit tex. in c.Cum nullus. de tẽp. ordi.lib.6.vbi probatur quòd Epiſcopus loci originis, dicitur proprius,

vt quis

vt quis poſſit ab illo ordines recipere. Quod procederet ſiue per viam accuſationis, ſiue inquiſitionis agatur contra clericũ, per ea quæ infra dicentur in ſeq. §.

In ea domicilium habentes. *Cap. IX.*

DOmicilij forus generalior eſt omnibus aliis. Vnde Card. Ant. & Abb. in c. Cùm contingat. de foro compe. concludunt, quòd iudex domicilij poteſt cognoſcere de delictis ſuorum clericorum etiam alibi commiſſis. & idem tenet Ioan. Calde. in repet. cap. de illis. de rapto. in col. 6. in quæſtio. 6. qui reſpondet ad fundamenta, quæ in contrarium videbantur vrgere. & vide Bart. in l. Relegatorum. §. interdicere. ff. de interd. & relegat. qui notat ex text. quòd iudex loci vnde quis eſt incola, poteſt quem punire de delicto alibi cõmiſſo: quod dicit eſſe notandum. & vide Abb. in cap. fi. de foro compet. in col. 13. verſicu. Sed circa primam. Vbi cõcludit, quòd iudex domicilij poteſt exercere omnimodã iuriſdictionem in ſibi ſubditum ratione domicilij, ſi ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commiſſis. Et vide Ioan. And. in cap. Vt animarum. de conſtit in 6. qui dicit quòd ſiue ſubditus delinquat extra diœceſim, ſiue in loco exempto diœceſis, poteſt ratione fori conueniri coram iudice ſuo. & idem tenet Ioan. de Lign. in clem. paſtoralis. de re iudi. quod refert Andr. Siculus in d. cap. Cùm contingat, in col. 5. vbi reſpondet ad d. c. Vt animarum. qui huic ſententiæ videtur aliqualiter aduerſari. Et tandem refert Ioan. And. poſt Odofr. in addi. ad Specu. tenentẽ ꝙ hæc ſententia procedat, quando proceditur per viam accuſationis, ſecus ſi per viam inquiſitionis: quia tunc iudex ad vindi-

ctam, & ſua non intereſt, ex quo non deliquit in ſuo territorio,& hoc attento iure ciuili.Secundùm verò iura canonica vtraque via iudex procedere poterit, & poſteà refert Anto. Cinum, & Bart.volentes q̃ etiam de iure ciuili hoc procederet,& Abb.in conſil.[24.uolum.1. incipienti Rodulphus,num.1.] qui in contingentia facti ita cõſuluit fieri poſſe,& vide Abb. in col. 2.in d.c.Cùm contingat,qui tenet opinionem Ant. & Bart. & tandẽ Barba.ibi,in col.7.& 8.ſuſtinet opinionem Ioan.Andr. & Odofr. contra Cinum & Barth.& reſidet in eorum opinione, & credit,q̃ in practica ſua tenetur opiniõ, quia æquior, & fortioribus innititur rationibus. Et vide Gandin.in tractatu maleficiorum, in fin. vbi hanc quæſtionem diſputat, & tandem concludit quòd iudex domicilj non poteſt procedere per inquiſitionem contra delinquẽtem propter delictum alibi commiſſum,& in fi.colum.dicit quòd licet aliud obtineat de iure canonico, tamen hoc procedit de iure ciuili, & ſic videtur tenere opinionem Ioan. Andr. de qua ſuprà,in additio.ad Specul.licet eum non referat. Et vide Hippol.in ſua practica criminali in §.Conſtante,in col.14.vbi mouent hanc quæſtionẽ, & dicit quòd doctores in ea ſunt varij, & pro vtraque parte remiſſiuè refert plures doctores, & tãdem dicit quòd magis communis opinio eſt, quòd iudex originis nõ poſſit inquirere,& ſic opinio Ioan.And.de qua ſuprà, quem ipſe allegat in primo loco pro iſta ſententia. Et aduerte quòd quando fit mentio de domicilio in dubio, intelligitur de domicilio habitationis, per gloſſ. notabil. in cap.Statutum.§.Cùm verò.in verbo,vnam diætam. de reſcript. lib.6. Notant doctores in c. fin. de for.competen. Bald.in l.fin. colũ.11. de edict.diui

Adrian.

Adrian.Iaſon in l.Cunctos populos.C.de ſumma Trinita. & fide cathol.in colum.6. Si tamen clericus eſt vagabundus, tunc videtur ꝙ vbicunque fuerit repertus poterit puniri, iuxta gl.in l.1. C. Vbi de crimi. agi oport.quam allegat Gandi.in tracta.maleficiorum, in rub.ubi puniatur delinquens,circa principium.

Et beneficia. *Cap. X.*

AN Clericus,ratione beneficij,quod habet,dicatur habere domicilium in loco illius? Sufficiat referre breuiter,quæ tradit latè Fel.in c.Dilectus,el 2.de reſcr.in 1.col.vbi materiam iſtam,more ſuo,per cõcluſiones reſoluit, videlicet ꝙ ſi clericus habet beneficiũ, non requirens reſidentiam, non cenſetur illic habere domicilium ſecundum Innoc. Anto.& Abb. in c. Ex ore,de priuilegiis.Si verò requirit reſidentiã, ſortitur ibi domicilium ſecundùm omnes doctores ibi, & in d.c.Ex ore. & alios quos ibi refert:quod procedit,licet ibi non reſideat, ſi ſecum non eſt diſpenſatũ ſuper reſidentia, ut per eũdem Fel.ibi in 2.col.in 4.concluſione. Qui poſt multa concludit, quòd talis de facto nõ reſidens,fingitur ibi habere domicilium in loco beneficij in oneroſis. Vnde habens plura beneficia requirẽtia reſidentiam, dicitur habere plura domicilia ſecundũ eum ibi, in tertia concluſione, allegando gl.in cap. Primatus. 71.diſt.& in c.Quoniam.11.quæſtio.2. Et in c.Quia in tantum.de præben.quod intelligit quando quaſi æqualiter in vtroque reſidet: ſecus tamẽ ſi in altero ſeruit vicarius eius, quia tũc habet domicilium tantùm ybi reſidet. & hoc etiam tenet Abb. in cap. Poſtulaſti. de foro competen.colum.1.Imò plus dicit.

Idem Feli.ubi ſuprà in 3. col.in 6. concluſione, quòd licet clericus poſſit habere domicilium alibi, tamen principale dicitur eſſe in loco beneficij pro quo refert Innoc. in d.c.Ex ore, & alios,& idem not.ipſe in d. c. Poſtulaſti. in princ Ex quibus omnibus ſic breuiter collectis,etſi diffuſius illa prædictus doctor ſcripſerit,videtur quòd poſſit inferri ad noſtrum propoſitum,quòd prælatus diœceſis (in qua quis habet beneficium, in quo tenetur reſidere,licet non reſideat) poteſt punire talem clericum inuentũ in ſua diœceſi, de delicto alibi commiſſo, tanquam ſibi ſubditum ratione domicilij, quamuis nullum aliud domicilium in ſua diœceſi habeat. [Et in materia huius capituli, vide Decium in cap. Quia in tantum, de præben. circa finem. vbi inter alia ponderat tex. in cap.3.de tempo. ordin. in 6 contra communem concluſionem & tandem in fine reſpondet.]

Grauia & plura perpetrarunt facinora. *Cap. XI.*

QVia ex qualitate delictorum in diſpoſitione ſacrorum canonum pœnæ minuuntur, vel augétur,& in his quæ ad iudicis arbitrium relinquuntur, parimodo aggrauari vel moderari debent: ideo de clericorum delictis tractaturi opportunum eſt, vt aperiamus quæ leuia,grauia,grauiora, ſeu grauiſſima iudicentur.Et in hoc Panor.in c.Tuę de pœnis.ſcripſit, ꝙ leuia dicuntur,ubi dolus non requiritur, vt quádo aliquid contingit per imperitiam, vel culpam ſine dolo: vel quando dolus interuenit circa rem modicam. Cui adde Ang. in l.Non ſolum.§.Si mãdato.ff.de iniu,& in l.leuia. ff.de adcu.ad hoc videlicet ꝙ dicantur

crimina leuia, vel non. Et vide Auguſt. in Addi. ad Ange. de Aret. in verbo, hæc eſt quędã inquiſitio. in addi. 5. in fi. quæ per glo. in c. Cùm illorum, de ſenten. excommunica. dicit quòd hoc relinquitur arbitrio iudicis: & ꝙ ſecundùm vulgi opinionem iſta veniunt in conſideratione. Item ꝙ grauia ſunt in quibus exigitur dolus, & tendunt in graue præiudiciũ alterius, ſeu reipublicæ: & magna pœna imponitur, vt in furto, periurio, & ſimilibus. Grauiora ſunt publica, & quando nõ imponitur pœna mortis. Grauiſſima ubi imponitur pœna mortis. Pro leuibus ſecundùm eundem Panorm. non debet deponi clericus, nec priuari beneficio, ſed poterit ad tempus ſuſpẽdi, vel aliter corripi ad arbitrium ſuperioris. Pro grauibus poteſt deponi. & adde Feli. in c. At ſi clerici. de iudi in princ. in colum. pen. qui dicit quòd quæ dicantur crimina grauia ſtatur arbitrio iudicis, & refert ad hoc Abba. vbi ſuprà. Pro grauioribus quãquam non ſint publica, poterit vltra depoſitionem detrudi in monaſteriũ. Pro grauiſſimis vbi de iure ciuili puniretur pęna mortis, poteſt deponi, & damnari ad perpetuum carcerẽ. Et quia qualitas cuiuſque criminis latius in quolibet eorum infrà declarabitur, iſta ſufficiant pro commẽto huius particulæ.

Cum laici eſſent, ſine ordinibus miniſtrare ac celebrare ſunt auſi. *Cap. XII.*

QVÆ pœna ſit imponenda laicis miſſam vel aliud ſacrum miniſterium celebrantibus hucuſq; canonica Iura non ſtatuerunt: forſan enim antiqui illi patres non crediderunt tantam futuram eſſe aliquo-

tum hominum temeritatem, vt tantum nefas (quale eſt ſine ordinibus miſſam celebrare) committerent, & ſi iam hodie dignum eſſet hoc ſpeciali ſanctione punire, cùm temporibus iſtis hoc aliquando accidiſſe comperimus. Cùm ergo caſus acciderit, hoc arbitrio iudicis puniendum videtur, in quo oportebit cõſiderare ea, quæ in arbitrariis inferius ſuo loco conſideranda deſcribimus. Bald. tamen in l. Qui ſub prętextu. C. de ſacroſanc. Eccle. notat, ꝙ dicens ſe clericũ, & ingerens ſe actibus clericorum, cùm non ſit, eſt falſarius, quem refert Felin. in c. Tertio loco. de probat. in princ. [6. etiam Felin. in procemio decreta. in nume. 37. vbi dicit, quòd mentiens ſe clericum, punitur arbitrio iudicis, & vltra hoc faciens actus clericales punitur pœna falſi.] Et vide Præpoſitum in c. Quod interrogaſti, 27. diſtinct. Clericus autem miniſtrans in ordine quem non habet, deponendus eſt, & amplius non ordinandus. tex. in c. 1. de cle. non ordi. miniſt. qui ſic ſummatur. Diaconus miſſam celebrãs ad ſacerdotium non poteſt promoueri, à diaconatu ſuſpenditur biennio vel triennio, vt in cap. 2. eod. titu. Clericus prętereà qui cùm non eſſet ordinatus miniſtrauit in aliquo ordine in apparatu, incurrit irregularitatem, cum quo ſolus Papa diſpenſat, tenet Lapus in allegatione 29. incip. An diſpenſet, referendo Calderi. in cap. Si celebrat, de cle. excom. Idem tenent Hoſtien. & Gofre. vt ad maiores ordines aſcendat, ſed in ſuſceptis diſpenſat epiſcopus, vt notant Ange. in ſumma, in §. 38. inci. Duodecimò incurritur in verbo, irregularitas, & Sylueſter eod. uerbo, in. §. Duodecimò quæritur.

Excom-

Excommunicati. *Cap. XIII.*

POena clerici ſecularis recipientis ordinem dum exiſtit in excommunicatione eſt, quòd deponatur ab illo ordine. Notat Abb.ex tex.ibi in c.Cum illorum,in 2.nota. de ſenten.excom.cum quo ſolus Papa diſpenſat, vt ibi. Quod procedit, etiam ſi ab excõmunicatione, qua erat ligatus, poterat ab aliquo inferiori citra Papam abſolui, vt concludit Abb. poſt Ioã. And. vbi ſuprà,ex ratione quia fuit effectus irregularis,& cum irregularibus ſolus Papa diſpenſat. Et idẽ voluit Angel.licet Abb.non referat, in ſua ſumma, in verbo, irregularitas,in §.22.inci.Secundò cõtrahitur. & Syluefter in eodem verbo, in verſi. Secundò quæritur. Hoſtien. verò in ſua ſumma,tit.de cler.excom. miniſ. dicit,quòd videtur ſibi, quòd quando excommunicatus ab ordinario incurrit irregularitatẽ, quia ſententiam eius violauit, poſſet ordinarius ſecum diſpenſare,dicit tamen quòd conſuetudo refragatur.Et aduerte quòd idem eſt in clerico qui ſuſpenſus interdictus ordines recipit, vt firmãt Ange.& Sylueſt.vbi ſuprà,referendo Rai.

Illegitimi. *Cap. XIIII.*

VT ab illicita copula retraherentur, ſeque iuſtis nuptiis alligarent homines,ex quibus prolem legitimam ſuſciperent, meritò etiam apud ethnicos ſancitum ac obſeruatum eſt, vt filij illegitimè nati q̃tumcunq; ſine ſua culpa labẽ ipſam cõtraxiſſent, honoribus & dignitatibus indigni iudicarẽtur. Quod nẽpe & ſi cõſideratione p̃d.cta, vt ſic fiat nõ reputet

iniquum,licet filijs ipſis (quibus natura negauit ortũ ſuum eligere poſſe) crudele quodammodo ac durum uideatur. Cum illis tamen illegitimè natis viris, qui propria virtute ac bonis actibus paternam culpam in ſeipſis abſtergunt,pluresq; legitimè natos moribus ac meritis antecellũt,ac reipublicæ ſeipſos reddunt vtiliores, talis iuris aſperitas liberaliter & ſine pecuniarum exactione temperanda eſſet, vt ſicut parẽtes ab illicita copula retrahit (ſi forſan retrahit) filiorum damnum futurum,ſic iam natos contra leges filios,ſpes recuperandi honores, ad virtutem ſequendam impellat. Iuſtum eſt enim vt quos aliena culpa honore deſtituit, propria virtus, etſi pauperrima ſit (vt ferè ſemper eſſe ſolet) ad honores reſtituat. Quid enim crudelius, ac iniuſtius quàm quòd naturalis quidam parentum exceſſus,virtute ſola,quantumuis clara filiorum, in pauperibus reparari non ualeat,in diuitibus tamẽ qui patrum ſuorum reatui plura propria addiderunt ſcelera, hoc facillimè deleat ſola præſtatio pecuniæ? Prædicta igitur conſideratione, etiam ſacri canones quibus maxima cura eſt ſancto fauere inſtituto matrimonij, ac illicita punire connubia,illegitimos quoſque à clericali tõſura,cæteriſq; eccleſiaſticis ordinibus arcet prohibentque, vt in c.1.de fil.presbyt. Et in c.1.& 2. 56. diſtin.& hoc per ſex rationes,quas deſcribit Præpo.in d.c.2.licet Hoſtien.in ſumma,de fil.presbyt.in §. Quę eſt cauſa. ſolùm tres ſcripſerit. Si quis autem illegitimè natus promotus fuerit,licet recipiat characterem, non habet tamen executionem ordinis. probat tex. in c.fin. 56.diſtin. ex quo notant ibi Domini. & Præpo. quòd licet illegitimitas nõ inficiat habitum ordinis, ſed executionem, ſed talis ordinatus recipit characterem.

rem. [& aduerte quòd tales illegitimi ordinati nõ incurrunt nouam irregularitatem, ſi ante obtentam diſpenſationem celebrant, vt notat Nicolaus Plouius in tractatu de irregularitate, & 40. regula, referendo Guliel. & Archid. & hoc dicit ſeruare curiam.]

Rebaptizati. *Cap.* *XV.*

REbaptizati in tantum odio habentur ab Eccleſia, quòd qui non ignari rebaptizantur, dicũtur quaſi iterum crucifigere Chriſtum, vt in cap. Qui bis. de conſec. diſt. 4. & ideò non ſunt ordinandi ad clericatũ vt in c. confirmandum. 50. diſtin. [& habetur in Concilio Carthagi. quinto, Can. 11.] quod adeò eſt verum, quòd dicit tex. in d. cap. Qui bis. quòd etiam ſi ignoranter rebaptizati fuerint, ordinari non poſſunt, vbi gloſſ. hoc intelligit de ignorantia iuris, quæ non excuſat, non autem de ignorantia facti: quia talis rebaptizatio non impediret promotionem. Qui autem ex rebaptizatis ad ſacerdotij gradum indignus aſpirare contenderit, cum ordinatoribus ſuis adepti honoris periculo ſubiacebit, ita diſponit Concilium Toletanum 4. de quo in c. fin. 51. diſtin. quamuis ille text. non intelligatur de ordinatione ad ſacerdotium, ſed ad epiſcopatum, ſecundum Archi. ibi, quem vide notantem quòd tales ſcienter rebaptizati cenſentur perpetuò irregulares, qui reſpondet ad argumentũ quod poteſt obijci, qualiter actus qui non habet effectum, ſicut rebaptizatio inducat irregularitatem, & vide glo. in dicto cap. Qui bis.

Bigami. *Cap. XVI.*

PRæmiſſo prius quòd bigamia pluribus modis contrahitur, vt per Archi. Florent. in 3. parte, tit. 28. c. 3. vbi octo modos illius ſcripſit, quos hic referre non curo: tranſcripſit enim illos Syluef. in ſua ſumma, in verbo bigamia, in princ. bigamos ordinari non poſſe ex pluribus capitulis, in diſtin. 34. à Gratiano collectis comprobatur, præcipuè in c. Curandum, & in c. Præcipimus, & in c. Si quis viduam, el 1. cum duobus ſequẽtibus. Si verò de facto fuerint aliqui ad ſacros ordines promoti, illis priuandi ſunt, quia in bigamia contra Apoſtolum diſpenſare non licet, vt in cap. Super eo. de bigamis. ex quo patet, quòd bigami recipiunt characterem ordinis: quod etiam probat text. & ibi notat Præpo. ex eo in cap. Si quis viduam. 50. diſtinctio. Et inter alios caſus bigamiæ aduerte ad unum, quod pluries contingit, quòd ſi maritus adulteræ poſt adulterium illam cognouit, non poteſt ordinari, ita probat text. [in Can. 8. Concilij Neocęſarienſis in 2 editione, & eſt text.] & illum ſic ſummat Præpo. in c. Si cuius. 34. diſt. Cuius ibi bonam diſtinctionem vide, videlicet quòd cognoſcens adulteram ſcienter, ſiue ignoranter, repellitur à ſuſcipiendis ordinibus: ab executione verò ſuſceptorum non repellitur, ſi ignoranter cognouerit, dum tamen poſſit vxorem de adulterio côuincere. & eam dimittere. Immò fortiorem affirmat ſententiam ibi Præpoſi. poſt Bart. Brixi. Ioan. de Fan. & Hoſt. quòd licet maritus cognoſcat adulteram ad mandatũ iudicis, ſibi præiudicat, licet Inno. in ca. Inquiſitioni. de ſent. excom. in hoc aliter diſtinguat.

Serui

Serui ſine dominorum ſuorum licentia. Cap. XVII.

QVOD nulli de ſeruili conditione ad ſacros ordines promoueantur, niſi prius à propriis dominis libertatem conſequantur, cautum eſt in Conciliis Tribunienſi, & Toletano, de quibus in capitulo, Nulli. & in capitulo, De ſeruorum. 54. diſtinct. & in cap. 1. & 2. de ſeruis non ordinandis. [eſt enim irreligioſum obligatos exiſtere ſeruituti, qui ſacri ordinis ſuſcipiunt dignitatem, vt ſunt verba Concilij quarti Toletani in Can. 73. Adeò prætereà eccleſia olim abhorruit promouendos ad Clerum, alicui ſubeſſe ſeruitutis ſpeciei, vt etiam libertos ſecularium promoueri vetuerit, vt in Concilio Elibertino Cano. 70. ſub his uerbis: Prohibendum vt liberti, quorum patroni in ſeculo fuerint, ad clerum non prouehantur.] Et nota quòd in hac materia appellatione ſacrorum ordinum comprehenduntur etiam minores, vt firmat Præpo. in d. c. Nulli. Aduerte tamē quòd ſeruitus nō impedit ordinis ſuſceptionē de facto: quia ſi ſeruus ordinetur, verè ordinem ſuſcipit. Iſtam concluſionē ponit Prępo. in ſumma, 74. diſt. poſt Card. ibi. Attamē ſi ſeruus aliquis fugiens dominum ſuum qualibet calliditate, aut fraude ad gradus puenerit eccleſiaſticos, decretum eſt vt deponatur, & eius dominus eum recipiat, vt in cap. 2. de ſeruis non ordin. Vbi uide bonā diſtinct. quam deſcripſit Abb. poſt glo. quam nec in ſubſtantia referre libet, nec tranſcribere decet, quia temporibus iſtis caſus hic rariſſimè contingit. [Qua autem pœna puniatur Epiſcopus, qui ſciens ſeruum ordi-

ordinauit, aut qui illi neſcienti teſtimoniũ perhibuit, de eo, vide Concil. Aurelianen. 1. in Cano. 10. vbi illa Deſcribitur in hæc verba: Si ſeruus abſente vel neſciẽte Domino, Epiſcopo ſciente, quòd ſeruus, Diaconus, aut presbyter fuerit ordinatus, ipſo in Clericatus officio permanente, Epiſcopus eum Domino duplici ſatisfactione compenſet. Si verò Epiſcopus eum ſeruũ neſcierit, qui teſtimonium perhibent, aut ſupplicauerint ordinari, ſimili redhibitioni teneantur obnoxij. Quod Concilium tranſcripſit Gratianus in c. Si ſeruus. 54. diſtin.]

Illiterati. *Cap. XVIII.*

POſteaquã almus ille paracletus Apoſtolos ac omnes alios, qui primùm mundo orthodoxam fidẽ noſtram annũciaturi erant, doctrina ſacra perdocuit, ac diuinis imbuit myſteriis, aliosque Eccleſiæ doctores illuminauit, qui doctrinam ab eo inſpiratam futuris temporibus pro ſalute fidelium in ſcriptis redigerent, iam non ſic in quacunq; ſeculi ętate, nouos edocet Apoſtolos, aut doctores illuminat. Vnde eccleſiã ſanctam gubernaturis onus cernitur iniunctum, ut proprio diſcant labore, quæ populis valeant prædicare, quove ignorantes in fide inſtruant, ac omnes ad Chriſtianos mores obſeruandos perſuadeant. Pieque conſtitutũ eſt, vt qui addiſcendi laborẽ non ſunt perpeſſi, gubernandi, miniſtrãdiq. in eccleſia Dei honore non fruantur, præmaximè quidem ad ſui regimẽ viris literatis Eccleſia nóſcitur indigere, vt inquit tex. in c. Cum ex eo. de ele c. in 6. Vnde meritò Gregorius ꝓhibuit ignorantem literas ordinari, vt in c. Præcipimus.

mus.34. diſt.& idem cenſuit de illiteratis Gelaſius, vt habetur in c. Illiteratos. 36. diſt. [& in c.1.55. diſt. & Hilarius Papa in c. pœnitentes, ea. diſt.] Præterea Iuſtinianus Imperator in Auth. de Sancti. Epiſcopis. §.Clericos, col.9. niſi literas ſcirent, non permiſit clericos ordinari, & hodie etiam neque ad primam tonſuram illiterati viri promoueri poſſunt, vt in cap.fin.de. tempor.ordi. in 6. ꝙ ibi intelligunt Domin.& Philip. impunitius illiterato, per tex.iunctis gloſſ.in dicto c. Præcipimus,& in d.c.Illiteratos, cum quo nō poſſunt diſpenſare Epiſcopi vt fiat clericus, vt notat Innoc. in c. Dilectus. de tempo. ordin. cui aſſentiuntur Domi. & Philip. ubi ſupra, [& Phil.in c.per tuam de Simo. nu.3.] & vide Cardi. de Turrecremata, in c.Si in laicis. 48.diſt. ubi facit firmam concluſionem, quòd ſuper omnimoda ignorātia in ſacerdote, nulla poteſt cadere diſpenſatio : quia de iure diuino eſt, ꝙ ſacerdos habeat ſcientiam, vt habetur Oſeæ 4. c. Si autē carens literis omnino fuerit ordinatus, recipit characterem, vt firmant Inno. & Ioan. Andr.in c.Cum in cunctis. de electio.quod refert à Turre cremata, in d.c.Illiteratos, & idem tenet Cardi.poſt Laurent.in clem. 1.in fi. verbis.de æta.& qualit.qui aſſerit, ꝙ etiam puer vnius diei baptizatus ſi ordinetur, recipit characterē. Pœna autē illiterati, qui ad ſacros ordines fuerit promotus, cùm in iure non ſit ſtatuta expreſsè, arbitrio iudicis relinquitur, quæ videtur eſſe conueniens, vt ab ordinibus ſuſpendatur, donec ſufficientiam tali ordini requiſitam habuerit. [Practicantereà prælatorum & ſuorum officialium, qua ſolent ignorantes clericos ſemipromotos, pœnis condignis, vt ſtudio vacent, compellere, fundamentū habere poteſt, ex his

quæ

quæ diſpoſita ſunt in Concilio Toletano 8. in Cano. 8. Sub his verbis: Illi ſanè qui iam honore dignitatū funguntur, huiuſce tamen ignorantiæ cæcitate vexantur, aut ſponte ſumant intentionem neceſſariā perdiſcendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. Abſurdum ſiquidem eſt eos, qui cæteros ſimpliciores & laicos habent docere, quibus & diſciplinæ & uitæ debent eſſe veluti quoddam ſpeculum, ad alicuius ordinis promoueri ſtatum, qui legem Dei ignorant, nec litterarum ſaltem mediocritate ſunt inſigniti.] Si verò omnino illiterato vltra prædictos ordines beneficium fuerit collatum, eo dignè priuari poteſt: quia collatio beneficij facta tali nōn tenet: vt notat Philip. in dicto cap. fin. de tempo. ordi. in 6. referē do Innocen. & Ioan. And. in cap. Cùm noſtris. de conceſ. præben. æquiparat enim Inno. ibi illiteratum mulieri ac infanti. [Et facit quod Fel. tenet in c. inquiſitioni, de ſententia excommu. vbi dicit, quòd ſi Papa ſcribat, etiam ex certa ſcientia pro illiterato, credit, ꝙ non eſt ei obediendum: quia vitium illiteraturæ eſt de iure diuino. c. niſi cum pridem, de renuncia. c. literaturę. 38. diſt. Et confirmat hoc, quia ius canonicum magis abhorret illiteratum, quàm homicidam, quia collatio facta homicidæ tenet: ſecus ſi fiát illiterato, quia eſt ipſo iure nulla, & refert ita tenere expreſsè Imol. in d. c. cùm noſtris. Per quæ verba dicit etiam idem Fel. in c. ſi quando, colum. 10. num. 30. de reſcr. ꝙ omnino illiteratus eſt incapax dignitatis ipſo iure, ſicut infans, furioſus, & ſimiles. Et paulò inferius tractando de ſufficientia requiſita in prælatis, dicit, ꝙ vbi concurrit totalis illiteratura, credit quòd ſi Papa diſpenſaret, eſſet diſpenſare directę cōtra ius diuinū.

Penitus

Penitus autem illiterati illi dicuntur,qui neſciunt facere officium ad quod tenenentur, vt dicit Domini in c. ſedulo.38.diſt. col.2.]

Poſt peractam pœnitentiam ſolennem.
Cap. X I X.

SOlemnis pœnitentia ab antiquis partibus inducta eſt,vt grauia & ſcandaloſa in populis crimina euitarentur,quæ quidem ętate noſtra in vſu non eſt,non tamen peccatorum defectu. Quia verò futuris ſeculis eccleſia ad priſtinum decorem reſtituta,& ipſa pœnitentia ſolennis reſtituenda erit,placuit effectum, quē operatur in noſtra materia,in pręſenti deſcribere,qui talis eſt: Vt qui ſic ſolennem pœnitentiam egerunt, non admittantur ad clerum,vt diſponit Siricius Papa in cap. Illud.50.diſt.& ſtatutum fuit in Concilio Toletano [primo,in Canone 2.] de quo in c.Placuit.ea. diſtin. Si tamen neceſſitas aut vtilitas Eccleſiæ exegerit, tunc deputari poſſunt inter oſtiarios vel lectores, ita quòd epiſtolam vel Euangelium non legant, ut in d.c.Placuit. Quod ideo ſancitum eſt propter quatuor rationes. Primo, propter dignitatem ſacrorum ordinum.Secundo,propter timorem recidiui. Tertio ob ſcandalum vitandum, quod poſſet oriri ex memoria præcedentium peccatorum. Quarto,quia ille qui ſic ſolennem pœnitentiam egit,non haberet frontē alios corrigendi,cùm peccatum eius fuerit publicum,quas ſcripſit Archi.in d.cap.Placuit. Si quis autem ordinatus fuerit, Epiſcopo ignorante, à clero deponendus eſt:quia ordinationis tempore non prodidit ſe feciſſe pœnitentiam, vt in Concilio Carthaginien. 4. Canone 68.

ne 68.de quo in cap. Ex pœnitentibus, eadem diſtin. Epiſcopus autem qui ſciens ordinauerit, nõ manebit impunitus, quia etiam ipſe ab epiſcopatu ſuo ordinã di duntaxat poteſtate priuatur,ut ibi. Quod intellige, quando ordinauit ſcienter abſque diſpenſatione, vel cùm indiſcretè diſpenſauit, ſecundum Arch.in dicto cap.Placuit.Poterit tamen Epiſcopus diſpenſare cum prædictis ad minores, non autem ad ſacros: vt notat Sylueſt. in ſumma, in verbo pœnitentia,verſi. Tertiò quæritur, per tex.in dicto cap. Placuit.qui tex.de Epiſcopo nihil dicit, videtur tamen probare opinionem Syluest. dum dicit,quòd propter neceſſitatem vel vtilitatem poſſunt inter lectores vel oſtiarios deputari. Ex quibus verbis poſſet etiam dici, ꝙ Epiſcopus pro libito voluntatis ſuæ, non poterit diſpenſare extra dictos duos caſus. Et quòd in tali caſu poſſet diſpenſare,notat Arch.in d.c.Placuit,referẽdo Lauren.& Rai. licet ipſe hoc ſimpliciter dicat, non diſtinguendo inter maiores vel minores ordines. [In materia inſuper huius capituli,vt melius appareat,quantum impediebat antiquis illis & ſanctis temporibus, quemquam promoueri ad Clericatum,ꝙ publicam receperit pœnitentiam, conſideranda ſunt verba notanda Concilij Toletani 4. in Canóne 53. Quæ ſunt tenoris ſequentis: ſi qui in diſcrimine conſtituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifeſta ſcelera confitentes,ſed tantum ſe peccatores eſſe prędicantes huiuſmodi ſi releuauerint, poſſunt etiam per morum probitatem ad gradus eccleſiaſticos peruenire.Qui verò ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpetraſſe publicè fateantur, ad Clerum vel honores eccleſia-

cleſiaſticos peruenire, nullatenus poterunt: quia ſe confeſſione propria notauerunt.]

Per ſaltum. *Cap.* XX.

CLericis prohibitum eſt per ſaltum ordines recipere, vt in c. Solicitudo. 52. diſt. & in c. Vno, de cle. per ſal. promo. tenet tamen collatio ordinum præpoſterè facta, licet fieri non debeat, vt not. Abb. in d. cap. Vno, ex text. ibi, in 1. notabi. & vide Hoſt. in ſumma eiuſdem titu. in §. 1. aſſerentem, quòd qualiſcunque ordo conferatur ſiue gradatim, ſiue per ſaltum, character confertur, non tamen executio. Quod tamen omiſſum fuit, eſt cautè ſupplendum, vt probatur in dictis iuribus. Pœna autem quam patitur recipiens ordines per ſalutem eſt, quòd interdicitur ſibi executio ordinis quem ſuſcepit, donec omiſſum ſuppleatur, probat text. in dicto cap. Solicitudo. & ibi notant Domi. & Præpo. in j. nota. Immò plus dicit Domi, ibi in vltimo nota, quòd eſt ibi arg. quòd recipiens ordinem per ſaltum videtur eſſe inhabilis, vt non poſſit ad maiores ordines promoueri, etiam poſt ſuppletionem ordinis omiſſi, niſi ſecum diſpenſetur, etiam vt maiores poſſit ſuſcipere. Et vide poſteà eundem Domi. ibi in j. q. vbi concludit poſt Archi. quòd talis non eſt ipſo iure ſuſpenſus ab ordine ſic recepto, ſed per ſententiam ſuſpendendus, quod ibi etiam ſequitur Præpo. Vide tamen eoſdem Domi. & Præpo. ibi, qui poſt Hugo. & Archid. tenent, quòd ſi quis ſe faceret ordinare ſcienter per ſaltum, vel abitionem, vel ſuperbiam, debet omnino depo-

ni, ſecum diſpenſaretur, vel ſaltem non de facili. Nec poteſt inſuper per ſaltũ promotus in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare ſine diſpẽſatione, vt probat text. in d.c. Vno. & ibi notat Abb. in vltimo nota. Quæ diſpenſatio poteſt fieri per Epiſcopum, quando ſcienter fuit promotus per ſaltum, & non miniſtrauit, iniuncta ſibi pœnitentia, & facta cauta ſuppletione eius, quod omiſſum eſt; vt notat Hoſtien. vbi ſuprà, in §. fin. & ſequitur Domi. vbi ſuprà poſt Archid. Domi. tamen refert ibi eundem Hoſtien. in d.cap. Vno. tenẽtem in hoc contrarium, imò quòd ſcienter recipiens ordinem per ſaltum, quia dolosè offendit mentem ti tuli, de cleri. non ordi. rece. dato quòd in illo non adminiſtret, cum tali ſolus Papa diſpenſat. Et vide Præpo. ibi, qui eadem verba Hoſtien. refert, & addit, quòd non poteſt adminiſtrare in ordine ſic ſuſcepto, & eſt deponendus. Sed ſi miniſtrauerit, credens ſe promotum fore gradatim, licet vicini contrarium aſſerant, cùm talis fuerit promotus in minori ætate diſpenſat Epiſcopus ſecundum Hoſtien. in dicta ſumma. Si tamen ſcienter promotus per ſaltum, miniſtrauerit in ordine non gradatim recepto, non poteſt cum eo niſi per ſedem Apoſtolicam diſpenſari, vt per eundem Ho ien. ibi. quia incidit in pœnam tituli de cleric. non ordin. miniſ. quod ſequitur Domi. vbi ſuprà. Et vide Sylueſ. in ſumma, in verbo irregularitas. in §. Vndecimò quæritur. vbi facit bonam diſtinctionem ſequendo Hoſtien. Bonauen. Raimun. & Supplemen. & tenent contra ſummas Angelicam & Roſellam.

Furtiuè

Furtiuè. *Cap.* XXI.

FVrtiuè dicitur quis ordinem recipere, quando ſine ordinatione & ſententia ſuperioris, & ſine examinatione quis ingerit ſe cum multitudine ordinandorum, ignorante ordinatore, & ſic ordines recipit, vt per gl. in c. 1. in verbo, furtiuè, eiuſdem tit. & per Hoſt. in ſumm. §. 1. & latius per Abb. in rub. eiuſdem tit. Qui autem tali modo receperit, ſi erat lata excommunicatio contra illud facientes, non poteſt in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere ſine diſpenſatione Papæ. Si tamen excommunicatio lata non erat, Epiſcopus & Abbas poterunt diſpenſare, vt patet in c. 1. cum duobus ſequentibus eiuſdem titu. de quo per Ang. in ſumma, in verbo, irregularitas. in §. 23. & per Sylueſt. in ſumma, in eodem verbo, in §. Tertiò quęritur. Item nota ꝙ dicitur quis furtiuè ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines & ſubdiaconatum in vna eadem die, vel quando recipit duos ordines ſacros ſimul, vt probatur in c. 2. & fin. de eo qui ordin. furti. ſuſcepit. & notat Hoſt. in d. §. j.

Extra tempora & ante ætatem legitimam, & ab alieno Epiſcopo. *Cap.* XXII.

ORdinatus extra tempora ſuſpenditur, donec cum eo diſpenſetur, vt in c. Cum quidam. de tempo. ordin. Item ordinatus ante legitimam ætatem ſuſpenditur vſque ad eius aduentum, vt in

cap. Vel non eſt compos.eod.titu. Non tamē eſt ipſo iure ſuſpenſus, vt notant Bernar.Ray. Guiliel.Arch. Ant. Paul. de eleazar. & Zabel. in variis locis relatis per Archiepiſcopum Florent. in 3. parte. tit. 28.cap. 1. in fi. Ordinato inſuper ſine licentia ſui prȩſulis ab alieno Epiſcopo, interdicitur ordinis executio, vt in cap. Quod tranſlationem, eodem titu. Hodie verò ordinatus aliquo de prædictis tribus modi eſt ſuſpenſus ipſo iure, & celebrans efficitur irregularis, à ſolo Papa abſoluendus, & beneficijs poteſt iure priuari, vt habetur in extrauag. Pij. II. quȩ incip. Cum ad ſacrorum ordinum. de qua ad iſtud propoſitum meminit celebris memoriæ doctor Hiſpanus Didacus de Villadiego in tracta. de irregularitate, in c. de ſuſpenſione.in 2.col. & refert etiam eam ad hoc Syluest. in ſua ſumma, in verbo,irregularitas,in §. Decimò quæritur. qui allegat regulas Inn. viij.& Alex.vj. Roma. Pontificum, quam etiam extrauagantem ſeruari præcepit Leo x. in ſuis regulis Cancellariæ,in regula 22.incip.Item de clericis extra tempora. Et Paulus Papa iij. in ſuis regulis,in regula quæ etiam incipit: Item de clericis,quæ eſt 24. in ordine. [Vt autē illius extrauagātis plena notitia habeatur,libuit illam inſerere: maximè cùm ſoleat ab aliquibus referri additis quibuſdam verbis, quæ in ea non ſunt: cuius tenor talis eſt, Pius &c. Ad futuram rei memoriam. Cùm ex ſacrorum ordinum collatione character inuiſibilis animæ imprimitur, ſacra myſteria diſpenſantur, vt ipſarum cura tribuatur animarum in eorum ſuſceptione, exceſſus grauius tanto magis plectendi ſunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium

lium ſcandala generantur. Cùm itaq; ſicut fide digno rum relatione non niſi moleſtè accipimus, nonnulli celerici extra tempora à iure ſtatuta quidam ante æta tem legitimam: aliqui verò ſine dimiſſorijs literis, contra ſanctiones canonicas, ſe faciant ad ſacros ordines promoueri: Nos eorundem temeritatem tali caſtigatione reprimentes, vt alij in poſterum commit tendi ſimilia aditus præcludatur, autoritate Apoſtolica præſenti conſtitutione perpetuò valitura ſtatuimus, & ordinamus, quòd omnes & ſinguli, qui abſq; diſpenſatione canonica aut legitima licētia, ſiue extra tēpora à iure ſtatuta, ſiue ante ętatem legitimam, vel abſq; dimiſſorijs literis, etiam citramontani à citramontanis, præterquàm ſi in hoc vltimo caſu per cameram Apoſtolicā, iuxta ipſius ſtylum ordinati fuerint ad aliquā ex ſacris ordinibus ſe fecerint promoueri, à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpēſi ſint: & ſi huiuſmodi ſuſpēſione durante, in eiſdē ordinibus miniſtrare prēſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant, propter quam vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficijs eccleſiaſticis, quæ obtinēt, poſſint iure priuari. Volumus autem, ꝙ præſens noſtra cōſtitutio in Ro. curia exiſtentes poſt 15. dies: Abſentes verò Italicos poſt duos, alios autē etiā vltramontanos poſt ſex menſes ab ipſius in audiē tia contradicti & cancellaria Apoſtolica publicatione ac affixione ligare incipiat. Nulli ergo ſi quis etc. Datū Romæ apud ſanctū Petrū Anno incarnationis dominicæ 1461. quintodecimo Kal. Decēbris Anno quarto. Aduertendū prætereà eſt, quòd cùm nouiſſimè in concilio Tridentino (cui ego etſi indignus Epiſcopus

Calagurritanus interfui) fuerit inhibitum capitulis Cathedralium eccleſiarum, ne ſede vacãte licentiam recipiendi ordines cõcedant infra annum aliquibus, ſub pœna inibi contrafacientibus impoſita, vt habetur in ſeptima ſeſſione illius concilij in canone x. tenoris ſequentis: Non liceat capitulis eccleſiarum ſede vacante infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut literas dimiſſorias, ſeu reuerendas (vt aliqui vocant) tam ex iuris communis diſpoſitione quàm etiam cuiuſuis priuilegij, aut conſuetudinis vigore, alicui qui beneficij eccleſiaſtici recepti ſiue recipiendi occaſione arctatus non fuerit concedere: ſi ſecus fiat, capitulum contraueniens eccleſiaſtico ſub iaceat interdicto: & ſic ordinati, ſi in minoribus ordinibus conſtituti fuerint, nullo priuilegio, clericali pręſertim in criminalibus gaudeant: in maioribus autem ab executione ordinum ad beneplacitum futuri prælati ſint ipſo iure ſuſpenſi. Si quis eſſet promotus ad aliquem ſacrum ordinẽ contra diſpoſitionem concilij, cùm ex hoc fuerit ipſo iure ſuſpenſus ad beneplacitum futuri prælati, ſi poſteà celebraret ante obtentum illius beneplacitum, eſſet irregularis: quamuis ſuſpenſionis pœna fuerit ad beneplacitum eligendi Epiſcopi, & ab illo poſſet relaxari. Cùm enim ſuſpenſio hæc ſit impoſita propter delictum (propter inobedientiam videlicet factam decreto concilij) tunc concluſio communis eſt, quòd celebrans, eſt irregularis ſecundum Panor. in c. ſi celebrat. de cleri. excom. mini. in col. fi. per tex. in capi. primo, de ſenten. excommu. in vj. & in c. cum æterni. de re iudic. li. licet quidam contra tenuerint ſecundum

eum.

eum. Facit quod notat Feli. in cap. Apoſtolicæ. de except. col.3. & melius in col.7.nu.17.vbi ſcripſit, ꝙ ſuſpenſus ab officio celebrans eſt irregularis, ſiue ſuſpenſus ſit à canone, ſiue ab homine. allegat gloſ. 2. & 3. & ibi Pau.col.4.in c. is cui.de ſenten.excom.lib. 6.& deciſ. Rotæ 3. in antiquis. eo.tit.] An auté promotus ad ſacros ordines ante 14.annum cogatur cõtinere, ſi poſtquàm peruenerit ad ætatem legitimam vult contrahere matrimonium, vide Hoſt.in ſumma. de cle. per ſal. promo. in §.1.in fin. qui mouet quæſtionem, refert opiniones contrarias, & in ea quam vltimo loco ſcripſit, videtur tenere, quòd talis non cogitur continere. Contrarium tamen videtur tenere gloſ.in c.Vno.de cle.per ſal.promo.in verbo,diſcretionis, quæ mouet iſtã quæſtionem, vbi tamen Abb.refert Archi.poſt Hugo. in cap.Pueri.1. quæſt.1.tenentem, quòd ſi ordinatus ante pubertatem illa adueniente vult tenere clericatum, & gaudere priuilegio clericali, tunc tenetur continere, aliàs ſecus; quam opinionem approbat,& dicit hoc fuiſſe de mente Innoc. & Hoſtien.& vide Præpo.in c.Subdiaconus. 77. diſt. tenentem, quòd Doctо.communiter in dicto cap. 1. notant, ꝙ ſi factus maior contradicit non acceptans ordinem,non tenetur continere, ex quo dicit ipſe, ꝙ reſultat monſtrum, videlicet,quòd minor recipit characterem ordinis ſacri, & tamen ſi contradicat maior factus,nõ tenetur continere, licet Cardin.in clemen. fin. de æta. & qualita. in 1. q. teneat, quòd ſi talis erat doli capax, tenetur continere, per gloſ. in d. c. Pueri. 1. quæſt.1. Et idẽ dicit, ſi quam primùm peruenit ad doli capacitatem non reclamauit, quia tunc

incipit obligari. Et vide in hoc propoſito quod notat Nicolaus de Millis in ſuo repertorio, in verbo, Clericus promotus, vbi referendo Hoſt. & Inno. in c. vel non eſt compos. de tẽpo. ord. Et Cõpoſtella. & Ioan. Andr. in c. Vnico. de cle. per ſal. promo. Et in d. c. vel non eſt compos. & Arch. in c. Pueri. 1. quæſt. 1. dicit, quòd promotus infra pubertatem inuitus & coactus poteſt cõtrahere matrimonium, per gl. in d. c. Vnico. & quòd idem eſt, ſi non fuerit coactus, dum tamen infra pubertatem contradicat, & perſeuerat in contradictione vſque ad pubertatem, vel ſi infra pubertatem non contradicit, & ſtatim dum cœperit peruenire ad pubertatem contradicat: & quòd illud ſtatim intelligitur intra triduum, & quòd aliàs non auditur, licet gloſ. in dicto cap. Vnico. & in d. c. vel non eſt compos. aliter teneat ſecundum eundem.

Ac ſimoniaco. Cap. XXIII.

RECipiens ordines ab eo quem ſcit ſimoniacũ, nõ recipit executionem, cùm ordinator nõ habeat, nec etiam ſi ignoranter, niſi diſpenſetur cũ eo. ita dicit gloſ. in c. Per tuas. lo 2. de ſimo. in gl. fin. in fin. Et not. Hoſt. in ſumma, de tempo. ord. §. A quo, verſic. Quid ſi epiſcopum. & tenent etiam Angelus & Syl. ueſt. in ſuis ſummis, in verbò, irregularitas, in verſi. Septimò quæritur. Tu verò vide notabilem diſtinctionem, quam facit Præpo. in cap. Statuimus. lo 1. in fin. prima quæſtione prima, vbi ſecundum eum multùm refert, an quis ordinetur à ſimoniaco tolerato, quia tunc non eſt quod imputetur illi, quia

licet

licet ſciat eum ſimoniacum, debet ſacramenta ab eo recipere, niſi eſſet notorium, vel teſtibus hoc poſſet probari. An à ſimoniaco præciſo, quia ſi ignoranter, ex pietate eccleſiæ habetur rata. Si ſcienter & ſpontaneè, irrita eſt eius ordinatio. Si coactè, reus erit vſurpatæ dignitatis: ſi intra menſem cùm poterit ad eccleſiam non redierit. Et vide Hoſt. in dicto §. A quo. tenentem, quòd ſi credo vel ſcio Epiſcopum ſimoniacum, non in ſuo ordine, ſed in collatione ordinis, ſeu beneficiorum, ſi poſſum obtinere, quòd ab alio ordiner, hoc debeo facere, alioquin quamdiu toleratur ab eccleſia, & eſt occultus, ſecurè recipio, ſi compellat me non obſtante conſcientia repugnante.

Excommunicato. *Cap.* XXIIII.

EXcommunicati vera conferunt ſacramenta, dum modo in forma eccleſiæ gerant quod agunt, notat Hoſt. in ſumma, de tempo. ord. §. A quo, verſiculo, Hæc igitur. & ordinationes factæ ab eis, ſi in forma eccleſiæ fiant, ratæ ſunt, quò ad characterē, irritæ verò quò ad executionem ſecundũ eum. Et vide eundem in ſumma de ordina. ab epiſcopo qui renuncia. §. fi. vbi notat, quòd ſi ſcienter quis recipit ordines ab epiſcopo excõmunicato, indignus eſt diſpenſatione, [6. gl. in c. fi. de ord. ab epiſcopo qui renun. epiſc.] Si ignoranter, poteſt cũ eo per proprium epiſcopum diſpenſari quò ad executionem quam in eũ non tranſtulit epiſcopus excommunicatus. Et vide Angel. in ſua ſumma, in verbo, irregularitas. verſi. 30. incip. Septimò quæritur. & Syluest. in ſua ſumma; in eodē

verbo, in §.Septimò quęritur, vbi tenent ꝙ ordinatus ab excommunicato incurrit irregularitatem, & ꝙ ſi fuerit ordinatus ignoranter, diſpenſat epiſcopus tam in ſuſceptis, quàm in ſuſcipiendis. Si verò ſcienter, ſolus Papa, & idem dicuntur de ordinatis à ſchiſmaticis. Aduerte tamē, ꝙ ſi proprius epiſcopus fuit ordinator, tunc videtur, ꝙ etiam cum ignorante non poſſet ipſe diſpenſare, quia diſpēſaret ſuper defectu proprio, & ideo etiam tunc videtur eſſe recurrendum ad Papam, vel ad Metropolitanum.

Hæretico. *Cap. XXV.*

ORdinatus ab epiſcopo hæretico, forma eccleſiæ ſeruata, licet recipiat ordinis characterem, nō tamen executionem, neque ſacramenti gratiam recipit. Vnde tales non ſunt ordinandi de nouo, ſed habita diſpenſatione poſſunt in ordinibus miniſtrare, niſi quis ignoranter ordinetur. Si verò forma eccleſiæ non ſeruatur, neque ipſum characterem recipit. Probantur iſta ex tex. & glo. quæ ibi notat Prępo. in cap. Qui perfectionem. 1. quæſtio. 1. Et vide Hoſt. in §. A quo, ſuprà allęgato in cap. proxi. ex quo etiam idem poteris colligere. [Et vide Inno. in c. 1. de ſchiſmaticis, & in c. fraternitatis de hæreti. nume. 2. & 4.]

Et à collatione ordinum ſuſpenſo. *Cap. XXVI.*

ORdinatus à ſuſpenſo non recipit executionem ordinis, licet verè ille det ordines, ſi ſeruat formam eccleſiæ: ita voluit Hoſt. in ſumma, de tēpo. ord.

in

in d.§. A quo,in d.verſic. Hæc igitur. [Et Innoc. in c.fraternitatis,nu.4.de hęret.] & Ang.in ſua ſumma. in verbo irregularitas, in §.30.incip. Septimo quæritur, quod tranſcripſit Syluest. in ſua ſumma,in eodē verbo,in §.ſeptimo quæritur.

Et qui epiſcopatui renunciauerat.
Cap. XXVII.

SVſcipiens ſcienter ſacros ordines ab eo qui loco ſimul & dignitati epiſcopali renunciauit, executionem officij non habet, vt in c. 1. de ord.ab epiſcopo qui renuncia. epiſc. Quando verò non ſcienter id fecerit, diſcretus pontifex poterit diſpenſare,niſi craſſa & ſupina fuerit ignorantia, vt ibi: quia tunc ſi talis ignorantia præceſſerit, vel ſcientia,ſolus Papa diſpenſat, ſecundum Abb.ibi.Si verò ignorantia eſt probabilis, inferior poteſt diſpenſare, ſecundum eum. Eſt autem probabilis ignorantia in ordinato,quando epiſcopus renunciauit in curia,& veniens dixit,ꝙ nō renūciauit dignitati,vel omnino tacuit renunciationē, vt notat Hoſtien. in ſumma, de ord.ab epiſcopis qui renuncia. in §.1.verſi.Quid ſi à tali. per quem etiam vide quid iudicabitur in dubio, quando ſimpliciter renunciauit, de quo etiam per Abb.in d. c. 1. prope fin. qui referendo Phili.& Hoſtien.concludit,ꝙ tunc in dubio præſumitur renunciaſſe loco tantùm, & nō dignitati. Et vide Ang.& Syluest.in ſuis ſummis, in verbo irregularitas,in verſi.Octauò quæritur.

Suſpen-

Suſpenſionis, excommunicationis, ac interdicti cenſura nodati. Cap. XXVIII.

EXcommunicatus maiori excommunicatione, vel interdictus, aut ſuſpenſus ab homine, diuina officia celebrans in ordine ſuo degradandus eſt. Hanc concluſionem ponit Hoſt. in ſua ſumma, in tit. de cleri. excom. miniſt. in col. 1. allegando tex. in c. Latores, eo. titu. ex quo tex. ibi Abb. in 2. nota. colligit argumentum, quòd omne crimen inducens irregularitatem eſt depoſitione dignũ, de quo ſe remittit ad notata in c. Cum non ab homine, & in c. At ſi clerici. de iudi. Suſpenſi verò à canone, puta minori excommunicatione nodati, vel ſuſpenſi à beneficiis, & non ab officiis celebrantes non incurrunt irregularitatẽ, etſi grauiter delinquant. Idem Hoſt. vbi ſupra, col. 2. Et quia ſuſpenſio ſe habet multipliciter, vide bonam diſtinctionem Abb. in c fi. de cle. excõ. depo. miniſt. Ex qua colliges qñ ſuſpenſus celebrans ſit irregularis, vel non. Et vide ẽt Arch. Flor. in 3. par. tit. 28. c. 1. in §. 1. vbi hoc bene examinat. Et nota ꝙ licet irregularitas cõtrahatur in caſibus ipſo iure, tñ pœna depoſitionis qua punitur irregularis infligitur per ſentẽtiã vt not. Io. And. in c. 3. de cleri. excommunica. miniſ. quẽ ſequitur Turrecrema. in c. Si quis epiſcopus. 11. q. 3.

Non ieiuni. Cap. XIX.

SAcramenta altaris non niſi à ieiunis hominibus celebrari à Carthaginenſi concilio prohibitum eſt,

quod fuit tranſcriptum à Gratiano in c.Sacramenta. de conſe.diſt.1.Contrafacienti autem nulla ibi pœna ſtatuta fuit. Qui autem poſt cibum & potum ẽt minimũ diuina celebrauerit,excõicationi ſubiacebit: [vt in Conc. Toletano 7. in canone 2. quẽ retulit Gratia. in c. nihil.7.q.1.in §. nullus poſt cibum. Concilium tñ Bracharẽce ſecundũ in Canone x.ſeuerius animad uertit diſponens,ꝙ presbyter in hoc delinquens continuò ab officio ſuo priuatus à proprio deponat̃ Epiſcopo. Item talis celebrans,] niſi præmiſſa dormitione,priuandus eſt beneficio ſuo, vt in c.Si conſtiterit. de accuſa.ſecundum Hoſtien.in ſumma,in titu.de cõſe. eccle. vel alta. in §. Et qualiter ieiuno. Vide tamen Cardi.in c.Ex parte.de celebra.miſſa.in 4. quæſt. ubi dicit ꝙ celebrans poſt cibum vel potum poteſt deponi.allegat d.c.Si conſtiterit.& quia in illo tex.nulla fit mentio de depoſitione,intelligenda ſunt verba Card. iuxta id quod notat Aret.in d.cap. Si conſtiterit.in 3. nota.dum dicit.Tertiò tene menti hunc tex. ꝙ ſi preſbyter celebrat poſt cibũ ſumptum ante dormitionẽ, iſtud dicitur crimen graue, & dignum depoſitione à beneficio. Sed aduerte ꝙ ego credo ꝙ per illum text. non poſſet dari pœna priuationis beneficij clerico nõ ieiuno celebranti,quia ſecundum Abb.ibi poſt Hoſt. vera cauſa priuationis fuit, quia ebrioſus celebrauit, quod præſumitur, quia per totam noctẽ ſtetit in potatione, & mane incontinenti celebrauit. Iudex ergo attenta perſonæ & exceſſus qualitate,ac facti publicitate, pœna carceris aut ſuſpẽſionis in delinquentem circa hoc poterit animaduertere. [Quia hodie ſeruari Concilium illud Bracharenſe, eſſet nimis rigidũ.]

Vnum tamen nota in iſto propoſito, ꝙ ſomnus non eſt de ſubſtantia digeſtionis, vt quis dicatur ieiunus, ſed ſatis eſt ꝙ ſit perfecta digeſtio, not. Abb. in d.c. Si conſtiterit, circa finē. Vide Cardi. in d.c. Ex parte. qui dicit ſufficere digeſtionem ſecundùm qualitatē cibi ſumpti: & quod dicunt Phyſici, ꝙ digeſtio perficitur in ſeptem horis. Credo tamen ꝙ iſtæ ſeptem horæ computandæ ſunt ab hora duodecima mediꝫ noctis: aliàs autem qui cœnaſſet hora prima, vel ſecūda poſt duodecimam, non poſſet celebrare, etiā in vndecima ante meridiem: quia licet cibus ſit digeſtus, ille tamē non dicitur illo die ieiunus. [Et vide glo. in d.c. Nihil. in glo. fi. volentem, ꝙ licet aliquis comederet ante medium noctis, & ſentiret adhuc eructationes, quia nondum eſt cibus digeſtus, & quandiu ſentit cibū, abſtinebit.]

Ac in die ſæpius. *Cap. XXX.*

CLericis in die ſæpius celebrantibus nulla pœna in ſacris ſanctionibus conſtituta eſt, ſed nec illis hoc expreſsè prohibetur. [Imò potius in concilio celebrato per Archiepiſcopum Maguntinū, & aliquos Epiſcopos, anno Domini milleſimo vigeſimo tertio in loco Salegunſtat in canone quinto, decretum fuit vt vnuſquiſque presbyter in die non amplius quàm tres miſſas celebrare præſumat. vnde uſque ad illum numerum licitum erat, illo tempore in partibus illis. Quod concilium habes in fine libri Decretorum diui Burchardi Epiſcopi Vuormaciēſis, qui interfuit in illo.] Iura namq; canonica ſufficere ſacerdoti vnā

miſſam

miſſam celebrare ſolùm affirmant, vt in cap.Sufficit, de conſe. diſt.1.& in cap.Cõſuluiſti.& in cap.Te refe rente. de celebra. miſſa.non tamen plures dicentibus pœnam aliquam comminantur: licet tex. in d.c.Sufficit,in fin. verſ.dicat,ꝙ pro pecuniis,aut ſęculariũ adulationibus pluries celebrans vna die non exiſtimat euadere damnationem,ꝙ magis æternam quàm temporalem pœnam videtur reſpicere. Sed quia tale facinus in conſpectu populi graue ſolet iudicari, idque aliquando auaritię cauſa à pauperculis & parum doctis ſacerdotibus perpetratur, non debent Eccleſiaſtici iudices illud leue reputare: ſed attenta facti notorietate,populique ſcandalo, perſonæque perpetrantis moribus & qualitatibus conſideratis,ſic in hoc errãtes corrigere, vt cæteri pœnæ metu à ſimilibus cohibeantur.

Et ſine aqua & igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo. Cap. XXXI.

POena ſic celebrantis eſt, quòd deponatur ab officio & beneficio. vt in c.fin.de celebr. miſſa. vbi Abb. dicit,quòd doctores non exprimunt, an debeãt concurrere omnia ſuprà dicta ad hoc vt presbyter deponatur, & quòd credit ipſe procedendum ſecundùm qualitatem loci, & contemptum presbyteri cõſiderandum an habuerit illud in conſuetudine.

Et ſuper altari non conſecrato. Cap. XXXII.

PIE quidem ab Eccleſia conſtitutum eſt, quòd Euchariſtiæ ſacramentum non niſi ſuper conſe-

cratum altare celebraretur, non autem contrafacienti ſacerdoti pœna deſcripta reperitur: vnde Card. in d. c. fi. de celebra. miſſa. meritò quæſtionem mouet. Si quis celebrat ſuper altari non cõſecrato, qua pœna ſit puniendus? & dicit quòd ſi ex malitia, vel nimia deſipientia, punitur pœna illius tex. quam in c. præcedẽti deſcripſimus, & hoc propter identitatem rationis, & vlterius procedendo dicit, quòd idem videtur in omnibus alijs exceſſibus commiſſis circa cultum ſacramentorum. Poſtremò tamen dicit, quòd quia pœnę ſunt reſtringendæ, locus erit pœnæ arbitrariæ: & hoc credit verius, niſi tanta eſſet identitas rationis, quòd poſſet eſſe locus pœnæ illius text. & in propoſito huius c. vide text. in c. Nullus [presbyter. lo 2.] de conſecr. diſtinct. 1. qui dicit, quòd nullus presbyter in Eccleſia conſecrata aliud altare erigat, niſi quod ab Epiſcopo loci ſuerit ſanctificatum vel permiſſum: & ſi clericus contrarium fecerit, degradetur: quod ego intelligerem, quando clericus erigeret illud tamquã conſecratum, & vt in eo celebraretur ſine aliqua ara conſecrata.

Sine orario ſeu ſtola, & alijs veſtibus ſacris.
Cap. XXXIII.

SAcerdos cùm ad ſolennia miſſarum accedit, non aliter accedere debet, quàm orario vtroque humero circunſeptus, ſicut tempore ordinationis ſuæ dignoſcitur cõſecratus, ita vt de vno eodemq. orario ceruicem pariter & vtrumque humerum premens, ſignum in ſuo appareat pectore crucis, ita diſponit

Conci-

Concilium Bracharenſe [tertium, in Can. 3.] quod tranſcriptum eſt in c. Eccleſiaſtica. 23. diſt. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ ſubiacebit; vt ibi, de quo text. meminit Durand.in Rationali diuinorum officiorum.c. de ſtola, vbi dicit, quòd fortè quis diceret illud decretum eſſe abrogatũ per contrariam generalis Eccleſiæ conſuetudinem: nam non vbique partes ſtolę reducuntur ante pectus in modũ crucis. In his tamen regnis conſuetudo ſeruat decretum illius Concilij; & licet ille tex. ſolùm de orario ſiue de ſtola diſponat. Si clericus ſine caſula, aut alijs veſtibus ſacris celebraret, nihilominus puniendum credo ſuperioris arbitrio. Et aduerte, quòd dum tex.in d. c. Eccleſiaſtica. dicit, quòd clericus ꝓpter hoc excommunicationi ſubiaceat, exponit ibi Archidia. dupliciter, Primò ſi admonitus non vult ceſſare. Secundò excommunicationis, id eſt ſuſpenſionis ad tempus pro arbitrio iudicis, cum ibi non determinetur tempus: & hanc ſecundam expoſitionem credo veriorem.

Ac in priuatis locis ſine Epiſcopi licentia celebrarunt, Cap. XXXIIII.

SIcut non alij quàm ſacrati Deo ſacerdotes debent Miſſas celebrare, nec ſacrificia ſuper altare offerre, ſic non in alijs quàm in domino conſecratis locis, id eſt, in tabernaculis, diuinis precibus à pontificibus delibatis, Miſſas cantare, aut ſacrificia offerre licet, niſi ſumma coegerit neceſſitas. verba ſunt ſingularia tex. in c. Sicut. de conſec. diſt. 1. Et in Concilio Tri-

burienſi, de quo in c.ſeq. diſponitur, quòd Miſſarũ ſolennia non niſi in locis ab epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe permiſerit celebranda ſunt: idem etiam diſponitur in cap. Hic ergo, eadem diſtinct. quæ iura ſacerdotibus contrarium facientibus pœnam non ſtatuunt. text. autem in cap. Nullus presbyter. cl. 1. eadem diſtin. idem prohibet illis, qui de cætero participes voluerint eſſe ſacerdotij: per quę verba videtur comminata talibus pœna amittendi participationem ſacerdotij. [Facit etiam Concilium Carthagi. ſecundum in Canone 9. vbi ita diſponit, Quiſquis presbyter inconſulto Epiſcopo, agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipſe honori ſuo ſibi cõtrarius exiſtit.] Sexta autem ſynodus de qua in c. Clericos, ea.diſt.dicit, Clericos qui miniſtrant in oratorijs quæ intra domum ſunt cum conſenſu epiſcopi loci hoc facere præcipimus Si quis verò hoc non obſeruauerit, deponatur. Vnde fortè ſumpta occaſione acerrimam pœnã talibus imponendam ſcripſit lex noſtri regni, videlicet, quòd clerici qui taliter celebrant, deponantur, & in perpetuum carcerem damnentur. ita diſponit Lex 4. ti. 10. parti. 1. de qua nempe grauitate pœnæ ſum mè mirandum eſt, cùm hoc iure canonico non ſit expreſſum, pàrq; per hoc fiat delictũ hoc pluribus alijs grauiſsimis, pro quibus pœna ſimilis imponitur. At ne quiſquam ſibi ſuadeat hoc non eſſe tam graue iudicandum, ex eo, quòd pium & Chriſtianum videatur, vbi libet velle videre corpus redemptoris noſtri, & quia plures propter hoc ſæpius audiunt miſſam, qui aliàs non audirent: nam contrarium apertè dicit tex. in d. c. Sicut. per hæc verba, Satius eſt enim miſ-

ſam non cantare, vel audire,quàm in his locis vbi fie ri non oportet,niſi pro ſumma neceſſitate contigat. Quis enim dubitat antiquos illos ſanctiſſimos Eccleſiæ patres plus dilexiſſe quàm nos redemptorem noſtrum, eiúsq; aſpectu delectari magis, & flagrare deſiderio, & tamen non niſi in eccleſijs illum videre, ſeu ſi ſacerdotes erant in eis tantummodo de cælo illum ad manus proprias (admirandis illis conſecratio nis verbis) aduocare audebant. Nos verò ad cubicula ſeu cœnacula noſtra illum quotidie trahimus, nulla neceſſitate vrgente, ſed aut ſuperbo quodam faſtu, quaſi jam parum ſit ſolis hominum obſequijs corã hominibus venerari, niſi etiam inter noſtram mundi pompam connumerare liceat, quòd adhuc ipſe filius dei ad domus noſtras nobis miniſtraturus accedit. Ad domus inquam, ludis, blaſphemijs ebrietatibus, ac luxuriȩ actibus obſcœnis ſȩpiſſimè violatas, cùm eccleſias ſanctas Dei ſola vnius coniugalis actus pollu tio ſine peccato facta contaminet, [vt per Syluest. in ſumma, in verbo conſecratio, lo 2. §. Quintò quæri tur, verſ. Tertius caſus.] Si honorabilior nobis aliquis ad nos accedere vult, ſummum dedecus arbitra mur, ſi non præueniamus eundem ad eius hoſpitiũ euntes. At quem credimus Deum,quem confitemur redemptorem, quem tremendum iudicem expectamus angelicis conſtipatum choris ad ſordida noſtra receptacula non modò venire permittimus,ſed,ſi fas eſt dicere, compellimus. Aduertant quæſo vniuerſi Chriſtiani, & tempeſtatis huius calamitatem conſiderent, & aliqua Germaniæ oppida tam cœleſti hoc munere (corpore videlicet filij Dei) orbata cognoſcant,

ſcant, quum in omnibus retro actis ſeculis nuſquàm id contigiſſe legamus: quamuis Deus ipſe ſummus plures hæreſes in ſui offenſam prędicari & recipi permiſerit,& quod hoc miſerrima noſtra ætate ſucceſſerit, ad irreuerentiam erga dominicum corpus referamus. Conſtat enim nuſquam ſacerdotes maiori habitos contemptui, & Euchariſtię donum maiori ingratitudine ſuſceptum, & irreuerentia tractatum fuiſſe. Timeàntque qui talia contemnunt, tam graue Dei ſubire iudicium, tantique muneris priuationem ſibi & poſteris promereri. Satis enim ſecuri viuebāt (paucis elapſis annis) qui talem nunc patiuntur animæ morbum, & ſalutis ęternæ diſpendium. Vt autem magis pudeat Chriſtianos hanc redemptori ſuo irreuerentiam facere, legant obſecro Æmilium Probum in vita Alcibiadis ſcribentem, aſperſum fuiſſe infamia, quòd in domo ſua facere myſteria dicebatur, quod nefas erat more Athenienſium. Et ſi inter Ethnicos (qui lapidibus & dæmonibus immolabant pecudes) nefas eſſe hoc domi agere perpenderint, quàm ſit indecens intelligant omnipotenti Deo patri, & creatori omnium vnigeniti filij ſui Saluatoris noſtri corpus & ſanguinem virgineis viſceribus compactum, cum ipſa diuinitate vnitum in impuris domibus offerre. Ad tantæ igitur irreuerentiæ damnum minuendum, oporteret epiſcopos omnes deprecari ſummū Pontificem, vt altaris portatilis facultates nullàtenus concederet, & conceſſas reuocaret, ac interim in ſuis diœceſibus prohiberet, ne quiſquam ſacerdos in priuata domo celebraret, niſi prius decentia loci per eos, aut ſuos vicarios examinata fuerit, dum tamen hoc

in

in iudicum ſeu notariorum lucrum non cedat. Prohibere inſuper, ne ornamenta eccleſiarum alicui extra illas commodentur. Deceret inſuper ipſoſque præſules ad aliorum exemplum nunquàm niſi in eccleſiis celebrare, aut miſſam audire, nam ipſis etiam epiſcopis in domibus nullatenus licere celebrare, diſponit tex. prædictus in c.Sicut. [quod ante diſpoſuerat Concilium Laodicenſe, Can. 8. in hæc verba, videlicet, Non oportet in domibus oblationes ab Epiſcopis ſiue presbyteris fieri.]

Miſſàmque pro requie defunctorum promulgatam, pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum.
Cap. XXXV.

POena huius criminis eſt, vt talia perpetrantes à proprio ordinis gradu deponantur, & exilij perpetui ergaſtulo relegentur, vt cautum eſt in Concilio Toletano, quod refertur in c. Quicunque ſacerdotū. 26. q.5. de quo tex. meminit Hoſtien.in c.fi.de ſortile. & ibi Io. de Ana.in fi.meminit etiam Pau. Grillandi in trac. de ſortilegijs, in 14.q.& in 17.& habetur ille tractatus & alij ſui in 4. vol.tractatuum huius nouæ impreſſionis, in qua fuerunt redacti plures tractatus ad volumina decem. Et quia Gratianus refert breuiter verba illius Concilij Toletani. Si quis cupiat illud originaliter legere, inueniet in ſynodo 17. Toletana celebrata Era. 732. in c. 6 ſub rubr.de his qui miſſam defunctorum audent pro viuis maleuolè celebrare. Quæ ſynodus hucuſque non eſt impreſſa,

Euchariſtiam ob ebrietatem ac voracitatem euomuerunt. Cap. XXXVI.

CLerici vel monachi, ſeu diaconi, presbyteri quibus tale contigerit, 70. diebus debent pœnitere, vt in cap. Si quis per ebrietatem. de conſe. diſt. 2. vbi vide Card. de Turrecremata, qui dicit quòd conſiderata cauſa vomitus, quæ ponitur in tex. ſcilicet ebrietate & voracitate, & circunſtantijs, non videtur quòd pœna taxata excedat. & ideo ſecurè iniungenda eſt. Cùm autem tex. non aperiat qualitatem pœnitentiæ, quæ debet fieri in illis diebus, videtur relicta arbitrio iudicis. Ratio huius pœnæ eſt, quia ſecundùm veriorem & ſecuriorem opinionem quamdiu ſpecies ſacramentales remanent in ſuo vero eſſe, ſub eis conſiſtit inſeparabiliter corpus Chriſti, & ſic ſi prædictæ ſpecies eiiciuntur per vomitum, ipſum corpus ſimiliter eiicitur: quem ſequitur Card. vbi ſuprà, quem etiam vide in §. fin. dicentem quòd tunc ſi ſpecies euomitę diſcerni poſſunt, & ſunt ſumptibiles, debent exſiccari & ſumi per ſe, ſi poteſt fieri, vel cum vino vel alio liquore. Si non ſunt ſumptibiles, tunc reponantur in aliquo honeſto loco iuxta altare. Si ſpecies non poſſunt diſcerni, præſumuntur digeſtæ, nisi ſtatim ſint euomitæ, quo caſu reponuntur in aliquo honeſto loco. [De quo etiam vide per Sylueſt. in Summa verbo Euchariſtia. lo 2. §. Nonò quæritur. verſiculo Quartum.]

Ac ob negligentiam ipſorum aliquid ſanguinis ſtillauit in terra & in altari. Cap. XXXVII.

POena huius exceſſus ponitur in cap. Si per negligentiam. de conſe. diſt. 2. per hæc verba, Si per negligentiam aliquid de ſanguine ſtillauerit in terrã, lingua lanbatur, tabula radatur, ſi non fuerit tabula, vt non conculcetur, locus conradetur, & igne conſumetur, & cinis intra altare condatur, & ſacerdos 40. diebus pœniteat, ſi ſuper altare ſtillauerit calix, ſorbeat miniſter ſtillam, & tribus diebus pœniteat. Si ſuper linteum altaris & ad aliud ſtilla peruenerit, 4. diebus pœniteat, ſi vſque ad tertium, 9. diebus, ſi vſque ad quartum, 20. diebus pœniteat: & linteamina quæ tetigerit ſtilla, tribus vicibus miniſter abluat calice ſuppoſito, & aqua ablutionis ſumatur, & iuxta altare recondatur. Quæ pœna cùm ſit canonis antiqui, & quæ magis videtur pœnitentiæ foro, quàm iudiciali prouidere, ſi caſus occurrerit, & in iudicium deducatur, tunc iudex attenta facti qualitate & aſtantis populi notitia vel ſcandalo, & ſacerdotis culpa vel negligentia pœna moderabitur vel augebitur, prout æquius ſibi viſum fuerit.

Aliquotiens in ſuper celebrando corpus & ſanguinem domini non percipiebant. Cap. XXXVIII.

HOc enim licet temporibus noſtris rarò accidat, quia ſemper qui celebrat ſaltem publicè, ſumit corpus & ſanguinem domini. Concilio tamen Tole-

tano 12. quod habetur de conſe. diſt. 2. c. Relatum, cautum eſt, quòd quicunque ſacerdos diuino altari ſacrificium oblaturus acceſſerit, & ſe à communione ſuſpenderit, ab ipſa qua ſe indecenter priuauit gratia communionis, anno vnò repulſum ſe nouerit.

Super rebus aptis ad faciendum ſortilegia, & ad illum effectum vnam vel plures miſſas ſcienter celebrarunt, adhibitis nefariis precibus & verbis ſuperſtitioſis. Cap. XXXIX.

QVàm graue ſit rebus ſacris vti ad committenda ſcelera, nemo non nouit: & ſi hoc in quocũque grauiter puniendum eſt, quantò magis id faciendum erit, ſi talia perpetrans, cultui ac miniſterio ſacrarum rerum eſt ordinatus? Vnde ſacerdos, qui in hoc deliquerit deponi debet ex ſententia Pauli Grillandi in tract. de ſortilegijs. [quod eſt volu. 5. tract. diuerſor. doct.] in quæſt. 14. qui etiam deſcribit aliquas res ſuper quibus ſolent prędictæ miſſę celebrari ad dictum effectum, mouetur per tex. in c. Si quis epiſcopus. 26. quæſt. 5. qui hoc non probat, quia nihil de hoc delicto dicit, nec imponit pœnam depoſitionis. Mouetur etiam argumento text. in cap. Quicunque, eadẽ cau. & quæſt. qui leuius crimen graui pœna caſtigat. Et dicit tandem, quòd quidam dixerunt eſſe pœnam arbitrariam, quod dicit tolerari poſſe, quando factum non eſſet valde turpe, vel perſona ſacerdotis ſimplex. [Et vide Abb. in c. quidam. ad finem. De celebra. miſſa. vbi dicit quòd ſacerdos miſſam celebrans, vt Deus perdat aliquem, licet conficiat, debet hoc comperto

deponi

deponi,quia abutitur tanto Sacramento. Superſtitioſum autem clericum deponendum & in monaſterio detrudendum dicit Syluest. poſt Hoſt. in locis per eum relatis in ſua Summa, verbo, ſuperſtitio,§. vndecimò quæritur.

In cuſtodia Euchariſtiæ deſides Cap. XL.

HVius deſidiæ pœna ex diſpoſitione Cócilij Arelaten. de quo in c. Qui bene. de conſec.diſt. 2. talis eſt,quòd qui bene non cuſtodierit ſacrificium, & mus vel aliquod aliud animal illud comederit,40. diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in eccleſia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit,30. dies pœniteat. Nouiſſimè autem taliter delinquentes ab officio tribus menſibus ſuſpenduntur,vt in c.1.de cuſto. Euchariſtiæ. Grauiori pœna puniendi, ſi aliquod nefandum inde contigerit, quæ videtur relicta iudicis arbitrio, argumento text. in c.de cauſis.de offic. deleg. Quali autem decentia ſeruari debeat Euchariſtia, bene ordinauit Honorius 3. in c. Sane. de celebra. miſſa. ſub talibus & notandis verbis: Ne propter iniuriam ſacerdotum diuina indignatio grauius exardeſcat, diſtrictè pręcipiendo, Mandamus quatenus à ſacerdotibus Euchariſtia in loco ſingulari,mundo, & ſignato ſemper honorificè collocata, deuotè ac fideliter conſeruetur.

Commendatúmque ſibi infirmum baptizare noluerunt. Cap. XLI.

PRESBYTER qui in prouincia propria, vel alia,vel vbicúque inuentus fuerit, commendatum

ſibi infirmum baptizare noluerit pro intẽtione itineris, vel aliqua excuſatione, ſi ſine baptiſmo moritur, deponendus eſt, ex decreto Martini Papæ, in c. Quicunque. de conſe. diſt. iiij.

Beneficia plura poßident. *Cap. XLII.*

HABERE plura beneficia ĩter crimina referre volui: Idq̀ue rationi naturali obuiare, ac sãctis eccleſiæ conſtitutionibus, pluriùmque ſanctorum doctorum opinionibus contradicere. Quid enim rationi naturali aduerſum magis, quàm quòd vnus & idem homo varia eccleſiæ ſtipendia in variis & diſtantibus ſæpe locis, & quibus varia incunbunt onera, inſe ipſo ſuſcipiat? Quæ eſt enim humana reſpublica quæ ſuos iudices, rectores, tabelliones, & alios officiarios ſtipẽdiis in abſẽtia frui & vagari permittat? Quis in ſua quantumuis ampla & ditiſſima domo, vni miniſtro abſenti ſalaria plurium miniſtrorum perſoluit, ac ab eo quoſcunque ſuo nomine ſubrogatos admittit? Sola domus Dei eccleſia ſancta tali in ordinatione ſuo priuatur miniſterio, ac debitis fraudatᷣ obſequiis Vnde ueriſſima ſunt beati Bernardi verba in declamatione ſuper euangelio: Dixit Simon Petrus ad Ieſum. in col. 51. dũ dicit ꝙ ſola bona dñi ex omnibus hodie inueniuntur expoſita. Quis ergo inficiabitur hoc aduerſari naturali rationi, ſi eadem ratione non caret? Quod nempe apertiſſimè comprobant leges antiquę gentilium (qui ſolo naturali lumine regebantur) in quibus prohibitum erat expreſsè, vt apud eos non eſſet vir duplex aut multiplex, ſed quòd ſinguli ſingula face-

la facerent, vt in Socraticis legibus cauebatur Confirmant hoc etiam notanda verba Iuſtiniani, in l. Nemo. C. de aſſeſſo. dum dicit, Neq; enim facilè credendum eſt duabus neceſſariis rebus vnũ ſufficere: Quòdque id ſanctis obuiet canonicis inſtitutis, apertè monſtratur. Primò quidem contrarium diſpoſitum eſt in 7. Synodo, vt refert Gratianus in c. 1. 21. queſt. 1. vbi dicitur, Clericus ab inſtanti tempore non connumeretur in duabus eccleſiis, negotiationis enim hoc eſt & turpis lucri proprium commodum. ſtatuit hoc etiam ſancta vniuerſalis eccleſia ſpirituſancto congregata in concilio illo Calcedonen. celeberrimo à ſexcētis & triginta epiſcopis celebrato, in c. 10. illius concilij, vbi definitum eſt non licere clericis in eccleſiis duarũ ciuitatum ordinari. Si quis verò iam translatus eſt ab alia in aliam eccleſiàm, nihil habeat commune cum priore. Illos verò qui auſi fuerint poſt ordinationem illius vniuerſalis ſynodi agere contrarium, ſtatuit ſancta ſynodus cadere à proprio gradu. De qua deciſione concilij breuiter meminit Gratianus non referendo dictæ pœnæ appoſitionem in c. Clericus. 21. q. 1. Hoc preterea aduerſatur diſpoſitioni concilij Placentini per Vrbanum Papam celebrati, de quo in c. Sanctorum. 70. diſtin. vbi hæc pluralitas beneficiorum prohibita eſt, per hæc verba, Omnino autem in duabus eccleſiis aliquem intitulari non liceat. Hoc etiã improbat Tolentanum concilium, de quo meminit Gratianus in c. Vnio. 10. quæſt. 3. in verſ. Sed & hoc, per hæc verba, videlicet, Sed & hoc neceſſarium inſtituere duximus, vt plures eccleſiæ vni nequaquam committantur preſbytero, quia ſolus per totas eccle-

ſias nec officium valet perſoluere, nec rebus earum neceſſariam curam impendere. [Cuius concilij verba originaliter legere deſiderans inueniet in concilio Toletano 16. celebrato ſub prīcipe Flauio Egicano anno 6. ſui regni à ſexaginta & vno epiſcopis, in c. de reparatio. eccleſi. pręcipuè, quia paucula etiam verba & vtilia in hoc propoſito tranſcribere neglexit Gratianus: quod tamen concilium hucuſque non habetur impreſſum.] Celebre etiam illud Lateranenſe concilium, cui Alex. tertius interfuit, de quo in c. Quia in tantum. de præben. Præbendarum multitudinem Canonibus inimicam, materiam diſſolutionis & euagationis inducere, ac certum periculum animarum continere expreſsè atteſtatur. [Prohibuit hoc etiā Alex. ſecūdus, qui diſpoſuit quòd nullus presbyter habeat duas Eccleſias, vt in c. per laicos. 16. q. 7.] Vnde dicit Abb. in c. Conquerente. de cler. non reſid. in 3. nota. allegando gl. in c. Dudum. el 2. de elect. in verbo intitulatam, ꝙ ſine peccato mortali non poteſt quis habere plura beneficia, quando alterum per ſe ſufficit Et vide etiam Ioa. de Lignano in tractatu de pluralitate beneficiorum, maximè in col. 2. vbi concludit quòd de iure communi vnus non poteſt habere duos titulos beneficiales eccleſiaſticos extra caſus in iure expreſſos, & adducit optima fundamenta in propoſito. Extant inſuper ſanctorum ac grauium virorum commentaria, quibus hanc pluralitatem beneficiorum damnant, eamque animabus periculoſiſſimā eſſe demonſtrant optimis ac vrgentibus rationibus; quas hic tranſcribere nolo: patent enim volentibus legere eas in tractatu contra pluralitatem beneficiorum, quē

edidit

edidit ſingularis vitæ, ac magnæ doctrinæ vir Diony. Cartuſien. præ maximè in 7. articulo vſque ad totũ 11. Poſuit etiam aliqua notanda in propoſito alter Cartuſienſis antiquior Dionyſio in lib. ſuo de vita Chriſti, in c. 68. de ambitione, & quibuſdam aliis defectibus clericorum. Firmat hoc etiam apertè diuus Bernardus in epiſt. 271 ad Comitem Theobaldũ, vbi tradit honores & dignitates eccleſiaſticas debere dari iis qui eas dignè ac ſecundum Deum adminiſtrare velint & poſſint. Neque licere cuiquam habere plures in pluribus eccleſiis, niſi diſpenſatorie ob magnam vel eccleſiæ neceſſitatem, vel perſonarum vtilitatem. Et vide in propoſito beatum Thomam in quolibet. 9. in art. 15. Io. Maioris in 4. diſt. 24. q. 6. & 7. vbi inter alia concludit quòd tenens plura beneficia cum diſpenſatione in qua non eſt rationabilis cauſa diſpenſandi, non eſt in ſtatu ſalutis. [Et 6. Fel. in c. 1. nu. 30. de cõſt. vbi dicit ꝙ licet Papa habeat poteſtatẽ diſpenſandi, in omnibus ſtatutis Eccleſiæ, ſola voluntate tamen illud intelligitur, niſi lex poſitiua habeat in ſe quandam rationem diuinam vel naturalem, vt eſt lex prohibẽs pluralitatem beneficiorum, illic Abb. & alios.] Scripſit etiã aliqua Gabriel in expoſitione Canonis, in lectione 28. in duabus vlt. col. vbi etiam oſtendit quomodo diſpenſatio Papæ in hoc non ſuffragetur, niſi fiat ob neceſſitatẽ vel vtilitatem eccleſiæ. Et vltra opiniones grauium & ſingularium doctorũ in iſta materia miracula quædã referuntur per ſuprà dictos doctores Cartuſien. per quæ periculum habentium plura beneficia dignoſcitur, quę quidem à Chriſtiano viro contemnenda non ſunt. Nec enim æterna

ſalus

ſalus propter delicatiorem victum, & ornatiorem veſtitum, ſeu ampliorẽ familiam, in dubio ponenda eſt eſſetque conſentaneum, vt ſicut patimur ob ſolam opinionem eorum qui medicinam ſcripſerunt, ſanguinem minui, pluràque alia nobis inſipida, & ſatis faſtidioſa propinari, ne ſalus corporis periclitetur (cum ſæpius eueniat ipſis Medicis ſcriptoribus, aut aliis viuis qui ipſorum opinionem in nobis experiuntur, errantibus, non ſolùm non liberari à morbo, ſed eadem phlebotomia qua ſanari credebant, mori ac periclitari infirmos) ſic ſequẽdo opinionem ſanctorũ, vel inſignum doctorum ob ſalutem animæ pecunias minui, aliquaq; & ſi corpori moleſta, tolerare. Cùm ex hoc nullum nobis corpori nec animæ timeri poſſit periculum, ſed animæ poſt obitum, & corpori poſt reſurrectionem certior & ſecutior ſalus æterna promittatur. Relicta igitur animæ pœna ſupremo illi mortuorum ac viuorum iudici, qui ſolus intelligit delicta cunctorum: prima pœnarum quæ ſe offert in huius ſeculi contentioſo foro eſt, quòd habens plura beneficia, quamuis ſimplicia, quorum alterum ſufficit p ſe ad vitam beneficiati, poteſt legitime altero priuari. hoc probat text. in c. Conquerente, de cler. non reſid. ſecundum Abb. ibi, in 3. not quod dicit valde notabile, & nunquam obliuioni tradendũ, & dicit eſſe caſum ſolennem priuandi aliquem beneficio ſuo, licet velit in eo reſidere. Iuſtſſima quidẽ eſt pœna iſta, licet his temporibus infelicibus inuſitata, non quia vires amiſerit, ſed ex negligentia aut auaritia ſuperiorum, quorum aliqui in ſacrorum Canonum executione torpeſcunt, reliqui verò cum plures eccleſias epiſ-

copales ſimul aliquando, aut cum vna epiſcopali plura alia beneficia retineant, ſuique officiales aut habeant aut ambiant plures dignitates ſiue beneficia, auaritia cæci aliorum cupidinem (& ſi eccleſiis, clero ac diuino cultui pernicioſam) refrenare non ſatagunt. Secunda eſt quę in concilio generali ſtatuta fuit, vt habetur in c. De multa, de præb. cuius verba ſunt, Quicunque receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, ſi prius tale beneficium habebat, eo ſit ipſo iure priuatus, & ſi fortè illud retinere contenderit, etiam alio ſpolietur: is quoque ad quem prioris ſpectat donatio, illud poſt receptionem alterius liberè conferat, cui meritò viderit conferendum. Et vlterius decernit tex. idem eſſe obſeruandum in perſonatibus. Fuit etiam extenſa pœna iſta per iura Sexti & Clement. primò ad regulares dignitates, vt in c. Cum ſingula. de præb. lib. 6. Secundò ad prioratus, vt in clem. 1. de ſupplenda neglig. præla. Tertio ad vicarias perpetuas eccleſiarum parochialium, vt in Clem. vnic. de offi. vic. Aduerte tamen quòd ſi alicui conferantur duo curata ſimul & ſemel, tunc datur ſibi optio ſecundum Abb. ibi, col. 3. verſic. In ea glo. licet alii ſecundùm eum tenuerint quòd non ualet collatio. quando verò aliquis calore iracundię reciperet ſecundum beneficium curatum, non vacaret primũ, ſi incontinenti pœnituit eum, ſecundùm eundem ibi d. col. 3. verſic. Extra caſum. Pœna verò iſta vacationis primi beneficij non vendicat ſibi locum, niſi poſt habitam poſſeſſionem pacificam ſecundi beneficij. ita credit Abb. indiſtinctè vbi ſuprà, col. 4. ver. in ea glo. Sed hęc quidem pœna de qua in d. c. De multa, nouiſ-

ſimè

ſimè & ſingulari zelo adaucta eſt per Ioan. 22. in ſua Extrauaganti Execrabilis, quæ ſub tit. de præb. collocata eſt, in §. qui vero, vbi cauetur quòd qui receperint deinceps dignitatem vel perſonatum, ſeu officium, aut aliud beneficium animarum curam habens annexam, ſi anteà habebat aliud ſimile beneficium, ſi illud primum (quo noſcitur eſſe priuatus ipſo iure, poſtquàm habuerit poſſeſſionem ſecundi, vel per eũ ſteterit quò minus habeat omni fraude & dolo ceſſantibus) nõ dimiſerit in manibus ordinarij abſque moræ diſpendio, verbo & facto ſine fraude, & ſub publico teſtimonio, ipſo iure & extunc eſt priuatus dicto ſecundo beneficio quod recepit, & quod durius eſt, reputatur inhabilis ad ſacros ordines ſuſcipiẽdos, & ad habendum quodcunque beneficium eccleſiaſticum, quas duas pœnas inhabilitatis ad ordines ſacros & beneficium incurrit etiam ipſo facto: vt voluit ibi gloſ. Zenze. in verbo ipſo iure. in fi. verbi. [Et vide quatuor requiſita vt procedant pœnæ dictorum iurium, videlicet c. De multa. & extrauagantis Execrabilis, per Staphileum in tract. de gratiis expectatiuis in titu. de qualitate & ſtatu benefi. in §. 4. requiritur. vſque ad §. 4. & vlti. & habes nunc illum tractatum in tomo quarto ſexdecim voluminum impreſſorum Venetiis.

Quorum aliqua patres eorum nullo mediante poſſederunt Cap. XLIII.

ADEO enim ſacrorum canonum conditores ſucceſſionem ſeu hæreditarium ius in eccleſiis

Dei abhorruerunt, vt Innocentius Papa II. apoſtolica auctoritate prohibuerit, ne quis eccleſias, præbendas, præpoſituras capellanias, aut reliqua officia hære ditario iure valeat vendicare, aut expoſtulare præſumat, ſtatuens ꝙ ſi quis improbus aut ambitionis reus hoc attentare præſumpſerit, debita pœna mulctaretur, & poſtulatis careret, vt habetur in c. Apoſtolica. 8.q.1. Si verò aliquis iſta contemnens adhuc in eccleſia in qua pater eius miniſtrauit, inſtituatur, pęna eius eſt vt ab ea amoueatur: vt ſtatuit Alex. tertius in c. Ad præſentiam. cum duob. ſeq. & in c. Quoniam. & in c. Ad extirpandas. de fil. presbyt. niſi media intercefferit perſona, vt in d. c. Ad extirpandas. & in c. Ex tranſmiſſa eo. tit. Aduertendum præterea eſt ꝙ licet iſti clerici contra quos hęc denunciatio facta eſt, dicantur eſſe illegitimi, tamen quò ad noſtrum propoſitum, etiam ſi quis ſit legitimus, non poteſt ſuccedere patri in beneficio quod ipſe poſſedit, nulla perſona mediante, vt per gl. Archi. Dom. & Præpo. in d. c. Apoſtolica. & probat etiam tex. quem ibi dicit ad hoc caſum expreſſum Anto. in 5. not. in d. c. Ad extirpandas. & notat Anto. poſt Hoſt. in c. Ad hæc. eo. ti. [& Dec. in c. inter cæteras. col. 2. nu. 4. de reſcr. vbi in hac materia bene loquitur.] Differunt tamen in hoc propoſito quò ad aliũ articulum: ꝙ illegitimus filius non poteſt præfici in eccleſia in qua pręeſt pater de præſenti, vt habeat aliũ canonicatum vel præbendam, licet poſſit eo mortuo habere, dum non ſuccedat in beneficio paterno: legitimus verò poteſt inſtitui in eccleſia in qua pater præeſt etiam eo viuo in diuerſo beneficio, vt no. in d. gl. & per Domin. & Præpoſi. ibi. Si autem iſti immediatè

ſuccederent in beneficijs filiorum ſuorum, non priuarentur eis, cùm non reperiatur prohibitum patrem filio ſuccedere in hoc caſu, prout communiter in hoc reſident Doct. in d. c. ex tranſmiſſa. vt Præpoſ. aſſerit in d. c. Apoſtolica. licet contrarium tenuerint Hoſti. & Archid.

In pluribus eorum intruſi ſunt. Cap. XLIIII.

INtruſus in beneficio ille dicitur qui obtinet illud ſine auctoritate eius ad quem de iure ſpectat collatio, notat Abb. ex tex. ibi in c. Quia diuerſitatem. in 2. no. de conceſ. præben. Et allegat tex. ad idem in c. Ex frequentibus. de inſti. & ponit Feli. in c. in noſtra, in 3. corollario, de reſcrip. qui idem dicit in eo qui intrat cũ titulo habito à ſuperiore excommunicato vel interdicto, vel publicè ſuſpenſo, allegat tex. in c. Tanta. de exceſ. præla. & allegat Domin. in c. Propter. vlti. col. 19. diſt. ponentem ſex modos quibus quis dicitur intruſus in beneficio. [& vide eundem Fel. ponentem ſeptem in c. Veniens. nu. 3. de accuſa.] Clericus autem qui ſciẽter iniuſtè intrudit ſe in beneficio habente curam animarum, ipſo iure priuatus eſt beneficio ſimili cum cura quod habebat, vt in c. Eum qui. de præben. in 6.

Viuis poſſeſſoribus eorum. Cap. XLV.

QVi in viuorum ſacerdotum loco ponuntur, hoc ipſo ſunt eccleſiaſtica communione pellendi, qui

qui ſe paſſi ſunt ſucceſſores viuis ſacerdotibus adhiberi. verba ſunt text. in cap. I. de conceſ.præben. Vbi vide gloſ. tenentem, ꝙ vltra hoc debet deponi, allegat tex. in c. In primis. 2. q. I. ſequitur Abb. ibi per eundẽ textum, qui tamen loquitur in eo qui in locum viuentis epiſcopi procurauit ſubrogari, vnde non videtur generaliter inducendus contra quemlibet clericum qui viuentis obtinuit beneficium. Longè enim grauius deliquit qui epiſcopatum, quàm qui beneficium viuentis ambit & vſurpat. Allegat prætereà gloſſ. in dict. cap. I. ad hoc, text. in cap. Non furem, & in cap. Eum qui. 7. quæſt. I. ſed text. in d. cap. Non furem. nihil probat de depoſitione. Et text. in cap. Eum qui. ſolùm dicit, quòd qui recipit archidiaconatum viuentis, eiuſdem Archidiaconatus honore deponitur, & ſi vlterius in loco eodem miniſtrare præſumit, priuatus eſt participatione ſacræ communionis. Vnde non probat, quòd deponatur niſi à beneficio quod recipit: non ergo intelligat iudex, dum gloſſ. & Abba. ſimpliciter dicunt, quòd eſt deponendus, quòd deponatur ab officio, quia hoc nullibi probatur iudicio meo. Patitur prætereà & aliam pœnam occupans viuentis beneficium, quòd efficitur infamis. ita Abbas vbi ſuprà, per text. in cap. Audiuimus. 3. quæſtio. 2. Sed ſalua eius auctoritate, ille etiam text. loquitur in eo qui inuaſit epiſcopatum viuentis, non verò in caſu noſtro. Et ſubdit prætereà Abba. ibi, quòd talis clericus non poteſt amplius illud beneficium obtinere, & quòd credit quòd ſolus Papa poteſt cum eo diſpenſare. Immò plus dicit notandum, ꝙ taliter occupans beneficium viuentis

ſcienter faciendo ſe inſtitui, ſi poſtea vacante tali beneficio impetrat illud à Papa, non facta mentione de innaſione præterita, non valet collatio tanquam ſubreptitia. [ad quod etiam facit quod dicit Felin. in c. In noſtra. 2. corollario. nu. 26. de reſcrip.] Et vide tu Hiſpane legem 13. tit. 16. parti. 1. quæ diſponit quòd recipiens beneficium viuentis perdit illud, & nunquam debet aliud habere, & iudex qui priuat eum beneficio, & reſtituit vinenti, poteſt pronunciare illum infamem, & poſtea ponit duos caſus in quibus impunè recipit quis beneficium viuentis.

Et occaſione laicę recognitionis non requiſita epiſcopi audientia beneficia eccleſiaſticá ſibi præſumpſerunt vendicare. *Cap. XLVI.*

CLerici taliter habẽtes beneficia, ſi commoniti illa non reſignauerint, ab officio & beneficio reddendi ſunt alieni, vt ſancitum eſt in c. Relatum. de iure patronatus. [Olim prętereà erat hoc per antiquos canones inhibitum, vt patet ex tex. in c. per laicos. 16. q. 7. vbi Alexander ſecundus diſpoſuit, quòd per laicos nullo modo quilibet clericus vel presbyter obtineat eccleſiam. Gregorius præterea ſeptimus & Paſchalis Romani pontifices hoc ipſum etiam damnauerunt, diſponentes quòd qui contrarium faceret, excommunicationi ſubiaceret, præter id quòd talis inueſtitura irrita eſſet, vt Gregorius idem decreuit. & habetur in c. quoniam. & in c. ſi quis clericus. eadem cauſa & q.] Hodie verò in Concilio Lateranenſi ſub Leone x. celebrato, in ſeſſione 10. in bulla contra exemptos edita,

in §.

in §. Et quia ſæpius diſpoſitum eſt quòd collationes beneficiorum factæ à domicellis, principibus, & nobilibus ſub colore iuris patronatus, quod habere confingunt in beneficijs eccleſiaſticis, nullo priuilegio apoſtolico ſuffulti, ſine ordinariorum collationibus, & literis, & abſque aliquo ſaltem colorato titulo, nullæ, & irritę eſſe decernuntur. Et quòd illis vtentes reddantur inhabiles ad alia beneficia eccleſiaſtica obtinenda, donec cum eis ſuper hoc per ſedem Apoſtolicam fuerit diſpenſatum.

In nullo beneficiorum reſident. Cap. XLVII.

Beneficia omnia tam ratione naturali (quæ dictat homines illis obſequia pręſtare, à quibus ob id ſtipendia recipiunt) quàm communis iuris diſpoſitione reſidentiam requirunt, de his enim quę animarũ curam exigunt, planum eſt. De beneficijs verò ſimplicibus idem eſſe firmat Pan. in c. Quia nonnulli. de cleri. non reſidentibus, per text. in cap. Super inordinata. de pręben. Conſuetudo autem quæ ferè ſemper bona opera minuit, & ſocordiam ac inertiam in hominibus alit (cùm à maiori parte eorum quæ non ſemper iuſtior eſt oriri ac foueri ſoleat) iam inualuit, vt hæc ſimplicia beneficia reſidentiam non requirant, quam in his doctores admittendam ſcribunt, ab illaq. excuſari beneficiatos tradunt, cùm per alios eccleſiis debita pręſtentur obſequia. [Generaliter autem vide quinque caſus in quibus nulla conſuetudo excuſat non reſidentem per Felin. in c. Cùm omnes. col. 17. & 18. de conſt. nu. 54.] Pœna autem clerici non reſidentis in

beneficio (etiam modicæ æſtimationis) eſt, quòd illo priuetur, vt in cap. Conquerente. de clericis non reſi dentibus. Et Innoc.& Abba.notant ex eo. Quod procedit etiam in caſu quo abeſſet clericus ex iuſta cauſa, quia poſſet priuari, ſi monitus pro neceſſitatibus, vel vtilitatibus eccleſiæ ſuæ venire recuſaret. Notat Inno. in c.Ex tuæ. de cler.non reſid. argumento tex. in c.Sicut autem.Et in c.Abſit.11.q.3. Quando verò beneficia non requirunt reſidētiam, ſi clerici vagantur, ſufficit delictum vagationis ad priuationem, notat Inn. in d.c.Ex tuæ. allegat tex.in c.Non oportet.cum ſequenti.7.quæſt.1.Pro quo facit glo.in cap.Non oportet.de conſe. diſt.vlt. quam dicit ſingularem, & alibi non repertam. Corſe.in ſing.in verbo vagabundus, ad hoc ꝙ ſi beneficiatus eſt vagabundus, & tandiu abſit, & dubitetur an viuat, an mortuus ſit, poterit beneficium eius conferri alteri, quod corroborat pluribus notandis concluſionibus, quæ procedunt in vagabundis. Modum autem procedendi ad priuationem in hoc caſu breuitatis affectu hic tradere prætermiſi, facilè erit requirentibus inuenire.

Cùm parochiales eccleſias habeant, intra annum non fuerunt promoti. Cap. XLVIII.

TAles ſunt priuati ipſo iure, nulla præmiſſa monitione, eccleſia vel beneficio parochiali, vt in c. licet canon, de elec.in 6.quod adeò procedit, quòd non poteſt mora purgari anno elapſo: quia pœna infligitur ipſo iure, vt notat glo.ante p. ibi, quam dicit notabilem Anchar. 1.col. & poſteà in col.fin. verſ.quartò

quæro;

quæro, & voluit ante eum Ioan.Mo.ibi.verſ.Sed nunquid, & idem tenet ibi Philip.col.2. Annus præterea, de quo in præſenti incipit ab eo tempore quo ipſius eccleſiæ regimen commiſſum extitit, & poſſeſſionem eius pacificam habuit prouiſus, vel per eum ſtetit quò minus habuiſſet. probat text. in cap. Commiſſa, eodem tit. Si autem iuſto impedimento non potuit clericus intra annum promoueri, non patitur iſtam pœnam, vt ibi per text. Et vide Ioan. Mona. in dict. cap. licet canon. verſic. Sed quid, vbi notat eſſe legitima impedimenta ad excuſandam pœnam priuationis, ꝙ Epiſcopus fuerit impeditus, vel non fuerit qui ordinaret eum, vel ſi Epiſcopus noluit eum ordinare. Crederem tamen, quòd ſi epiſcopus proprius qui non potuit vel noluit ipſum ordinare, dabat ei facultatem vt ordinaretur ab alieno epiſcopo, quòd eſſet in culpa ſi non promoueretur. Conſulerem pręterea clericis in caſibus huiuſmodi, quando impedimentá proueniunt ex perſona epiſcopi, quòd proteſtarentur ſe eſſe paratos ad ordines ſuſcipiendos, vt euitemus doctrinas & opiniones doctorum in ſimilibus traditas, de quibus per Felin.in cap.Ex tranſmiſſa, de pręſcrip. in colum.1.& 3.Alexan.& Iaſ.in l.2.§.quod diximus. ff. Si quis cautio. Et vide etiam notabiliter per Ioan. Mona. vbi ſuprà, qui diſtinguit quando quis incurrit irregularitatem, propter quam non poteſt promoueri, an debeat priuari, quia ſi hoc eſt ſine culpa ſua, non priuatur, vt potè ſi amittat oculum vel manum. Si autem culpa ſua, debet beneficium amittere, allegat tex.in c.1.de ęta. & quali. Aduerte pręterea quòd Ancha. in d. cap. licet canon. col. fina. verſic. quintò

quæro, notat poſt gl. antep. ibi, quòd etiam ſtante diſpoſitione dicti text. poteſt epiſcopus monere promotum vt ordines ſuſcipiat etiam intra annum: quia illa conſtitutio venit ad corroborationem iuris antiqui, non ad diminutionem: vnde ſi voluntate ſola tenuit clericus ordinari nihil prætendens, niſi quia non vult, debet compelli appellatione remota per ſubtractionē beneficij & officij, ſecundùm gloſſ. ibi. Nota tamen, quia ſi quis habeat capellaniam requirentem ordinē ſacerdotalem, non eſt priuatus illa, ſi non fuit monitus vt promoueretur: ita firmarunt Domi. de Rota in deci. antiquis. 700. incip. Nota q tenens capellaniā, ex ratione quia diſpoſitio illius c. Licet canon. tanquā pœnalis non debet extendi.

Officium inſuper diuinum vt tenentur non recitarunt. *Cap.* *XLIX.*

EX diſpoſitione Lateranenſis Concilij tempore Leonis 10. celebrati in ſeſſione nona, in c. de reformationibus curiæ & aliorum, delictum hoc tali pœna punitur: videlicet quilibet habens beneficium cū cura, vel ſine cura, ſi poſt ſex menſes ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento ceſſante, beneficiorum ſuorum fructus ſuos non faciat, pro rata omiſſionis recitationis officij & temporis, ſed eos tanquam iniuſte perceptos in fabricas huiuſmodi beneficiorum, vel pauperum eleemoſynas erogare teneatur. Si verò vltra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit, legitima monitione præcedente, beneficio ipſo priuetur, cum pro-

pter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittere, quò ad hoc vt beneficio priuari poſſit, qui per quindecim dies illud bis ſaltem non dixerit, Deo tamen vltra præmiſſa de dicta omiſſione reddituri rationem. Quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties ſit, quoties cōtra facere cō uincatur. Hæc ſunt verba concilij. An autem ante eius declarationē clericus non recitans officium diuinum teneretur ad reſtitutionem fructuum, vide Doct. in c. 1. de celebr. miſſa. Domi. & Phil. in c. fi. de reſcr. lib. 6. Sylueſt. in verbo clericus, lo 4. in 23. quæſt. [Phil. in c. poſtulaſti. col. 9. nu. 33. De reſcrip.]

Negociatores ac alienę rei conductores. Cap. L.

NEgociari lucri cauſa prohibitum eſt clericis, vt in c. Secundum. ne cleri, vel mona. Vnde in Concilio Carthaginienſi 6. c. 17. ſancitum eſt ꝙ clericus aliquid excogitans turpis lucri gratia, abijciatur à clero ac à communione alienus ſit. [Eiſdem præterea prohibitum fuit inter alia in Concilio Calcedonenſi in Cano. 3. conducere poſſeſſiones. Qui verò hoc fuiſſet tranſgreſſus correctioni eccleſiaſticę ſubiacere decreuit. Poſteà etiam in Concilio Carthaginienſi 3. in Canu. 15. clericis fuit prohibitum vt non eſſent conductores, nec turpi vllo lucro vel inhoneſto negocio victum quærant. Nulla etiam alia inflicta pœna. Tandē, in concilio Arelatenſi 2. in cap. 14. diſpoſitum eſt ꝙ ſi clericus conductor alienę rei voluerit eſſe, aut turpis lucri gratia aliquod genus negociationis exerceat, depo-

depoſitus à clero, à communione alienus habeatur. [Facit etiam in propoſito materiæ huius capituli Cõcilium Tarraconenſe, Canone 2. Cuius verba ſunt: Canonum ſtatutis firmatum eſt vt quicunque in clero eſſe voluerit, emendi vilius vel vendendi carius ſtudio non vtatur. Certę ſi voluerit exercere cohibeatur à clero. cuius Concilij diſpoſitio à Gratiano refertur in.c. canunũ. 14.q.4. vbi etiam vide bonum tex. Iulii papę. in c. quicunque. in hoc propoſito.] Aduertendum eſt præterea, quòd quæſita per clericum ex illicita negociatione danda ſunt pauperibus, vt notat Matthæus, quem ibi refert Card. in cle. 1. in fi. de vi. & honeſt. cleric. Et notant Zenze. & Ray. ibi, quos refert Imo. ibi, in 2. col. Si tamen totum non reddiderint, non ſunt in ſtatu dannationis, vt notat Card. vbi ſuprà, referẽdo fratrem Aluarum. & Zenze. & tenet etiam Imo. ibi referendo ſolum Zenze. Et vide Archi. Floren. in ſua ſumma, in 3. parte, tit. 13. c. 2. §. fi. vbi ſcripſit ꝙ in foro penitentiali debet clericis iniungi, vel ſaltem conſuli ꝙ ea quæ taliter lucrati ſunt ſtudeant pauperibus erogare, qui ſolùm allegat ad hoc tex. in c. Qui habetis. 14. q. v. Ex quo videtur velle, ꝙ non tenentur clerici ad reſtitutionem taliter acquiſitorum.

Proxenetæ illicitorum contractuum. Cap. LI.

CLericus proxeneta illicitorum cõtractuum a proprio gradu debet deponi: hæc eſt ſentẽtia Rom. in ſing. 722. incip. Proxeneta, allegat text. in capitu. Si quis epiſcopus. 1. quæſtio. 1. Sed ex illo tex. iudicio meo non poteſt elici tam generalis propoſitio,

quia

quia ſolum diſponit in mediatore ordinũ precio ſuſceptorum, quo caſu præcipit tex. ille quòd clericus mediator a proprio gradu decidat, & ſic deponatur, ſecundum Doc. ibi. Vnde ego non auderem pœnam inflictam clerico mediatori in crimine ſimoniæ per illud Concilium Calcedonenſe extendere ad proxenetam, ſeu mediatorem illicitorum contractuum, nulla facta diſtinctione: ſed crederem pœnam illius text. in ſuo caſu practicandam, & clericum alterius contractus illiciti mediatorem pœna arbitraria puniendum, attenta contractus initi prauitate, & participatione lucri per clericum facta, & exemplo vel ſcandalo inde ſuborto. Poſſet tamen corroborari opinio Roma. de qua ſuprà per tex in c. 1. de teſtibus, in 6. vbi probatur quòd etiam mediator criminis dicitur ipſum delictum committere. ex quo ibi hoc notant Anch. & Phil. & inferunt ad ſtatuta imponentia pœnam committentibus delictum, quòd videntur includere etiam mediatores, facit gl. notabilis in l. Si ſciente. ff. de parrici. quæ probat quòd proxeneta in contractibus vſurariis poteſt dici vſurarius, dum dicit quòd proxenetæ in talibus contractibus tenentur reddere vſuras, ac ſi ipſi accepiſſent, quam allegat Philip. in d. c. 1.

Miniſtri laicorum, ac in rebus eorum procuratores exiſtentes. Cap. L I I.

CLericis qui talia agunt, & occaſione huiuſcemodi adminiſtrationis, propter pecuniariam cauſam deprehenduntur in fraude, non ſubuenitur ab

eccle-

ſia, vt diſponit tex. in c. Sacerdotibus. ne cleri. vel mona. quod intellige de clericis conſtitutis in ſacris, vel beneficiatis, ſecundum Abb. ibi, per ea quę ipſe notat in c. 1. eo. ti. vbi in fina. verbis concludit ꝙ clericis in minoribus non beneficiatis non prohibentur negocia ſecularia aliàs licita. Et nota ſecundum eundem Abb. poſt Inno. ꝙ ille tex. in c. Sacerdotibus. dum prohibet clericos eſſe procuratores rerum laicarũ, intelligitur in procuratore generali: nã procurare vel adminiſtrare vnum negocium laicorum non eſt clericis prohibitum, quod dicit menti tenendum. & idem tenet Abb. poſt Inn. & Io. And. in c. Sed nec. in col. 1. eo. ti. [idem tenet Inn. in c. 1. de oblig. ad ratio. quem ſequuntur plures doct. relati per Phil. in c. cum I, & A, col. 6. nu. 17. de re iud. quod tamen limita, niſi illud vnicum negocium ita multum eſſet arduũ & diffuſum, ꝙ haberet diſtrahere clericũ, ſicut multa negocia ſecũdũ Phi. in c. 2. de iud. col. 2. nu. 4. Itẽ limita vt infrà in c. 55.] Itẽ aduerte ꝙ inquãtum dicitur in d. c. Sacerdotibus, ꝙ talibus clericis non ſubuenitur ab eccleſia, intelligunt Doct. communiter ſecundum Abb. ibi, ꝙ non per hoc datur auctoritas Iudici laico capiẽdi eos. Sed dicit ꝙ clerici non debent eis ſubuenire, dando illis pecuniam, ad ſatisfaciendum de fraude, vel dando fauorem eis vel auxilium, quò minus debeant reſpondere in loco in quo geſſerunt adminiſtrationẽ. [Quomodo autem fuerit olim clericis prohibitum ſimilibus vacare, vide in concilio Carthaginenſi 1. Can. 6. Cuius verba ſunt: Nicaſius epiſcopus Caluſtitanus dixit, Credo placere ſuggeſtionem meam ſanctitati veſtræ: & diſplicere vobis, vt qui ſeruiunt Deo, &

annexi ſunt clero, non accedãt ad actiones, ſeu admi niſtrationẽ vel procurationẽ domorũ. Gratianus epiſcopus dixit. Et Apoſtolorum ſtatuta ſunt, quę dicũt, Nemo militãs Deo implicat ſe negociis ſecularibus, proinde aut clerici ſint ſine actionibus domorũ, aut actores ſine officio clericorum. Vniuerſi dixerunt, Hoc obſeruemus. cuius canonis verba referũtur in c. Credo.21.q.3.licet eius ſupraſcriptio corrupta ſit.]

Tabellionatus officium exercentes. *Cap. LIII.*

CLerici in ſacris ordinibus cõſtituti, tabellionatus officiũ exercere non debent, & ſi aliter fecerint, prælati debent hoc illis interdicere, per beneficiorũ ſubtractionem. Ita diſponit tex.in c.Sicut.ne cleri.vel mona. Aſſignat Abb.ibi duas rationes, ſcilicet ꝙ officiũ eſt vile & ſeculare. in cauſis verò ſpiritualibus & eccleſiaſticis, clericos indigẽtes ad id officium admittendos eſſe arbitratur Abb.ibi,col.3.Et aduerte quòd hoc etiam habet locum in clericis in minoribus bene ficiatis, ſecundũ Ant. ibi, cui aſſentitur Abb.d. col.3. poſt Hoſt. Clerici verò in ſacris non beneficiati poſſent vti iſto officio, voluit Hoſt.ibi quẽ ſequitur Abb. [de quo vide latè per Iaſo.vbi hoc limitat nouem mo dis,in l.j.§.huius ſtudij.ff.de iuſti.& iure nu.8.] Vnũ eſt præterea aduertendũ in hac materia, quòd licet clerici nõ poſſint recipere nouas rogationes tanquã tabelliones, veteres tamen poterunt complere, probatur ex gl.in cap.Vt officiũ.in verbo, præmiſſa. de hæreti. in 6.quæ hoc determinauit in monacho, quam ibi di

cit

cit ſingularem & menti tenendam Phil. qui dicit, ꝙ ratio huius eſt, quia complere veteres rogationes non eſt originale officium, ſed executio rogationis iam factæ, & trahitur retro ac ſi a principio fuiſſent extenſæ dicit tamẽ vlterius vnũ quod eſt notandũ, ꝙ non debent hoc facere ſine licentia ſuperioris, ſecundũ Ioan. de Lignano, & Domi. Itẽ nota ꝙ clericatum vel beneficium nõ perdunt clerici per ſuperuenientiam tabellionatus ita cõcludit Abb. ibi. col. 2. licet Vincen. voluerit ꝙ clericus in minoribus, ſuſcipiẽdo tabellionatum cedit clericatui & beneficio: quod ibi intelligit Ioan. And. & placet Abb. quando tale officium recideretur a principe, & deputaret eum ad publica & criminalia officia. Quod ego adhuc ſubintelligerem, quando talis cœpiſſet vti officio in criminalibus, antè verò non. Quæri præterea poteſt non abre in materia huius capituli, Si clericus tabellio fuit condemnatus de falſo per Epiſcopum ſuum, & poſtea per eundem reſtitutus in integrum, & conficiat inſtrumenta tanquam publicus notarius, an valeant? quam quæſtionem mouet Bal. in. 1. vol. conſil 350. proponitur quòd quidam, & concludit quòd non: quia epiſcopus non poteſt reſtituere infamem, cum hoc ſit reſeruatum principi, vt der Innocen. & alios in cap Cùm tit. de re iudic.

Ac leges & phyſicam audientes. Cap. LIIII.

ARchidiacõni, plebani, prępoſiti, cãtores, & alij clerici perſonatus habẽtes, necnõ presbyteri audientes ſeu ſtudẽtes, addiſcẽdo leges vel phyſicã poſt duos

men-

menſes à tempore quo audire inceperint computandos, quatuor pœnis ſequentibus ſubiacent: videlicet, ꝙ ſunt ipſo facto excommuoicati, ac in nulla cauſa ſi patrocinium præſtare voluerint, audiantur. Et reuerſi in choro, menſa & capitulo, & cæteris vltimi fratrũ habeantur, & totius promotionis ad ordines vel beneficia ſpem amittant, niſi ex miſericordia Apoſtolicæ ſedis. Ita colligitur ex tex. & quæ ibi notant Doct. maximè Abb. in cap. Non magnopere. & in cap. fina. ne cleri. vel mona. Similibus etiam pœnis puniuntur obtinentes parochiales eccleſias, quæ ſunt plebaniæ, habentes ſub ſe capellas in quibus inſtituuntur clerici perpetui, nequeuntes ab ipſis abſque cauſa rationabili amoueri, ſi leges vel phyſicam audiunt, vt habetur c. 1. eo. tit. lib. 6.

Villarum procurationes ſuſcipientes. Cap. LV.

SAcroſancta [illa Calcedonenſis Synodus, in Canone 3. Clericos miſceri ſecularibus procurationibus prohibuit, niſi fortè qui legibus ad minorum tutelas, ſiue curationes inexcuſabiles attrahuntur, aut quibus ipſius ciuitatis Epiſcopus eccleſiaſticarum rerum commiſerit gubernacula, vel orphanorum, aut viduarum, quæ indefeſſa ſunt, aut earum perſonarũ, quæ maximè eccleſiaſtico indigent adminiculo. Tranſgreſſori autem nullam aliam pœnam irrogat; niſi ꝙ correptioni eccleſiaſticæ ſubiaceat. Concilium præterea Carthaginenſe tertium eos eſſe procuratores, ſimpliciter prohibuit Canon. 15. Poſtea verò Alexan. 3. in Concilio Lateranen. inhibuit clericis

procu-

procurationes villarum exercere, pœna contrafacienti poſita, quod ab eccleſiaſtico miniſterio fiat alienus. Vnde colligitur, quod] clericus generalis procurator deponēdus eſt, vt in c. Sed nec. ne cle. vel mona. Et licet ille text. ſimpliciter prohibeat clericis procurationes: Inno. tamē quem ibi ſequitur Abb. intelligit de procuratione generali, quaſi ſentiat, quòd poſſit clericus vnū negotiū procurare etiam laici: quòd latius ſequitur idem Abb. in c. ·.eo.ti. dummodo clericus nō ſuſcipiat illud negotium ex cupiditate: quia tunc nec vnū negotium licet clerico procurare, ſecundum eū. Et ſic intelligit ſententiam Collectarij in locis per eū relatis, quæ aduerſabatur doctrinæ Inno. [Intellige etiam dummodo illud vnum negotium non ita multum ſit arduum ac diffuſum quòd haberet clericum ſicut multa negotia, vt tenet Philip. in cap. 2. de iudi, col. 1. nume. 4. & dixi ſuprà in cap. 52.] quantum verò ad pœnam depoſitionis, de qua hic vide quod dicam in cap. ſequen.

Ac principum & ſecularium virorum iuſtitiarij. Cap. LVI.

HVius exceſſus eſt eadē pœna de qua in caſu præcedenti, & per eūdem tex. Aduerte tamen quòd Abba. in dict. cap. Sed nec. verſic Sed quæritur. dicit ꝙ ſibi videtur valde graue ꝙ clericus deponatur propter exercitium iſtorum officiorum, ſcilicet procuratoris, de quo in c. prçcedēti, & Iuſtitiarii. de quo hic maximè hodie: cùm nō ita acerbè debeāt puniri delicta, vt in c. fraternitatis. 34. diſt. Vnde plus ſibi placet

cet quòd tales clerici debeant excommunicari, & nō deponi, niſi eſſent incorrigibiles: quia tex. ſolùm dicit ꝙ delinquēs in hoc ab eccleſiaſtico fiat miniſterio alienus, & per excōmunicationē ſatis fit alienus: licet Io. And. intelligat de pœna depoſitionis. [Pro cuius opinione videtur facere decretū Concilij Toletani 4. cuius verba ſunt: Sæpe principes contra quoslibet maieſtati obnoxios ſacerdotibus negocia ſua cōmittunt. Et quia ſacerdotes à Chriſto ad miniſteriū ſalutis electi ſunt, ibi cōſentiant regibus fieri Iudices, vbi iureiurando ſupplicij indulgentia promittitur, nō vbi diſcriminis ſententia pręparatur. Si quis ergo ſacerdotum contra hoc cōmune conſultum diſçuſſor in alienis periculis extiterit, ſit reus effuſi ſanguinis apud Chriſtū, & apud eccleſiam perdat proprium gradū. eſt Cano. 30. dicti Concilij. & habetur 23. q. 8. c. ſępe principes.] An autē clericis in iſto caſu ſit prohibitū quodlibet officium iuſtitiæ exercendę. Abb. in d. c. Sed nec. credit ꝙ ſic, quia verba tex. ſunt multùm generalia, & ratio generaliſſima, quia nemo militās Deo &c. Vnde dicit per illū tex. ꝙ clericus non poſſet eſſe Vicerex, vel Vicecomes, vel locumtenens alicuius principis ſecularis, nec habere ſub ſua cura aliquam ciuitatē ſeu locum temporalem, pro quo allegat text. magis ſpecificum in c. clericis. §. 1. eo. ti. Videtur tamen ſibi quòd clerici poſſunt eſſe conſiliarij principis: quod dicit etiam ſentire Ioan. Andr. in d. c. clericis. quod notat etiam Bal. ex tex. ibi, in auth. Habita. in prin. C. Nę filius pro patrē. Et vide Abba. in d. cap. clericis. vbi notat quod prælatus poteſt eſſe conſiliarius principis ſecularis, licet non debeat eſſe officialis iuſtitiæ exer-

cendæ.Debent tamen cauere ſecundum eum, ne conſulant in criminali cauſa etiam reum abſoluendum quando ex hoc immineret actori pœna mortis, vel mutilationis membri in pœnam talionis.Poſſunt prǽterea clerici ſine metu irregularitatis interuenire in lege condenda, per quā pœna mortis imponitur, quando non imminet caſus, propter quem efficitur lex, ſed fit generaliter, licet poſtea caſus occurrat, vt quis interficiatur: quia tunc clericus conſulens non animaduertit in certam perſonam, ſed prouidet vt homines ſe abſtineant à delicto: vt notat Domi. in c.fi.3.diſt.Vbi dicit hanc eſſe concluſionem Archi. in c. officia.23. quæſt.v.licet re vera Arch.ibi nihil ſcripſerit de clerico, ſed ſolùm aſſerit ꝙ princeps qui legem condidit, cuius autoritate homines ſunt traditi morti, non eſt factus irregularis: & non infertur, princeps ad cuius officium ſpectat tales leges condere, non efficitur irregularis, ergo nec clericus qui conſuluit ei vt illas condat: poterat tamen melius allegare Bal. vbi ſuprà eſpreſsè tenentem quòd clerici poſſunt dare conſiliū in legibus condendis: & licet ex hoc ſequatur per accidens mors alicuius, non ſunt irregulares, quem refert Ioan.de Ana.in c.Ad audientiam, in 3.col. verſic. Tertiò quæritur. de homici. Pro quo etiā facit quod not. Bal. in cap. 2. in fi. de maio. & obe. poſt Inno. quòd papa poteſt imponere pœnam mortis ſtatuendo, ſed non exequendo, quia ſi propriis manibus occideret aliquem, fieret ſtatim irregularis.

Con-

Contra eccleſias à quibus beneficia obtinent, aduocati vel procuratores extiterunt. *Cap. LVII.*

POena huius criminis eſt,quòd tanquam ingratus poteſt eiuſdem eccleſiæ beneficio ſpoliari : vt in c. fi.de poſtu.in fi.Notat hoc etiam gl.in c.Nulli.3.q.1. Tradit etiam Lucas de Penna in l. milites. in fi. de re mili.lib.12. Quod adeò procedit, quòd ſi quis eſt be neficiatus in duabus eccleſiis,non poteſt præſtare patrocinium vni contra aliam,not.gloſſ.in c.Si qui ſunt presbyteri.1.q.7.quod limitat eadem glo.niſi habeat adminiſtrationem in altera earum.Si verò neceſſitas officii quo fungitur cogat illum ad aduocandum con tra eccleſiam,vt quia tutor eſt,vel prælatus, excuſatur ſecundum Inno.ibi.Vel ſi hoc agat pro ſtrictè coniun ctis,vel miſerabilibus perſonis, ſecundum Abb. ibi poſt Hoſti.An autem clericus in iſto caſu qui prohibetur aduocare contra eccleſiam, ſi in camera conſu lit contra eam,incurrat pœnam,de qua ſuprà. Videtur dicendum ꝙ non,ſi ſequimur doctrinam Bar. in l.1.§.poſtulare.ff.de poſtu.vbi tenet ꝙ Doct.promittẽ tes non aduocare,poſſunt in camera conſulere : quod ibi ſequitur Alex.in addit.& quod no. idem Bar. in l. Paulus.§.1.ff.de legat.videlicet ꝙ Doct.qui non poſſunt eſſe aduocati,non dicuntur aduocare: ſi mittunt vnam cedulam iudici,vel ſi ei loquuntur: quod refert & ſequitur Præpo.in c.Solicitudinem.de appel. col.x. qui etiã allegat Ang.in d.§. poſtulare. tenẽtem quòd prohibitus poſtulare,nõ prohibetur allegare in came ra,vel in ſcriptis,not.etiam Iaſ.in l.1.in prin.in 3.col. ff.de verb.obl. referendo Bar. vbi ſuprà. [Et Decius

in l.fęminæ.nu.11.ff.de reg.iur.] Sed prędictis doctri nis non refragātibus (ſaluo meliori iudicio) contrariū crederem in caſu noſtro, imò ꝙ clericus cōſulendo in camera, vel faciendo in ſcriptis allegationes iuris contra eccleſiā incurrat pœnam: quia tex.in d.c.fi.eā imponens fundatur in ingratitudine, quæ reſultat ex eo, quòd clericus ſit aduocatus vel procurator contra eccleſiam, in qua habet beneficiū: quę quidem ingratitudo ita conſiſtit in conſulendo in camera, vel ſcribendo in iure contra eā, ſicut ſi eſſet aduocatns: quia pari modo poſſunt nocere eccleſię conſilia clerici in camera, vel allegationes iuris ab eo ſcriptę, ſicut ſi cōtra illam aduocatus exiſteret: quæ paritas rationis non ſic procedit in doctrinis doctorum ſuprà relatis.

Inſtituti hæredes rogati de reſtituendo hæreditatem incapaci tacitam fidem dederunt. Cap. LVIII.

CLericus qui in hoc deliquerit, perdit hæreditatē, quæ aufertur ab eo tanquam ab indigno, & applicatur eccleſiæ: notat Bald.in l. Si quis presbyter.C.de epiſ.& cle.quod confirmari poteſt ex his quę not. Fel. poſt Abb.in c.eccleſia ſanctę Mariæ. de conſti.col.23. verſ. Sequuntur etiā, vbi dicit, ꝙ in caſibus in quibus quis priuatur, vt indignus hæreditate, priuabitur & clericus: & ꝙ ſi clericus hæres non adimplet voluntatem defuncti, priuabitur hæreditate, iuxta auth. Hoc amplius. C de fideic. & ꝙ ſi non petit tutorem pupillo, priuabitur ſucceſſione, per l.Sciant.C.de legit.hær. Quæ etiam refert Barba. in conſi. 28. incip. Scripſit belliſſimè.in 1.vol.in col.pen. referendo Anch.in c.1.

de

de conſt. in 6.char.verſ.Primò principaliter quęritur, facit etiam quod tradit Ioan. Baptiſt. in repe. l. Cunctos populos. C. de ſumma Trin. & fide cath. in col. antepen.nu. 175. dum ex concluſionibus per eũ præmiſſis dicit inferri, ꝙ clerici priuantur vt indigni, iuxta tit.ff.& C.de his qui. vt indig. Auferuntur præterea à tali clerico qui tacitam fidẽ dedit, fructus quos percepit ante litem motam, vt in l. Eum qui tacitum. ff. de his qui. vt indig. Dicitur autem tacitam fidem accommodaſſe, ſiue chirographum eo nomine dederit, ſiue nuda repromiſerit pollicitatione, vt ĩ l.In fraudem. in prin. ff.de his qui.vt indi. Idem etiã eſt ſi fiat inſtrumentum coram notario & teſtibus, in quorum fide ponitur vt hoc habeant in ſecreto. ita Bar. ibi. & in l.Non intelligitur.§.tacita. ff.de iure fiſ.Et vide glo. in d.§. tacita, in verbo, probationibus, quę vult ꝙ per confeſſionem rogati probetur tacitum fideicommiſſum: quam ibi ſequitur Bar.ex qua notat vnum quod eſt in hac materia ſingulare, ꝙ tenetur quis reſpondere poſitioni, an fuerit rogatus de reſtituendo incapaci: quod ſcripſit etiam Bart. latius in l.fin. col.3.ff. de his quib. vt indig. Et in iſta materia taciti fideicommiſſi vltra ea quæ tradunt Docto. in locis communibus vide bonum conſilium Barba. 46. incip. Præclarè ſcribitur, in 1. volu. Poſſet etiam dici in hoc propoſito quòd cùm Barto. in d.3. col.d.l. fin. tradiderit quòd taliter rogatus debet ſecundum conſcientiam fiſco dare talem hæreditatem, & non poteſt dare incapaci, nec ſibi retinere: quem refert & ſequitur Roſella in verbo filius. in 4.colum. verſ.quæro quod debet, & Segura in repet. §. cum filiæ. l. Cohæredi. ff.

de vulg.& pup.45.col.verſic.Tertium eſt notandum. Sic & eodem modo clericus teneatur reſtituere eccleſiæ bona illa: quod non eſt parui momenti, [Et an iuramentum prǽſtitum arrogato & teſtibus de nunquã id reuelandò valeat, vide conſi. elegans Card.38. qui concludit quòd non, & eum refert & ſequitur Fel. in c.Intimauit.nu.5. de teſti.]

Calumniatores. Cap. LIX.

PRæmiſſo prius quòd ille dicitur calumniator qui falſa crimina proponit, vt in [c.ſi quem.] §.notandum.2.q.3.& per Ant. in rub eiuſdem tit.Et quòd regulariter ſi ſuccumbit in cauſa, punitur eadem pœna qua veniebat puniendus accuſatus, vt in c. 2. eadem cauſa & quæſt.[& in c.2.5.q.6.]Et per Anto.& Abb. in d.rubri. Clericus calumnioſus accuſator priuatur officio,& verberatus publicè in exilium mittitur,vt in cap.1.de calumn. [facit etiam text. in c.quia iuxta.5. q. 6.] Aduerte tamen ꝙ hæc non eſt ordinaria pœna clerici calumniatoris, ſed illa eadem qua puniendus erat accuſatus, & ideo in d.c.1. fuit impoſita illa verberum & exilij,quia non erat proportionabilis accuſatori pœna qua erat puniendus accuſatus ſecundum Anto. & Abb. ibi. ideo caueat iudex ne erret,credens hanc eſſe ordinariam pœnam calumniatoris. Sed ſequendo doctrinam Anto. ibi,in 4.nota. quatenus pœna accuſati congruit accuſatori, eatenus eſt imponenda,& quatenus ei non proportionatur, alia corporalis loco eius ſubrogatur.Clericus tamen denunciator criminis, & in probatione deficiens ab officio & benefi-

cio

tio ſuſpenditur,donec innocentiam ſuam purget, vt in c.fi.eo.tit. Et hoc ex ratione,quia denunciator dicitur improprìe calumniator, quia aliàs ſimilitudine ſupplicij puniretur ſecundum glo. & Anton. ibi, per quos etiam vide qualiter tunc innocentia denunciatoris purgari debeat. Et procedit dicta pœna ſuſpenſionis,etiam ſi denuncians intenderet pænitentiam tantùm, & non pœnam imponendam eſſe, vt per Abb. ibi,in fi. Dicitur præterea & alio tertio modo clericus calumniator,quando in perſonam electi vel poſtulati aliqua obijcit, & deficit in probatione, vt probat text. in c.1.de elect.in 6. Ex quo notat ibi gl. in verbo calumniæ, ꝙ in excipiendo, accuſando & denunciando dicitur quis calumniari: pœnam verò eius qui calumniatur hoc modo deſcripſit text. ibi, videlicet ꝙ à beneficijs eccleſiaſticis triennio ſe nouerit eſſe ſuſpenſum, ad quæ ſi intra illud tempus propria temeritate ſe ingeſſerit, eis ipſo iure perpetuò ſit priuatus, niſi manifeſtiſſimis conſtiterit documentis ꝙ ipſum à calumniæ vitio cauſa probabilis & ſufficiens excuſaret. Aduertendum autem eſt, ꝙ cùm ille tex.imponat pœnam calumniatori obijcienti in perſonam electi, non videretur extendenda ad quemcunque clericum calumniam committenrem in excipiendo contra alium in alia materia, ſed tunc arbitrariè puniendum exiſtimo,eo præcipuè,quia crimina in modum exceptionis probata non ſic nocent criminoſo, iuxta not.in c.1.de exceptio. [Qua autem pœna punierint antiqui Canones falſa crimina obijcientes, vide concilium Arelatẽſe ſecundum in Canone 24. vbi diſponitur eos qui falſa fratribus obieciſſe cõuicti fuerint, placuit vſque

ad exitum communicare ſicut magna Synodus ante cõſtituit, niſi digna ſatisfactione pœnituerint.] Quę ſint verò cauſæ iuſtæ excuſantes aliquem a calumnia. vide glo. in d. c. 1, de elect. in 6. in verbo ſufficiens, quæ ponit duo exempla. Et vide Bar. in l. Cum quidã. §. quod dicitur. ff. de acquir. hęre. vbi per illum tex. dicit, quòd quando eſſet publica fama, excuſatur qui fuit credulus, & accuſauit, vel denunciauit aliquem de maleficio, de quo erat publicã fama, & non poteſt puniri pœna quæ imponitur proponenti falſas accuſationes, & dicit ſæpius fuiſſe de facto obtentum. Idẽ voluit Bal. in l. fi. C. ſi ſeruus aut liber. lib. x. quos refert Iaſ. in prædictis & aliis locis, in l. 1. in prin. ff. de eo per quem factum erit. An autem pręſentatio vnius teſtis releuet à pœna calumnię, vide Ana. in c. 2. de calũnia. in 4. col. ex quo colliges quòd releuat, niſi alias eſſet conſuetus caluminari, & in alio caſu, quando reus nihil probat, pro quo allegat Anto. ibi, & Bal. in l. fin. C. de probat. Et nota ꝙ eadem ſententia eſt condemnandus calumniator, qua reus abſoluendus: vt notat idem Ant. in d. c. 1. in 3. not. & Abb. in 2. not. qui etiam addit ꝙ ſi calumniator non eſt puniendus tempore ſuo, & reus fuit abſolutus, poteſt poſteà puniri ex nobili officio iudicis: quod no. ex tex. ibi, regulariter autem præſumitur calumniari, qui nullas probationes producit, niſi in caſibus not. per Ant. in d. c. 1. quos tranſcripſit Panor. ibi. Vnum prętereà quod eſt notabile aduertat Iudex in hac materia, quod non ſolùm propter veram calumniam commiſſam in cauſa criminali poteſt imponi pœna corporalis de iure canonico, ſed etiam propter præſumptam calumniã

in

in cauſa ciuili. Probat hoc ſingulariter tex. iuncta glo.fin.in ca.fin.de do.& contumacia. qui non eſt alibi, ſecundum Inno. vt refert Io. de Ana. in ca.1. de calumnia. in col.3. Crederem tamen quòd quãuis hoc verum ſit, mitiori tamen pœna licet corporali puniendus eſt calumniator in ciuili, quam in criminali cauſa.

Maledici. *Cap. LX.*

Clericus maledicus maximè in ſacerdotibus cogatur ad poſtulandum veniam,& ſi noluerit, degradetur, nec vnquam abſque ſatisfactione ad officium reuocetur. Ita placuit patribus Carthaginien. Concilii 4. vt habetur in c.clericus maledicus. 46. diſtinct. Si autem clericus verba aliqua in depreſſione officii & beneficii Romani pontificis protulerit, tunc tex. in cap. 1.de maledi. pręcipit illum à temeritate tali compeſcendum per iudicem nulla pœna declarata, ex quo videtur illum reliquiſſe arbitrio ſuo: cùm enim verba quæ maledici dicere poſſent in detrimentum Romani pontificis & ſedis apoſtolicæ eſſent varia, & non æqualis grauitatis & culpæ merito non potuit certa pœna declarari. Iudex ergo conſideratis qualitatibus perſonæ, verborum,& loci, & aliis quæ in arbitrariis conſideranda veniunt, clericum in hoc delinquentẽ punire debet, dum tamen aduertat, ꝙ ſi verba clerici contra Romanam ſedem prolata habent in ſe ſpeciem hæreſis, puta ſi dixerit papam non poſſe condere canones, tunc punire debet illum tanquã hęreticum, vt notat Ioan. de Ana.ibi, in col. 2. in prin.

alle-

allegando glo. nota.in ca.geuerali.in verſ.Inhibemus. de elect.lib.5.quæ licet hoc in terminis non dicat, tamen optimè facit in argumentum. [Pro quo faciunt notata per Feli.in c.1. de conſtit. col.3.] Et quamuis idem [Io.de Ana.vbi ſuprà] in.3.co.audeat affirmare ꝙ pœna tex.in c.felicis.de pœnis, lib.6.habeat locũ contra illum qui contra Cardinalem verba iniurioſa protulit,motus principaliter, quia dictus tex. punit percutientẽ Cardinalem: & verbũ percuſſio comprehendit verbalem percuſſionem,ſecundum Bar. in loco per eum allegato. Et motus etiã ex eo ꝙ diſpoſitio dicti tex.eſt inducta principaliter fauore eccleſiæ Romanę,& pro ipſius quiete,& ideo poteſt extendi,licet ſit facta in odiũ delinquentiũ.Hoc tamen nõ videtur mihi ſalua eius autoritate poſſe iure ſuſtineri: nã licet verum ſit ꝙ verbum percutere comprehẽdat verbalẽ iniuriam: quis audebit ex hoc inferre,ꝙ pœna grauis impoſita percutienti, comprehendat verbis iniuriam inferentem? Quãto minus credendum eſt Romanũ pontificem,qui tot & tam graues pœnas inflixerit inſequentibus hoſtiliter, vel percutientibus Cardinalẽ voluiſſe eas omnes pari illum,qui ſolùm verbis quantumuis contumelioſis Cardinalem offenderit: cùm verbalis iniuria quantumuis grauis Cardinalibus illata,mitioribus pœnis & ſatis condignis poſſit ſufficienter emẽdari. Religioſi autem qui in ſermonibus ſuis prælatis eccleſiarum detrahunt, per duos menſes ſubiacere debent illis pœnis, quę ſecundùm eorum regulã vel ſtatuta, pro grauibus criminibus ſeu culpis eis cõſueuerunt imponi, ſuper quibus abſque manifeſta neceſſitate cum eis non valet diſpenſari, vt

ſtatu-

ſtatutum eſt in Concilio Viennenſi, de quo in Clem. 1.in §. Quibus.de priuileg. Clericus verò qui murmurat,alienus ſit à fratrum vnitate, & opus eius abiiciatur,itaque iuxta menſuram operis in hoc peccans ſacerdotis iudicio pœniteat.ita cautum eſt in 8.Synodo Gratiano referente in cap.Alienus.90.diſt.Si tamē clericus aliquē iniurioſis verbis diffamauit,poterit ille contra ipſum clericum agere actione iniuriarum, & ſi fuerit condēnatus, efficitur infamis: vt probat text.& ibi notat Abb.in c. Cum t.de re iudic. qui dicit illum text.procedere etiam in clerico, ſecundùm vnum intellectū: quod procedit ſiue agatur contra eū criminaliter,ſiue ciuiliter: quia vtroq; modo damnatus actione iniuriarum incurrit infamiam,vt concludit Abb.ibi,in 1.col.poſt gl.ibi,licet gl.contrariū ſenſerit in cap. At ſi clerici.de iud. Et ſiue verum dixerit,ſiue falſum,quādo id facit animo iniuriandi & ſine cauſa,nihilominus tenetur actione iniuriarum, cōcludit Abb.in d.c. Cum t.in fin.col.poſt plures per eū relatas opiniones,& ponit etiam addi.Bar.quæ plures doctores refert in l.3.in prin.ff.de lib.& poſthu.in addi.inci.Pro ſtatuto. Crederem præterea in his regnis Caſtellæ & Legionis poſſe clericum condemnari ad petitionem iniuriati,ad hoc vt in præſentia iudicis & bonorum hominum dicat ſe mentitum fuiſſe, quum ita cautum ſit,& ſeruari ſoleat in laicis,per l.2.titu.3. lib.4.fol.50.quę lex & ſi poſſet dici clericos nō comprehendere: tamen ex æquitate quadam videtur ꝙ Iudex eccleſiaſticus poſſit imitari illam, cuius arbitrio pœna in hoc caſu relicta eſt,præcipue attenta doctrina Doctoris de Pala.Ruuios in Repe.rubr. de donat.

nat.inter vir.& vxo. incol.5. vbi poſt Didacum de Vil
ladiego Doctorem etiam Hiſpanum in loco per eum
relato tradidit ꝙ deficiente iure canonico recurrendũ
eſt ad iura & conſuetudines regni,non autem ad iura
Imperatorũ, vel Iuriſconſultorũ. Et licet Prępoſ. in c.
Conſuetudo. 1. diſt. in 3. col.& Petrus de Rauenna in
Alphabeto aureo,in allegationibus in materia conſue
tudinũ, in prin. in 5. col. ad fin. teneant contrarium,
& ſic quòd in Hiſpania iudex eccleſiaſticus potius de
beat iudicare ſecundùm leges Imperiales, quàm ſe-
cundum leges Regni, tamen hanc meam concluſio-
nem corroborat opinio Præpoſ. ibi dum tenet, quòd
deficientibus iure canonico & ciuili,recurrendum eſt
ad ius municipale, vel ad particularem loci conſuetu
dinem vt accidit in caſu noſtro, in quo leges ciuiles
deficiunt,nihil prouidentes in hoc caſu, prout eſt ſpe
cialiter prouiſum per legem Regni. Pro qua etiã opi-
nione mea facit doctrina Ab. in c. Eccleſia ſanctę Ma-
rię. de conſti. col. 5. videlicet quòd vbi lex eſſet funda
ta ſuper ratione naturali, poteſt Iudex eccleſiaſticus
illam ſeruare non ratione legis, ſed ratione naturali.
Sed quis dubitat quòd iuſtum ſit, & rationi naturali
congruum, quòd clericus qui falſum crimen alicui
impoſuit,ex quo læſa eſt fama illius dicat ſe mentitũ
eſſe,vt per hoc fama illi reſtituatur, maximè cum ad
hoc teneatur tanquã chriſtianus, & ad id à confeſſo-
re,etiam non petente iniuriato, cogendus ſit. Quod
tamen procedere poſſet, quando conuicium eſſet fal-
ſum,quia tũc verum eſſet cõuiciãtem mentitum fuiſ-
ſe: & tali caſu illa eſt potior ſatisfactio q̃ præſtari po-
teſt

teſt iniuriato,neq; ex eo refutãda eſt: quia videtur illa ſatisfactionem facientẽ infamẽ effici, quũ iam ex ipſa condemnatione, etiã ſi non damnetur ad verborum retractationem, infamis remaneat,neq; enim Iudex vt pius ſit iniurianti, crudelis debet eſſe iniuriato qui tali modo honori ſuo ſatisfieri petit, cum alias ſi in ſola pecuniarum pœna,vel alia cõdemnaretur,ſemper crederent aut ſaltem ſuſpicarentur illi qui verba iniurioſa audierunt illum dixiſſe verum, niſi eum ſe retractantem,& palidoniam decantantẽ audierint.

Venatores. *Cap. LXI.*

PResbyter in voluptate venandi ſæpius detentus ſuſpeditur duobus menſibus.Diacõ.verò ab omni officio ſuſpenditur: vt in c.1.de cle. vena. quę pęna habuit originem à Concilio Aurelianen.de quo in c.Epiſcopum.34.diſt.[Qui tamen tex.eſt in Concilio Agathen.Canone 55.qui incipit,Epiſcopis, & nõ inuenitur in Cõcilio Aurelianenſi.] Et aduerte quòd dicta ſuſpenſio presbyteri debet eſſe ab omni officio ſicut,& ſupenſio diaconi ſecũdum Abb. in d.c. 1. in fin.poſt Ioan.Andr.licet text.hoc ita clarè non dicat. Et nota magnam differentiam inter pœnã presbyteri,& diaconi. de qua hic, nam cum presbytero(cum ſit præfinitũ tempus ſupenſionis) non diſpenſabitur, cum diacono autem intra duos dies,vel tres,vel quando placuerit, poterit epiſcopus diſpenſare, ſecundum Henric. in d.ca.1.circa fin. & Ioan. de Ana. in 4.col. ad fin. poſt Hoſt. in ſumma. eo. tit.§.fi.Subdiaconus. præterea hoc delictum perpetrans eadem pœna qua

& diaconus puniendus eſt, ſecundũ gl.in d.c.1. quod etiam tenent Hoſt. & Henric. vbi ſuprà. Quid autem ſi alij clerici in minoribus conſtituti in hoc delinquerent? Ioán.And.poſt Hoſt.in d.c.1.dicit ꝙ puniuntur arbitrariè, ex quo pœna non eſt ſtatuta per text. in c. De cauſis.de offic. deleg.quod ſequitur Henric. ibi,& voluit Hoſt. in ſumma eiuſdem tit. in §.fina.quorum opinionem videtur magis ſequi Ana. in d. c.1. in fin. verbis,dum dicit,conſiderandum ꝙ venatio eſt prohibita clericis in minoribus per c. 2. eo.tit.Anto.tamen in d. c. 1.credit ꝙ hoc non ſit clericis in minoribus prohibitum, per quod videtur tenere ꝙ propter hoc non ſunt puniendi. vnde Abba. ibi pro concordia dicit, ꝙ aut omiſerunt tonſuram, & tenentur, aliàs ſecus. Et allegat Clem.2. de vit.& hon. cle. in verbo,Et ſi tonſuram. Sed ego credo, ꝙ opinio Hoſtien. Ioan. And. & Henri. ſit verior,& ꝙ concordia. Abb.quam ſub dictis breuibus verbis tradit, non procedat: nam videtur velle,ꝙ ſi dicti clerici in minoribus tonſuram omiſerunt, & in hoc venationis delicto deliquerunt, ꝙ tunc puniendi ſunt,aliàs hoc eſt ſi non dimiſſa tonſura venatores ſunt, ꝙ tunc non tenentur aliqua pœna. In hoc ſecundo membro videtur aſſentiri opinioni Anto. Sed ſalua eius auctoritate hæc concordia nõ videtur bona: quia ſi actus venationis clericis in minoribus eſt licitus: omiſſio tonſuræ non debet eum facere illicitum: & tunc magis puniendus eſt talis clericus propter omiſſam tonſuram, quàm propter venandi delictum: & tex.in Clem.2.per eum adductus non ſuffragatur eius opinioni, quin potius videtur cõtra illam vrgere: quia ibi clerici in minoribus puniun

tur,

tur, ſi ſimul cum tonſura deferant veſtes virgatas vel partitas, quaſi magis delinquat clericus qui tõſuram deferens rem facit indecentem clericali ordini, quàm ſi illam faciat tonſura neglecta. Vnde ſi in caſu noſtro de tonſura eſſet habenda ratio, magis puniẽdus eſſet, argumento dictæ Clem. clericus tonſuram deferens, & venationi vacans, quàm ſi illa depoſita hoc ageret: cuius fortè ratio poſſet eſſe, quia clericus tõſuram deferens, & prohibitis veſtibus vtens, vel venationi intẽdens magis offendit clericalem ordinem, quàm ſi vt laicus incedens hoc admittat. Quippe cùm clericus qui cunctis apparet clericus, magis populum ſcandalizat, ſi rem illicitam faciat, quàm aliàs: quia tunc qui illum non cognoſcunt, eum laicum & non clericũ reputant, & ſic non iudicant illum facere rem prohibitã nec inhoneſtam. Prætereà in hoc propoſito notant vnum quod eſſet magni effectus, ſi verum Hoſt. in d. §.fin. & Henric. & Ana. in d.c.1. ꝙ in omnibus ſuprà dictis monitio trina debet præcedere vindictam, per text. in c. Indignè. 12.q.2. qui tamen text. iudicio meo hoc non probat: quia nihil de trina monitione dicit, & licet in caſu quo loquitur diſponat, ꝙ debet eſſe tãta prouiſio, ꝙ vindictam admonitio præcedat, non ſequitur, ꝙ debet monitio pręcedere in caſu noſtro, & trina. Præterea eorum opinioni in hoc aduerſatur aurea illa doctrina Inn. in c. Extirpandæ. ante fi. de pręb. quam celebrant Docto. plures per me relati in regula mea. 298. incip. Monitio, in qua tradidit, ꝙ quando lex loquitur affirmatiuè, non requiritur monitio ad incurrendã pœnam. Cùm ergo tex. in d.c.1. loquatur affirmatiuè, & ſtatuat presbyterum vel diaconum ſæpius

pius

pius detentum in voluptate venandi,ſuſpendendum, ergo non requiritur monitio (ſalua dictorum patrũ autoritate) eo maximè,quia ſi hoc ſcirent clerici (attendentes niſi monitione præmiſſa non eſſe puniendos) non deſiſterent à venationibus illam expectantes. Fateor tamẽ quòd in iſto propoſito multùm operaretur monitio: nam ſi clericus monitus ceſſare noluerit à venatione.poterit deponi, non propter venationem,ſed propter inobedientiam, vt expreſsè firmat Archid. per tex.ibi in cap. Quorundam. 34. diſtinctio.quem refert & ſequitur Anan.in d.c.1.in col. 1.Et notat etiam Præp.ſequendo Archid.in d.c.Quorundam.Præterea in hoc aduertendum eſt, quòd adeò clericis eſt prohibita venatio, quòd huic prohibitioni non poteſt præſcribi per contrariam conſuetudinem,vt per Hoſtien. quem alij ſequuntur,in c.2.de cle.vena.vt refert & ſequitur Ana. ibi in 2.col. & vide Abb.in d.c.1.& Præpo.in d.c.Epiſcopum,qui ponderant illa verba,ſæpius detentus, & dicunt quòd ſi rariſſimè cauſa ſanitatis, recreationis, vel recuperandi appetitum venationibus vteretur clericus, non eſſet prohibitum, & nec quando cauſa neceſſitatis hoc feciſſet, puta pro carnibus. vel pellibus habendis, quas de facili habere non poſſet,vel quãdo fructus ſui cõſiſterent in venationibus, prout dicitur eſſe in Gallia. Aliqua etiam ex prædictis tenet An.in d.c.1.col.3.de cle.vena.Et vide Arch.in ſumma.34.diſt.& melius in c.Qui venatoribus. 86. diſtin. vbi recreationis & neceſſitatis cauſa licitam dicit clericis venationẽ.[quod etiam tenet Sylueſt.in ſua ſumma,in verbo Venatio.] De cauſa verò neceſſitatis poteſt poni optimum exẽ-

plum

plũ,qđ ponunt Hoſt. & Ana.in d.c.1.videlicet,ſi apri, vrſi, vel aliç ferç veniũt vaſtare ſegetes vel vineas clericorũ. Et vide Card.ĩ Cle. Ne ĩ agro.§.porro.2.de ſtat. monac.vbi referendo Inn. in c.dudũ.el 2.de elect. Idẽ dicit de cauſa recreationis, qui prius aſſerit ꝙ ponere laqueos & retia ſine ſtrepitu,& clamore,& canibus licet clericis, allegat tex.in c.Nunq̃.de conſec.diſt. 5. & idẽ tenet Ana.in Rubr.de cleri.vena.in 1.col.referẽdo Paũ.in.d.§. Porrò,qđ etiã notat Præpo.in c.1.34.diſt. & Platea in l.Venatoribus. C.de excuſa. mune.lib.10. Nota tamen ꝙ venationẽ in dubio debemus interpretari,recreationis cauſa,vt per Alex.in conſ.72.1.volu. ſi.col. quod etiam notat Ana. in d.c.1.2.col.ad fin. Et Lucas de Penna in d.l.Venatoribus.

Ioculatores,Goliardi, ſeu Buffones. Cap. LXII.

IOculatores dicũtur latores ioci in publicũ, faciẽtes ſpectaculũ proprij corporis, vt per Io.mona.in c.1. de vit.& hon.cler.in 6. per tex.in c.Cũ decorẽ.eo.ti.& per l.2.ff.de his qui no.infam.& gl.in d.c.1.Hoc verò vocabulũ Goliardos, vulgare eſt Gallorũ,& Buffones, vulgare eſt Tuſcorũ, ſecundùm Io.mona.& gl.ibi: hos tñ alibi appellat canon hiſtriones.4.q.1. c.1.de cõſec. diſt.2. c.Pro dilectione, ſecundùm Io.And. & Domi. ibi, tamen in illis capitulis non fit mentio de aliqua ex tribus dictionibus prædictis, ſed ſolùm de hiſtrione. Ex quo videtur dicti doctores intelligere,ꝙ idem ſignificat hçc dictio hiſtrio, quod tres dictiones prædictæ. Et clerici qui tales ſe faciunt, ſi per annũ illam artem ignominioſam exercuerint, ipſo iure carent

omni priuilegio clericali. Si autem breuiori tempore, tunc ſi tertiò moniti non reſipuerint, carent etiam omni priuilegio clericali. Ita diſponit tex. in d.c.1.& facit in propoſito decretum Concilij Carthaginien. 4. à Gratiano tranſcriptum, in c. Clericum. 46. diſt. vbi diſponitur, Clericum ſcurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio eſſe retrahẽdum. Annus autem de quo ſuprà continuus debet eſſe, vt pœnam prædictã quis incurrat: vt not. Ioan. Mona. ibi, & Archidiac. Ioan. Andr. & Domin. Vnde ſi in diuerſis menſibus diuerſorum annorum, qui ſimul iuncti vnum facerent integrum annum, quis vteretur prædicta arte, non haberet locum iſta pœna, ſecundùm Anch. & Domin. ibi. Aduerte prætereà ꝙ licet Io. Mon. in d.c.1. teneat, ꝙ clerici in ſacris non amittant priuilegium in iſto caſu, contrarium tamen tenent Arch. Io. And. Ancha. Domin. & Phil. ibi, poſſunt tamen recuperare ipſum priuilegium per diſpenſationem epiſcopi, quando in hoc delinquens eſſet pœnitens & verè contritus ſecundùm Io. And. & Anch. ibi, & Domi. Et vide Bar. de Caſſaneo in conſuetudinibus Burgundiæ. fol. 50. in §. Septimò fallitur. vbi limitando regulam, ꝙ clerici non poſſunt de crimine coram ſeculari Iudice conueniri, dicit ꝙ hoc fallit in clerico goliardo, buffone vel ioculatore, qui tertiò monitus non deſiſtit, quia talis eſt ipſo iure priuatus omni priuilegio clericali. Ex quo videtur velle, quòd propter hoc crimen clericus efficitur de foro iudicis ſecularis. [pro quo etiam vide Stepha. Aufre. in clem. 1. de offic. ord.] Et licet vt ſuprà dictum eſt Doctores teneant contra Ioan. mona. & ſic, quòd hæc pœna procedat in clericis etiam

in ſa-

in ſacris, dicit Bart. vbi ſuprà, quòd tutius eſt tenere opinionem Ioan. mona. contra Arch. & ſequaces propter actualem degradationem, quæ in hoc caſu ſecundum eum videtur neceſſaria: cuius opinionem videtur ſequi Phil. Probus in addi. ad Ioan. mona. Ego tamen credo, quòd opinio Arch. & aliorum contra Io. mona. ſit vera. Nec obſtat illud de degradatione quod Barthol. de Caſſaneo vbi ſuprà dicit: quia non ſequitur, eſt neceſſaria degradatio in caſu iſto, ergo bene dicit Ioan. mona. dum aſſerit, quòd pœna iſta nõ procedit in clericis in ſacris, quia Doctores contrarium tenentes, nõ negant degradationem eſſe neceſſariam licet de ea non faciant mentionem, & ſi neceſſaria eſt in caſu noſtro, etiã facienda eſſet in clerico in minoribus, quia ille etiam capax eſt degradationis, vt videbis infrà ſuper verbo degradari: neque conſtat ex verbis Io. mona. quòd ideo dicat, quòd clerici in minoribus amittunt priuilegium, iuxta formam text. in d. cap. 1. quia in eis non eſt neceſſaria degradatio.

Carnificum, ſeu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè & perſonaliter exercentes.
Cap. LXIII.

CLerici nominatim & tertiò moniti, vt ab huiuſmodi officijs deſiſtant, ſi non fecerint, aut officia illa reſumpſerint, coniugati omnino, non coniugati verò in rebus, & ſi omnino incedunt vt laici in perſonis, priuilegium clericale quandiu præmiſſis inſtiterint, eo ipſo amittant. ita diſpoſitum eſt per Conciliũ Viennenſ. vt in Clemen. 1. de vit. & honeſt. cleri. Et

h 2 aduer-

aduerte, q̄ pœnam hanc incurrunt etiam clerici prædicta officia exercentes pro vtilitate dominorum quibus ſeruiunt: quia in hoc non habetur reſpectus ad eum cuius intereſt, ſed ſolùm ad eum qui talia officia exercet per ſe & publicè ſecundùm Bonifac. ibi. prope fin. poſt Pau. & Guliel. Quem etiam ibi vide prius tenentem poſt Pau. q̄ clerici puniuntur prædicta pœna, quamuis non exerceant continuè dicta officia, ſed per dilucida interualla, dum tamen eo tempore quo non exercent deſiſtant propter aliam cauſam, & non cauſa honeſtatis ordinis clericalis. Vt autem pœnam hanc incurrant clerici debent nominari proprio nomine & expreſſo in monitione illis facienda, per glo. ibi, in verbo nominatim: quæ quidem monitio debet fieri publicè in eccleſiis per presbyterum vel præconem in ſcriptis, vel ſine ſcriptis, vel in locis aliјs publicis ſecundùm Guliel. de monte Lau. ibi: quod tamen videtur intelligere Bonifacius ibi prope fi. quando non poſſunt clerici apprehendi: nam ſi poſſent, monitio debet fieri in perſonis monitorum, quem etiam vide dicentem quòd forſan ſufficeret, ſi fieret monitio in loco habitationis, & vide Cardin. ibi, in 7. quęſt. concludentem, quòd quando monitio fieret per circumlocutiones omnino ſpecificas: tunc æquè fit certificatio, ſicut per nomen proprium: & in caſu noſtro talis monitio ſufficeret, dum clarè conſtet de quibus fiat mentio: & idem tenent Zenze. & Petrus de Anch. & Bonifac. & Imo. ibi: quos ſequitur etiam Ioan. de Vanchel. in ſuo breuiario, ſuper dict. clemen. licet Paul. & Ioan. de Lign. teneant contrarium ſecundùm eum. Debet etiam eſſe monitio trina, adeò quòd

non

non ſufficeret vnum peremptorium pro omnibus, vt no. etiam glo. ibi, in verbo Tertio. Et tenet Guliel. & Bonifacius ibi. Cardin. autem in 8. quæſt. concludit vnam monitionem cum tribus interuallis æquiparari in iſto caſu tribus monitionibus, & ſic intelligit opinionem Zenze. ne contradicat Stephano: & ſic videtur, ꝙ poſſit intelligi opinio Anch.& Io.de Imo. ibi, qui videntur ſimpliciter tenere opi. gl.& Io.de Ligna. & Zenze. In arbitrio præterea eſt epiſcopi in his monitionibus ſtatuere terminũ quem voluerit, ſed poſtquam ſtatuerit, non licebit immutare prius quàm lapſus fuerit, ſed cùm durat, prorogare poterit ex cauſa. ita Cardin. ibi poſt Lau. in 9. quæſt. in fin. Et aduerte quod inquantum ſuprà dictum eſt, quòd reaſſumens officium prohibitum ex prædictis poſtquàm dimiſit, incurrit pœnam: limitandum eſt, niſi reaſſumens dimittat illud durante termino monitionum, vt declarat gl. ibi, in verbo reſumpſerint, quã ſequitur Cardi. ibi poſt Laud. & Pau. in 10. quæſt. Et idem ſequitur Imol. ibi ſuper eadem glo. Quod tamen optimè ſublimitat & declarat Bonif. ibi, in col. 4. verſ. Sed iſtud. Vbi dicit, quòd prædictam limitationem putat veram, quando primò dimiſſio fuit facta ſimpliciter: nam tunc, quia conſtat de cauſa dimiſſionis, & ſumus in materia pœnali, intelligendum eſt prout placet ipſi monito: ſecus autem vbi conſtat de dimiſſione propter monitionem præcedentem: tunc enim monitio fuit ſortita ſuum effectum, & ſic amplius non poteſt dici quòd durat terminus monitionis: & ideo reaſſumptio per eum facta nocebit ei, tanquam facta, expirata iam monitione, licet poſtea ductus

pœnitentia quia reaſſumpſit, dimittat intra terminũ ſibi datum in monitione. Item not. quòd ſi clericus vtatur aliis vilibus officiis, vt puta aptare pelles, vel ſi ſint lenones, vel balneorum publici cuſtodes, non incurrunt prædictam pœnam, licet videatur in talibus eſſe identitas rationis, & in aliquibus eorum maior ratio, vt colligitur ex glo. 4. in d. clem. & ex his quæ no. ibi Card. quamuis contrarium teneat Zenz. ibi, quem videtur ſequi Bonifa. ibi, in col. 2. ver. Conclude, qui etiam addit, quòd ſi clericus exerceret officiũ mundandi cloacas, quòd forſan haberet locum pœna d. clem. quod ego non opinor verum, ſequendo dictam opinionem Card. poſt glo. quia ſi lenones non comprehenduntur ſub ea, quia non ſunt expreſſi, multò minus mundantes cloacas. Crederem tamen quòd & ſi tales non comprehenduntur, quia ille tex. videtur ſpecialiter prohibere illa officia ibi expreſſa ex eo forte quòd in illa ætate frequentius peccabatur in illis, ſecundùm Card. ibi, Si clericus vteretur aliquo ex prædictis officiis, vel ſimilibus vilibus, vel inhoneſtis, ſi monitus non deſiſteret, puniendus eſſet ſuperioris ſui arbitrio, attenta officii & perſonæ qualitate, & temporis diuturnitate, & aliis quæ infrà in arbitrariis cõſideranda tradimus.

Aleatores. Cap. LXIIII.

ALea quidem (ſi Calepino credimus) ludus tabulæ eſt, & omnis ludus in varietate fortunæ conſiſtens. Vnde aleator dicitur qui ſæpe alea ludit: ludere autem ad aleas & taxillos clericis prohibitum eſt, vt in

in cap.Clerici. de vita & honeſta.cleri.quod ideo pro hibitũ videtur propter plura crimina quę in talibus ludis perpetrari ſolent,quorum 16.refert Hoſt.in ſua ſumma,in tit.de exceſſi. præla.in §. Clericus. Et vide Florent.in 2.parte,tit.1.c.23.§.6.col.1. & duabus ſequent.vbi dicit quòd quot ſunt puncta in taxillis, tot ſunt ſcelera in ludo, & ponit 21. peccata quæ in illo interueniunt, quæ omnia ad literam tranſcripſit Petrus de Rauen.in ſuo Alpha, aureo, in verbo ludus. Pœna autem clerici publici aleatoris eſt vt repellatur ab obtinendo beneficio,etiam ſi nunquam fuerit monitus, vt deſiſtat à ludo, probatur in c. inter dilectos. de exceſ.præla.iuncta glo. in d.c. Clerici in verbo ad aleas,vnde dicit Abb. in d.c.Inter dilectos, quòd collatio facta tali,eſt nulla ſi de hoc conſtabat, tanquam facta vili & indigno, & ſi non conſtabat, quia erat ocultus, debet irritari: quę vltima verba Abb. diſplicent.Nam ſi hæc eſt pœna aleatoris publici, quomodo occultus aleator illa punietur? beneficio autem obtento non priuatur propter ludum, ſecundum eum,ſed mitiori pœna plecti debet, ex quo videtur quod pœna eſt arbitraria. Si autem monitus non ſe correxerit,tunc poteſt beneficio priuari ſecundum eũ qui allegat tex.in c.1.36.diſt.quę aliàs eſt 35.qui tex. hoc expreſsè nõ dicit,ſed ꝙ clericus deſeruiens aleæ, aut deſinat, aut damnetur, & non aperit quæ ſit pœna. Vnde magis mirandum eſt ꝙ Domini. & Præpo. ibi ſummando text.eundem videntur tenere ꝙ per illum textum imponitur pœna depoſitionis, quod etiam videtur tenere Siiueſt. in ſumma, in verbo ludus, in verſi. Quartò quæritur,dum dicit quòd pa-

tet eſſe peccatum mortale ludere in clericis, ex pœna quę eſt excõmunicatio, vel depoſitio, vt diſt. 35. Epiſcopus, qui eſt idem tex. de quo ſuprà, qui omnes Doctores ſolùm ad hoc moueri poſſunt propter illud verbum, damnetur. Et prædictam tamen opinionem Abb. ſequitur ſimpliciter Ioan. Baptiſta Caccialupi in tracta. de ludo. in 12. quæſt. licet non referat Abb. ſed allegat ſolùm Doctores in d. c. inter dilectos, & idem ferè ad literam facit Paris de Puteo in tract. de ludo, in colum. 11. numero 44. licet de Dominico & Præpo. nullus eorum meminerit. Ego verò in pœna huius delicti non facilẽ opinor quòd poſſet deſcribi certa doctrina, quippe cum variari debeat ex circunſtantiis occurrentibus quæ ad aggrauandam vel minuendam eam animum iudicis inclinabunt: ideòq; arbitrari eum oportebit quanta ſit conſuetudo ludentis, & quæ quantitas pretii, & qualitas perſonarum, qualiſve exempli pernicies, & an in hoc delinquentes occaſione ludi diuina deſeruerint officia, quibus intereſſe tenebantur, aut ſi ſacramenta deſierint miniſtrare. Et prout hæc omnia accidiſſe compererit, ſic delinquentes in hoc punire debebit. Vnum prętereà ſemper aduertat Iudex, quòd cùm in his præcipuè regnis longè grauius puniant eorũ leges ludentes ad taxillos, quos idioma Hiſpanum Dados appellat: & hoc genus ludi in oculis omnium deteſtabilius ſit, ſic debet ipſe arctiori pœna clericos qui in hoc deliquerint coercere. Si verò clericos proprio ludo id adiunxerit, quòd aliis ludere volẽtibus menſam paratam habet, in quo alios ad ludendum prouocat ac recipit, tunc quidem grauiori pœna quàm in prædictis caſi-

caſibus plectendus eſt. Admonitos prætera velim in hoc articulo omnes Iudices, horum præcipuè regnorum, quòd licet ex eorum legibus ſancitum ſit, quòd poſt duos menſes non poſſint Iudices inquirere contra luſores, nec contra eos qui duos tantum argẽteos luſerint procedere: ipſi tamen contra clericos & poſt dictum terminum, & infra prędictam quantitatem poterunt & debebunt procedere, ex ratione: quia cũ longè inhoneſtius, & magis prohibitum ſit clericis quàm laicis vacare ludis, non videtur decens eſſe dictarum legum ſanctiones in clericorum ludentium patrocinium admittere. Atque ex ea crederem ratione poſſe firmari, quòd licet eædem leges patrię breuẽ terminum pręfixerint ad repetitionem amiſſorum in ludo, etiam eo lapſo dãnari poterit clericus ad reſtitutionem eorum quæ lucratus eſt, eo qui amiſerit repetente. Et quòd in hoc attendendum ſit tempus à iure communi præfinitum ad repetitionem prędictorũ, de quo in auth. Alearum vſus. Et per Abb. in d.c. Clerici. de vi. & honeſt. cleri. Non ſolum autem Iudices eccleſiaſtici in puniendis clericis luſoribus debent eſſe peruigiles, ſed & inſpicientes, & participes tantũ etiã punire debent, pœna quæ ipſis condigna videbitur, Imperatoriarum legum zelum imitantes, qui clericos ad tabulas ludentes, vel participes ludentium, aut inſpectores tribus annis à miniſterio prohiberi iubẽt & in monaſterio redigi, vt in auth. Interdicimus. C. de epiſ. & cleri. & in §. Interdicimus. in auth. de ſanctiſ. epiſcop. colla. 9.

Bona eccleſiæ dilapidantes. *Cap. LXV.*

SI quis dilapidator eſt bonorum eccleſiæ, hęc eſt manifeſta & rationabilis cauſa quare poteſt à dignitate remoueri, probat tex. in c.2.de ſtat.mona.circa fin. & vide tex. in cap.Si quis presbyter.50.diſt.quem ſic ſummat Præpo. Presbyter vel diaconus vendens ſacra vaſa eccleſię deponendus eſt, poterit tamen epiſcopus cum eo diſpenſare: qui text. etiam probat quòd clericus in hoc committit ſacrilegium. Patronus verò clericus qui res eccleſiæ alienat, vel illis damnum infert, ſi requiſitus non reſtituit ſuſpenditur ab officio & beneficio donec emendet, & ſi adhuc noluerit emẽdare, debet deponi. ita etiam diſponit tex. in l.3.titu. 15.parti. 1. Et nota, quòd in iſto caſu dilapidationis tria ſpecialiter reperiuntur ſecũdùm Anto.poſt Hoſt. in c. Licet Heli. de ſimon. pen.col. primum quòd abſens & contumax condemnatur etiam lite non conteſtata.Secundum quòd propter ſolam ſuſpitionem ſuſpenditur ab adminiſtratione is contra quem fit inquiſitio.Tertiũ quòd quilibet auditur accuſans: quæ etiam tria ſpecialia refert & ſequitur Ana. ibi, in col. 6. Prius tamen admittendi ſunt quorum intereſt. 16. q.7.cap. Filijs. & 2. q. 7. Quapropter. Forma verò procedendi contra dilapidantem eſt,quòd formentur duo proceſſus,primus de ſuſpitione dilapidationis,in qua ſummariè procedi debet: quia timetur ne is contra quem eſt inquirendum de veritate officiales corrumpat, & inquiſitionem veritatis impediat, in qua procedi poteſt ſummatim,& ſine ſcriptura ad effectũ

H vt pro-

vt probata ſuſpitione detur ſibi coadiutor,& interdicatur vtrique omne genus alienandi, & tunc probata ſuſpitione licet leui, & per coniecturas debet ſuſpendi ab adminiſtratione, quæ ſuſpenſio operatur effectum,quòd ſolùm perdet poteſtatem adminiſtrandi in temporalibus, non verò in ſpiritualibus. Secundus proceſsus de veritate dilapidationis in quo proceditur plenariè,& inuenta veritate deponitur ab adminiſtratione in perpetuum, taliter ꝙ quo ad actum & quò ad ius remoueatur ab adminiſtratione ſpiritualium & temporalium, licet non degradetur ab ordine: & ſic eiicietur dilapidator ab eccleſia, & alius præficietur, & eiectus remanebit in ordine, ſed non habet ordinis executionem, cùm ſit effectus infamis per ſententiam. Quę omnia colliguntur ex Arch. in c.Vobis.& in c. Vulteranę.12.q.2.& ex Ant.in c. Venerabili. de offic.deleg. & in c. Licet Heli.de ſimo. & ex Io.de Ana. ibi,col.5.& ex Abb. in d.c. Venerabili: complectendo ſubſtantiam dictorum ſuorum: Abb. tamen vbi ſupra,in hoc ſecundo proceſſu quando de veritate agitur quò ad pœnam imponendam conuicto de dilapidatione diſtinguit, ꝙ aut fuit actum criminaliter, & debet deponi, allegat tex.in c.Apoſtolicos. & c. Monemus. 12. quęſt.2.cuius opinionem ſequitur in hoc Propoſ.in d.c. Vobis,prope fi.Aut fuit actum ciuiliter, & debet ſolùm remoueri à beneficio & alius eſt ad illud promouendus, allegat tex.in d.c. Licet Heli. quam diſtinctionem habuit ab Anto. ibi licet eum non referat,qui etiam plus dicit,ꝙ debet deponi etiam ab ordine: & vide eundem ibi, & in d.c. Licet Heli.tenentē quòd ſi prælatus non poteſt con-

uinci de dilapidatione,& eſt infamatus, debet ſe purgare. Et aduerte ꝙ Abb.in d.ca. Venerabili. dicit ꝙ hic proceſſus de quo ſuprà habet locum,quando proceditur per viam inquiſitionis, ſeu denunciationis: ſed ſi accuſatur quis de dilapidatione,non eſt neceſſe vt prius inquiratur an ſit ſuſpectus, ſed poteſt procedi ſuper veritate. Quum autem totus hic noſter libellus in denunciatione fiſcalis, & non in accuſatione fundetur: per hoc conſtat ꝙ debebit in noſtro propoſito formari duplex proceſſus. Crederem prætérea quòd licet verum ſit quod Abb. dicit, quòd accuſationem non eſt neceſſe præcedere inquiſitionem de ſuſpitione. Si tamen accuſator peteret pendente accuſatione accuſatum ſuſpendi ab adminiſtratione, tunc neceſſe eſſet ſaltem ſummariè de tali ſuſpitione cognoſci, & illa probata poſſe procedi ad ſuſpenſionem,vt ſuprà: quia ſola pendentia accuſationis de dilapidatione non ſufficeret ad ſuſpendendum reum ab adminiſtratione,vt notat Anto. in d.c. Licet Heli. col.pen.& Prępoſ.in d.c.Vobis.12.q.2. Sed in materia huius noſtri c.vide Abb.in d.c Licet Heli.pen.col. vbi dicit ꝙ in veritate ſuper modo procedendi contra dilapidatores iura loquuntur vario modo: quia principaliter habemus text.in iſta materia ibi, in d.c. Licet Heli.& in d.c. Venerabili.& in cap.Vobis.& in cap.Vulteranę.12.quęſtio. 2. cum aliis: & videtur ꝙ non poſſint rectè reduci ad concordiam, niſi vnum ſuppleatur per aliud. Vnde putat ipſe propter hanc iurium varietatem eſſe committendum iudicis arbitrio,quam viam debeat accipere, & ideo conſiderata qualitate denunciantium & denunciati, & fama ſi qua ha-

qua habetur,quandoque iudex à principio interdicit à poteſtate alienandi, prout factum fuit in d.c. fin. de accuſa. quandoque interdictione non facta procedit ſuper ſuſpitione,vt ibi: & probata ſuſpitione poterit ſecundùm eius qualitatem & quantitatem in partem vel in totum ſuſpendere, vt ibi: vel dare ſibi coadiutorem, vt in d.c. Venerabili. & ꝙ ſic poſſunt reduci ad concordiam iura & opiniones plures, quę verſantur in hoc. Cuius opinionem videtur quodammodo ſequi Fel.in d.c.Venerabili.dum in noſtro propoſito,& in materia dilapidationis videtur ſe remittere ad doctores,ibi,maximè ad Imo.ibi,& ad Abb.in d.c.Licet Heli. Et nota quod dicit Anto. in d.c. Licet Heli. in pen.col.ꝙ dicitur probari ſuſpitio dilapidationis,ſi ecclesia habeat magnos reditus, & nihilominus prælatus eſt magnis debitis obligatus, & ꝙ non poterit ſe excuſare obtentu nobilitatis,quia quantuncunque ſit nobilis, debet ſe reſtringere, & temperare,ſecundum eccleſię facultates. Quod non videtur ſimpliciter tenendum,quia ſi pręlatus dilapidat reditus annuos eccleſiæ ad ſuam tantum menſam pertinentes, non dicetur tunc dilapidare bona eccleſiæ, ſed reditus ſuos. Propter quod non videtur eſſe procedendum contra eum, tanquam contra dilapidantem bona eccleſiæ, niſi intelligat Anto. quando debita quibus erat obligatus prælatus eſſent contracta ratione eccleſiæ: nam cùm ad illa etiam teneatur ſucceſſor iuxta tex. in c.1. de ſolu. dicetur tunc dilapidare bona dignitatis, quũ per ſuperfluitatem ſuorum ſumptuum obligat ſucceſſorẽ ſuũ ĩ ea.Inſuper Barb.in d. c.Venerabili.ĩ 6.& 7. col.ſimpliciter refert plures & varias opiniones ĩ iſta

materia,& poſt earum relationem dicit, quòd magna moleſtia eſt ſibi in referendis tot opinionibus,& ꝙ veritas non habetur ex illis, & ꝙ eſſet neceſſaria papalis deciſio,vt tot iura varia & diuerſa reducerentur ad cõcordiam, & poſtea in col. ſeq. refert opinionem legiſtarum in propoſito,& dicit ꝙ etiam ex dictis eorum non apparet veritas, ſicut neque ex dictis canoniſtarum, & quod ſoluat Apollo. Et tandem ipſe pro veritate dilucidanda in iſto paſſu ſuſcipit duos caſus examinandos. Primum an pendente lite ſuper ſuſpitione dilapidationis ſit interdicta ipſo iure poteſtas alienandi, an ſit interdicenda à Iudice. Secundum an ſit interdicenda adminiſtratio, an debeat dari coadiutor, quos duos caſus proſequitur per duas col ſequentes, & tandem ex eis elicit tres concluſiones. Quarum prima eſt, ꝙ licet à iure ſit poteſtas alienandi interdicta, pendente lite ſuper ſuſpitione dilapidationis, tamen requiritur factum iudicis, quam dicit eſſe contra Hoſtien. & ſequaces. de quo articulo vide Aret. in d.c.fi.de accuſa. reliquas duas referre nõ curo,quia primam earum dicit eſſe contra gloſſas Decreti,& Decretalium,& contra omnes Doct. vſque ad ſuos dies. Secundam dicit eſſe contra ſcribentes, propter quod ſatis videntur paruipendendæ à doctoribus, qui magis veritatem,quàm ſuperfluam ſubtilitatẽ quærunt, & alijs referre ſtudent. In tanta igitur Doctorum varietate, nimirũ ſi nos quid verum ſit non facilè poſſimus eligere. Vnde videtur poſſe teneri forma duplicis proceſſus, de qua ſuprà cùm temperamento opinionis Abb. in d.c.Licet Heli. in qua multũ credit in hac materia committendum arbitrio iudicis.

Publicis ſpectaculis. *Cap. LXVI.*

SI enim hominibus cunctis obeſſe plurimum, moresq. corrumpere ſpectacula Lactantius oſtendit, ob idque fugienda conſuluit in lib.6. diuinarum inſtituit.cap.20.in fin.maximè ſub his verbis: Vitanda ergo ſpectacula omnia, non ſolùm ne quid vitiorum pectoribus inſideat, quæ ſedata & pacifica eſſe debent, ſed ne cuius nos voluptatis conſuetudo deliniat, & à Deo atque à bonis operibus auertat. Quis inquam ambigere poteſt, quàm indecens ſit eccleſiarum obſequijs mancipatos viros illis delectari: Vnde meritò miniſtris altaris,] ac quibuslibet clericis prohibitum fuit in Concilio Laodicen. [in Canone 54.] de quo in c.Non oportet, [lo 2.] de conſec. diſt.5. ſpectaculis aliquibus quæ in nuptijs, aut in ſcenis exhibentur intereſſe, & ſancitum fuit eos debere fugere, & abire de conuiuio antequàm themelici ingrediantur,vt ibi. Quòdque non debeant ſpectaculis intereſſe ſcripſit Iſidorus, vt in c.His igitur.23.diſt. & quæ etiam turpia ſpectacula illis inhibeantur, habetur in c.Presbyteri.34.diſt. quod eſt Conciliũ Agatenſ. [in Can.39.] & inſuper in antiqua illa & felici Eccleſiæ ætate, non ſolùm Pontifices maximi & cæteri Prælati eorum coadiutores, ſed etiã Imperatores ipſi quantumuis vniuerſi ferè orbis regimine præpediti, clericorum honeſtati ac ſuorum morum reformationi vacabant,gnari quidem quantum officiat à ſacerdotibus & clericis in reliquum vulgus exempli mali virus efflatum. adeòq. huiuſce honeſtatis erant ſoliciti, vt plura clericis omnibus

nibus interdicerent. Cuius rei exemplum eſt ꝙ Iuſtinianus Imperator non ſolùm epiſcopis, ſed etiã preſbyteris, diaconibus, ſubdiaconibus, & lectoribus, ac omnibus alijs cuiuslibet venerandi collegij ad quodlibet ſpectaculorũ ſpectandi gratia venire prohibuit. In hoc verò delinquentes, vt tribus annis à venerabili miniſterio prohiberentur, & in monaſterio redigerentur ſtatuit, vt in authen. de ſanct. epiſco. §. Interdicimus. colla. 9. quæ quidem pœna etſi vti ab Imperatore clericis inflicta videatur, non imponenda: monere tamen debet prelatos omnes, vt ſimilia clericis prohibeant, ac contemptores pœna digna caſtigent. Et vide Card. in Cle. Ne in agro. §. Porrò. col. 2. de ſtat. monac. referentem Laur. qui per tex. ibi, & in d. §. Interdicimus. & per tex. in c. Sententiam ſanguinis. ne clerici. vel mona. dicit ꝙ clerici non debent intereſſe ludis, oſtentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandeſtinis matrimonijs, & alijs voluptuoſis, ſeu alijs inhumanis actibus laicorum, ex quibus probabilis videtur aſſerentium opinio, ſcilicet nõ licere clericis, maximè ſacerdotibus tauricidijs intereſſe. Quippe cũ inficiari nemo valeat, quòd ille actus inhumanus ſit, & antiquam redolens barbariem, & in quo plures exinde hominum ſequantur interitus, tantoq. ſoleant iocundiora reputari ſimilia ſpectacula, quantò ſæuior in homines fuerit taurorum ferocitas iaculis laceſſita. Vt autem ab hoc abſtinerent clerici in ſacris ſaltem conſtituti, honeſtum & æquum ducerem, vt hoc ſynodali decreto per omnes diœceſes prohiberetur, pœna condigna contrafacientibus impoſita.

Clan-

Clandeſtinis nuptiis intereſſentes. Cap. LXVII.

PArochialis ſacerdos contemnens prohibere tales nuptias, aut quilibet alius etiam regularis qui pręſumit illis intereſſe, ſuſpenditur ab officio per triennium, & punitur grauius, ſi culpæ qualitas poſtulauerit, vt in cap.fi. de clandeſt.deſpon.Et licet text.ibi ſolùm dicat quòd in hoc delinquens ſuſpenditur ab officio, intelligendum eſt, quòd talis ſuſpenſio inducit etiam ſuſpenſionem à beneficio, cùm hoc ſit regulare, vt no.gloſ. in Clem. Cupientes.de pœn. in gloſ. magna, ver. Et no.[& in c. Latores, de clem. excõ. miniſt.& Doct.in c. Paſtoralis.de appella.vbi etiam gloſ. fi.] & ita tenet Car. in d.c.fi. quem refert & ſequitur Præpo. ibi, in fi. col. Tempus autem trienni poterit minui vel augeri ex cauſa, vt no.Hoſt.ibi, quem ſequitur idem Præpoſ. in d. fin. col. qui pro eius opinione ponderat text.ibi,dum dicit,grauius puniendus, &c. Immò plus dicit Hoſt. ſecundùm eum quòd ab hac ſuſpenſione poterit abſolui ab ordinario, vel ſuo parochiano, ex quo non reſeruatur ſedi Apoſt. arg.tex. in c. Nuper. de ſenten. excom. niſi per conſtitutioné legati in prouincia de conſenſu ſynodali fuerit abſolutio reſeruata, nam tunc etiam epiſcopus non poſſet abſoluere. Ego tamen dubito inquantam docto. dicunt quòd abſolui poterit à ſuo parochiano, argu. d.c. Nuper, quòd hoc ſit verum in iſto caſu.quia ille tex. loquitur in excommunicatione, in qua vertitur periculum animæ, quòd quis ſit,vel moriatur excommunicatus,quod non eſt in ſuſpenſione. Item loquitur quando difficile eſt ex aliqua iuſta cauſa,quòd ad

ipſum excommunicatorem abſoluendus accedat. Itē ludibrio eſſet pœna iſta ſuſpenſionis per triennium, ſi ſtatim poſt illam incurſam poſſet ſacerdos abſolui à ſuo parrochiano. Præterea pœna iſta imponitur presbytero parrochiali, quomodo ergo poterit iſte habere alium presbyterum parrochialem ſuum, qui illum tāquā parrochialis & proprius ſacerdos abſoluat. Imò ꝙ nec ab epiſcopo poſſit abſolui ſacerdos qui hanc pœnam incurrit, magis in ſpecie probat gl. in c. Cupiētes. in §. Cęterum, in verbo, ſuſpenſos. de elect. lib. 6. dum dicit, ꝙ tex. in d. c. Nuper. non habet locum in ſuſpenſione: & licet ſequamur opi. glo. in cle. 1. de hęret. in §. verum. in verbo excommunicationis, quę videtur extendere d. c. Nuper. ad ſuſpenſionem, quando non fuit ad tempus determinatum, & dicit non habere locum quando tempus eſt determinatum, adhuc non poteſt procedere opi. Hoſt. & Cardin. in caſu noſtro, Quū hic ſuſpenſio ſit limitata ad triennium; nec etiā procedere poteſt eorum opi. ſi omiſſis glo. prædictis ſequamur opinionem Pauli, in cle. 1. de reb. eccle. non alie. quam videtur ſequi Domi. ſuper d. gl. in verbo. ſuſpenſos, dum vult ꝙ aut lex ponit ſuſpenſionem propter pœnam, aut propter contumaciam: primo caſu, inferior non poteſt abſoluere, niſi eſſet cauſa vrgens: ſecundo, inferior abſoluit, & ſic procedit d. c. Nuper, Nam etiam ſecundùm iſtam diſtinctionem non poteſt procedere dicta opinio Hoſt. & Card. quia apertè conſtat, ꝙ in caſu noſtro ſuſpenſio non in contumaciam, ſed in pœnā impoſita eſt: & ſic per ſuprà dicta videtur, ꝙ non ſit vera opinio dictorum Doctorum quò ad caſum noſtrum, quam nuſquam ab alio impugnatam

gnatam legi. Cùm autem hodie in pluribus locis conſuetudo inualuerit, vt prælati diſpenſent ꝙ ſine bannis præcedentibus contrahere poſſint qui nubere volũt, vt facilè eſt videre in aliquibus diœceſibus, & vt de conſuetudine eadem atteſtatur Petrus de Palude, in 4. ſententiarum. diſt. 28. q. 2. art. 3. concl. 3. eodem modo videtur ꝙ ex tali diſpenſatione celebrandis nuptijs poſſint intereſſe.

Nuptias ſecundas benedicentes. Cap. LXVIII.

VIr & mulier ad bigamiam tranſiens, non debet à presbytero benedici, quia cùm alia vice benedicti ſint, eorum benedictio iterari non debet. verba ſunt tex. in c. Vir autem, de ſecundis nuptijs, & ſic ſiue vir, ſiue mulier aliàs receperit benedictionem, non debet benedictio iterari, quia communis eſt vtrique: neque vnus ſine altero eã recipere poteſt, vt no. Hoſt. in ſumma eiuſdẽ tit. in §. An licitum ſit, verſ. In aliquibus, qui etiã notat ꝙ ſi duo tranſeunt ad bigamiã, qui nunq̃ fuerunt benedicti, poterunt benedici. Sacerdos autẽ contrariũ faciens ab officio & beneficio ſuſpẽſus cũ teſtimonio literarũ proprij epiſcopi deſtinãdus eſt ad ſedẽ Apoſtolicã, vt in c. 1. eo. ti. Ex quo videtur ſecũdùm Hoſt. vbi ſuprà, ꝙ alius diſpenſare non poteſt. Quã pœnam cùm tam grauem conſideret Ant. in d. c. 1, pro tam leui delicto dicit, ꝙ fortè clericus de quo ibi, benedixit ſecundas nuptias contractas viuente prima coniuge; quod etiã ante eũ ſuſpicatur Io. And. qui tamen dicit hoc nõ patere in decretali antiqua: vt refert Abb. ibi, qui credit hodie imponẽdam eſſe pœnã

arbitrariam attentis circunſtantus, ac conſuetudine loci. Et licet quidam dixerunt quòd talis ſacerdos eſt ſuſpenſus ipſo facto, tamen Hoſtienſ. tenet contrariũ, quem videtur ſequi Anto. ibi. dum refert eius opinionem vltimo loco. Et ſequitur eũ etiam expreſsè Abb. licet de Anto. non faciat mentionem. Vnde in hoc delicto cùm pœna non ſit impoſita ipſo iure ſecundùm cõmunioré opinioné: & delictũ nõ ſit tágrauè, arbitrio Iudicis erit puniendus clericùs in hoc delinqués.

Virgata ac partita veſte publicè vtentes.
Cap. LXIX.

ANtequàm huius exceſſus pœnam deſcribamus, ſciendum eſt, quòd virgata veſtis dicitur illa, quæ eſt ſtripata per diuerſos colores, vel cùm pannus de ſe eſt planus, aliquid ſuprà ponitur per modũ virgæ vel literaturæ. Partita verò eſt quę fit ex diuerſis coloribus, vel quæ eſt ſciſſa, vel diuiſa per ferrum, vt per ſupradicta verba declarat Ioan. Vanchel, in breuiario Clementinarum, Clemen. 2. de vi. & honeſt. cler. Clericus verò tali vtens veſte, beneficiatus per ſex menſes à perceptione fructuũ eſt eo ipſo ſuſpenſus, ſi non beneficiatus, ſed in ſacris citra ſacerdotiũ per idem tempus redditur eo ipſo inhabilis ad beneficiũ eccleſiaſticum. Habens verò dignitatem, perſonatũ, ſeu aliud beneficium, cui cura animarum imminet, ac alij in ſacerdotio conſtituti, tali vtentes veſte publicè, aut infulam, ſeu pileum lineum publicè portantes in capite ſunt eo ipſo beneficiati à perceptione fructuum per annum ſuſpenſi. Sacerdotes verò per idẽ

tempus

tempus inhabiles ad beneficium, vt in clemen.2. ſuprà allegata, de ui.& honeſt. cler. vbi etiam vide alias veſtes clericis prohibitas,& pœnas deferentium illas. Nota tamen quòd ſi clericus vtitur aliqua ex veſtibus ſibi prohibitis ſecretò, & ſubtus aliàs veſtes, ita quòd in publicum non apparet, non incurrit hanc pœnam: & idem eſt ſi vtitur talibus veſtibus domeſticè, puta in ſtudio, vel loco ſimili, vel ſi non continuè portat, ſed ad momentum propter feſtum ſocij ſui, qui doctoratur, vel fit rector aut miles, aut ducit vxorem. ita notat Ancha. ibi, ſecundò nota. referendo ad hoc Zenze. & tenet hoc etiam Immo. ibi.2.col.verſi. Quæro quid. Qui præterea notat poſt Zenze. quòd ſi clericus propter paupertatem defert veſtes prohibitas non incurrit pœnam illius tex. Et vide etiam Ioan. de Ana in rub.de apoſta. vbi aliqua ex prædictis refert & ſequit᷑, & deciſiones Capellæ Tholoſanæ in quęſt.52. Item fuit dubitatũ, ſi clericus, cũ ſua additione Stephani Aufrerij. Et vide conciliũ Cõſtantienſe in ſeſſione 14. in tit. de vi. & honſt. cleri. vbi penitus decernit abolendum quòd clerici & perſonę eccleſiaſticæ deferant manicas ad cubitum pendentes,& veſtes longas cũ magna & ſumptuoſa ſuperfluitate, maximè fiſſas retro, & in lateribus cũ fodraturis vltra oram excedẽtibus in fiſſuris, & quòd cùm talibus interſint in eccleſijs cũ ſuperplicijs, ac alijs veſtibus ad cultũ & officium eccleſiaſticũ ordinatis maximè intra eccleſias, in quibus beneficiati exiſtunt: & quòd contrarium facientes, vt tranſgreſſores Canonum puniantur & ſpecialiter ſtatuit, vt quicunque beneficiatus, aut officiũ in eccleſia gerens in habitu hu-

iuſmodi diuinis officijs præſumpſerit intereſſe, pro qualibet vice à participatione prouentuum eccleſiaſticorum per menſem nouerit ſe ſuſpenſum, ac tales fructus fabricæ illius eccleſię applicētur. Vt autē apertius intelligatur q̃ diſpar fuit antiquorum patrū zelus in procuranda clericorū etiā in veſtibus honeſtate, non prętermittendū duxi quod in concilio Matiſconenſi primo.c.5.ſancitum fuit per hæc verba, Vt nullus clericus ſagum aut veſtimēta, aut calceamenta ſecularia, niſi qđ religionē deceat, induere prȩſumat: ꝙ ſi poſt hanc diffinitionē clericus aut cū indecenti veſte, aut cū armis inuentus fuerit, à ſeniori ita coerceatur, vt triginta dierū incluſione detentus, aqua tantū & modico pane diebus ſingulis ſuſtentetur. Pudeat ergo hodiernos Iudices eccleſiaſticos delicta grauia ſub prætextu cuiuſdam pernicioſæ pietatis leui coertione punire, cùm patres antiquos tam leue facinus tam duro & longo ieiunio legerint correxiſſe.

Ac comam nutrientes, ſiue relaxantes. Cap. LXX.

CLericos nutrire comam Anicius Papa prohibuit, vt in c.Prohibente 23.diſt.Et prȩcepit caput radere deſuper in modum ſphæræ: & idem etiā prohibuit Concilium Carthaginienſ.in c.Clericus. de vit.& honeſt. cler. Item etiam Concilium Agathenſe ſtatuit, vt clerici qui comam nutriunt, ab Archidiacono detondeantur inuiti. vt in c. Clerici.ea.diſt.Poſtremò verò Gregor.9. ſtatuit, quòd ſi quis ex clericis comam relaxauerit, anathema ſit, vt in c. Si quis. ead. diſtin.

vbi

vbi glo. dicit exponendum ſit, ideſt, fiat. Et eſt etiam text. in cap. Si quis. de vit. & honeſt. cler. vbi gloſſ. idem dicit. & vide Abb. ibi, qui notat ex text. quòd clericus non deferens tonſuram peccat mortaliter, quia eſt dignus anathemate.

Ebrij. Cap. LXXI.

QVi enim ebrietatis crimē paruum eſſe exiſtimat, audiat Apoſtolum Paulum dicētem, Neque fornicarij, neque idolis ſeruientes, neque molles, neque maſculorũ concubitores, neque auari, neque adulteri, neque ebrioſi regnũ Dei poſſidebunt. Cùmq. inter tã grauia delicta ebrietas annumeretur, quanta ſit eius grauitas apertè perpendat, videatq. beatũ Auguſtinũ in ſermone de ebrietate, qui inter ſua opuſcula impreſſus habetur. [Et Iſidorum in tract. de ſummo bono, in lib.2.ĩ c.4 . de ebrietate. Et pręcipuè legat obſecro elegantiſſimã, & mirabilem homiliam Baſilij. in primo tomo in homilia 14. de ebrietate & luxu.] Vnde quia ebrietas omnium vitiorum fomes ac nutrix eſt: ideo placuit Agathenſis Concilij venerandis patribus vt clericus de quo fuiſſe ebrium conſtiterit, aut triginta dierum ſpacio à communione ſubmoueatur, aut corporali ſupplicio ſubdatur, vt habetur in cap. fi. 35. diſt. quę pœnæ ſic fuerunt diſiunctiuè deſcriptæ, vt diſcretus Iudex quem huic vitio deditum animaduerteret, & ꝙ à communione priuetur, parui pēdere corporali potius ſupplicio caſtiget. Et vide Hoſt. in ſumma, tit. de tempo. ordi. in §. Et cui. verſic. Pœna autem. vbi dicit, quòd epiſcopus, presbyter, vel diaco-

nus deſeruiens ebrietati, ſi non deſinat, deponitur. Subdiaconus vel inferior ſiue clericus, ſiue laicus cõmunione priuatur. allegat text. in cap. Si epiſcopus. 35. diſt. Si verò ſemel ebrius fuerit, tunc dicit puniendum pœna text. in d. c. ſi. Poſterius autem Innocen.3.in Cõcilio generali ac celeberrimo Lateranenſ. diſpoſuit clericum à crapula & ebrietate non abſtinẽtem, & qui à ſuperiore commonitus non ſatisfecerit, ab officio & beneficio ſuſpendendum, vt habetur in c. A crapula.de vit.& honeſt.cleri. [Vnde vt clerici ab hoc vitio cauerent, eorùmq; honeſtati conſuleretur, antiqua illam concilia tabernarum etiam ingreſſum illis inhibuerunt, niſi peregrinationis, vel itineris neceſſitate cõpulſis, vt in Concilio Laodicẽſi.& in Sexta Synodo, & in Concilio Carthaginiẽſi 3. & in Concilio generali ſub Inno. III. celebrato. de quibus in c. non oportet. & in c. nulli clerico.& in cap.clerici.44. diſt. & in c. clerici. de vita & hone. cle. Pœna autem contrariũ facienti in illis Canonibus ſtatuta non eſt, vnde hoc ſuperioribus videtur relictum, vt conſidera tis frequentatione actuum, & perſonæ qualitate, & videntium ſcandalo, ab ipſis puniri debeat. Ex quo vi detur parum aduertenter ſcripſiſſe Bertachinum, in tracta.de Epiſcopo. in 2. parte in materia degradationis.in §.vl.ſcias.in 2.tomo.trac.Diuerſ.Doct.fol.237. nu.20.quòd deponi debet Epiſcopus vel clericus, qui retinet vel frequentat tabernas, motus prætext. in c. nulli. ſuprà alleg. qui tamen text. pœnam depoſitionis non imponit clerico frequentanti tabernam: ſed habenti eam, & inibi alijs miniſtranti. Quin potius & tunc non ſimpliciter clericum deponendum dicit,

ſed diſiunctiue diſponit, quòd aut ceſſet, aut deponatur. Nec etiam illud probat tex. in c. pen. de vi. & hone. clem. quem etiam allegat Bertachin. vbi ſuprà pro ſua concluſione.]

Fornicarij. *Cap.* LXXII.

CVm iuxta diui Hieronymi ſententiam à Gratiano deſcriptam 35. diſ. in ſumma. venter mero æſtuans ſpumat in libidinem. Meritò ergo poſt ebrietatis delictum, carnis vitia collocabimus: at cùm fornicatio ſimplex, minus ſit punibilis inter illa, ideo de eius pœna primitus differere libuit. Et in hoc, omiſsis opinionibus; dicendum eſt, quòd pro fornicatione clerici, & in ſacris conſtituti non imponitur pœna depoſitionis: allegantur ad hoc duę gloſſæ ſingulares in ca. Maximianus. 81. diſt. & in c. lator. 2. q. 7. quibus dat ſociam Corſetus in ſuis ſingularibus, in uerbo fornicatio. in c. Presbyter. 82. diſt. pro quibus dicit eſſe caſum in d. ca. presbyter. ſed pœna arbitrio Iudicis relinquitur. & iſtam concluſionem elicit Decius ex dictis per Abb. in c. At ſi clerici. in col. 19. verſ. De ſecundo. de Iudi. quam dicit eſſe communem ſecundùm Modernos ibi, qui allegant gl. in d. c. Lator. 2. q. 7. & ibi Io. de Fantu. & Imo. in cap. Vt clericorum. de vi. & hone. cle. Et hanc opinionem tanquam communem ſequitur Ana. in c. Significaſti. colum. 2. de adulte. Et hanc etiam opinionem dicit communem Feli. in dicto capitu. At ſi clerici. in princip. in penul. col. in fin. Et Io. de Selua in tract. de beneficio. in 3. parte. in q. 3. qui plura refert in ꝓpoſito. Et Corſetus

in d. verbo fornicatio, vbi aliqua fundamenta adducit pro ea, & dicit quòd opinio tenentium contrariũ fortè poſſet procedere in epiſcopis & prælatis, qui cũ dicuntur contrahere matrimonium cum eccleſia nõ commitunt ſimplicem fornicationem, ſed adulteriũ: & quòd iſto modo poſſent reduci ad concordiam opiniones contrariæ: ſed tandem dicit quòd in facti contingentia indiſtinctè ſequeretur communem opinionem in iudicando & conſulendo: licet Areti. in c. Cùm non ab homine. de iudi. x. col. teneat opinionem Butr. quam dicit eſſe commuem, ſcilicet quòd deponatur clericus in ſacris, ad cuius fundamenta reſpondet Decius, vbi ſuprà. [Et quamuis Feli. vbi ſuprà in prima limitatione poſt Abb. in c. fi. in 3. col. de purga. Cano. dixerit in Epiſcopo eſſe crimen graue, & ſic dignum depoſitione fornicatio, in fine tamen concludit, quòd dubitat de hoc propter duas gl. quas ibi allegat.]

Concubinarij. Cap. LXXIII.

CLericus concubinarius, is propriè dici poteſt, qui ſolutam mulierem & corruptam nullòque ſibi ſpiritualis vel carnalis cognationis vinculo coniunctá domi retinet, cum qua conſueuit carnaliter commiſceri. Si verò illa nupta, virgo, aut coniuncta eſſet, tũc grauioris delicti nomen ſortiretur acceſſus ad illa habitus, ac ſęuiori pœna purgandus, vt infrà latius explanabimus. Conſuetudinem verò commiſcendi, ideo ad faciendum clericum concubinarium requirimus, quia aliàs vnicus tantùm concubitus fornicarium eũ

ſolum

ſolum faceret, nec damnandus eſſet pœnis concubinariorum. Nec prætereà in hoc diſtinguerem, ſolàne retineatur domi concubina per clericum, an ſub velamento quòd pediſequa ſit matris, ſororis, amitæ, vel alterius cuius cohabitatio clericis non inhibetur, dũ tamen conſtare poſſit, quòd eam habet in concubinam. Concubinarium inſuper cenſerem clericum, qui etiam in aliena domo notam fœminam habet, cui ſolet carnaliter commiſceri, ſi de conſuetudine conſtat, & diffamatus eſt in ſua vel ipſius fœminæ vicinia. licet ad effectum concubinatus de iure ciuili aliqui requirant quòd concubina ſit retenta in domo, vt per Bal. in auth. licet. C. de natu. libe. per gl. Bar. poſt Dinũ in l. Concubinam. ff. de concubi. [& Prępo. in rub. de ſponſa col. 3. nu. 5.] Populus enim, ſiue domi, ſiue extrà habeat clericus concubinam, vocat eum & reputat concubinarium. Quando autem dicatur clericus publicus concubinarius, vide Decretum Concilij Baſilien. in ſeſſione 20. in prin. vbi hoc declarat per hęc verba, videlicet, Publici concubinarij intelligendi ſunt non ſolùm hi quorum concubinatus per ſententiam, aut confeſſionem in iure factam, ſeu per rei euidentiam quæ nulla poſſit tergiuerſatione celari, notorius eſt. Sed qui mulierem de incontinentia ſuſpectam & infamatam tenet, & per ſuũ ſuperiorem admonitus ipſam cum effectu non dimittit. Aduerte tamẽ quòd quando clericus tenet publicè concubinam ſicut vxorem, & publicè nutrit filios, ita quòd etiam ipſe non audet diffiteri: tunc omnino eſt abſtinendum ab eo, ita ꝙ non eſt licitum audiri diuina ab eo, etiam ſine aliqua monitione ſuperioris: quia talis eſt ſuſpenſus
ab

ab officio & beneficio,ita ꝙ ſi celebrat incurrit irregu laritaté, Iſta colliguntur ex doctrina Abb. in c.Veſtra, in 3.col.in 2.3.4.q. de cohabitatione cleric. & mulie. Si verò fornicatio non habet operis euidentiam, ſed poteſt probabiliter tergiuerſari:quia concubina habitat cũ matre clerici. & dicit eſſe pediſequam matris, vel quid ſimile: tunc non procedunt prædicta:ſed debet ſpectari monitio,& eius contẽptus ſecundũ eum. Cuius opinionẽ refert & ſequitur Syluest. in ſua ſumma,in verbo,clericus.el 2.in §.octauò debet.in 2.q.Et in verbo,concubinarius. in §.4.& hanc ſententiam in ſubſtantiam ſaltem videtur tenere Floren.in 3.par. in 3.c.tit.27.vbi etiam addit notabile verbum,ꝙ non ſolùm ſacerdos, ſed etiam in quocunque ordine conſtitutus,etiam in minori eſt ſuſpenſus ab omnibus actibus ordinum ex notoria fornicatione,& tandiu eſt ſuſpenſus, quandiu perſeuerat in vitio: & ſi iterim exequitur officia ſua, etiam ſemel efficitur irregularis, & indiget diſpẽſatione Papę, ad quod allegat Inn. Hoſt. Arch. & Anto.quod etiam ſequitur Syluest. in d.verbo cõcubinarius. quam quidem ſententiam multum timere deberent vniuerſi clerici in quocũque ordinè conſtituti,& ne illam ignorent,eſſet omnibus illis prędicanda. Quot enim proh dolor, ſacerdotes,diaconi, ſubdiaconi publicè concubinas retinent ea notorietate facti,de qua Abb. in ſua opinione facit mentionẽ, & eodem concubinatu durante nõ ſemel, ſed pluries miſſam celebrant, Euangeliũ vel Epiſtolam ſolenniter decantant, & ꝙ irregulares ex hoc fiant,nõ aduertũt, non in minimum animarũ ſuarum diſpendium, & prælatorũ ſuorum periculũ,qui eos patiuntur in publico

blico cōcubinatu diutius immorari ac ſordeſcere. Prę terea circa pœnam huius delicti vide Abb. in c. At ſi clerici. col. 1 2. de iudi. qui dicit ꝙ cū iura in hoc vario modo diſponant, quandoq; apponendo pœnam acer bam, quandoq; mitem, & quandoq; mitius procedē do, mediam viam amplectendo, vt patet ex iuribus ꝑ eum allegatis, relinquitur arbitrio ſuperioris, vt conſi deratis circūſtantijs & ſcandalo inde ſurgente, & cō ſuetudine patriæ apponat pœnā, quandoq; depoſitio nis, quandoq; ſuſpenſionis, & quādoq; priuationis à beneficijs, quādoq; prius moneat, quandoq; ſine mo nitione priuet, ex quo conſtat de delicto. Sibi enim vi detur data optio, ex quo varias pœnas & modos pro cedēdi à iure reperimus traditos: iuxta no. per gl. in c. fraternitatis. 34. diſt. & in c. à crapula. de vi. & hone. cle. & 21. q. 2. in ſumma. & quod notat Hoſt. in c. 2. de cle. non reſiden. in ſimili quæſt. Ita tamē ꝙ ſemper in iſto delicto Iudex declinet ad mitiorem partē: quia pauci vt dicit Gregorius, ſine vitio incontinentię repe riuntur. 50. diſt. c. [Quia ſanctitas tua. in fin.] Et quia ętas noſtri temporis, &c. & melius eſt à Deo redargui de miſericordia, quàm de ſeueritate 26. q. vlt. Allegāt. Et vide prædictū decretum Concilij Baſilien. in dicta ſeſſione 20. vbi contra publicos concubinarios ſtatu tū fuit, ꝙ quicunque clericus cuiuſcunque ſtatus, con ditionis, religionis, dignitatis, etiā ſi pontificalis, vel al terius præeminentię exiſtat, qui publicus fuerit concu binarius, à perceptione fructuum omniū beneficiorū ſuorū trium menſium ſpacio ſit ipſo facto ſuſpenſus: quos ſuus ſuperior conuertat in fabricā vel aliam eui dentē eccleſiarū vtilitatē, ex quibus hi fructus perci-

piun-

piuntur. Necnon ꝙ huiuſmodi publicum concubinarium teneatur mox ſuus ſuperior monere quam primum nouerit illum eſſe talem, vt intra breuiſſimum terminum concubinam dimittat, quam ſi non dimiſerit, vel dimiſſam, aut aliam publice reſumpſerit, ipſum omnibus ſuis beneficiis omnino priuet. Et nihilominus ſtatuit dictúm Concilium, ꝙ tales publici cōcubinarij vſquequo cum eis per ſuos ſuperiores fuerit diſpenſatum poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem, manifeſtàmque vitę emendationem ſint inhabiles ad ſuſceptionem quorumcunque bonorum, dignitatum beneficiorum, vel officiorū. Si autē poſt diſpenſationem, vomitu recidiuo ad huiuſmodi cōcubinatum publicū redierint, ꝙ ſine ſpe alicuius diſpēſationis ad prędicta prorſus inhabiles exiſtāt. Et ne quis cōtemnat illud decretum Concilij, ex eo ꝙ Conciliū Baſilienſe non fuit in omnibus ab eccleſia receptū, aduertat ꝙ ordinata in eodem Concilio ante ſciſſuram in eo factam recipiuntur & allegantur à doctoribus: vt par eſt videre per Floren. in 3. parte, tit. 25. cap. 2. §. fi. Et per Fel. in c. Rodulphus. de reſcript. in colum. 27. verſi. Sed re vera, & prædicta ſeſſio 20. dicti Concilij fuit facta ante eius ſciſſuram: vt potes colligere ex dictis Doctoribus, dum allegant conſtitutionem illam quæ incipit, Inſuper ad euitandum ſcandalum, quæ fuit facta in d. 20. ſeſſione poſt dictum Decretū contra cōcubinarios promulgatum. Et iſtud decretū Concilij Baſiliēſis de cōcubinariis inuenies inſertū in concordatis inter Leonē decimum, & Regem Franciæ, & nouiſſimè commentatū per Petrum Rebuffi in interpretationibus per eū factis ad dicta concordata;

per quem vide in principio ſui commenti ad illud Decretum triginta pœnas, quas patiuntur concubinarij annumeratis inter eas his quæ colliguntur ex Concilio, quarum plures potius ſunt danna & incommoda concubinatus, quàm pœnę quę poſſint irrogari per Iudicem. Vnde quæ huiuſcemodi ſunt, pari modo comprehendunt laicos concubinarios ſicut & clericos. Vide tamen Præpo. in capitu. Nullus. 32. diſtinct. qui refert Innoce. in capit. Si autem, de cohabit. cleri. & mulie. tenentem ꝙ quamcunque viam eligat Iudex, ſiue ſuſpenſionis, ſiue priuationis, debet pręmitti monitio: nec Iudex ſine illa ad alterum premiſſorum procedere debet, cum clericus non ſit notorius concubinarius: per quem vide poſt Inno. vbi ſuprà vſque ad quantum tempus debet clericus monitus expectari, & an poſſit purgari mora. Vt autem prælati excuſentur à monitionibus faciendis clericis ſuæ diœceſis in hac materia prudẽter faciunt, quando in ſuis conſtitutionibus ſynodalibus monent omnes generaliter, ne concubinarij ſint, contrafacientibus pœnas debitas irrogando. Abb. pręterea in capit. Vt clericorum, de vita & honeſtate clericorum, ponderando verba illius text. arbitratur, ꝙ ſi clericus concubinarius efficeretur deterior, ſi compelleretur pręciſe ad dimittendã concubinam, quòd tunc prælatus tolerando ad tempus peccatum non incurrit: quod dicit notandũ Stepha. Aufre. in repet. cle. j. de offic. ordin. in colum. 15. Aduertant autem prælati omnes, & eorum vices gerentes, ne huius doctrinæ colore in concubinariorum correctione torpeſcant: ſed cùm talis toleratio facienda fuerit, certiſſimæ adſint coniecturæ deteriorationis.

nis.Nam aliàs facilè illis perſuadebunt libidinoſi grauiora, immò nephanda admiſſuros, ſi cogantur continere.

Matrimonium de facto contrahentes.
Cap. LXXIIII.

CAlixtus Papa interdixit contractum matrimonij presbyteris, diaconibus, & ſubdiaconibus, & ab illis contracta debere diſiungi,& ad pęnitentiã redigi, iuxta ſacrorũ canonum diffinitionem præcepit, vt habetur in c.presbyteris. 27.diſt.hinc eſt, ꝙ clericus in ſacris vxorẽ ducens,debet cõpelli ad illam abiurandã, & perdit executionẽ omnium ordinũ,no.Abb.ex tex. ibi,in c.2.qui cle. vel vo.qui nihil aliud allegat,& omiſit tex.expreſſum ponentem pœnã delinquentibus in hoc,in c.decernimus.28.diſt.cuius verba ſunt: Decernimus vt hi qui in ordinem ſubdiaconatus & ſupra vxores duxerint,officio atq; eccleſiaſtico beneficio careant. & faciunt etiam verba tex.in c.de his.eadẽ diſt. vbi tractando de ſubdiaconibus & diaconibus dicit. Cauendũ eſt tamen his,ne quando ſuæ ſpõſionis immemores ad terrenas nuptias vltro concurrant, quod ſi fecerint,vt ſacrilegi rei ab eccleſia habeantur extranei.De presbyteris verò videndus eſt tex.in c.presbyter.ead.diſt.cuius verba ſunt: Presbyter ſi vxorem duxerit ab ordine deponi debere oportet. Item efficitur irregularis,vt neque in ſuſceptis ordinibus miniſtrare poſſit, nec ad maiores ſuſcipiendos admittitur, vt notat idem Abb. in c.1.in 2.not. eo.tit.ex quo venit, ꝙ tanquã irregularis priuabitur beneficijs. An aũt ſit

priuan-

priuandus per ſententiam, vel ipſo facto priuetur, ſunt opi. quas refet Stepha. in deciſione 239. Capellæ Tholoſanæ, in additione. Aduerte tamen, quòd ipſemet Panor. in c. At ſi clerici. de iudi. col. 2. videtur eſſe in opinione, quòd clericus qui ſolutam non virginem de facto duxit in vxorem, ac cum ea fuerit fornicatus, debet deponi. pro quo allegat iura in c. fraternitatis. 34. diſtin. & in cap. Si quis ammodo. 81. diſt. & in d. ca. 2. qui cle. vel vo. quæ iura (ſalua tanti patris reuerentia) hoc non probant: imò text. in d. c. Si quis ammodo, qui plus videbatur vrgere dicit, à proprio gradu decidat, vſque dum ad ſatisfactionem veniat: vnde per talia verba videtur impoſita magis pœna ſuſpenſionis temporalis, quàm depoſitionis. Sed pro opinione ſua poſſet Abb. allegare tex. in ca. Presbyter. 28. diſt. quem decerpſit Gratianus ex c. 1. Concilij Neocæſarienſis, cuius verba ſunt Presbyter ſi vxorem duxit, ab ordine illum deponi debere oportet. vbi Arch. exponit, ab ordine, id eſt ab officio & beneficio: quod etiam ibi tenent Domi. & Præpo. licet eum non referant: quamuis gl. exponat ab ordine, id eſt ab officio, & non beneficio. Clericus præterea taliter contrahens eſt excommunicatus ipſo iure, vt in clem. vna. de conſang. & affini. cuius abſolutio epiſcopo eſt reſeruata, vt per gl. ibi, in verbo, obtinere. Redditur præterea ſuſpectus de hæreſi, vt procedatur per inquiſitores contra eum, vt notat Ioan. Lupus in repet. rubr. [&c. per veſtras.] de donatio. inter virum & vxorem. fol. 67. colum. 3. verſicul. Ex quo meo iudicio. vbi hoc infert & his quę notant Butri. & Bald. in l. 3. [C. de ſumma trinita. & ſi

de catholi.] loquendo de monacho matimonium cō trahenre. Debent præterea in hoc aduertere iudices, ꝙ præter pœnas ſuprà dictas debet in ſacris conſtitu tus pati pœnam ſtupri, ſi virginem violauit ſub figura matrimonij. Neque ex hoc ꝙ verba de pręſenti ſeu benedictiones præceſſerint, ab illa excuſandus eſt, quin potius grauius puniendus, eo ꝙ virginem ſub ſacramenti colore deceperit, & corruperit, quæ velut vxor conſenſit in copulam, vnde propter talem dolū vltra ordinariam pœnam depoſitionis, arctiori carcere vel monaſterio detrudi debet, quàm pro alio ſimplici ſtupro. Mulier inſuper ab ipſo ſic ſeducta tantæ poſſet eſſe nobilitatis & honoris, tantumue populi ſcandalum, vt meritò clericus in hoc delinquens publicis verberibus, vel alia publica correctione puniendus eſſet: quando ſuę perſonæ qualitas hoc non impediret, argumento eorum quæ notat Præpo. in c. 2. de ſponſa. duo. referendo Anto. ꝙ Iudex attenta qualitate perſonarum poterit arbitrando punire pœna mortis illum qui viuente prima vxore contrahit cum ſecunda: puta ſi ignobilis vxorem habens contrahit cum nobili, & illudit illam. [De qua tamen doctrina Ant. vide Auguſti. in addi. ad Ang. de male. in par te che mai adulterato. fol. 152. numer. 65.] Clericus verò beneficiatus in minoribus ordinibus cōſtitutus, ſi contrahit matrimonium, eo ipſo vacant beneficia, vt tenet Collec. in c. 1. de cle. coniu. & deciſio Capellę Tholoſanę ſuprà allegata. [& Sylue. verbo, clericus. lo 2. §. 4.] Et hoc etiam ſi non ſequitur copula, notāt Docto. in d. c. 1. Nec recuperant beneficia ſponſa ingrediente monaſterium, vt per eos ibi: & not. etiam

Ioan. de

Ioan.de Imo.in cle.gratiæ.de reſcrip.in col.ſuper glo. reſignaueris. Præpo. in c. Placuit. 32. diſt. prope fi. Quod inſuper procedit etiã ſi matrimonium contractum ſit nullum: vt notat Io. And.in c. Ioannes. de cle.coniug.Roma.conſi.483.dubitatur primò, col.3. Hippoly.conſi.70.vol.1.col.3. incipiente, Scientiarũ omnium.Stepha.in addi.ad dictam deciſionem Tholoſanam. qui ſolum allegat Bar.Brixien. & Ang. de Clauaſio. Confirmatur iſta ſententia doctrina mea magiſtrali 181.incipiẽti, Pœna etiam faciendo, vbi de iſta concluſione fit mentio: quam vide, quia aliqua referuntur in contrarium remiſſiuè. Et vide Decium in conſi.175.volu.1.Ego Philippus Decius, vbi refert Bartho. Brixien. in quæſt.x. Et Card. Imol. & Abb. in d.c.1.& Roma.in d.conſil.tenentes quòd clericus in minoribus conſtitutus ſi contrahit matrimonium cum conſanguinea, nunquam admittitur ad beneficium, quia illi facto ſuo renunciauit. Et qui ipſe in principio illius conſilij tenet quòd talis clericus non ſit ipſo iure priuatus beneficiis, reſpondet ad dictam doctrinam Brixienſis & aliorum, quòd non habeat locum quando clericus in minoribus contraxit ſcienter in gradu prohibito, quia tali caſu ex quo ſciebat matrimonium nõ valere, non videtur habere animum abdicandi beneficium à ſe: quod dicit tenuiſſe Imo.in cle.gratię.de reſer.Et ſic ꝙ dicta concluſio doctorum reſtringatur, quando ignoranter contraxit tale matrimonium: & dicit ibi quòd in dubio prçſumitur ſcientia in coniuncto, quòd ſciat coniunctionem quam habet cum alio.Et licet Decius ibi poſtea in fi. det aliam & vltimam reſponſionem ad dictam

concluſionem Doctorum,videlicet, quòd non ſit vera in hoc ſaltem,quòd talis non perdat ipſo iure beneficium,ex ratione de qua per eum. Mihi tamẽ plus placet diſtinctio præcedens, & ſic quòd quando probaretur quòd ignorans conſanguinitatem contraxit, tunc ipſo iure perdat beneficium, quia viſus eſt facto ſuo illi renuntiare. Si verò contraxit ſcienter, tunc ꝙ priuetur eo per ſententiam: quia licet videatur confidere in nullitate matrimonij,vt non perdat beneficiũ ipſo iure, ſufficit quòd facit actum incompatibilem cum beneficio, vt eſt matrimonium contrahere. Imo. tamen in d. clem. gratiæ. videtur tenere contrarium, videlicet quòd quando impedimentum conſanguinitatis erat notum vtrique, vel ſaltem clerico quòd nõ perdit beneficiũ, niſi proceſſiſſet ad copulam quia tũc propter affectum cum opere ſubſecuto ſaltem eſſet priuandus. arg.c.nuper. de bigamis. Effectus enim huius diſtinctionis maximus eſt,nam in primo membro non poterit ſic contrahens renuntiare beneficio in fauorem alterius. Secundò verò ſic ante quàm deponatur,ex doctrina illa magiſtrali Inno.in c. Cũ nõſtris.de conceſ. præbend. quam ego latius ornaui in meis doctrinis, nume. 120. incip. Homicida. Vide præterea in hoc articulo notabilem diſtinctionem Præpoſi in d. ca. Placuit, videlicet quòd ſi matrimonium non tenet propter conſanguinitatem, vel aliud ſimile impedimentum,quòd tunc clericus perdit beneficia. Si verò non tenet ex defectu conſenſus,tunc non.Conſidera tamen quòd hoc poſſet intelligi quãdo defectus conſenſus fuit in ipſo clerico. Si tamen fuit in muliere, puta quia per vim fuit compulſa cõtrahere

trahere, ipſo clerico purè & liberè conſentiente, vel quia mulier non erat ſanæ mentis, non video quare non perdat beneficia, ſicut quando contrahit cum conſanguinea, quod apertè colligitur ex diſtinctione quam facit Imo. in dicta clemen. gratiæ, quem non refert Prępo. Quando autem contraheret cum minore duodecim annorum, licet per verba de præſenti, cum illa reſoluantur in ſponſalia de futuro, videtur dicendum ꝙ non perdit clericus propter illa, ſua beneficia, niſi quando adueniente legitima ætate in muliere matrimonium ſit contractum ratificaretur modis, de quibus per text. gloſſ. & Docto. in capit. Vnico. de ſponſa. impu. lib. 6. Sed contrarium fuit deciſum per dominos de Rota in antiquis deciſio. 4. incipien. Nota, ꝙ vbi clericus.[Et vide Ioannem Staphileum in tractatu, de gratiis expectatiuis. folio. 74. verſic. quapropter vt ſaluetur. Vbi dicit, quòd illa deciſio Rotæ procedit in terminis in quibus loquitur, videlicet quòd tunc demum clericus perdit beneficium, quando minor cum qua contrahit peruenerit ad pubertatem, vel quòd intelligatur de impubere proxima pubertati, quem etiam vide in ſequenti folio, verſicu. poſset tamen. vbi dicit, ꝙ clericus contrahens de facto cum minore non proxima pubertati, ſiue cum furioſa, aut conſanguinea perdit beneficium mero iure, neque illud poteſt retinere abſque diſpenſatione, ſaltem Epiſcopi.]

Monialibus. *Cap. LXXV.*

CLericus tale facinus perpetrans ſponſam Chriſti corrumpit, & committit tria peccata, ſacrilegiũ, adulterium, & inceſtum, quò ad accuſationem, quia de omnibus his poteſt accuſari, vt per gl.not.in c.Virginibus 27.quæſt.1.quam ſequitur Abb.in c.At ſi clerici. de iudic. col.12.& in c.penult.3. nota. de purga. cano. [& in cap. monaſteria. in fin. & in c.vt clericorum. nu.6.de vita & honeſtate clericorum.] cuius pœna eſt vt deponatur, ex diſpoſitione tex.in cap.Si quis epiſcopus. 27.quæſt.1. ab officio & beneficio, vt per gloſſam primam, dum allegat cap.Si quis ſacerdos. Et vide Ana conſ.1.col.2 verſ.Secundo ꝙ fama. vbi per dictum cap.Si quis epiſcopus, tenet, quòd iſtud delictum eſt de maioribus merentibus perpetuam depoſitionem, dato ꝙ talis fornicatio cum moniali non ſit notoriè ſcandaloſa, vel diu continuata: & dicit hoc ita declarare pulchrè Anto. in dicto capitulo, At ſi clerici. Et vide Hippol.in repetit.l.Vnicæ. C.de rapt.virginum.nu.41.vbi tenet ꝙ clericus in hoc delinquens debet priuari officio ſuo, & detrudi in monaſteriũ, per tex.in c.Si qua monacharum.27.quæſt.1.& per dictũ cap.Si quis. [per quem textum. vide quod dicit Abb. in cap.Clericus. nu.2. de vita & honeſt. cler.] Et vide Pau.Grillandi in tract.de pœnis omnifariam coitus. in 1.quęſt.circa fi.verſ. Secundò verò caſu, vbi per eadem iura dicit, ꝙ clericus cuiuſcunque gradus vel dignitatis deponitur propter hoc delictum ab omni ordine ſacro, & priuatur omnibus beneficijs, & detrudi-

rur

tur in arctum monaſterium ad agendam perpetuam pænitentiam: quem vide prius per duas col. præcedentes declarantem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina committantur: & an poſſit reus de vnoquoque pariter accuſari & puniri: & quæ vtilitas reſultet ꝙ quis poſſit accuſari, & puniri de pluribus delictis differentibus ſpecie, & deſcendentibus ex eodem facto. Card. tamen de Turre cremata in d. c. Si quis epiſcopus, dicit ꝙ tunc propter hoc] deponatur clericus, quando in notitiam populi deuenerit, aliàs ſecus, per id quod notatur in c. Non debet. 30. quæſt. 1. Et dicit hoc velle glo. ibi poſitam in eo cap. Si quis epiſcopus. Quæ tamen ſi bene conſideretur non probat, quia nihil aliud dicit, niſi allegaret c. Si quis. 30. quæſt. 1. & ideo cõtrarium credo verum cum. d. c. Si quis epiſcopus. ſimpliciter imponat pœnam depoſitionis, & delictum in ſe tam graue ſit, in quo tria vt prædiximus committuntur delicta. Et hoc videtur velle Ioan. de Ana. vbi ſuprà referendo Anto. nec obſtat quod dicitur in d. c. Non debet, quia cùm ille tex. imponat pœnam delicto longè diuerſo, & quod eſt grauius in conſideratione populi, quàm in ſeipſo, videlicet ꝙ clericus commiſceatur mulieribus, quæ ei peccata confeſſæ ſunt, nimirum ſi conſiderat an populus id intellexerit. Notum eſt enim ꝙ ex confeſſione non contrahitur cognatio ſpiritualis, & ſic non poteſt dici inceſtus: & ſi confitens fœmina non eſt nupta, nec virgo, non eſt adulterium, nec ſtuprum, eſt igitur ſola fornicatio qualificata, tantò grauior, quantò maius ſcandalum affert in populo. Abhorret namque populus ſimile facinus, & meritò: quia ſi non ſic punirentur in hac

delinquentes, difficillimè præſtarent homines licentiam filiabus, ſeu conſanguineis accedendi ad ſacramentum pœnitentiæ. Vel poteſt aliter intelligi tex. ille, vt in c. ſeq. tractabimus, vbi examinatur materia illius. Vnde concludendo in hoc delicto ſacerdotem conuictum de acceſſu ad monialem, nullo diſcrimine habito deponendum cenſeo, & deponerem ſi caſus ſe offerret, & in monaſterium ſeu carcerem ad tempus aliquod iuxta perſonę qualitatem, & delicti continuationem, & populi notitiam commenſurandum detruderem.

Spiritualibus filiabus ſe commiſcentes. Cap. LXXVI.

SAcerdotes qui cum filiabus ſpiritualibus fornicantur, graue adulterium committunt: & qui malum exemplum dant hominibus, ab omni officio deponuntur, & peregrinando duodecim annos pœnitere debent, & tandem ad monaſterium vadunt, vbi per totum tempus vitæ Deo ſeruient. ita diſponit text. in c. Si quis ſacerdos. 30. q. 1. & licet ille text. videatur loqui de filia ſpirituali ſimpliciter, idem eſt ſi fornicatur cum ea quę propter ſacramentum pœnitentiæ fuit filia ſpiritualis effecta, vt probatur in c. Omnes. qui eſt tex. pręcedẽs d. c. Si quis. qui dicit omnes quos in pœnitentia accipimus, ita filij noſtri ſunt, vt in baptiſmate ſuſcepti. & ſubdit, ꝙ qui hoc ſcelus perpetrauerit, non ſolùm dignitatis honorem amittat, verum etiam vſque ad exitum vitæ ſuæ iugi pœnitentię ſe ſubdat: quod gl. ibi finalis intelligit de pœnitentia interiori. Sed poſtea tex. in c. fin. ead. cau. & queſt. dicit

dicit ꝙ presbyter qui cum mulieribus quę ei fuerint ſua peccata confeſſę ſe cõmiſcuerit, ſic pœniteat quomodo de filia ſpirituali: & declarat ꝙ pęniteat duodecim annos, & ꝙ deponatur in quo videtur declarare tex. in d. c. Omnes. dum determinat tempus pœnitentię, ꝙ amiſſio dignitatis de qua ibi, ſit depoſitio. Addit tamẽ verba quædam quę nimiùm reſtringũt pœnam huius delicti, videlicet ſi in cõſcientia populi deuenerit: ꝙ ego intelligo, id eſt ſi hoc teſtibus probatũ fuerit: ſatis enim in notitiam populi venit delictum quod teſtibus comprobatur, quaſi velit tex. mitiori pœna puniendum ſacerdotem, quando hoc delictum in occulto reuelatur ſuperiori. Vnde ego conuictũ clericum de hoc delicto indiſtinctè deponerem, imò & tempeſtate hac carceri alicui per aliquos & non paucos annos mãciparẽ. Oportet nãque in his diebus quibus (peccatis noſtris id promerentibus) admirabile hoc ſacramentum pęnitentiæ ſpiritualium omnium infirmitatum ſingularis & vnica medicina ab hæreticis impugnari, ac euerti curatur, ſacerdotes in hoc delinquentes acriter puniri: ne ex eorum delictis anſa præſtetur hæreticis, ne ve frigeſcente charitate, ac timore Dei, occaſio detur maritis ac patribus vxores, ac filias ab hoc ſacramento retrahendi, & vt rarius ad illud accedant, procurandi. [Quo zelo religionis & honeſtatis accenſus bonæ memoriæ præſul ille digniſſimus Ioannes Matthæus epiſcopus Veronenſis, ſcelus hoc tanquam grauiſſimum graui animaduerſione puniendum ſtatuit, cuius ciuitatẽ & diœceſim dũ ego tranſirem, Cõcilij Tridentini gratia in Italiã accerſitus multa mihi admiranda eius opera &

omni imitatione digna, & quæ paſtorum illorum ſan ctorum quos antiquitus habuit eccleſia, dum fœlix erat, ſanctitatem redolebant, relata ſunt. Ille inquam bonus epiſcopus in tit. 9.c.3. ſuarum conſtitu. ita diſpoſuit: Si quis cum ea cuius confeſſionem audiuit, quicquam inhoneſtè turpiterve egerit, aut eius pudici tiam attentauerit, aut eam ad laſciua & inhoneſta per petranda ſuaſerit, ſi non eſt deuentum ad actum, tem poranea pœna acriter puniatur: Si verò ad actum tur pitudinis deuetum eſt, beneficijs officijsq. eo ipſo ſuſpenſum priuatum, perpetuiſq. addictum vinculis vo lumus, & declaramus.] Et eadem depoſitionis pœna puniendum crederem clericum cognoſcentem illam quam tenuit in ſacramento confirmationis, cùm eodem modo ſit effecta eius ſpiritualis filia: & ideo cognatio contracta ex tali ſacramento impedit matrimo nium, & dirimit contractum, vt in c. 1. §. fi. de cogna. ſpirit. in 6. quia tex. in d. c. Si quis indiſtinctè loquitur de filia ſpirituali. Fateor tamen, quòd cùm hoc delictum non ſit ita graue in oculis hominum, nec in eo adſit inconueniens quod in caſu præcedenti deſcripſi mus, in alijs pœnis vltra depoſitionem iniungendis, mitior poterit eſſe Iudex. Et quod ſacerdos cognoſcens filiam ſpiritualem deponatur, notat Abb. in cap. fi. de purga. cano. & tenet etiam Ioan. de Ana. per ſuprà dicta iura in c. Cum dilectus. de accuſat. col 2. & in c. Significauit, de adul. col. pe. Fel. in c. At ſi clerici. in prin. col. fin. de iud. & ibi etiam hoc ſequitur Decius col. 21. verſic. Secundò limitatur. Et ſequitur hoc etiam Io. de Selua, in tract. de beneficio, in 3. parte, in q. 3. in fi. Et aduerte quòd filia dicitur, quæ

ſit de parochia eius, vt ponit idem Decius ibi allegā-do Abb.vbi ſuprà. Et ſequitur etiā Io.de Selua,vbi ſuprà. Crederem tamen ꝙ licet vera ſit hæc concluſio Doctorum iſtorum, ꝙ ſi ſacerdos cognoſceret filiam parochiꝗ ſuæ nullo alio ſibi vinculo ſpirituali coniūctam, ꝙ non propter hoc eſſet deponendus, ſicut in alijs præcedentibus caſibus, cùm eſſet magna extēſio iurium pœnalium, & eſt non minima diſparitas delictorum: quamuis tale facinus committens non leuiter puniendus eſt: [de cuius quidem delicti grauitate nos omnes præſules idē. Bonus verò nihil admonuit. dum in ſupradicto tit.9. c.2. In committentem illud ita ſeuerè ſub hiſce verbis inſurgit: Sacerdotē illum, qui ſe cum parochiana ſua commiſcuerit in 25. ducatos condemnamus,eum perpetuo ab exercitio curę ſuſpendentes,poſtquam per annum in carceribus corpus ſuum ieiunijs & abſtinentijs maceraturus permāſerit,& à ciuitate & diœceſi per decennium ſit exul.] An autem eadem pœna puniatur qui cognouit commatrem ſuam: videtur ꝙ ſic per ſuprà dicta, & quia magis eſt abſtinendum à cognatione ſpirituali,quàm carnali, quia à venerabiliori parte procedit, vt notat Abb. in d.c.fi. col.pen. de purga.cano.Vnde dicit ipſe quòd nunquam legitur eccleſiam Romanam diſpenſaſſe in cognatione ſpirituali. Cùm enim pœna inceſtus ſit depoſitio, vt infrà habes in parte inceſtus, à fortiori erit in hoc caſu, & ſimili, vbi quis cognoſcit cognatam ſpiritualem,præcipuè quia delicta huiuſcemodi etiam in opinione populi grauia iudicantur: & hoc de commatre videtur tenere Felin. in d. cap. At ſi clerici. d.col. fin. de iudic. facit etiam in huius

opinio-

opinionis fauorem.l.13.tit.2. partita.4. quæ enumerat inter exempla inceſtus, quòd quis coet cum commatre ſua.

Stupri. *Cap. LXXVII.*

STuprum propriè eſt virginum illicita defloratio, ſic enim diffinit text. in c. Lex illa. 36. quæſt. j. licet aliàs ſtuprum aliqñ comprehendat alia crimina, vt dicit gl. ibi, in verbo propriè, & gl. in c. Nemo 32. q. 4. in verbo ſtuprum, & clericus virginem ſtuprans deponitur, notat Abb. in c. At ſi clerici. col. 12. de iud. allegat tex. in c. Si quis clericus. 81. diſtin. & in c. Lator. 2. q. 7. Illi tamen text. non diſponunt in ſtupro commiſſo cum virgine, vt ex eis patet: & quòd iſtud delictum ſit depoſitione dignum, placuit eidē Abb. in c. 2. de adult. qui etiam credit clericum poſſe cogi ad dotandam virginem ab eo corruptam, & refert ēt idem Abb. ibi Io. And. referentem magiſtrum ſuum, qui dicebat quòd in hoc caſu cum clericus nō poſsit ducere eam in vxorē, deberet corporaliter fuſtigari. Et quòd pœna ſtupri in clerico ſit depoſitio, eſt communis opinio ſecundùm Paul. Grillandi, in tract. de pœnis omnifariam coitus, in c. Septimò videndum. qui etiam ſequitur doctrinam Abb. in c. Vt clericorum, de vit. & honeſt. cleri. vbi tenet quòd iudex eccleſiaſticus poteſt imponere pœnam pecuniariā clerico pro arbitrio ſuo, vltra alias pœnas ſpirituales, quando illæ non ſufficerent, quia illas nō timeret, quas ſi non ſolueret, luet in corpus: quia non ſufficit dotare mulierem ſtupratam, nam vltra dotem tenetur ſoluere

pecu-

pecuniariam vel corporalem pœnam ſecundùm eum poſt Abb. in c.2. [num. 3.] de adult. Vnum autem in hoc crimine ego opinor obſeruandum, quòd cùm iura Cæſarea grauiori pœnæ ſubijciant vi corrumpentem virginem, quàm ſpontaneè, ac illum ſine temporis præfinitione puniant, vt in §. [item lex Iulia, de adulterijs, iuncto §. Item lex Iulia, de vi, verſic.] Sin autem per vim.inſt. de publi. iudi.& in l. mariti.§. fin.ff. de adult. quòd eodem modo iudex eccleſiaſticus ſeuerius punire debebit vi perpetrantem tale facinus, vt ſic vltra depoſitionem in arctum monaſterium vel carcerem trudat delinquentem. Et pro pleniori declaratione huius capituli operæ pretium eſt de aliquibus quæſtionibus dubitare. Et primò quid ſi clericus de ſtupro virginis accuſatus exciperet & probaret apertè ipſam ſponte conſenſiſſe: puta ſi teſtes iurant eam attraxiſſe illum ad concubitum veniendo ſæpius ad lectum eius eo repellente illam, vel aliud ſimile. In qua quæſtione videtur dicendum quòd non obſtante puellæ conſenſu propter ſtuprum puniri debeat clericus, & ad præſtationem dotis condemnari, per id quod notat Ioan. de Ana. in d.c.j. de adult. in j.notabili. vbi poſt Doct. dicit quòd licet virgo non ſit ſeducta, ſed illa ſponte acquieuit, adhuc habet locum diſpoſitio illius text. quia virgo præſumitur ſeducta & decepta, per text. notabilem. in d.l. circa fin.C. de rapto. virg. qui diſponit quòd pęna eius habeat locum ſiue volentibus, ſiue nolentibus virginibus illud facinus perpetretur. Ex ratione, quia hoc ipſum velle mulierũ ab inſidijs nequiſſimi hominis qui meditatur rapinam inducitᷣ:
ſed

ſed ſalua eius & Doctorum auctoritate non videtur ſua concluſio procedere ſaltem ex ſuis fundamentis. Primò quia ratio eorum nòn concludit, Virgo præſumitur ſeducta & decepta, ergo etiam ſi ipſa ſponte ſe obtulit, procedat pœna illius text. quia illa ratio procedit quãdo ſumus in dubio: ſed quando conſtat de voluntate ſine ſeductione, aliter videretur dicendum. Secunda non obſtat text. in d.l. 1. quia non ſequitur, pœna contra raptores, de qua ibi procedit etiam volentibus virginibus. ergo eodem modo procedat pœna de qua in d.c. 1. qui tex. loquitur per verbum ſeduxerit, qùod debet aliquid operari. Facit etiam ꝙ tex. in c. 2. eod. tit. de adult. in quo imponitur pœna committenti ſtuprum, dicit, virginem ſtupro decepit. Vnde videtur in hoc (ſaluo meliori iudicio) dicendum, ꝙ à pœna ſtupri criminali imponenda clerico nõ excuſetur, etiam probata voluntate puellæ: non enim voluntas conſocij criminis debet excuſare à pœna delicti, quando culpa illius non conſiſtit in ſola violentia actus, ſed in reprobatione ipſius quàmtumuis volũtarij, quàmuis operari debeat vt non tanquam violentus ſtuprator puniatur. Quantum autem de præſtationem dotis videtur dicendum, ꝙ clericus probata vera voluntate puellæ ſine ſeductione non debeat condemnari: potuit enim puella in hoc ſibi præiudicare, vt voluntariè, & non ſeducta hoc patiendo perderet ius petendę dotis, quod voluit Aſtenſis in ſumma, lib. 2. tit. 46. in c. incipienti, Sequitur videre de tertio, allegando Rodonenſem, dum dicit, ꝙ ſi defloret quis. voluntariam non tenetur. Ad cuius etiam confirmationem bene facit ſententiam Gulielmi, quem refert Floren. in 2. parte,

te, tit. 5.c.6.§.1. ꝙ ſi quis deflorat virginem voluntariam, non tenetur ei ſatisfacere in foro conſcientiæ, quod etiam notat Sylueſt. in verbo luxuria, in verſic. Quintò quæritur, & Tabiena, in verbo reſtitutio. in §. 22. incip. quid de eo. Et allegat vterque Bonauenturã hoc tenentem. Vnde videtur, ꝙ ſicut talis clericus in foro conſcientiæ eſt liber à praſtatione dotis ex ſentẽtia dictorum Doctorum, ſic & eodem modo videtur abſoluendus in foro contentioſo per Iudicem eccleſiaſticum, quem decet ſemper ſequi veritatem. Sed quãuis iſta concluſio poſſit ſuſtineri, multùm debent Iudices aduertere antè quàm illam ad praxim adducant in iſto caſu propter difficultatem ſufficientis probationis quæ in hoc requirenda eſt, vt verè conſtet virginem non ſeductam, ſed voluntariè fuiſſe defloratam, & facilè poſſent decipi per ſtuprantem clericũ in probatione voluntatis. Vnum tamen in hoc videtur eſſe ſine dubio, quòd licet voluntas puellæ liberaret clericum, hoc eſſet ſolum verum, quantum ad ius quod ipſa aliàs haberet, non tamen liberaretur ab hoc quòd ſi pater virginis accuſaret clericum de ſtupro, debeatur illi æſtimatio damni ſibi prouenientis: quia maiori eget pecunia ad dotandum eam, & etiam iniuriæ quæ ſibi illata eſt: quod firmat Floren. vbi ſupra, ſic limitãdo prædictam concluſionem: hoc tamen & pater perderet, ſi etiam ipſe de lenocinio vel conſenſu cõuinceretur. Ex quibus etiam inferri poteſt, ꝙ ſi de pretio ſtupri cõuentum eſſet cum virgine vel parẽtibus, ꝙ tũc ſola pretij præſtatione liberaretur ab onere dotandi accuſatus ab eo, cum quo conuentionem fecit: dum tamen conuentio ſolius filiç parentibus non noceat,

ceat,nec e conuerſo Secundò quęro, quid ſi clericus in ſui defenſionem exciperet ac probaret,ꝙ poſt corruptionem mulier inuenit virum eiuſdem conditionis & qualitatis ac ſi eſſet virgo, & in hoc credo ꝙ licet poſſit dannari clericus propter ſtuprum (niſi cōditio mariti proceſſum & pœnam publicam impediret)nihilominus abſoluendus eſſet àpræſtarione dotis,cùm illa in hoc non eſſet paſſa dānum. Si tamen propter ſtruprum nupſit viro deterioris conditionis, tunc crederem arbitrio iudicis eſſe ſatisfaciendum ei, cùm conſtet eam pati damnum ex inæqualitate mariti, puta ſi propter hoc virum pauperiorem ſortitita eſt,à quo debiliora alimenta recipit, imò ſi non pauperiororem, ſed ignobiliorem virum ſortiretur, adhuc crederem eſſe ſatisfaciendum ſibi, quia verè paſſa eſt damnum in honore, qui maiori precio haberi ſolet quàm diuitiæ. Tertiò quæro qualiter iudex arbitrabitur dotis æſtimationem in hac materia præſtādam? Et in hoc diſtinguo, ꝙ ſi pater puellæ pauper eſt, clericus dannabitur ad integram dotem puellæ in quo conſideranda eſt conſuetudo loci, videlicet quantum ſolet in dotem dari puellæ ſimilis conditionis,& defloratæ: conſiderabūtur etiam facultates clerici condemnandi, vt probatur in d.c.1. iuncta gl.fi. Si verò pater illius diues eſt, non videtur conueniens ꝙ ex ſtupro clerici ipſe lucretur totam dotē filiæ ſuę, & ſic ꝙ integram habeat à clerico, ſed ꝙ clericus ſoluat arbitrio Iudicis illud plus quod pater eſt conſumpturus in maritando filiam, eo ꝙ eſt deflorata, quia in hoc videtur pati damnum,& quod videbitur Iudici ſoluendum ratione iniurię ſibi illatę ſi hoc petierit.

Et ex

Et ex prædictis videtur poſſe inferri, ꝙ ſi puella eſſet parentibus orbata & diues, vel ſi ipſis ſuperſtitibus, & paupetibus exiſtentibus, ipſa aliunde haberet ſufficientem dotem, quòd tunc clericus non teneretur ad totam dotem, ſed ad illud quod plus eſt ſecum in dotem datura propter deflorationem. Quartò quęro, an liberari poſſit clericus à pręſtatione dotis ſi Iudici oſtendat, vel probet liberationem vel remiſſionem eius factam ab ipſa puella? In quo videtur dicendum quòd ſic: quia cùm hoc ſit in eius fauorem ſtatutum, poteſt illi renunciare, & ſic clericum liberare, ſi ſui iuris eſt, quia patre inuito ad quē pertinet filiam dotare, hoc clerico non ſuffragabitur. Debent tamen iudices in hoc eſſe cauti vt videant, ne liberatio illa facta clerico ſit à puella metu aut dolo extorta, vt poſſet facilè contingere. Item etiam ne ſit facta ab ea vt liberius poſſet luxuriari non nubendo: quia tunc decens videretur, vt etiam ipſa nolente clericus damnaret ad dotem, & illa per iudicem ſuaderetur ad matrimonium, & ſaltem Iudex faceret quod poſſet. Præterea & quintò libet etſi rariſſimam poſſibilem tamen, & aliquoties cōtingentem mouere quęſtionē, videlicet quid ſi mulier, vel mulieris pater conqueratur de clerico, ꝙ ipſam ſine violatione pudoris pręgnantē effecerit, & petat clericū de ſtupro puniri, & ad pręſtationem dotis compelli, cùm neceſſe ſit ad ueniente partu virginitatē amittere: an clericus poſſit de ſtupro damnari, & condemnari ad dotem? Pro cuius quęſtionis deciſione, ſi ſequamur iura in quibus cauetur ꝙ delinquens, & faciens rem illicitā punitur non ſolum de actu illicito, ſed & de eo qđ pręter eius

intentionem fuit ſequutum, vt in l. 1. §. Ex incendio. ff. de incen. rui. naufra. & in l. Si quis aliquid. §. abortionis. ff de pœnis. & in l. quoniam multa. C. ad l. Iuliam. de vi pub. & in l. 3. §. adiectio. ff. ad l. Corne. de ſicar. & in c. fi. de homi. in 6. Videtur dicendũ ꝙ iſte non ſolùm damnabitur pœna ſtupri, ſed condemnabitur ad præſtationem dotis, præcipuè quia debuerat cogitare cum ad virginem acceſſit, hoc poſſe contingere, & difficulter poſſet probare quòd eius intentio non fuit quòd virgo corrumperetur, nec quòd eius extraordinaria pollutione virgo prægnans efficeretur, imò potius contra ipſum præſumendum eſt, ꝙ non propter eius temperantiam, ſed propter virginis reſiſtentiam ſtupri actum non conſummauit. Fateor tamen ꝙ pœna imponenda in hoc caſu propter ſtuprũ cùm à principio non fuerit conſummatum, mitior eſſe debebit, etiam ſi mulier violenter oppreſſa vel ſeducta probaretur. Quòd autem virgo concipere poſſit ſalua virginitate abſque miraculo, ſcribit beatus Thomas in quolibeto 6. art. 18.

Inceſtus. *Cap.* LXXVIII.

INceſtus eſt conſanguineorũ vel affinium abuſus, vt diffinit tex. in c. lex illa. 36. q. 1. Pœna huius criminis eſt quòd clericus deponatur: not. glo. in c. Non debet. 30. q. 1. qui tex. loquitur in eo qui cognoſcit filiam ſpiritualem, quæ ſibi confeſſa fuit, non autem in cognoſcente conſanguineam. Et tenet hoc etiã Abb. in ca. At ſi clerici. in col. 12. de Iudi. allegando no. in c. lator. 2. quæſtio. 7. vbi glo. 1. iuncta textui hoc probat

etiam in epiſcopo. Si autem clericus primo fornicatus ſit cum aliqua muliere, & poſtea cum eius conſanguinea intra quartum gradum, an puniri debeat pœna inceſtus? videtur quòd non ex eo quod notat in propoſito Anch. in conſi.391. Videtur prima facie. verſi.Item aduerte. vbi concludit quòd pœna quę à iure ciuili imponitur pro inceſtu, non habet locum pro inceſtu poſtea introducto a iure canonico,de quo a iure ciuili cogitatum non fuit: quia in pœnis prohibetur extenſio. ex quo dicebat in terminis Hippoly. in ſing. 254. incip. Ex illicito coitu,quòd licet affinitas contrahatur ex illicito coitu: iſtud eſt verum,quo ad impediendum matrimonium, ſecus autem quo ad hoc vt quis puniatur de inceſtu. Et refert Auguſt. in addi. ad Ang.dę malefic. illam ſententiam Ancha. valde commendare, quam etiam vltra eos ſimpliciter ſequitur Dec.conſi.268. Diuino implorato præſidio. col.fin.vol.2.Contrarium tamen crederem in caſu noſtro,imò ꝙ eſſet deponendus clericus propter hoc genus inceſtus, maximè ſi qualitas illius ſummè grauaret delictum in oculis hominum: puta ſi cum matre & filia fornicaretur, aut cum duabus ſororibus, aut conſororinis,quia tunc non ſolum deponendus videtur, ſed detruſioni ſiue carceri mancipandus ad tempus iuxta qualitatem & ſcandalum delicti.Nec obſtat doctrina Ancha. in d.conſi. & ſequacium: quia contrariam opinionem dicit eſſe communem. idem Decius in conſi. 158. in 1.vol.incip.Diuino implorato, & pro tenui, vbi latius & notabilius examinat dictã doctrinam: & reſpondet ad fundamenta quæ illi fauent,& ſequitur opinionẽ Abb.Signo.& Modernorũ

contrarium tenentium: & ſic quòd pœna iuris ciuilis habebit locum, vbi nuptię ſunt inceſtę de iure canonico. Et hęc ſententia mea circa punitionem clerici ſecurius ſequenda eſt in his regnis Caſtellę & Legionis, vbi expreſsè per legem eorum diſpoſitum eſt, ꝙ ſi quis fornicatur cum muliere conſanguinea alterius intra quartum gradum, cum qua prius idem fecerat, committit inceſtum. Si ergo laicus reputatur propter hoc inceſtuoſus, & punitur vt talis pœnis ciuilibus, quare non punietur clericus ob id delictum pęnis canonicis? quia licet lex regia ſiue municipalis non liget clericum, operabitur tamen ſemper (meo iudicio) vt Iudex eccleſiaſticus puniat qualitatem delicti, ſecundum quod illa in laicis qualificauerit, pręcipuè in noſtro caſu, vbi lex ciuilis punit actum à iure canonico in tantum reprobatum, quod decreuit per illum impediri, & dirimi matrimonium.

Adulterij. *Cap. LXXIX.*

ADulterij criminis grauitatem, clericis omnibus ſufficiant oſtendere verba pagani illius Abimelech regis ad Iſaac directa Gen. 26. c. Dum reprehendens eum ꝙ vxorem ſuam ſororem eſſe affirmauerit, dixit: Potuit coire quiſpiá de populo cum vxore tua, & induxeras ſuper nos grande peccatum. Si enim in ſola lege naturali viuens homo peccatū grande reputauit adulteriū, quale debet eſſe in oculis chriſtianorum, quos eadē naturalis ſcripturę & gratię leges quotidie inſtruunt, maximè ſacerdotū, qui tanquā ſanctiſſimę Trinitatis menſę pincernę angelorū panem virgineo

gineo ventre compactum quotidie tractant, & intra prçcordia recondunt. At ſi quis magis ſpecificè enormitatem huius criminis intelligere velit,& quomodo ſit de grauioribus peccatis quę in proximum cōmittuntur, videat Dionyſium Cartuſ.in opuſculo de conuerſione peccatoris, artic.5. vbi hoc oſtendit per plura quę in eo concurrunt. Clericus aūt adulter depoſitus ab officio,in monaſterium toto tēpore vitę ſuę detruditur, vt in c. Si quis clericus.81.diſti.quod eſt concilium Aurelianenſe: & ꝙ propter adulterium clericus deponatur,voluit glo.in c.lator.2.q.7.in gl.j. quam ibi ſequitur Arch. & Hoſt. allegando d.cap. Si quis,in ſua ſumma,tit.de adult.§.quę pœna ſit impo nenda.Idem tenent etiam Ioan. de Ana. in rub. & in cap.Significaſti. de adult.Abb.& Moderni.in cap. Vt clericorum.de vita & honeſt.cleri.& in cap.Peruenit. de adulte. Et hanc opinionem tenent Ioan. Andr. & Ioa.de Imol.in dicto ca.Vt clericorum.vt refert Ana. in d.cap. Significaſti. & eſt communis opinio. Vide tamen Paul. Grillandi in tract. de pœnis omnifariam coitus, incip. Sextò declaranda. vbi in prima & ſecunda col. nititur ſuſtinere contrarium, videlicet,quòd clericus hodie propter ſimplex adulterium non debet deponi, & reſpondet ad fundamenta contraria,& tandem in col.3. dicit quòd nihilominus in conſulendo & iudicando tutius eſt tenere aliam opinionem, quæ eſt communis, & dicit hoc notandum contra presbyteros incontinentes, qui alienas vxores ſolicitant ſæpius, & accedunt libenter ad earum concubitum. Incurrit etiam clericus de adulterio damnatus aliam pœnam, nam ex tali ſententia in-

famis efficitur, vt notat Abb.in cap. At ſi clerici. §.de adulteriis, in col. 5.verſi.Sed circa.de iud. Et in c.Cũ t. de re ind. col. 4. per tex. in c.Infames.6.q.1.& in l. 1.& 2.ff.de his qui not. infa. ſicut etiam efficitur infamis damnatus de aliis criminibus publicis. Eſt tamẽ in hoc aduertẽdum, ꝙ licet epiſcopus non poſſit directò reſtituere aliquem ad famam, vt concludit Abb. in d.c. Cum t.in col.4.in hoc caſu tamen adulterij, cũ liceat ſibi diſpenſare, vt in d.§.de adulteriis.reſtituẽdo clericum damnatum de adulterio contra ſententiam ſuam, tunc reſtitutio famæ venit per quandam conſequentiam, poteſt indirectè, quod principaliter non poſſet. ita notat Abb.ibi, in d. colum. 5. & dicit ibi caſum ſing. ad hoc ſecundum illum intellectum. Et nota ſecundum Paul. Grillandi, vbi ſupra, quòd licet de iure ciuili quando mulier nupta eſt impudica & meretrix, non punitur adulterans cum ea, [vt in l. Si ea. C. de adulte.] tamen de iure canonico non euaderet impunitus cum illa adulterans. ita dicit in d. colum. 3. Crederem tamen vltra eum, quòd tunc clericus ignorans & accedens ad eam tamquam ad meretricem non puniretur ita acriter, ſicut alij adulteri. Si tamen mulier erat honeſta, non excuſaretur clericus ignorans eam coniugatam quominus vt adulter puniatur. Quando autem clericus cognouit mulierem ſolutam, quæ ab ipſo & cõmuniter reputatur vxorata, tunc enim vti adulterum pœna iuris communis puniendum eſſe, placuit Ioan. de Ana. in c.Nonnullis. fin. colum. de Iudæis. referendo fratrem Vbertum qui fuit eiuſdem ſententiæ: licet alij aliter ſenſerint ſecundũ eum, per quem etiam vide quid in caſu

contrario

contrario quando clericus cognouit vxoratam, quæ credebatur ſoluta. Vnum præterea aduertendum ſentio in hoc propoſito, quòd licet in his Regnis Caſtellæ & Legionis lege regia ſancitũ ſit, quòd marito non accuſante vxorem, nullus poſſit eam accuſare de adulterio. Iudex tamen eccleſiaſticus poterit punire clericum in hoc delinquentem: nec reus valebit opponere quòd maritus non accuſet. Non enim potuit lex illa regia eccleſiaſticos Iudices impedire, ne ad emendã ſuorum clericorum procederent. Aliter enim clerici omnes incontinentes libidinem ſuam potius cum nuptis, quàm cum ſolutis mulieribus explerent, quum ſecurius ac impunè id agere cognoſcerent: & ita ego iam aliàs practicaui dum vicarium agerem generalẽ epiſcopi Salamãtini: & licet ob id appellatum fuerit, obtinui tandem coram ſuperiore. Verũtamen in hoc magna debet adhiberi cautela: nam ſi adulterium clerici adeò eſt notoriũ, maritiq; perſona ita vilis, quòd præſumi poſſit ipſum ſcire & paruipendere: tunc iudex eccleſiaſticus poterit publicè & liberè de adulterio tractare, & pœnam imponere. Si verò delictũ non eſt publicum, aut marito ignotum eſſe creditur, periculumq; exinde timeri poſſit vxori: tunc conſulerem clericum de hoc delicto conuictum vel confeſſum camerario proceſſu, & familiari diſciplina corrigendum, relegandumq; ſine expreſſione cauſæ in ſententia. Quando verò correctio ſic ſecretè facta fuerit, & relegatio generalis: hortor omnes metropolitanos iudices, vt ab inferioribus ſecretè cauſam requirant, ne ex hoc delictum in publicum veniat, ſufficiat illis, ꝙ iudex inferior iuſtè proceſſerit, licet propter ſecreti

cautelam aliquas iuris ſolénitates prętermiſerit. Aliter enim ſi omnia ſtricte requirant, nihil aliud efficient, niſi iudices ipſos inferiores cogere ad diſsimulã dum, vel propalandum adulteria ſimilia, ipſosque adulteros reddent inſolentiores, cũ intellexerint quòd Iudices ſui immediati illos punire recuſant, propter exactam rationem quam ab ipſis requirunt ſui ſuperiores. Marito autem clericum adulterum accuſante, tunc ſeuerius procedendũ eſt: tantòque acrius in aliis pœnis carceris & detruſionis vltra depoſitionem puniendus eſt clericus, quanto honorabilior eſt perſona mariti, aut diuturnius eſt adulterij peccatum, maiùsve exinde ſubortum ſcandalum, præcipuè ſi cõtigerit, quòd adultera fuit per Iudicem ſecularem tradita marito, & ab eodem occiſa. Crederem inſuper in hac materia (meliori ſemper iudicio ſaluo) quòd maritus poteſt accuſare clericum coram Iudice eccleſiaſtico, licet vxorem coram ſeculari non accuſet: nec poterit clericus in hoc aliqua exceptione ſe tueri, cùm iura canonica adulteris pœnam imponentia nullam habeant conſiderationem, nec requirant quòd vxor pariformiter accuſetur. Generaliter autem in hoc crimine conſiderent eccleſiaſtici Iudices ne nimis diligẽter de adulterijs occultis inquirant, propter mulierũ periculum, virorum infamiam, & clericorum fragilitatem, quæ tantò multoties ad hoc flagitium illos impellit, quantò ſecretius illud poſſe perpetrare confidunt. Sed vigilantes ſuper gregem ſuum ſimilia potius præſeruare conentur (cohabitationem & conuerſationem clericorum & nuptarum euitando) quam vſque ad vnguem inuenire & caſtigare ſatagant.

In qua quidem adulteriorum prudenti præſeruatione, & cauta correctione eccleſiaſticos omnes Iudices deprecor ac obteſtor, vt deſides non ſint per duriſſimum illud iudicium quod illis qui præſunt ſcriptura ſancta minatur, ne in eorum incuriam ſeuerius id corrigant vltore ferro maritorum manus, tam grauis iniuriæ acerbitate commotę, vt ſæpiuſ id eueniſſe perpendimus, & anno ſuperiori milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſeptimo pluribus notum fuit accidiſſe. Nam in tribus locis de Villanúbla, videlicet, & de Cigunuela, ac de Laguna, quę non longè diſtant ab oppido Valliſoleti, vbi tunc Auguſtę curia reſidebat in octo ferè menſium ſpacio, filius viduæ cuiuſdam, & duo mariti in tres ſacerdotes ſęuierunt de inimicis membris ſe vindicantes, ob iniúriam in matris, & vxorum perſonas ſuſceptam non ſine plurimorum laicorum applauſu, & quorundam forſan magiſtratuum ciuilium neglectu ob inhoneſtam ſacerdotum vitam, & ſuperiorum deſidiam: quod hic ſcribere libuit, quia id bene noui, vt qui proceſſus deſuper confectos vidi, non alio animo, niſi vt hoc ad clericorum timorem, & ſuperiorum hortatum perpetuæ memoriæ tradere poſſem.

Ac nefandi criminis rei. *Cap.* LXXX.

QVIA ſecundùm diuum Auguſtinum in 3. lib. Confeſſionũ, [& habetur in c. Flagitia, 32.q.7.] flagitia quæ ſunt contra naturam, vbiq; ac ſemper deteſtanda atque punienda ſunt, qualia Sodomitarũ fue

rant.

rant. Quæ ſi omnes gentes facerent, eodem criminis reatu diuina lege tenerentur: quæ non ſic fecit homines vt ſe illo vterentur modo. Violatur quippe ipſa ſocietas, quæ cum Deo nobis eſſe debet, cùm eadem natura cuius ille auctor eſt, libidinis peruerſitate polluitur. Vnde meritò tale crimen committenti pœna ſtatuta eſt, quòd deponatur, ac in monaſterium detrudatur, vt in c. Clerici. de exceſſibus prælato. Huius tamen deteſtandi criminis maior eſſe deberet pœna, cùm ob illud etiam infantibus ac mulieribus ſubuerſarum ciuitatum omnipotens Deus parcere noluit. In his maximè regnis, vbi etiam à facinoroſis aliàs hominibus ſolet (vti decet & tale ſcelus promeretur) abhorreri, vbi etiam leges patriæ grauius mortis genus, quàm ius commune delinquentibus infligunt. Nec enim minus promeritus eſt, vt poſt depoſitionem curiæ traderetur, qui Deum ipſum ac naturam offendit tali facinore, quàm qui ſola motus auaritia & non in Roman. Pontifi. contemptum, neq; in fidei ſeu morum perniciem Apoſtolicas audet literas deprauare. Sed cùm ſic placuerit canonum conditoribus, ſolent Eccleſiaſtici Iudices tales poſt depoſitionem perpetuis carceribus obſcuriſque includere, in quibus niſi eos liberet fuga, miſerrimam & mortem ipſam exoptantem vitam agunt.

Sacrilegi. *Cap. LXXXI.*

SAcrilegium eſt iuxta meliorem diffinitionem Doctorum, ſacrę rei violatio, vel eiuſdem vſurpatio: quod nempe delictum cùm & in ipſis laicis deteſtabile

bile

bile ſit, & ad puniendum illud iura inuehant in eos: quantò magis puniri debent clerici, qui in hoc deliquerint? Qualis enim erit laicorũ reuerentia in perſonas ſiue res ſacras, ſi in illas ipſi clerici (ad illarum cultum electi) irreuerentes ſunt? Huius autem delicti pœna, depoſitio eſt, vt placuit Hoſt. in ſumma, titu. de accuſa. §. Quis ſit effectus. verſi. Et gratia exempli, vbi capitalia crimina, & quæ depoſitionem inducunt deſcribendo, primum omnium poſuit ſacrilegium. Sed quia hoc ſe habet multipliciter, deueniendum eſt ad eius ſpecies. Quarum prima eſt quæ committitur in perſonam, & hęc quia multipliciter etiam variari poteſt, non patitur certam doctrinam: oportebit enim Iudicem conſiderare qualitatem delicti in perſonam ſacram commiſſi, & ſic in delinquentem animaduertere. Secunda ſpecies eſt quando quis acceſſum habet ad monialem: & quia de hoc particularis mentio facta eſt ſuprà, ſuperuacaneum eſt in hoc aliquid reſcribere. Tertia eſt quando locus ſacer violatur, vel illius cœmeterium: & hæc etiam ſicut variè ſe habere poteſt, ita diuerſa erit delinquentis punitio, conſideratis his quæ in arbitrariis conſideranda deſcribemus. Quarta verò huius delicti ſpecies cõmittitur in auferendo rem ſacram, quæ & habet alia membra: & quia hoc ad materiam furti pertinet, & infra de hoc aliquid ſcribimus in ſuo loco, ideo nihil amplius addere libet.

Vſurarij. *Cap. LXXXII.*

PRæmiſſo prius quæ ſit vſura, & quando committatur, quod latius digeritur in ordinariis titulis

ac tractatibus huius materiæ. [Clericis fuit inhibitũ fœnerari & vſuras accipere in Concilio Laodicenſi in Canone 5. vbi tamen nulla pœna ob id imponitur. idem etiam fuit prohibitum in Concilio Carthaginẽſi primo, in Canone 13. Et ſicut clericis non licet exercere fœnus ſuo nomine, ita neque alieno, vt in c. Sicut non ſuo. 47. diſtin. vbi vide in c. Non licet. Relatum Concilium Laodicenſe, de quo ſuprà.] Prima ſe offert pœnarum clerici vſurarij, quòd eſt infamis ipſo iure. hoc dicit probari Pan. ex tex. ibi, in cap. Inter dilectos. in 3. not. de exceſ. prælat. Allegat text. cum gloſ. in l. Improbum fœnus. C. [ex quib. cau. infam. irroga.] Et in §. Porrò. 3. quæſt. 7. Idem ſcripſerat Bald. in d l. Improbum. qui etiam dicit, quòd adhuc poſt reſtitutionem vſurarum, & peractam pœnitẽtiam ſunt infames ad teſtimonia & dignitates, & hoc præcipit mente teneri. Hinc eſt quòd vſurarius repellitur ab obtinendo beneficio, vt notat gloſs. in c. Præterea. de vſur. & Abb. in d. c. Inter dilectos. in 2. col. diſpenſat tamen epiſcopus, vt ibi per eum circa beneficium, cum illo qui ſe correxerit. Subeſt etiam vſurarius clericus alia pœna, videlicet quòd ab officio & beneficio ſuſpenduntur, vt ſtatuit tex. in c. Præterea. de vſu. quoto autẽ tempore ſuſpendantur, cùm tex. non aperiat, videtur arbitrio iudicis relictum. ſed text. in c. 1. eo. tit. dicit, quòd ſi clericus deteſtandis vſurarum lucris inſiſtat, eccleſiaſtici officij periculum patiatur. ex quibus verbis Abb. ibi in vltimo not. colligit, quod clericus vſurarius debet deponi ab officio eccleſiaſtico, non tamen meminit d. c. Præterea, qui ſuſpenſionis tantùm pœnam imponit. Alexan. inſuper

per in conſi. 72.in 1. volu. dicit quod clericus vſurarius venit deponendus, & neminem Doctorum refert, ſed allegat iura in d. c. Præterea. & c. Inter dilectos. quorum nullo id probatur, cui vix parcendum cenſeo, & ſi ſolùm Cæſarei iuris culturæ vacauerit. Hoſtien. tamen (qui breuibus verbis plura dubia aliquando decidit, quæ tandem moderniores ipſi verborum phalera ac garrulitate laxarunt) in ſumma de vſur.§.fin.verſic. Alia à iudice, vnica ferè linea, ordinem dictarum pœnarum ſcripſit. Ait enim, Vſurarius clericus ab officio beneficioque ſuſpenditur, & ſi nec adhuc deſiſtat, degradandus eſt, vt in d.c.1.& 14. quæſt. 4. cap. Canonum. & cap. Quoniam. & cap. Si quis oblitus. Itaque ſi clericus deſiſtat à crimine vſurarum, degradationis pœnam euadit, & ſic intelligit dicta iura, pro quo etiam refert Gofred. Et hunc intellectum bene ſuſtinet litera d.c.1. dum dicit, inſiſtat [Facit etiam text. in c. Epiſcopus.47.diſt.] Stat ergo ex præmiſſis practica pro iudicibus, vt primo à ſuſpenſione incipiant contra vſurarium clericum. Demum eo ſe non corrigente procedatur ad degradationem contra illum [Et ſic etiam intelligi poteſt Concilium Elibertinum in Canone 20.qui clericum vſurarium ſtatuit degradari per hæc verba, Si quis clericorum detectus fuerit vſuras accipere, placuit degradari, & abſtinere: quod eſt relatum in c. Si quis. 47. diſt. vide prætereà vndecim pœnas manifeſtorum vſurariorum, quas ponit Sylueſt. in verbo vſura. lo 9. in §. Quarto quæritur.]

A manifeſtis vſurarijs oblationes recipientes, eoſq́; eccleſiaſticis ſepulturis tradentes. *Cap. LXXXIII.*

POena in hoc delinquentium eſt quòd maneant ſuſpenſi ab executione officij, doneć ſatisfaciãt ad arbitrium epiſcopi, & reſtituant quæ receperunt, vt in c. Quia in omnibus. de vſur. Hodie verò ſepeliẽtes manifeſtos vſurarios ſcienter, ſententiæ excommunicationis ſubiacent ipſo facto, à qua nullatenus abſoluendi ſunt, niſi prius ad arbitrium diœceſani epiſcopi ſatisfaciant competenter, vt in Clem. 1. de ſepult. Et aduerte quòd pœna illius text. habet locum, etiam ſi aliquis de mandato prælati ſepeliret talem vſurariũ ſecundum Card. ibi, in 3. q. Quis autem dicatur manifeſtus vſurarius, vide Abb. in d. c. Quia in omnibus. in fin. vbi poſt Ioan. And. ibi, & glo. in c. 1. eod. titu. lib. 6. dicit, quòd ille dicitur manifeſtus, qui eſt notorius de iure, vt quia fuit conuictus & condemnatus de vſuris, vel eſt notorius notorietate facti, vt quia publicè tenet altare paratum, & mutuat omnibus volẽtibus capere. Et ponit etiam idem Abb. alia exempla. & vide Card. in d. Cle. 1. in 6. col. 19. q. vbi per vnam ferè colum. hoc examinat, vbi inter alia dicit, quòd ſi per conſtitutiones ſynodales eſſet inductus aliquis modus ad hoc quòd conuictus ſecundum illum diceretur manifeſtus vſurarius, ille modus ſufficeret. Ex quo ego conſulerem omnibus epiſcopis celebrãtibus ſynodum, quòd præmiſſa matura deliberatione cum iuriſperitis in vna ſuarum conſtitutionum declararẽt

caſus, in quibus quis eſſet reputandus vſurarius manifeſtus, tum vt clerici apertius hoc intelligerent, & ſic has pœnas iuris propter ignorantiã non incurrerent, tum etiam vt cum tali declaratione facilius homines ab hoc crimine cohiberent: quod temporibus iſtis (proh dolor) adeò inualuit, vt neminem ferè iam id committere pudeat. [Et in hoc articulo, qui dicantur vſurarij manifeſti, vide Sylueſt. in ſumma. §. 9. verſ. Primo autem quæritur.]

Fures. Cap. LXXXIIII.

FVrtum eſt de maioribus & grauioribus criminibus, vt not. Abb. in c. Cum contingát, colũ. 6. de for. compet. allegat tex. in c. Cùm non ab homine. de iud. & in §. Nunc autem. 26. diſtin. Et ideo clericus in furto captus deponitur, vt in cap. Presbyter. 81. diſt. qui text. eſt ex canonibus Apoſtolorum. & gl. ibi, in verbo captus, intelligit & conuictus per ſententiam, confeſſionem, vel euidentiam rei: & ne aliquibus videatur pœna iſta grauis, & tãquam ab Apoſtolis (zelo illo mirabili quo ſanctam Dei eccleſiam fundabãt) ſtatuta, illam etiam innouauit & inflixit Innocentius III. in cap. Tuæ. de pœnis, vbi cenſuit clericos in latrociniis deprehenſos degradatos a ſuis ordinibus in arctum monaſterium debere detrudi. Hoſtien. inſuper ſcripſit in ſumma, tit. de condi. furt. in §. fin. clericum de hoc crimine accuſatum confeſſum vel conuictum deponi debere, & in monaſterium detrudi, allegando d. c. Tuæ, & tex. in c. At ſi clerici. §. 1. de iudi. qui de hoc crimine in ſpecie nihil diſponit, allegat

gat etiam text. in c. Cum non ab homine, qui de pœna depoſitiónis meminit, & ſi de detruſione nihil dicat. Et vide etiam Hoſtien. in ſumma, tit. de accuſat. §. Quis ſit effectus. verſ. & gratia exempli, vbi connumerat inter crimina capitalia, & quæ inducunt depoſitionem, delictum furti. Et quòd pro furto clericus deponatur, notat Ioan. And. in d. c. Tuæ, per d.c. Cum non ab homine. Hoſtien. tamen ibi, vt ipſe refert ponderat verbum latrociniis, quia magis deliquit latro quàm fur: & ſic videtur velle quòd pœna illius tex. non habeat locum in ſimplici fure, quod Pan. ibi placet, licet Hoſtien. & Ioan. And. non referat, & ponderando idem verbum latrociniis, dicit quòd ille tex. non habet locum in ſimplicibus furibus; & ſic quòd licet clericus pro furto poſſit deponi, quòd fortè non fiet detruſio poſt depoſitionem: quia latro dicitur qui de die & cum violentia quandoque delinquit: fur autem noctu & ſine ea. Eundem intellectum dat Hoſtien. ad d. c. Tuæ. vt refert, & ſequitur Cardin. de Turrecremata in cap. Presbyter. 81. diſtin. & ſic ille tex. non loquitur de furibus ſimplicibus, qui non ſunt corporaliter puniendi, ſed de maioribus & inſignibus latronibus, & Aret. in cap. Cum non ab homine. de iudic. colum. 9. verſ. Aduerte tamen. dicit quòd tex. in d. c. Tuæ. in verbo latrociniis, poteſt intelligi de famoſo latrone, qui furca ſuſpenditur, vt in l. Capitalium. §. famoſos. ff. de pœn. Ego verò & ſi iſta nominum differentia præter id quod videatur probari in l. cum duobus. §. damna. ff. pro ſoci. Et in l. 1. & quod ibi notant Doct. C. de. po. & in auth. Vt nulli Iudi. §. fi. colla. 9. auctori-

bus

bus etiã latinæ linguæ corroborari poſſit. Nam vt Calepino placuit, latrones dicuntur, viarũ obſeſſores, & qui publicè, vel per vim furantur: fures verò qui occulta fraude decipiant, ac nocte furentur, quia tamen ſecundùm eum plerunque indifferenter ponuntur, aliter cenſerem conſiderandum, videlicet potius qualitatẽ & quantitatũ furti, modùmque furandi. Quis enim dubitat noctu ſine violentia grauius poſſe pperari furtũ, quàm in ipſo lumine ſolis, & cũ aliqua vi? præcipuè cùm in Hiſpania noſtra iã conſuetudo inualuerit, quòd pro vno magno furto quis pœna furcæ plectatur. Nec enim ex eo quod pontifex in d.c. Tuæ. poſt depoſitionem detruſionis pœnam inflixit, ſola à latronibus, & non à furibus commiſſa facinora punire fuit viſus. Poſt depoſitionem namque adſignari debet monaſterium depoſito, vbi peccata lugeat, & vlterius illa non committat, vt in c. Sacerdos. 81. diſtin. Cùm ergo nihil nouum ſtatuat, quare pontificis mẽs ad latrocinia punienda, & non furta adaptari ſeu interpretari debet? præcipuè cum in Pontificijs conſtitutionibus, & in ætate illa Innocenti III. qua non ſic florebat eloquium latinæ linguæ, non ita accuratè elegans & propria vocabulorum ſignificatio ſeruari ſolebat. Quę quidem pœna depoſitionis & detruſionis iuſtius irroganda eſt clerico, qui furtum admixtum ſacrilegio perpetrauerit. Summè enim offendit clericus qui plus cæteris debet ſacra tueri, & reuereri, ſi illa violet, aut offendat in eis. Si autem contingat clericum in obſequio alicuius degentem, furtum committere: cùm hoc delictum inter furta grauiora annumerari ſoleat, adeò quòd Ioan. Faber

ſcripſerit in §. Alia deinde. inſti. de publi. iudi. quòd familiaris, vel ſeruitor & iuuans illum ſuſpenditur pro primo furto: tunc iudex eccleſiaſticus grauiori pœna punire debet talem clericum, quàm ſi extra domum eius cui inſeruit ſimile furtum faceret. Quis enim domeſticos fures valebit effugere, niſi eos ſeuerior pœna quàm alios à tanto facinore retrahat? In his inſuper Hiſpaniæ regnis ab eccleſiaſticis iudicibus obſeruari debere credo ac conſulo, quòd ſicut per leges regias in locis deſertis commiſſa furta grauius puniantur, ſic ipſi clericos talia perpetrantes grauiori corrigant animaduerſione. Res enim eſſet pernicioſi exempli ea in clericis non cenſere grauia, quæ in ipſis laicis pro talibus iudicantur. Aliud preterea furti genus in ſacerdotibus ſuper omnia ſuadeo iudicibus omnibus eccleſiaſticis, vt zelo maximo corrigant, quoties videlicet compertum habuerint, quòd eorum aliqui in ſe detinent, ac habere inficiantur bona quæ morientes (maximè peregrini) apud ipſos depoſuerunt, vt ſuis hæredibus, vel alijs perſonis quibus leges illa dari non prohibent, reſtituant. Hoc enim grauiſſimum ſcelus iudicandum eſt: offenditur enim ipſe Deus: violatur defunctorum voluntas, cui tantum deferunt etiam ethnicorum leges, læduntur etiam perſonæ illæ cui depoſita dari debeant. Datur prætereà ſæpe morientibus occaſio, vt malint impœnitentes mori, quàm ſacerdotibus (quos ſuſpectos habet propter ſimilia) animam cum bonis commendare. Degradationem verò de qua text. in d.c. Tuæ. meminit, verbalem non actualem debere eſſe, placuit ibi Io. And. Et idem etiam voluit Abb. in c. At ſi clerici,

de

de iudic.col.13, verſi. ad tertium. Et Are. in c. Cum non ab homine, de iud. col. 11. ver. Addit etiam. Eſt præterea aduertendum circa pœnam huius criminis, quod clericus condemnatus actione furti, efficitur infamis, ſicut laicus condemnatus in foro ſeculari: quia quicunque ſecundùm leges eſt infamis, eſt etiam infamis ſecundùm canones, niſi reperiatur oppoſitum ſtatutum. facit text. in c. Infames.6. q. 1. & in §. Hic colligitur.2. quæſt. 3. Et tenet hanc generalem concluſionem Feli. in c. Qualiter, el 2.§. Ad corrigendos. in 5. col. de accuſation. Nota tamen quod ſi reperiretur clericus condemnatus ad reſtitutionem rei furto ſubtractæ, quod per hoc non fieret infamis: quia poteſt intelligi quod fuit actum conditione furtiua, quæ non infamat, & non actione furti. Et hoc tenet Ana. in d. cap. Qualiter. vbi illud refert. Felin. in dicto §. Ad corrigendos.in col.3.licet ipſi non ſcribant hoc in clericis. Sed ego credo eandem ſententiã eſſe tenendam in eis. [Vide præterea in materia huius c. Pau. de Caſtr. in Auct. Sed nouo iure. C. de ſeruis fugitiuis, in fine, vbi ſcribit quatuor ſpecies furum.]

Simoniaci. Cap. LXXXV.

PRæmiſſa diffinitione ſimoniæ quam latius examinat Ioan. de Ana. in rubr. eiuſdem tit. in 1. col. delictum iſtud computatur inter grauiora criminã, vt eſt tex. in c. fina.de purga.cano.de quo quidem terribilia verba Paſchalis Papa deſcripſit in c.fi. 1, quæſt. 7. videlicet, quòd omnia etiam crimina ad compara

tionem ſimoniacę hæreſis quaſi pro nihilo reputantur. [Vnde Sancti illi Patres Hiſpanię qui in Concilio Toletano 8. interfuerunt, videntes ꝙ antiquorum patrũ decreta in extirpatione tanti criminis parũ pro fecerint, præmiſſis pulcherrimis verbis, quibus hoc eleganter deplorarunt, huic cancroſo vulneri ignitũ, quod ſupererat ferrum inijcere decreuerunt (vt eorũ verbis vtar) & in Canone 3. ſub his verbis ſtatuerunt: vt quicunque deinceps propter accipiendam ſacerdotij dignitatem, quodlibet prę mium fuerit detectus obtuliſſe, ex eodem tempore ſe nouerit anathematis opprobrio condemnatũ, atque à participatione Chriſti corporis & ſanguinis alienum, ex quo illum conſtat execrabile Chriſti perpetraſſe flagitium. Quòd ſi aliquis extiterit, qui accuſet, ille qui hunc ordinem munerum fuerit acceptione lucratus & ſuſcepto honoris gradu prohibetur, & in monaſterio ſub perenni pœnitentia religetur. Illi verò, qui hac cauſa munerum acceptores extiterint, ſi clerici fuerit, honoris amiſſione mulctentur. Si verò laici, anathemate perpetuo condemnentur.] Ideo propter eius grauitatẽ aliqua ſpecialia ſtatuuntur in iure, nam in eo proceditur per ſola ſigna: & in eius odium admittuntur præſumptiones, vt notat Abb. ex tex. ibi in c. Sicut. de ſimonia. Item admittuntur ad accuſandum ſimoniacum ſerui, meretrices, & criminoſi, vt in c. Tanta eo. tit. de quo latius in cap. Per tuas. el 1. eo. tit. & per Abb. & Doct. ibi. Vnde [ex diſpoſitione Alexandri & Inno. Tertij. per noua iura.] in eo delinquens perpetuò deponitur ab officio & beneficio, vt in c. De hoc. de ſimon. & in c. Cum ſuper. de confeſ. Si tamen

men crimen eſt occultum, non deponitur, & ſi ipſi iudici conſtet, ſed pœnitentiam ſecretam debet iniungere, vt in c. Ex tuæ de ſimo. In correctione tamen & punitione huius criminis nõ poteſt dari certa doctrina, ſed ſecundùm qualitatem ſimonię aliter & aliter punitur. Quia aliquando imponitur pœna excommunicationis, aliquando detruſionis in monaſterium, aliquando ſpoliationis omnium bonorum, aliquando depoſitionis, aliquando eſt pœna centum aureorum & infamię: vt probat textus & gloſſa in dicta l. 1. ff.ad legem Iuliam de ambitu. Aliquando imponitur pœna quadrupli, & deportationis, vt patet in d. l. 1. C. ad legem Iul. de ambitu. Ideo vide Hoſt. in ſumma eiuſdem tit.in §. qua pœna feriatur, per totum. Et vide Præpo.in c. Presbyter. 1. quęſt. 1. in col.fi.verſi.in gloſ.vbi etiam refert varias pœnas de iure canonico, quem etiam vide notabiliter diſtinguẽtem, videlicet an ſimonia committatur in ordine, vel in beneficio, & in vtroque, an paſſiuè, vel actiuè, & varias etiam pœnas deſcribentẽ in c. Statuimus. 1. q. 1. col. 1. & 2. Item nota quòd ſimonia commiſſa in ordine ſuſcepto non ſolùm non dat executionem illius ordinis, ſed etiam impedit executionem omnium aliorum.notat Inno.in c.Per tuas. & in c.Tanta.eo.tit. Arch.in c.Ordinationes. 1.quęſt. 1.vbi vide Prępo.qui refert.& ſequitur eoſdẽ in principio, qui ponit vnũ caſũ in quo fallit iſta concluſio: licet ille caſus non eſt propriè caſus fallentię, quia in eo ſimonia non fuit commiſſa in ordine, ſed in conſecutiuo ad ordinẽ, vt ibi p eum. Et ipſam principalem concluſionem ſequitur

ſimpliciter in c. Statuimus. ea.cauſ.& quæſt. in col. 1. Hodie tamen per conſtitutiones modernorum Pontificum deſcriptas in ſupplemento in verbo ſimonia. in fine. Simoniacus eſt priuatus ipſo iure beneficio, vt dicit Fel. in c. In noſtra. in 2. corollario.in fin. de reſcriptis. & idem notat ipſe in c. 3. de reſcript. col. 4. referendo ad hoc conſil. Anchar. Et vide extrauagantem Paul. 2. quæ incipit, Cum deteſtabile (quæ habetur inter extrauagantes communes ſub tit. de ſimo.) vbi imponitur pœna excommunicationis ipſo facto, cuius abſolutio reſeruatur Papæ: & quòd in beneficijs nullatenus eis ius quæratur, & teneantur ad reſtitutionem fructuum præter id quòd primò innouat omnes pœnas cõtra ſimoniacos ſtatutas, & eas incurrere, ipſo facto decernit. [Et vide Sylue.in ſumma, verbo Simonia. in verſi. Decimononò quęritur, vbi deſcribit quatuor pœnas Simoniacorum: & inter eas meminit de extrauag. Martini quinti, in Concilio Conſtantienſi incipien. Sacro. Et ibi plura alia refert in propoſito.

Ac periuri. Cap. LXXXVI.

PRopter periurium poteſt quis deponi ab ordine & beneficio, vt eſt tex. in c. Presbyter. 81. diſt. qui dicit, quòd presbyter aut diaconus captus in periurio deponitur.ita notat Abb. in c Querelam. de iureiur. in 2. not. qui hoc dicit probari in c. Cum non ab homine. de Iudi. & dicit facere tex. in c. Si quis epiſcopus 50. diſtinc. Et notat idem Abb. in d. c. Cũ non ab homine.in 4.not. [ex quo dicit Card.Iacoba.

in

in tract. de concilio in lib. 2. art. 5. col. 2. quòd quando vocati ſunt ad Concilium generale illi qui iurauerunt ſecundum formam ca. Ego enim. de iureiur. ſi non veniunt poſſunt deponi à ſuis dignitatibus, quia ſunt periuri, & periurium inducit pœnam depoſitionis.] Et quòd propter hoc delictum remoueatur quis à beneficio, not. idẽ Abb. in c. 2. in 1. nota. de reſcrip. Quod extende in clerico qui fregit promiſſionem vallatam interpoſitionem fidei: quia talis eadem pœna punitur, tenet Io. And. & Hoſt. in c. Querelam. ne præla. vices. ſu. Abb. in d. c. Querelam. de iur. iur. Quos ſequitur Ang. in ſumma, in verbo periurium. in §. 11. licet Arch. Anto. & Card. teneant contratiũ. in locis ibi relatis. Et hanc etiam opinionem Hoſt. & Abb. ſequitur Fel. in d. c. querelam in col. pen. licet contrariam opinionem dicat benigniorem. Eandem etiam ſequitur Ioan. de Selua, in tra. de beneficio, in 3. parte principali, in q. 3. [Vide tamen Ioan. Staphileum, in tract. de gratijs & ſpectatiuis. fol. 78. verſ. Tertiò periurus, vbi dicit quòd pœna priuationis nõ habet locum in eo, qui venit cõtra fidem promiſſam, qui ſolùm allegat Rotam in deciſio. 134. incipienti, Nota quòd poſito in antiquis. quod dicit eſſe notandum.] Et aduerte quòd periurus non eſt priuatus beneficio ipſo iure, ſed priuandus, vt ſentit Abb. poſt alios, in c. 2. de reſcr. vbi vide Fel. in 1. col. qui refert alios idem tenentes, & dicit hanc eſſe communẽ opinionem: licet Barba. ibi teneat contrarium, imò quòd ſtatim ſit priuatus, cuius fundamenta ipſe refert & ſoluit, & contra eandem communem opinionem tenet idem Barba. in d. c. Cum non ab homine.

de iudi. in col. 2. per text. in d. c. querelam. quem coniungit cum aliis iuribus contra Abb. ibi. Qui tamen ſibi contrarius in rubr. de iureiuran.in Clemen. in col.5.ſequitur communem opinionem prædictam ſequendo Card.in d.c.Querelam vbi illam tenet. [& vide eundem Fel.in c.ex parte.lo 1.de reſcr. 1.col.] Et hanc etiam opinionem dicit eſſe communem Io. de Selua,vbi ſuprà.& vide Petrum Rebufi. in tracta. de pacificis poſſeſſoribus,in pagina 37. colum.2.vbi dicit ꝙ licet opinio quòd periurus non eſt priuatus ipſo iure ſit communis: tamen opinio contraria poteſt ſuſtineri in puncto iuris, & reſpondet ad aliqua fundamenta contraria, qui plura cumulat in propoſito tranſcribendo ferè dicta per Fel.in d. c.2. Item notat quòd collatio beneficii facta periuro eſt ipſo facto nulla,notat Abb.in d.cap.querelam.ſaquitur Ange.in ſumma, in verbo periurium. §. 12. Contrariam tamen ſententiam tenet Card. in dicto cap. querelam. cui adhæret Fel.ibi, in colum.3. quam etiam concluſionem videtur tãdem tenere idem Felin.in.capit.2. in colum.3.de reſcriptis.licet prius in col.præcedenti plura retulerit pro conttaria opinione, videlicet ꝙ collatio facta periuro,vel aliàs criminoſo eſt nulla.[Et vide eundem latiſſimè de hoc ſcribentem in c.ex parte. el 1.de reſcr.col. 2. num. 2.] Et vide Ioan. de Selua, vbi ſuprà : & vide Petrum Rebufi. vbi ſuprà, in pagina 6. col. 2. vbi tenet quòd collatio facta periuro eſt nulla, & refert aliquos doctores ad hoc : quod tamen intelligit,quando quis eſſet per ſententiam condennatus & declaratus periurus], & poſtea fieret eidẽ collatio,& dicit ꝙ Papa non dat priuationem pro periurio,

iurio,niſi ſit periurium iudiciale,allegat regulã Alex. Papæ 6. in rub. de ſignatura gratię. Et vide Ioan.Sta phileum,in tracta.& loco ſupra allegatis, vbi dicit q ſignatura nõ dat priuationem beneficiorum pro periurio,niſi ſit Iudiciale.

Falſi teſtimonij rei. Cap. LXXXVII.

PResbyter aut diaconus dicens falſum teſtimoniũ, ab officii honore depoſitus in monaſterium detru datur.Ita cenſuit Concilium Agathenſe, vt Gratianus dit in c.Si epiſcopus.50.diſt.vbi vide Præpo.intelligẽ tem illũ tex quando clericus eſt de hoc crimine directè accuſatus & conuictus,vel in iure confeſſus: ſecus autem ſi non conſtat de illo via directa,ſed incidenter videlicet quando contra clericũ in teſtẽ productũ pro batur exceptio falſitatis,quia tunc non debet deponi, nec etiam propter hoc infamari, ſed tantum repelli à teſtimonio.& vide Hoſtien. in ſumma, de accu. in §. Quis ſit effectus.ver.Et gratia exempli,vbi hoc crimẽ falſi teſtimonii commemorat inter crimina capitalia, quæ inducunt depoſitionem: & hoc procedit ſiue in ciuili, ſeu criminali cauſa clericus dicat falſum teſtimonium ſecundũ Card.de Turre cremata poſt Hug. in c. Presbyter, Diaconi. 5.q.7. qui tex.eſt §.c. Qui iuxta.eiuſdem cauſę & quæſtionis: quod etiam voluit Archi.ibi.Ego verò in hoc articulo maximè conſiderandum cenſeò qualitatẽ cauſæ, in qua clericus falſum teſtimoniũ dixit:grauius enim eſt puniẽdus clericus qui in cauſa criminali falſum teſtimonium dixit, quã q in ciuili,& in ipſis criminalibus cauſis grauius

ſi dam-

ſi damnum fuit ſubſequutũ ex ſuo teſtimonio, quàm ſi non, conſiderata qualitate damni vel iniuriæ illius contra quem depoſuit. In his præterea regnis, quibus ex lege eorum imponi debet teſti falſum deponenti eadem pœna, quæ imponeretur accuſato, ſi verum eſſet delictum de quo impetitur. Multùm debent Iudices eccleſiaſtici aduertere, q grauius quàm alibi punire debent clericos in hoc delinquentes, cùm videant tam grauiter puniri laicos in ſimilibus, & iſtud delictum graue ſit in oculis populorũ huius regni. Quando autem clericus dixit falſum teſtimonium coram iudice ſeculari, verior & communior opinio eſt quòd non poſſit puniri per eum, neque principaliter, neque incidenter, vt voluit Hoſt. cuius opinionem tenet Antó. poſt Innoc. & Ioan. And. in c. Verum. de for. comp. vbi vide Barba. col. 10. cum duabus ſeq. & Ioã. And. in cap. At ſi clerici. de iudi. & communiter canoniſtæ in c. Dilectus filius. de pœ. & in c. 2. de cri. fal. vbi per Ana. poſt alios. & hanc opinionem ſequitur Matth. de Afflict. in deci. Neapolitanis, deciſ. 230. incip. fuit per relatorem.

Homicidæ. *Cap.* LXXXVIII.

HOmicidum quidẽ inter grauiora & horribiliora crimina computatur, vt not. Abb. in c. Cùm contingat. in col. 6. de foro competen. per tex. in c. Quæſitum. de tempo. ordinand. Et in c. Inquiſitionis. de accuſ. & in cap. Miror 5. diſtinct. Ideo clericus homicida deponendus eſt, vt in [c. presbyter. 81. diſt. quod eſt ex canonibus Apoſtolum,] & in c.

Cum

Cum non ab homine. de iud. & in c. Inquiſitionis in princ. de accuſa. Committitur autem homicidiũ per clericum, facto, præcepto, conſilio, lingua ſiue adhortatione, & in quocunque iſtorum caſuum deponendus eſt, vt no. gl. in c. Sicut dignum. de homici. in §. Clericos. in verbo conſilium, per iura de quibus ibi. quam quidem gloſ. bene nota, quia magiſtra eſt in materia huius c. Et poſt depoſitionem detrudẽdus in monaſterium, vt probatur in d. c. Cùm non ab homine. iuncto c. Tuæ. de pœnis. & voluit per eadem iura Ioan. de Ana. in c. 1. penul. colum. de patr. qui fili. occid. & probat apertè tex. in d. §. Clericos. ex quo in ſuper bene colligitur quòd iſta detruſio non debet eſſe perpetua, nec longi temporis: cùm ibi Roma. Pon. diſponendo contra homicidas illius ſancti viri Thomæ Archiepiſcopi Cantuarien. iubet clericos delinquentes perpetuò depoſitos recludi in monaſterium, vſque ad ſeptennium, vel quinquennium: verum eſt tamen quod ille §. Clericos. diſponit in clericis qui conſilio perpetrarunt homicidium, qui licet eadem depoſitionis pœna puniantur, qua & occidentes actu ſi clerici eſſent: tamen nemo dubitat in recluſinoe nõ ita diuturna pœna puniendum conſilium præbentẽ, ſicut verè occidentem. Intellige tamen ſuprà dicta, quando iniuſtè & voluntariè eſt commiſſum homicidium ſecundum Hoſt. in ſumma, de homici. §. Qua pœna. verſi. Et hoc intelliges. Item etiam præter hoc clericus priuandus eſt beneficio per ſententiam: quia homicida non eſt priuatus beneficio ipſo iure, vt voluit Inno. in cap. Cum noſtris. de conceſ. præben. ꝙ ſequitur Bal. in l. Cum fratrem. C. de his qui. vt indig.

[& Phil.in c.ſciſcitatus.1.col.de reſcrip.& in c.ex parte.lo.1.col.1.eo: tit.] Phil. Decius conſi.166.in prin. in.1.vol.conſi.incip. Ego Philippus. Et hanc opinionem dicit teneri cummuniter Ana.& Fel.in c Inquiſitionis. 1.col.de accuſ. & eandem etiam opinionem ſequitur Præpo. in c.Studeat. 50. diſtinc.in col.fin.poſt Gemi. & reſpondet ad rationes Archi.ibi, & allegat Ioan.de Imo.in d.c.Cum noſtris.dicentem quòd opinio Inno.contra Archi. tenetur communiter. Et vide etiam Anto.Corſe.in ſuis ſingularibus, in verbo ſententia,el 2.vbi dicit ꝙ opinio Innoc. communiter tenetur, & reſpondet ad aliqua iura quæ in contrariũ videntur vrgere: quamuis Barba.in cap. Cum non ab homine.de iud.in col 2.ad fi.teneat quòd cõmittens homicidium eſt priuatus beneficio ipſo facto, per tex. quem dicit ad hoc formalem in c.Ex literis. de exceſ. præla.iunctis aliis iuribus de quibus per eum. [Et aduerte, quòd licet Epiſcopus poſſit cum homicida etiã voluntario miſericorditer diſpenſare vt eſt tex. nota. in ca.2.in fin.de cleri.pugnan.in duel.& in c. ſtudeat. 50.diſt.per quæ iura & per ea quę not. Innoc. in c.2. de cleri.non ordin.mi.ita tenet Staphileus in tract.de gratiis expectatiuis.fol.78.verſic.Poteſt tamen Epiſcopus. Si autem aliquis impetraret beneficium conferẽdum ſibi in euentum priuationis, non poſſet amplius cum eo Epiſcopus diſpenſare etiam ante litis pendentiam ex quo impetranti iam eſt quęſitum ius ad rem, prout ſingulariter tenet Domi.conſi.cv.in fin.col.quẽ ad hoc refer Staphileus, vbi ſuprà.] Crederem pręterea in iſta materia clericum in his caſibus excuſari a pœna ordinaria homicidij, in quibus laicus homici-

da ex-

da excuſatur a pœna mortis, quorum viginti & quinque enumerat Hippoly.in l. 1.ff.ad l. Corneliam.de ſica.à 1.col.vſque ad 14. & quadraginta quinque ponit Iac.Boulen.in repet.§.famoſos. 50. capitalium.ff. de pœ.fol.36.vſque ad finem.

Venefici. *Cap.* LXXXIX.

CLericus qui veneno quemquam occidit, præter id quod in pœnam homicidii de qua ſupra incidit,quia verò grauius delinquit quàm ſimplex homicida digne poſt depoſitionem grauiori detruſione & longiori puniendus eſt. Plus enim eſt veneno hominem necare, quàm gladio, vt in l.1. C. de male. & mathe. Vnde dicunt Butri. & Bal. in l. Nemo. C. de ſumma trin. & fid. catho. quòd qui veneno occidit, dicitur proditoriè occidere: quod refert Ioan.de Ana. in c.1.col. 1.de homici.Et idem dicit Bald. in l. Cum fratrem. de his quib. vt indig. vt refert idem Ana. in cap.1. 3. col. in fin. de ſortileg.[& Decius in cap. quæ in eccleſiarum. col. 5. nume. 14. de conſtit. qui alia allegans infert ad ſtatutum.] Ex quo dantur aliqua ſpecialia in occidente veneno, quæ non militant in homicida ſimplici, vt ibi per eos. Et huius tam execrabilis delicti odio crederem etiam quòd clericus qui venenum emit vt daret alicui, tamen parauit, & per eum non ſtetit,eadem pœna puniatur, ac ſi dediſſet, iuxta ſententiam Bar. per tex. ibi, in l. 1. in fi. ff. ad l. Pompe. de parric. cuius meminit Ioan.de Ana.in rub.de patri. qui fili.occi. circa principium.[& Felinus,in tract.Quando conatus pu

niatur,

niatur, col.2.nume. 9. verſi. fallit 5.] licet Barto. ibi ſeuerius hoc dicat,& non curet an ſtet per emptorem veneni, vel non quò minus occidat. Quod precipuè magis locum ſibi vendicat in his Hiſpaniæ regnis: cũ per l. 7. tit. 8. parti. 7. taliter emens venenum vt homicidia puniatur. Nec hoc alicui videatur crudele, cùm tanta ſit huius facinoris nequitia; ſufficit namque hominibus inter tot armorum genera natis mortem ipſam formidare, abſque eo quod in ipſo cibo & potu (ſine quibus viuere impoſſibile eſt) mortis timor miſceatur. Quid enim miſerabilius eſt, quàm vno eodèmque tempore, cum ſpe viuendi, & timore moriendi cibum ſumere? Vnde vt tantum ſcelus ex mentibus hominum euellatur, nulla pœna iniuſtè poteſt ſtatui. In vna præterea huius delicti ſpecie debent iudices ſeuerius animaduertere quando forſan compertum habuerint clericum aliquem occidiſſe, vel occidere procuraſſe alterum veneno in calice propinato: neque arbitretur quiſpiam hoc tam nefandum ſcelus nuſquam accidiſſe. Quis enim in tantum nefas committentes nõ inuehatur, qui cum ipſo vitę æternæ poculo ſaluberrimo, temporalem miſcet interitum, qui inſuper cũ ipſo redemptoris ſanguine pretioſiſſimo quo cunctorum animæ redemptę, ſunt necem corporum inuoluunt? Hoc equidem abominabile ſcelus pœna traditionis curiæ ſeculari ex noua eccleſiæ, aut Roma. pontifi. declaratione puniendum digniſſimè cenſerem, vbi de dilectione Dei, & proximi mandatum in quo tota lex pendet, infringitur. Et ſi alicui vnquam iudici citra eccleſiæ declarationem propter criminis enormitatem opinio Anch.& Abb. de qua in c.

ſeq. latius tractabimus, iuſta & ſequenda videbitur, in hoc tali facinore potius quàm in aliquo alio locum habere poterit.

Parricidaq;. **Cap. XC.**

PArricidium committentes, vel aliàs homicidium enorme perpetrantes, vt ſi epiſcopum vel presbyterum occiderent, concludit Abb. in c. At ſi clerici. in prin. de iud. col. antepenul. poſt Petrum de Anch. in quadam diſputatione ſua, & in repeti. regulæ, ea quę. 19. quæſt. de reg. iuris. & in conſilio 158. Ex narratis in facto col. 2. debere deponi, & tradi ſtatim curiæ ſeculari, non expectata incorrigibilitate, & tradit etiã Abb. in c. Cum non ab homine col. 7. de iud. & ibi etiam Bald. Idem Abb. in c. 1. in fi. de homi. & in c. Nouimus. de verb. ſignifi. & Barba. in conſi. 65. col. 3 lib. 1. Et Fel. in c. 1. in 16. colum. de conſtitu. vbi in ſimili plura adducit. Idem Fel. in c. Inquiſitionis. col. 2. in princ. de accuſa. & iſta opinio videtur habere magnam æquitatem, vt delicta puniantur debita pœna, vt dicit Decius in d. c. At ſi clerici. in col. 23. verſi. Et prædictam. qui dicit vidiſſe illam ſeruari Florentiæ per vnum commiſſarium. [Et vide Angelum, in tracta. maleficiorum in parte, & ibi caput à ſpatulis amputetus. 12. col. dicentem notandam eſſe ſententiam Ancha. quia de facto vidit eam ſeruari in raptore adulterante quandam mulierem. Et vide ibi Auguſtinũ in additionibus aſſerentem, quòd ſtringunt rationes Ancha. & Abb. & quòd ita alias practicauit, quia multi doctores moderni illam partem te-

nent,

nent, & alias fuit cum doctoribus iuris Canonici in maxima diſputatione, qui ſemper volunt defendere clericos.] Et vide Floren. in 3. parte, tit. 27. cap. 4. in col. fina. in fi. qui refert temporibus ſuis Papam Martinum tradidiſſe curiæ ſeculari ſacerdotem quendam degradatum, qui interfecerat Sacriſtam ſancti Petri, vt rapere poſſet bona Sacriſtiæ, qui fuit occiſus per iudicem ſecularem, quamuis iuriſperiti conſuluerunt non eſſe tradendum curiæ propter tale delictum. [Et vide Guliel. Benedicti in 3. parte repetit. c. Rainutius. de teſtam. in q. de homicidio. vbi dictam opin. Petri de Ancha. latè examinat in caſu occurrenti cõtra quẽdam clericum presbyterum, qui commiſit qualificatũ homicidium, & in pen. col. illius q. dicit, quòd dicta opinio, per ea quę ipſe refert remanet communior, & quòd quamuis non eſſet communior, videretur magis tenenda quàm alia, ex eo quòd fulcitur textibus & rationibus euidentibus, quæ quidem opinio in caſu illo ita fuit ſeruata. Nam ille presbyter fuit actualiter degradatus & traditus curię ſeculari, vt conſtat ex proceſſu ibi ante quæſtionem in ſumma relato.] Et ego etiam audiui à fide digno doctore Pariſien. vidiſſe eũ Anno domini M. D. XXX. epiſcopum Pariſienſem Franciſcum Poncher degradaſſe quendam ſacerdotẽ ad valuas eccleſiæ maioris Pariſienſis, & tradidiſſe eũ curiæ ſeculari, quem ſuſceptum iudex ſecularis damnauit, primò ad pœnam abſciſsionis manus ante ianuam collegij Eduenſis, & demum vt viuus combureretur in platea ſancti Ioannis Engreua, prout factũ fuit ipſo vidente. Quam pœnam paſſus eſt, eo quòd occiderat animo deprædandi rectorem cuiuſdam oppidi

pidi

pidi non longè diſtan,tishabitantem in dicto collegio Eduenſi, cuius ille famulus fuerat, & vices in parochia gerebat.Et vide Arnaldũ Alber. in c. Quoniam. de hære. lib.6. col.124. qui poſtquam retulit hanc opinionem,& eius fundamenta per ſex col.præcedentes dicit, quòd attenta malignitate modernorum temporum in quibus clerici, & omne genus hominum procliue eſt ad malum,non eſſet ponere os in cœlum, ſeruare iſtam opinionem in practica, & in hoc conſuleretur pacifico ſtatui Reipubl.& multi effrenati clerici à malis retraherentur.Et hæc opinio practicata fuit anno domini M. D. XXXVI. in menſe Iulio,in celebri illa ciuitate Hiſpalenſi, per Reuerend. Cardin. Archiepiſc. illius Iudicem à ſede Apoſtolica delegatũ contra quatuor religioſos monaſterij ordinis ſancti Auguſtini ipſius ciuitatis, qui diabolica ſuggeſtione decepti fratrem Ioannem delas Caſas in ſacra Theologia magiſtrum prouincialem ſuum occiderunt, qui oẽs publicè degradati ſtatim traditi fuerunt curiæ ſeculari,& furca ſuſpenſi, quorũ vnus vocabatur frater Alphõſus de Badaioz,qui erat prior illius monaſterij, alius frater Rodericus de la Rocha, & alij duo fratres Andreas de la Cruz, & frater Ioannes Piloto,qui eodem die (quia cum magno cordis dolore ſeipſos accuſantes, poſt damnationis ſententiam delictũ fuerũt confeſſi publicè) è furca depoſiti cum maximo honore aſſociantibus fratribus oĩum ordinum in proprio monaſterio ſepulti ſunt. Qui autem tanquam iuriſperiti fuerunt ad determrnationem cauſæ vocati,& quorum conſilio,ſententia lata fuit,ſunt ſequentes,Dominus Sebaſtianus Ramirex epiſcopus ſancti Dominici,

in inſula Spañola. licentiatus Ioannes Suares de Caruaial noſtri regalis conſilij [Indiarum] vnus, licentiatus Brizeno eiuſdem ciuitatis Hiſpalen. præſes, licentiatus Ioannes Teminno eiuſdem & totius Archiepiſcopatus prouiſor, licentiatus Petrus Corral illius officialis ac generalis Vicarius, licentiatus del Corro, & doctor Petrus Diaz hæreticæ prauitatis inquiſitores, & licentiatus Otalora Iudex audientiæ ſupremæ illius ciuitatis, quam vulgus grados vocat. Vt autem de tenore Apoſtolicæ cōmiſſionis eidem Archiepiſcopo Cardinali ſuper hoc factæ habeatur notitia, tenor literarū in forma breuis ſuper hoc expeditarum talis eſt, Dilecto filio noſtro Alfonſo Baſilicæ duodecim Apoſtolorum presbytero Cardinali Hiſpalen. nuncupato Paulus papa tertius. Dilecte fili noſter ſalutem & Apoſtolicam benedictionē. Exponi nobis feciſti, ꝙ licet aliàs tu certos fratres domus ſancti Auguſtini extra muros Hiſpalen. ordinis fratrum Eremitarum eiuſdem ſancti, qui diabolica (vt creditur) ſuggeſtione ſeducti, nocturno tempore eorum tūc prouincialem in lecto requieſcentem appenſata conſpiratione laqueo ſuffocatum vulneratumq. inhumaniter interfecerāt, quibuſdam alijs etiam dicti ordinis fratribus ſibi ad id opē, auxilium, conſilium, & fauorem præſtantibus, ne fugam arriperent carceribus mancipari mandaueris & feceris. Quia tamen tu in eoſdem malefactores iuxta priuilegia & indulta Apoſtolica dicto ordini conceſſa nullam iuriſdictionem habere ſciebas, tamdiu in præmiſſis duxiſti ſuperſedendum, donec nos & Apoſtolicam ſedem quid ſuper eo fieri oporteret, conſuleres. Conſultationi itaque tuæ ſuper hoc nobis porrectæ reſpon-

reſpondentes, circũſpectioni tuæ per præſentes committimus & mandamus, quatenus ſi & poſtquàm (aſſiſtentibus tibi ad hoc duobus dicti ordinis fratribus, quos ad id duxeris eligendos) ex actis de & ſuper prę miſſis coram te hactenus habitis, vel in poſterum habendis, tibi legitimè conſtiterit ita eſſe prout ſuperius enarratur (ne ſi tam horrendum facinus impunitum remaneat, alij ad ſimilia & deteriora perpetranda inuitentur) contra dictos fratres malefactores; ac quoſcunque alios etiam exemptos, quos tanti facinoris inueneris patratores ſeu culpabiles iuſtitia mediãte procedas. Nos enim tam illos qui ad capiendum & detinendum, inquirẽdumq. & examinandum dictos malefactores, quàm etiam executioni demandandi ſentẽtiam contra ipſos deſuper legitimè ferẽdam, vel aliàs quomodolibet in eos præmiſſorum occaſione manus iniecerunt violentas, etiam ſi ad vltimum ſupplicium fuerit deueniendum, excommunicationis ſententiam à canone generaliter promulgatam, irregularitatiſq. & inhabilitatis, aut alias cenſuras & pœnas eccleſiaſticas minimè incurriſſe, neque incurrere, ſicq. per quoſcunque Iudices iudicari, diffiniri & interpretari debere, ſublata eis & eorum cuilibet aliter iudicandi, diffiniendi & interpretandi facultate & auctoritate decernimus. Teq. & eorum ſingulos à ſententia, cenſuris & pœnis prędictis, ſi quas præmiſſorum occaſione ex dicta carceratione forſan incurriſtis, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium abſoluimus. Volumuſq. vt ſi locus ſit degradationi & traditioni curiæ ſeculari, tu vel catholicus Antiſtes per te eligẽdus vnà cum duobus alijs epiſcopis, aut ſi eorum copia commodè ha-

beri non poterit, cum vno Epiſcopo & vno Abbate ad degradationem haiuſmodi procedere valeatis. Non obſtantibus pręmiſſis, ac de certo epiſcoporũ numero in degradationibus huiuſmodi adhibendo, nec non quibuſuis cõſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis dicto ordini & illius fratribus conceſſis, quibus illorũ omnium tenores & formas eiſdem præſentibus pro expreſſis habentes hac vice duntaxat illis aliàs in ſuo robore permanſuris harũ ſerie ſpecialiter & exprę ſsè derogamus. Cęteriſq; contrarijs quibuſcunq;. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annullo piſcatoris, Die 21. Octob. M.D.XXXV. Pontificatus noſtri anno primo. Bloſius. Vigore cuius commiſſionis dictus do minus Cardinalis vt ſeruaret illius ſeriem aſſumpſit ſecum duos prouinciales dicti ordinis, qui vnà cũ eo in proceſſu & diffinitione cauſæ aſſiſterent. Fateor tamen ꝙ ſæpius ſum miratus quomodo in prędicta cõmiſſione Apoſtolica bis cõditionaliter dictum fuerit, videlicet, Etiam ſi ad vltimum ſupplicium eſſet deueniendum, & iterum, ſi locus ſit degradationi & traditioni curiæ ſeculari: cùm conditio iſta in caſu pręſenti potius erat iuris quàm facti, & ideo cõſultores Romani pontificis quorum conſilio prædictæ literæ emanarunt, melius noſſe poterant vel debuerant, an narratione prædicta exiſtente vera & probata, prædicti fratres eſſent poſt degradationẽ tradendi curiæ ſeculari, vel non. Niſi fortè tacitè voluerunt ſentire ꝙ Romanus Pontifex concederet dicto Cardinali poteſtatem arbitrandi, an attenta probatione & qualitate facinoris, & alijs circunſtantijs illi eſſent tradendi curiæ ſeculari,

vel

vel non: non obſtante ꝙ ille caſus non eſſet expreſſus in iure propter quem poſſit tradi ſacerdos curiæ ſeculari: quamobrem vt quiſq; valeat ſuper hoc conſiderare mentem pontificis, libuit prædictam cõmiſſionem inſerere. Contrariã tamen opinionem ſequitur & dicit eſſe cõem Areti. in d.c. Cum non ab homine. in col.9 in fi. qui in duabus col. ſequentibus refert fundamento Abb.& reſpondet ad ea,& eam dicit de iure veriorem Decius,vbi ſuprà,qui etiã refert fundamenta Abb. & quæ ad ea reſpondet Aret. & dicit, ꝙ pro hac opinione plura adducit, & ſi leuia, And. Siculus ibi, & ponderat pro ea idem Decius tripliciter tex. in d.c. Cum non ab homine. & hanc dicit eſſe communem opinio.glo. & Docto.Arnal.Alber. vbi ſuprà, in fi.d.col.124.verſic.Nihilominus tamen.& ſic ꝙ clericus quantumcunque graue delictum cõmiſerit etiam qualificatum,non debeat actualiter degradari,& tradi curiæ ſeculari, niſi ſequuta incorrigibilitate,aut in caſibus expreſſis in iure: à qua communi opinione dicit non eſſe recedendum in iudicando & conſulendo: quem vide per 16.col.ſequentes,vbi refert plura fundamenta huius cõis opinionis, & tandem reſpondet ad ea quæ adduxerat pro opinione contraria. Mihi verò (ſaluo ſemper meliori iudicio) videtur ꝙ ſi aliquibus caſibus ob immunitatẽ criminis, & magnũ ſcandalum populi inde ſequutum viſum fuerit iudicibus delegatis vel ordinarijs ſequẽdam opi.Anch. & Abb. quòd hoc ſolùm poſſet habere locum in clericis primę tonſurę tantùm, ſic enormia homicidia perpetrantibus, cùm illi non poſſint ſic appellari Chriſti domini, illiſque beneficium (ne per ſecularem puniantur

 iudi-

iudicem) magis ab eccleſia, quàm à iure diuino conceſſum videatur. Quorum numerus vltra mentem ecclesię tantùm excreuit,& quorum malitia tanta eſt, vt grauiora ſemper ferè audacius & frequentius ab illis, quàm ab alijs perpetrentur. In cuius meæ opinionis confirmationem poſſem alia non impertinenter referre,quæ collegit Hiſpanus noſter Ioannes Lupi,in tracta. de libertate eccleſiaſtica, in 2.par.quæſt.5.quæ tamen tranſcribere nolo, cùm volentibus ea legere facilitas adſit. In alijs verò ſacri ordinis clericis, ſacerdotibus maximè communem opinionem ſequendam cẽſeo, tametſi iuſtum iudicarem, quòd hodie per concilium, aut per Rom. Pontif. aliqui grauiſſimi exceſſus annotarentur, in quibus clericus etiam ſacerdos poſt degradationem traderetur curiæ ſeculari, vt ſaltem timore pœnæ aliquorum clericorum inſolentia temperaretur. [Et aduerte, quòd Petrus Rebuffus in tract. de pacificis poſſeſſoribus in pagin. 48. videtur extendere tex. in c.1.de homic.in 6. dum imponit pœnam priuationis beneficiorum ipſo iure mãdantibus alios interficere per aſſaſſinos, ad illos qui interficiunt parentes vel alterum eorum, ſeu fratres, aut clericum,vt tales etiam ipſo iure ſint priuati beneficijs. Pro quo allegat Fel. in c.inquiſitionis. de accuſatio. & Ana. in conſ.63. quamuis ibi Ana. nihil de priuatione beneficiorum ſcripſerit: ſaluo tamen meliori iudicio, ego credo, quòd hæc opinio non ſit vera: quia non ſufficit Doctorum auctoritas ad iudicandam priuationẽ beneficiorum ipſo iure propter quamcunque grauitatem delictorum: hoc eſt enim conditoris canonum, non Doctorum ſcribentium. Nec ſufficit, quòd Feli.

adducit, quia licet ſint plures doctores aſſerentes, ꝙ clericus committens delictum qualificatum poſſit tradi curiæ ſeculari, non ſeruata forma c. Cum non ab homine. vt ego ſuprà latius ſcripſi, non ſequitur per hoc, ꝙ talia delicta qualificata inducant priuationem beneficiorum ipſo iure, cùm hoc doctores nõ dicant, nec ad hoc ſufficeret eorum auctoritas.]

Per aſſaſſinos alios interfici mandantes. Cap. XCI.

ECcleſiaſtica perſona aliquem Chriſtianorum faciens interfici per aſſaſſinos, vel mandans, vel eos receptans, vel defendens, ſeu occultans incurrit ipſo facto ſententiam excommunicationis & depoſitionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio: & beneficia poſſunt alijs libere per collatores conferri, vt in c. 1. de homic. in 6. Et habet vnum ſpeciale hoc delictum, vt probari poſſit probabilibus argumentis, vt ibi, vbi vide Phil. in 9. no. tenentem ꝙ in iſto caſu ratione periculi valerent teſtes recepti lite non conteſtata etiam parte abſente & non citata: quia tex. ibi non dicit, teſtibus, ſed probabilibus argumẽtis. Item aliud quòd clericus aſſaſſinus poteſt puniri per ſecularem, ſine eo ꝙ præcedat degradatio ſecundum Lupum in d. c. 1. & Domi. ibi, in fi. quia ipſo iure videntur degradati: & videtur data vnicuique poteſtas ipſos capiẽdi, & per ius videntur ſpoliati omni priuilegio clericali, vt per Doct. ibi. Et prædictam concluſionem Dominici refert & ſequitur Barba. in cap. At ſi clerici. de iud. in col. 32. nu. 129. Refert etiã Hippol. in practica

criminali, in §. Examinanda. in col. 3. [Et hoc etiam tenent plures doctores relati in deciſionibus Nicolai Boerij in q.69.in nu.18.] Et vide Ioan.Lupum in tra cta.de libertate eccleſiaſtica, in q.9.vbi dicit quòd datur à iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, videlicet in d.c.1.de homi.vbi clericus delinquens vt ſuprà, à iure & à concilio habetur pro realiter degradato, vt poſſit capi & puniri per ſecularem, de quo vide latius Arnal. Alber. in c. Quoniam. de hæreti. lib. 6. in col. 147. verſ. 8. & vltimò fallit. cum 11. col. ſeq. qui primò adducit quinque fundamenta contra com munem intellectum doct. ad d.c.1. qui habet, quòd clerici delinquentes in hoc delicto ſunt ipſo facto degradati, adeò vt Iudices ſeculares poſſint procedere contra eos, ſicut contra laicos. Et poſtea bene corrobo rat hanc communem concluſionem, & reſpondet ad fundamenta in contrarium adducta. Et nota vnum quod ipſe dicit in propoſito, quòd pœna illius text. non videtur habere locum in interficiente, ſed in man dante: & quod fortè multi in hoc errarent. allegat Aret. hoc ſic ponderantem in conſil. 165. inci. Sicut Ioannes dicit, columna 11. verſic. Tertiò allegant. Aduerte prætereà, quòd pœna illius text. in d.cap. 1. habet locum contra mandantem, etiam ſi mors non ſit ſecuta, vt probant apertè verba illius, dum dicit, quamquàm mors ex hoc forſitan non ſequatur: quod videtur eſſe ſpeciale in hoc delicto, vt voluit Auguſt. in additio. ad Angel. in parte. Et Sempronium Rodulphi, in 4. additione: quia aliàs mandatarius non puniretur pœna ordinaria maleficio non ſecuto: niſi dicamus ſecundum eum poſt Ioan. Andr. in regula,

in pœnis. de regu. iur. in 6. quòd quo ad pœnas de quibus in d.c.1. facto mandato delictum eſt perfectum, & ideo nimirum ſi puniatur pœna ordinaria, ac ſi delictum eſſet conſummatum: quod etiam videtur ſequi Philip. in d.c.1. in colum. penult. in verſic. in gloſſa. & per prædictum text. videtur reprobari de iure canonico opinio Dini,& Aug.in l. Item apud. §. Si curauerit.ff.de iniu.dum dicunt quòd in aſſaſsinamento ſi do pecuniam alicui vt aliquem occidat, homicidio non ſequuto nõ punitur mandans: quam deciſionem refert Aug. vbi ſuprà, & dicit eos verum dicere, quòd mandans non punitur de homicidio, ſed pœna extraordinaria de mandato.

Truncationes membrorum per ſe facientes, aut faciendas iudicantes. Cap. XCII.

Clericis in ſacris ordinibus conſtitutis ex Concilio Toletano iudicium ſanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus ne aut per ſe truncationes mẽbrorum faciant aut, iudicent faciendas: ꝙ ſi quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco. verba ſunt tex. in cap. Clericis. ne cleri. vel monac. [Concilium autem illud Toletanum, de quo ſuprà mentio fit, duodecimum eſt in Canone 6.] Vnde pœna delicti huius eſt depoſitio ab officio & beneficio: quia ſecundùm expoſitionem Io.And. verbũ tex. honore exponitur, id eſt ordine, & verbum loco, id eſt, beneficio:& ſic vult text. quòd priuetur ordine & beneficio,& per cõſequens deponatur ſecundùm Abb.ibi,in 1.notab. qui ſequitur expoſitionem Io.Andr. Et aduerte quòd

cùm

cùm pœna iſta imponatur facienti vel iudicanti truncationem membrorum, quòd etiam ſi membrum debilitaretur facto vel ſententia clerici nõ puniretur iſta pœna, quia per id non efficitur irregularis. ita ſentit Abb. ibi. Item etiam eſt aliud aduertẽdum, ꝙ videtur textus imponere hanc pœnam clericis per ſolum iudicium, & ſic per ſolam ſententię prolationem, ſine eo ꝙ ſequatur illius executio. Ego tamen credo, ꝙ mens conditoris canonis fuit punire clericum quando ſuccedit executio, & ſic crederem per ſolam ſententiam non ita acerrimè puniendum. Quod autem dicatur membrum, quia hęc materia in varijs locis latè deſcribitur, ſufficiat ad illa lectores remittere: quæ quidem inter alios copioſius colligit Corſetus in repertorio Abbatis in parte, membrum.

Duellum alijs ſponte offerentes, ſeu oblatum ſuſcipientes. *Cap.* XCIII.

POena huius delicti eſt depoſitionis, vt in cap. 1. de cler. pug. in duel. quod procedit ſiue clericus fuerit victor, ſiue victus: poterit tamen epiſcopus cum eo diſpenſare, ſi mors vel mutilatio membri non fuerit inde ſecuta, vt ibi. Et aduerte ꝙ pœna illius tex. procedit quando talis clericus ſponte iniuit duellum: ſecus autem ſi aliquo facto neceſſitatis, licet neceſſitas fuerit euitabilis: quia tunc neceſſitas alleuiat culpam, & nõ punietur pœna depoſitionis, ſed mitiori: quia tex. ille requirit actum ſpontaneum ad incurrendam pœnam depoſitionis, ſecundùm Abbatem ibi.

Naues

Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes. *Cap. XCIIII.*

PRopter hæc tria delicta deponendus eſt clericus, vt in c. Quod in dubijs. de pœnis. Aduerte tamen ꝙ in defenſione bene poſsũt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defenſionis incitare, & in tantum confligere in hoſtes, ꝙ eos dimittant, vt placuit Inno. ibi. Abb. autem in eo cap. videtur eius ſententiam reſtringere, videlicet ꝙ ſi neceſſitas non erat ineuitabilis, licet clericus interſit bello cauſa defenſionis: ſi ſequitur mors, vel mutilatio mẽbri ex percuſſione ſua, efficitur irregularis, ſecus ſi percuſſione aliorum. Ego tamen crederem ꝙ Inno. poteſt ſimpliciter intelligi, quo ad terminos tex. quem declarat: quia ad hoc vt non patiatur pœnam depoſitionis, de qua ibi, ſufficit quòd clericus prætendat defenſionem, licet cauſa non eſſet ineuitabilis. Quantum verò ad irregularitatem incurrendam ſeruabitur conſideratio. Abb. nec contradicit ſententiæ Inno. quia ipſe nihil de irregularitate diſponit iudicio meo.

Violentiæq; illatores. *Cap. XCV.*

CLerici violentiam inferre ſolent aut poſſunt, in perſonis, rebus, ſeu beneficijs. Primo caſu, quando ab ipſis fuerat vis illata perſonis citra homicidiũ, tunc pro qualitate iniuriæ ac damnorum, ac conſideratis his, quę in arbitrarijs pœnis conſideranda fore

infrà

infrà tradęmus, iudicis arbitrio puniri debent. Si quando verò contingat clericos eripere aliquem de manibus familiæ, qui ſententia iudicis ducebatur ad mortem, vel aliud corporale ſupplicium; tunc quidem diſtinguendum eſt. Nam aut manifeſtè apparebat illum condemnatum iniquè, & tunc videtur nullam im ponendam pœnam propter hoc, vt ſentit Alberi. in l. addictos. C. de epiſc. audi. per text. in cap. Hi qui 14. quęſt. 6. vbi bona glo. & melior in c. Reos. 23. q. 5. facit quod notat Archid. in c. Cum homo. 23. q. 5. & vide Hippoly. in l. lege Cornelia. [col. 10. nu. 23.] ff. ad l. Cornel. de ſicar. [& in practica cauſarum criminalium fol. 57. num. 41. in verbo, attingam.] vbi refert dictam concluſionem Alber. & ponit alia per quæ po teſt corroborari. Si tamen in tali ereptione condemnati clerici ſcandalum fecerint, vnde deteriora contingant quàm iniuſta hominis occiſione: tunc bene crederem eos puniendos per ſuum iudicē iuxta ſcandali & perpetratorum menſuram. Si verò damnatum iuſtè eriperent, tunc puniendi ſunt. Idem quando eſſet dubium iuſtè anne damnaretur, cum præſumere debent clerici pro iudice damnante. In hac autem illicita ereptione aduertere debent multùm iudices circa modum eripiendi, an cum armis, & ſcandalo id fiat; an etiam ruptis carceribus, vel nōn: & alia conſiderare, quæ ſolent ſimilia leuiora, vel grauiora facere hæc delicta in laicis. Aduertendum tamen eſt, quòd ſi clericus eximit à carcaribus captum pro debito, tenebitur ad id quod fiſco, & priuato debebatur, per id quod not. Bart. in l. Quoties. de exactoribus tribu. lib. 10. Faber in §. Pœnales. inſtit. de

action.

action. Iaſ. ibi col. 17. verſic. 3. circa prædicta. quòd intelligerem verum pro illis debitis pro quibus erat incarceratus, vel recommendatus, non verò tenebitur omnibus creditoribus, licet obſtet generalitas notabilis deciſionis Bal. in d.l. Addictos. dum tenet quòd eximens aliquem de manibus curiæ, tenetur ac ſi fideiuſſiſſet pro eo in oẽm caſum. Secundo verò caſu, videlicet quando clerici res inuaſerint violenter, tunc ſi erat res tẽporalis propria vel aliena, cuius poſſeſſio erat apud alium conſtituta, patiuntur pœnam legis, Si quis in tantam. C. Vnde vi. quæ etiam habet locum in clericis, vt ſentit glo. in cap. 1. de dolo & contum. cui aſſentitur ibi Abb. in 6. col. verſic. Quo ad tertium. quod confirmatur ex traditis per Fel. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtit. col. 14. verſic. quæritur primò, videlicet quòd leges Imperatorum & Regum comprehendunt clericos, & melius ex his quæ ibi notat in col. 23. verſic. Sequitur etiam. Tertio autem caſu quando in beneficijs faciunt violentiam, tunc qui temeritate propria dignitates, perſonatus aut alia quæcunque beneficia eccleſiaſtica occupare non verentur, hoc ipſo, ius (ſi quod in dignitatibus vel beneficijs taliter occupatis, vel ad ea competebat) amittunt. Ita diſponitur in cap. Eum qui, in fin. de præbend. lib. 6. Si verò beneficium cui animarum cura imminet, vi occupat clericus, beneficio ſimili cum cura quod primitus obtinebat, eſt ipſo iure priuatus, vt voluit ibi text. in princ.

Literas ad alios directas aperientes, & aduerſarijs oſtendentes. Cap. XCVI.

APeriens literas,& aduerſario mittentis oſtendens incidit in pœnam falſi. ita Bart.in l.qui teſtamen tum. ad l. Cornel.de falſ.ff.per l.1.§.is qui depoſitam. eo,ti. & ſequitur Panor. in c. Cum olim.lo 2.de offic. deleg.[vbi vide glo. & Feli. nu.2. Sylu. in verbo falſarius.§.1.in ſumma ſua,& Iaſ.in §.pœnales. nu.36. inſtit.de actio. & Auguſt.in addit.ad Angel.in tracta.de malefic. in verbo,falſario.nu.10.] & Iaſ. in l.Non dubium. in col.antepen. C.de legi. Clericus verò hoc faciens incurrit pœnam depoſitionis. ita ſcripſit Rom. conſ.365. incip. Quæritur primò, qua pœna.circa fi. hoc ſolo fundamento motus,ꝙ de iure Canonico pœna falſi eſt depoſitio in clerico, per text. in c. Ad falſariorum.de crimi. fal.ſed ſalua eius auctoritate hoc nō videtur verum: quia ille textus non imponit pœnam depoſitionis clerico pro qualibet falſitate,ſed quando vtitur falſis literis Papę: non ergo videtur poſſe illud extendi ad hoc delictum.Vnde crederem clericum in hoc puniendum eſſe arbitrariè, conſideratis his quæ in arbitrarijs pœnis conſideranda inferius declarabimus. Si verò aliquis aperuit literas vt videret, & alijs non oſtendit, tunc non tenetur pœna falſi,ſed extraordinariè punietur. ita Bart. & Rom. Panor. & Iaſ. vbi ſuprà. & idem notat Feli. poſt Inn. in d.c.Cum olim. qui dicit, ꝙ iſto caſu pœna eſt arbitraria. Vnde idem dicendum eſt in clerico.

Eccleſiaſticos viros vt ſua reſignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant capientes. Cap. XCVII.

PErſonę Eccleſiaſticæ hoc vt fiat procurantes, ſi fuerint pręlati inferiores, eo ipſo obtentis beneficijs ſint priuati. ita diſponit text. in Clem. multorum. de pœnis. Intellige tamen quòd per ſolam capturam factam ad finem, ꝙ quis renunciet, ſi tamen in effectu non renunciauit, non incurrit capiens iſtam pœnam. Sic declarat Card. ibi poſt Zenze. in 6. q. & idem dicit poſt Paul. ibi, in quęſt. 10. quando liquidò poſſet probari, quòd detentio non fuit cauſa, quòd captus non accederet ad curiam, quia tunc capiens non incurrit pœnam.

Incendiarij. Cap, XCVIII.

INcendiariorum malitiam peſſimam, depopulatricem ac horrendam appellat tex. in c. Peſſimam. 13. q. 8. & in eo deſcribitur pœna laicis incendiarijs imponenda per eccleſiam, quæ grauior eſt: [& de ea latè ſcripſit Auguſt. in addit. ad Angelum, de maleficijs, verbo incendiario, nu. 6.] Clericis tamen delicti huius pœna infligenda in canonibus ſcripta non reperitur: forſan enim non ſunt arbitrati conditores canonum aliquem clericorum in tantum ſcelus incurſurum, abſque vlla ſui vtilitate ſeu voluptate, ac magna aliorum iactura: ideo erit arbitrio iudicis relinquenda. iuxta doli, ac loci, & damnorum qualitatem & quantitatem:

tandum quòd epiſcopus proprius non poteſt clericum propter hoc depoſitum reſtituere, ſed requiritur diſpenſatio Papæ: quod etiam notat Antonius, licet eum Abbas non alleget: in beneficio tamen credit Abb. quod poterit epiſcopus diſpenſare, allegat text. in cap. Salonitanæ.63. diſtin. & bo. text. in cap.2. de cleric. pug. in duel. vbi epiſcopus diſpenſat cum homicida in beneficio, & ad ibi dicta ſe remittit. Item aduerte ꝙ licet raptori vel violatori prædictis qui pœnituerunt in morte, quando non potuerunt ſatisfacere, denegetur ſepultura in eccleſia, cœmeterium tamen non denegatur, vt per glo.fin.ibi. Clerici tamen etiam in ſepultura cœmeterij non debent intereſſe, vt notat Abb. vbi ſuprà, in fin. verbis, quod etiam voluit Anto.ibi. Dum autem ſuprà dictum eſt qoòd talibus non eſt danda pœnitentia in vita, nec in morte ſub pœna ſuprà dicta. Intelligant tamen ſacerdotes quòd poſſunt admittere dictos raptores ſeu violatores ad pœnitentiam aliorum criminum ſine metu pœnæ, ſi ipſi velint de ipſis pœnitentiam agere, vt per gloſſam & doctores ibi: quamuis illa ad vitam æternam non ſit fructuoſa, vt per eos ibi.

Sortilegi. *Cap. C.*

SOrtilegi (vt beato Iſidoro placuit) illi ſunt qui ſub nomine fictæ religionis per quaſdam, quas ſanctorum ſeu Apoſtolorum vocant ſortes, diuinationis ſcientiam profitentur, aut quarumcunque ſcripturarum inſpectione futura promittunt, vt habetur in cap.vno.26.quæſt.1. Pœna clerici ſortilegi ſecundùm

Antonium de Butrio in cap. At ſi clerici. de iud. eſt quòd depoſitus tradatur curiæ ſeculari; pro quo allegat text.in cap. Admoneant. 26.quæſt.7. & ſic addit ipſe quartum caſum ad gloſ. in cap. Ad abolendam, de hæreticis. in quo quis ſtatim poſt depoſitionem traditur curiæ ſeculari. ſed Abb. ibi in col.13. credit quòd Anton. in hoc non bene dicat: quia illud cap. Admoneant. non dicit quòd ſortilegus debet ſeculari curiæ tradi, ſed quòd debeat degradari ſi clericus eſt: & quòd cùm materia ſit odioſa & valde exorbitans, debet intelligi de degradatione verbali. Vnde Abbas videtur cõcludere, quòd pœna huius delicti, ſit illa de qua in cap. Tuæ. de pęnis. Et quòd iſtud delictũ comprehendatur ſub verbis (magnis ſceleribus) in d.cap. poſitis, & ſic quòd clericus in hoc delinquens, verbaliter degradetur, & in monaſterium detrudatur. & iſtam opinionem Abb. contra Anton. ſequitur Aret. in cap. Cum non ab homine. colum. 10. de iudi. verſic. addit etiam. Et ſequitur etiam Decius in cap. At ſi clerici. col.22. de Iudi. verſicu. Quartus caſus. Arnaldus in repeti. cap. Quoniam. de hæret. in 6. in colum. 114. verſicu. Quartò fallit. & vide eundem Abb. in cap.2. de ſortileg. in glo.1. vbi ex ea, & ex text. colligit vnum valde notandum, videlicet quòd in pœna imponenda ſortilegis, vel eos conſulentibus, debet animaduertere iudex ad qualitatem & quantitatem delicti, & ad animum delinquentis, & ſecundùm hoc pœnam imponere, quandoque accerrimam, quandoque grauem, quandoque leuem: ex quo videtur quòd non poteſt dari certa regula: cuius opinionem ſequitur Paul. Grillan. in tracta. de ſortilegijs, in q.11. in col. 2.

col. 2. verſic. Clerici verò. Quem vide in illo tract. quia per quindecim folia & amplius plura colligit in materia ſortilegiorum, quorum aliqua concernunt clericos, quæ quidem tranſcribere nolui. Et vide hodie decretum Concilij Lateraneñ. ſub Leone decimo celebrati, in nona ſeſſione, vbi diſponitur, quòd clerici qui inuenti fuerunt culpabiles in ſortilegijs per inuocationem dęmonum, incantationibus, ac diuinationibus, ſuperſtitionibus, arbitrio ſuperiorum infamia notentur. Si verò non deſtiterint, deponantur, atque in monaſterium ad tempus arbitrio ſuperiorum pręfiniendum detrudantur, beneficijſque & officijs eccleſiaſticis priuentur. [tex. autem in Canone 68. Concilij Agathenſis proijciendos ab Eccleſia iubebat clericos magos, aut incantatores ſiue facientes philacteria.]

Conſulentcſquc Aruſpices, Incantatores, Ariolos, Augures, Sortilegos, ac cos qui artem magicam profitentur. Cap. C I.

PResbiter, diaconus, vel quilibet de ordinibus clericorum qui, fuerit deprehenſus conſuluiſſe prædictos, vel aliquos ipſorum, ab honore dignitatis ſuæ ſuſpenſus monaſterij curam excipiat, ibique pœnitentiæ perpetuæ deditus ſcelus admiſſum ſacrilegij ſoluat. Ita ſanxit quartum concilium Toletanum, [in Canone 28.] quod refert Gratianus in c. Si quis epiſcopus, 26. quæſt. 5.

Peccatores qui ſibi confeſſi ſunt ſingnis aut verbis prodentes. Cap. CII.

SIcut enim mortalibus cunctis immortalem illam vitam amantibus expedit, vt quæ non puduit committere ſcelera, fateri non erubeſcant ſacerdotibus, vti veris animarum medicis, & quibus ſolis illis mederi conceſſum eſt. Sic enim ſummè cernitur neceſſarium ſacerdotibus ipſis, reuelatorum ſibi ſcelerum, ſecretum iudicere, vt tantò apertius ſua pandant facinora perpetrantes, quantò ſecurius illa propalare cognouerint: pauci quidem animæ ſuæ ſalutem (cum famæ, rerum ac vitæ diſpendio) quærerent. Hinc eſt quòd eadem cura qua in ſacris canonibus confeſſio peccatorum fieri præcipitur, reuelari prohibetur, ac vltra prohibitionem contrarium facientibus, condigna pœna conſcribitur. Vnde Gregor. ſtatuit quòd peccata ſibi confeſſa reuelans deponatur, & quòd omnibus diebus vitæ ſuæ peregrinando pergat, vt in cap. Sacerdos. de pœni. diſtin. 6. Eadem etiam depoſitionis pœna impoſita fuit per concilium generale: & vltra id fuit additum quòd propter hoc depoſitus in arctum monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudatur, vt in cap. Omnis vtriuſque de pœn. & remiſ. & ſi timetur de fuga, poſſet detrudi in ſtrictum carcerem, vt notat ibi Abb. in 2. col. 7. notabil. allegando text. in cap. Vt famæ. de ſentent. excom. [quod ſecutus bonus ille præſul. Veronenſis Io. Matthæus in ſuis Conſtitutionibus titul. 9. capit. 3. Clericum hoc facinus perpetrantem beneficijs,

officijſque eo ipſo ſuſpenſum, priuatum, perpetuiſq; addictum vinculis voluit, ac declarauit.] Et nota ꝙ ad celandum confeſſionem non ſolùm tenetur qui illam audiuit, verùm etiam interpres, & ille qui caſu illam audiuit, & is cui de licentia confitentis ſacerdos reuelauit, & qui fingit ſe confeſſorem eſſe, & qui latenter abſconditus cõfeſſionem audit. Item ſacerdos qui dimidiam confeſſionem audiuit, vel qui aliàs poſt auditam confeſſionem non abſoluit, vt notat Floren. referendo Petrum de Palude in 3. parte tit. 17. cap. 22. in §. 1. in fi. & in §. 2. [Et Silueſt. in ſumma, verbo confeſſio. lo 3. §. 1.] Vnde bene crederem quòd ſi aliquis prædictorum, qui clericus eſſet, reuelaret peccata ſic audita, puniendus eſſet prædicta ordinaria pœna: quia omnes illi verè dicuntur audire confeſſionem, licet interpreti & illi qui caſu audit, vel cui de licentia reuelata eſt confeſſio, vel qui abſconditus audiuit, non poſſet dici quòd verè fuit pœnitens confeſſus. Sufficit enim quòd verum eſt illos audiſſe peccata in confeſſione dicta, & quæ ſoli Deo in pręſentia hominis dicebantur: quamuis bene verum ſit quòd non omnium prædictorum par ſit culpa vel dolus in reuelando, quod operabitur, vt in detruſione monaſterij vel carceris mitius ſe habeat iudex cum vno, quàm cum alio. Et aduerte quòd dicitur ſacerdos reuelare confeſſionem, ſi diceret quòd talis habet peccata (nominando eum) à quibus ipſe non poteſt eum abſoluere, vt notat Florentin. in dicto §. 1. referendo Petrum de Palude, qui etiam addit quòd idem eſt ſi ſacerdos dicat, ego audiui talem (nominando etiam eum) in confeſſione, & non abſolui

illum. Crederem tamen ꝙ in his duobus caſibus ſacerdos non eſſet puniendus dicta pœna ordinaria: quia nõ poteſt verè dici quòd reuelauerit peccata confitentis, licet ſit verum reuelaſſe confeſſionem: & iura in d.cap.Sacerdos. & in c.Omnis. imponunt pœnam reuelanti peccata, non verò reuelanti confeſſionem, vt patet ex eis: quamuis bene crederem ipſum aliàs bene puniendum iuxta qualitatem delicti. Sacerdoti verò bonæ famæ, & honeſtæ vitæ dicenti ſe habuiſſe licentiam pœnitentis ad reuelandum confeſſioné credi debet: cùm talis actus licentiæ ſecretò fieri ſoleat, & nullo interueniente teſte, ad hoc ſaltem vt transferat onus probandi in aſſerentem ſine licentia reuelaſſe. ita placuit Lapo in allegatione 94. incipiem. Quidam presbyter. in col.2. qui dicit hoc preſertim procedere, quando tertius accuſat ſacerdotem de reuelatione. Qnando verò idem qui peccata confeſſus eſt, tunc fortè dicit ſecus eſſe: quem vide declarantem quomodo poſſit contra ſacerdotem probari, ꝙ ſine licentia reuelauerit confeſſionem. Et vide etiam eundem aſſerentem poſt Hoſtien. qnòd ſi ſacerdos affirmet ſe aliter ſciuiſſe illud quàm per confeſſionem, ꝙ vt puniatur pœna d.cap. Omnis. oportet vt probetur ꝙ per confeſſionem illud ſciuerit. & vide Abb. in d.c. Omnis. in vltima quæſt. vbi referendo Hoſtien. dicit, ꝙ niſi ſacerdos doceat aliunde illud habuiſſe, præſumendum eſt illud habuiſſe in confeſſione, non tamen punitur pœna ordinaria illius text. ſed pœna arbitraria, quia apertè non conuincitur de delicto. Et illud dictum Hoſt. dicit ſing. Barba in 2.vol. conſ.70. incip. Sapienter non fallor. in col.7. in princ. Et ſic ad

euitan-

euitandam pœnam arbitrariam tenebitur ſacerdos probare ꝙ aliunde ſciuerit: quod videtur procedere in proprio ſacerdote, vt text. ibi loquitur, & doct. Si verò cõfeſſor ſit vigore ſpecialis priuilegij aſſumptus, vel de licentia proprij ſacerdotis, non eſſet præſumptio contra eum, niſi peccatum diceretur commiſſum eo anno quo extraneus ſacerdos inculpatus confeſſionem audiuit. Sed in hoc tandem non poteſt dari certa doctrina: hanc enim prę̨ſumptionem qualitas peccati, confeſſoris, & pœnitentis augebit aut minuet.

Blaſphemi. Cap. CIII.

Blaſphemiæ ſcelus temporibus iſtis ex hoc (vt piè credendum eſt) tot calamitatibus plenis ſatis in vſu eſt. Cùmque hoc magis quàm alia crimina ipſum Deum creatorem omnium offendat, ac ad illud perpetrandum nullus alliciat carnalis appetitus, nec auaritię ſitis vlla commoueat, nulla denique inſtiget aſtrorum influentia, mitiori plectitur pœna. Sęuiunt humanæ leges communes ac regiæ in falſam monetam fabricantes, extra regna res vetitas deferentes, inque latrunculorum aures, conſuetudinaria pœna conſurgit: mutilantur manibus ac pedibus ob leuiora ſępius homines: Sola blaſphemantium lingua peccat impunè, quos Iudæis deteriores vocat Hoſtien. in ſumma, de exceſſibus prælator. §. clericus. quia fruſtratim decidunt membra illius, qui eos proprio ſanguine redemit, cuius corpus ſaltem Iudæi integrum reſeruarunt. Qui in lege veteri blaſphemabat nomen domini lapidibus opprimebatur ab vniuerſo populo

quæ pęna ab ipſo omnipotente Deo impoſita eſt, quo tempore nondum Deus talia ac tanta conceſſerat hominibus dona. Nunc autē quando Deus homo factus (vt hominibus amiſſum redderet honorem) vitam & ſanguinem præſtitit, blaſphemijs paſſim ab eiſdem hominibus inhonoratur: nec qui blaſphemat pęnam, ſed qui reprehendit periculū ſubit: &, quod deterius eſt, audientes qui ad vindictam, ſeu ad correctionem ſaltem moueri deberent, prouocantur ad riſum. Iuſtinianus ille, & ſi non inter omnes Chriſtianos principes ſanctior vltimo ſupplicio blaſphemos damnari cenſuit, pares eos nefandi criminis reis iudicando, & iuſtè quidem. Quid enim magis nefarium, quid enim naturę ipſi magis aduersū, quàm vt creatura in ſuum inuehatur creatorem? Quid à brutis ipſis alienius quorum nullum quauis innata feritate vigeat, ſuum offendit benefactorē, nec in offendendo ſolùm ſe gratum oſtendere credit, niſi defendat opportunitate conceſſa, ac membris ferè omnibus ſui corporis ſe debitorem fateri conetur. Cùmq; lingua id fari natura non dederit, eadem ſaltem benefactoris pedes lambendo fatetur. In ſurgit quiſque veſtrum ac furit principem ſuum terrenum, ſi dominum, amicum, famulum, ſi deniq; ſeruum iniuria afficere audit. Si creatorem ac redemptorem veſtrum, & pręſentis vitę huius, (quę vobis tam dulcis eſt, quia futuram timetis amaram) largitorem & auctorem, ac futurum iudicem aſperrimum blaſphemare auditis, obmuteſcitis? Vbi fides? vbi religio? Quid prodeſt Chriſtiani ſanguinis antiqui iactantia, quę vobis ſolùm ad neophitorū improbatum ſeruit contemptum? Dedecus ac infamię no-

tam cenſetis, ſi quorum cibis ad tempus nutrimini (etiam cum vitę iactura) iniuriam linquitis inuttam. Nõne maiorem ignominiam oporteret iudicare illius per quem eſtis quicquid eſtis, blaſphemiam patienter audire, ac tepidè reprehendere, & blaſphemantium ſę pius cœtibus admiſceri, ac quò blaſphemi cõueniant fouere ludos? O nobiles (quos ſępius non parentũ vir tus, ſed rapinæ, violentiæ, alijque ignobiles actus ad di uitias primùm, ac inde ad nobilitatem euexerunt) qui inimicos amicorum vſq; ad necem ex lege quadam nobilitatis perſequimini, & inimicos Dei & creatoris veſtri intra familiam alitis, defenditis, ſuſtinetisque. In quo fiduciam cœleſtis regni poſſidendi ponitis, ſi inimicos veſtros, quos Deos diligere præcipit, odio habetis, ſuos autem ſuum nomen blaſphemantes diligitis? O ignaui, ac infelices iudices, qui poteſtate di uina in terris vtimini. quorũ iuſſis ob id cęteri hoĩes natura pares, & meritis ſępius meliores obtemperant, quo negociorum maiori deceret verſari ſolicitudine, quàm vt diuini nominis blaſphemos inſequeremini, captos nullo perſonarum diſcrimine, nulla legalis pœnę diſpenſatione puniretis? O ſumma pietas qui ſolus bonus es, & cuius ſolius omnia opera bona ſunt non poſſum niſi cum Dauid ſciſcitari, Vſque quo Domine improperabit inimicus, irritabit aduerſarius nòmen tuum? ac cum eo deprecari, Vt exurgas Deus & iudices cauſam tuam, & memor ſis improperiorum tuorum, eorum, quę ab inſipientibus ſiunt tota die. Maior quidem erit pietas, ſi tanti criminis perpetratores viuentes paterno affligas amore, vt reſipiſcant, quàm ſi mortuos eos cruciari

iubeas

iubeas in æternum, vt loquelam damnatorum, quam viui fari cęperunt, perpetuo luctu nunquàm fari prætermittant, non in tuæ gloriæ diminutionem, ſed in ſuæ potius miſerię calamitatiſque augmentum. His igitur in demonſtrationem huius criminis grauitatis ſic prælibatis, ad pœnam clericis illud committentibus infligendam veniamus, quę quidem tantò grauior in eis eſſe deberet, quantò ab ipſis grauius quàm à laicis in hoc delinquitur, ea potiſſimùm ratione: Nam prętet id quod ſicut & cęteri hominum manu ipſius Dei teneantur, eius ſtipendijs, vnigeniti fili ſui Domini noſtri patrimonio particulariter aluntur. Et text. in cap. Si quis per capillum. 22. q. 1. contra clericum ſtatuit in hęc verba, Si quis per capillum Dei vel caput iurauerit, vel alio modo contra Deum blaſphemia vſus fuerit, ſi in aliquo ordine eccleſiaſtico eſt, deponatur: cuius canoni antiqui pœnam tanquam vetuſtate collapſam ceſſare cenſuit Hoſtien. in ſumma, de maled. in §. blaſphemantes. ver. grauior etiã. & hodie arbitraria pœna cenſuit puniendum clericum blaſphemantem: cuius ſententię videtur adhęrere Ioan. Andr. [Anch. Ant. & Card. in cap. 2. de maled. vbi Abb. dicit quòd ita communiter dicitur, quamuis contrarium ſcripſerit Boniſacius de Vitalinis in ſuo tract. maleficiorum fol. 13. in rub. de pœnis blaſphemantium Deum & Sanctos, neminem pro ſua opnione referens.] Cùm autem clericus rebellis fuerit, vel ſępius hoc delictum commiſerit, tunc degradandum eum iuxta diſpoſitionem dicti canonis ſcripſit Hoſt. vbi ſuprà, [de quo meminit Guliel. benedicti in 3. parte rep. cap. Rainutius, in q. de homic. nu. 39.

nu.39. col.16. fol.48.] ex quo videtur velle ſolùm data incorrigibilitate vel conſuetudine blaſphemandi, clericum eſſe deponẽdum pro iſto crimine: cuius in hoc ſententię adhęſit Alex.in conſ.72. in 1.volum. colum.4. verſicu. Pręterea.dum referendo Hoſt. vbi ſuprà dicit, ꝙ clericus propter hoc non poteſt deponi, niſi ſępius ſit conſuetus: qui plus audet affirmare, ꝙ non ſufficeret probare ꝙ bis vel ter blaſphemauit ad hoc vt dicatur conſuetus blaſphemare, pro quo allegat Cinum in l.2.C.de reb.credi.& ꝙ talis conſuetudo blaſphemandi debet probari per teſtes nòn ſingulares. pro quo refert Cinum, Ioan.Andr.Paul. de Elea. & Anto.in varijs locis.Panor.autem in d.c.2. de maled. dicit, quòd ita graue poteſt eſſe delictũ, quòd fieret depoſitio: & allegat text. in d.cap. Si quis per capillũ & de conſuetudine blaſphemandi nihil dicit: ex quo videtur tenere quòd quando grauis eſſet blaſpemia, tunc habeat locum pœna canonis antiqui de quo ſuprà. Pœnam verò in d.cap.2. de maled. deſcriptam clericos non ſubire Hoſtien.in ſumma illius tit.& Ioan.Andr. & Panor.ibi.eo.cap.2. licet Alex. in d.conſ. referat Hoſtien. aliter tenere & corruptè, quia oppoſitum tenuit eius ad quod allegatur ab Alexand. Hodie verò in Concilio Lateranenſi ſub Leone 10. celebrato clericis blaſphemantibus pœna decreta eſt ſub his verbis: Quicunque Deo palam ſeu publicè maledixerit, contumelioſiſque atque obſcęnis verbis Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vel glorioſam virginem Mariam eius genitricem expreſsè blaſphemauerit, ſic clericus vel ſacerdos fuerit, eo ipſo quòd de delicto huiuſmodi fuerit conuictus, etiam benefi-

ciorum

ciorum quæcunque habuerit fructibus (applicando vt infrà) vnius anni mulctetur: & hoc ſit pro prima vice, pro ſecunda verò ſi ita deliquerit, & conuictus, vt prçfertur, fuerit, ſi vnicum habuerit beneficium, eo priuetur, ſi autem plura, quod ordinarius maluerit id amittere cogatur. Quòd ſi tertiò eius ſceleris arguatur & conuincatur, dignitatibus & beneficijs omnibus quæcunque habuerit eo ipſo priuatus exiſtat, ad eaque vlterius retinenda inhabilis reddatur, eaque liberè impetrari, & conferri poſſint. Diſtributio verò prædictorum fructuum (vt ex d.cap. Concilij. colligi poteſt, in alio caſu quo etiam amiſſionem fructuum imponit) in fabricas beneficiorum huiuſmodi, vel pauperum eleemoſynas facienda eſt.

Apoſtatæ. Cap. CIIII.

PRæmiſſo prius quòd eſt triplex ſpecies Apoſtaſiæ, vt per glo.in cap, 1.de apoſta. & ibi Innoc. & per Hoſtien. in ſumma eiuſdem tit. in §.Quot ſpecies ſcilicet perfidiæ, inobedientiæ,& irregularitatis. Omiſſa prima ſpecie quia magis videtur pertinere ad materiã hæreſis. [Quæ fuerit pœna antiquorum canonum illius qui religionis profeſſionem apoſtatauit, poſuit Concilium Arelatenſe ſecundum, Canone fin. in hæc verba: Si qui poſt ſanctam religionis profeſſionem apoſtatant,& ad ſeculum redeunt,& poſt modum pœnitentia remedia non requirunt, ſine pœnitentia communionem pœnitus non accipiant, quos etiam iubemus ad clericatus officium non admitti, & quicunq; ille ſit, poſt pœnitentiam ſecularem habitum nõ prçſumat,

ſumat, ꝙ ſi præſumpſerit, ab eccleſia alienus habeat.] Pœna clerici apoſtatæ in ſecunda ſpecie ſcilicet inobedientiæ eſt ꝙ infamis efficitur durante Apoſtaſia, & à teſtimonio repellitur & excommunicatur, vt nota. Hoſtien. vbi ſuprà, in §. Qualiter puniantur. per text. in cap. Si quis à vero. 3. q. 4. Et in cap. Si autem vobis. 11. q. 3. Et ſi nõ reſipuerit, degradatur ſecundũ eum. Vide tamen Abb. in d. c. 1. vbi aliter diſtinguit, videlicet ꝙ ſi quis non vult obedire Papæ ſeu eius canonibus, credendo eum non habere poteſtatem, punitũr vt hæreticus, Si verò hoc facit ex contemptu, debet deponi: & ſi fuerit incorrigibilis, traditur curiæ ſeculari, & poterit excommunicari. Si autem inobediens eſt ex aliqua concupiſcentia, tunc mitius punitur. Pœna in ſuper apoſtatæ in tertia ſpecie, irregularitatis quæ fit multis modis ſecundùm Innoc. in d. cap. 1. poſt gloſ. ibi, ſcilicet quando quis recedit ab ordine ſuo, ſiue ſumptæ religionis dimittendo tonſuram vel coronam, vel accipiendo vxorem, vel abijciendo religionis veſtem, vel clericalem, redeundo ad ſeculum, eſt quòd illa durante repellitur ab accuſatione & teſtimonio, & eſt infamis ipſo iure, vt in capitul. Alieni. 2. quęſtio. 7. & in cap. Beatus. 3. quęſt. 4. ſecundùm Hoſtienſ. vbi ſuprà. Nec poteſt ad dignitatem eligi, vt in cap. Legi. 16. quęſtio. 1. & clericus admonitus ſi ſe non correxerit, deponendus eſt, vt in cap. Sine ornatu. & in cap. Pręcipimus. 21. quęſt. 4. & in cap. Sin autem, cum duob. ſeq. 16. quęſtio. 3. ſecundùm eum ibi. Item quod caret priuilegio clericali, vt in c. 1. eo. tit. vbi text. dicit ꝙ clerici qui relicto ordine clericali, & habitu ſuo in apoſtaſia tanquam laici conuer-

in d.cap.Cum non ab homine.de Iud. quod etiam ſequitur ibi Ioan.Andr. vt refert Abb. in cap. At ſi clerici. de Iudi.col.13.& probatur in eod.cap.de Liguribus dum dicit, ſi contempſerit & permanſerit, per publicas poteſtates opprimatur, & ita etiam intelligit Decius in cap. At ſi clerici.in col.22.verſicu. Quintus caſus.de Iud. dicit tamen Ioan. Andr.vbi ſuprà, vt refert Abb.d.loco, ꝙ ſi eſſet ſchiſma contra Eccleſiam Romanam, poſſet procedere dictum illud Bonaguidæ: quia tunc poſſet includi ſchiſma ſub caſu hęreſis, quod nõ placet Abb. indiſtinctè,ideo ipſe diſtinguit: Aut ſchiſmaticus credit eccleſiam eſſe penes alterum tantùm ex pluribus qui ſe gerunt pro ſummis pontificibus, & tunc eſt ſchiſma ſine hæreſi. Aut credit eccleſiam poſſe cõſiſtere penes duos inſolidum, & tunc eſt ſchiſma cum hæreſi: & hoc vltimo caſu poſſet ſaluari opinio Ioan. Andr. & idem dicit quando plures erigerent capita contra eccleſiam Romanam facientes nouam ſectam, & noua ſtatuta: quia tunc etiam eſt ſchiſma cum hæreſi. Et iſtam diſtinctionem Abb. ſequitur Aret.in c.Cũ non ab homine.col.10.de Iud.

Hæretici. *Cap. CVI.*

PRæmiſſo prius quis dicatur hæreticus, cùm non ſit prę ſentis ſpeculationis,qui varijs in locis hoc doctores enucleant, pręcipuè Hoſtien. in ſumma. de hęreti.§.1. [& Bonifac.in tract. maleficiorum, rubr. De crimine hęreſis.] Et doctor noſter Hiſpanus Diadicus de Villadiego in ſuo tractatu contra hęreticam prauitatem, in 1.q.& Arnal.Alber.in repet.Rubr.de hęreti.

hęreti.in 6. in fol.1. in 1.q. Vna pœnarum qua damnatur clericus hęreticus eſt quòd ipſo iure eſt priuatus beneficio, vt probat text.iuncta glo. in cap. Quo iure 8.diſt. & ibi notat Præpo. poſt Domini. & notat Compoſtel. in cap. Quod ſicut de electio. in col.11. dum dicit ꝙ crimen hęreſis ipſo facto inducit priuationem. idem etiam notat Anchar. in conſil.288. incip. Vltra alia ſolemniter. vt refert Fel.in cap.2. de reſcript. in 4.col. Et notat Nicolaus de Milis in ſuo repertorio, in verbo hæretici. ex quo reſultat primus effectus, ꝙ non poterit renunciare poſt cōmiſſum delictum. Secundus quòd agenti petitorio pro beneficio quod ſemel habuit, obſtat exceptio quòd ſit hæreticus. Notat Abb. referendo Inno. in c. Inter dilectos. de exceſ.præla. prope fin.& prædicta concluſio, videlicet quòd hæreticus ſit priuatus ipſo iure beneficio fuit potiſſimum fundamentum dominorum de Rota, qui tenuerunt ꝙ regula Cancellariæ 32. quæ diſponit quòd impetrans beneficium pacificè poſſeſſum debet exprimere ea de quibus ibi, non habet locum in impetrante beneficium hæretici, vt refert Guliel.Caſador. in deciſio. Rotæ per eum collectis in deciſio.14. qui ita dicit fuiſſe iudicatum per maiorem partem dominorum de Rota: licet alij quatuor eorum fuerint in contraria opinione, per quem poteris videre fundamenta vtriuſque opinionis. Et vide Phil. in cap. Vt commiſſi. prope fin.de hæreti. libr.6. vbi dicit referendo Domi. & Imol. quòd clericus hæreticus rediens ad fidem ante ſententiam recuperat beneficium, ſecus autem ſi poſt, quia tunc non niſi ex diſpenſatione. Alia & principalior pœna eſt quòd degra-

gra-

gradatus traditur curiæ ſeculari, vt in cap. Ad abolendam. de hæret. Quod fallit, niſi talis hæreticus velit ſe corrigere. vt in cap.penult. de hæret. Et notat Abb. in d.cap. Ad abolendam. & ibi Ioan.de Aná.quia tunc depoſitus detruditur in carcerem, vt concludit Abb. in cap. At ſi clerici. de Iudi.col.12.Idem Abb.& Ana. in d.cap. penult. & Domi.in cap.1. in 5.not.de hære. in 6. & in cap.Nec licuit.17.diſt.& notat Phil. in cap. Vt commiſſi. in 4.nota. de hęre.lib.6. Decius in d.c. At ſi clerici. col.21. verſic. Et quando. Et nota quòd etiam ſi non ſit tradendus curię ſeculari clericus hęreticus,ſed perpetuo carceri mancipandus debet degradari.vt notatur in cap.1.de hęret. in 15.de hęret.in 6. maximè per Arnal.ibi in 6.nota. Si tamen ſemel deliquit & ſe correxit, & poſteà iteratò delinquat, nihilominus traditur curiæ ſeculari. ita Domini. in d.cap. Nec licuit. per text.in cap.Super eo.de hære.lib.6.Sequitur Fel. in d.c. At ſi clerici.col.fi. & voluit ibi Abb. in d.col.12.verſic. Ad tertium. Vide l.antepen.tit.6. parti.1.quę videtur ponere tres caſus in quibus in iſta materia hæreſis clericus traditur curiæ ſeculari,quando fuerit inuentus in hæreſi, aut abiurauit eam, & fuit relapſus,aut quando ſe compurgauit, & reincidit eam, & degradatio hæretici poteſt fieri per epiſcopũ proprium ſolum, vt in c.1.de hæret. in 6.vocatis alijs perſonis de quibus ibi. Eſt alia & tertia pœna quam clericus hæreticus patitur, ꝙ bona eius publicantur, & eccleſiæ à qua ſtipendia receperat applicantur, vt diſponitur in cap.Excommunicamus. Io 1.§ damnati verò. de hæret. Vbi vide gloſ. in verbo, Stipendia, declarantem ꝙ ſi clericus habeat plura ſtipendia in

P varijs

varijs eccleſijs: tunc bona diuidentur pro rata inter eas: quam ibi ſequitur Anton. Et quia ille text. non aperit cui applicentur bona clerici hęretici non habentis eccleſias, vide ibi Abb. in 1.col. credentem quòd tunc debeant applicari epiſcopi loco qui diſtribuat ea in pios vſus, quod ſequitur Ana. in 2.col. Quando autem talis clericus habet bona emphyteoticaria à domino temporali, tunc illa deberent applicari domino rei emphyteoticæ, vt videtur velle Oldr. in conſ. 17. incip. Thema tale eſt, Quidam clericus. Card. tamen in clement. 2. de hæret. in ver. Inquiſitoribus, in 7.q. poſt bonam huius articuli examinationem concludit verius eſſe dicendum quòd emphyteoſis clerici damnati applicatur eccleſię ſicut & alia eius bona, quia non apparet ratio diuerſitatis: erit tamen talis emphyteoſis obnoxia domino temporali quo ad hoc quòd ei debeatur ſua penſio, quem vide reſpondentem ad fundamenta Oldr. quamuis Fel. in d. cap. excommunicamus. in prin. non bene referat Card. dum dicit poſt Ancha. & Ana. quòd bona etiam patrimonialia clerici applicantur fiſco eccleſiæ, niſi in illis recognoſcerent dominium vtile à domino ſeculari: quia illud non confiſcabitur, ſed reuertetur ad dominum directi: quia vt ſuprà diximus loquendo in emphyteoſi in qua clericus ſolùm habet dominium vtile, & dominus ſecularis directum, contrarium expreſsè tenet Card. Ad quod bene aduerte, ne decipiaris in prædicta limitatione Feli. quam ſuprà dictis verbis ſuccinctis ſcripſit: & vide in hoc quod latius ſcribimus infrà in verbo, Bonorum publicatione. Clerici verò credentes, receptatores, defenſores, & fautores hæreticorum

ticorum excõmunicationi ſubiaceat, ita vt poſtquam quis eorum fuerit excommunicatione notatus, ſi ſatisfacere contempſerit intra annum, ab officio & beneficio deponatur, vt in cap. Excommunicamus, §. Credentes.verſic. Si verò clericus. de hæreti. Ex ratione, quia in quo maior eſt, culpa, grauior exerceatur vindicta. In quantum autem ſuprà dicitur credentes, intelligendum eſt, de credentibus hæreticos eſſe bonos viros,nam aliàs clerici credentes erroribus hæreticorum, cùm ex hoc dicantur hæretici, pœna hæreticorum de qua ſuprà puniendi ſunt.& ita intelligit illud verbum credentes, Anton.in cap. Excommunicamus.el 2.eod.tit.quem ſequitur Ioan.de Ana. in d. §. Credentes. quem ibi vide colum. penult. & fin. declarantem etiam qui dicantur credentes, receptatores, & fautores. Et nota quòd prædicta pœna depoſitionis imponitur clericis vltra alias pœnas impoſitas in text. ibi, quas etiam habere locum in clericis dicit Hoſtienſ. ibi, quem refert & ſequitur Ana. hodie fautores & receptatores hæreticorum ſunt excommunicati ipſo iure, vt patet in bulla quæ legitur in cœna domini, & ſic etiam tempore Hoſtienſ. pro ut refert Ana. ibi. Et vide Sylueſtr. in ſumma, in parte hæreſis. lo 1.verſicul. Octauò quæritur. qui colligit 14. pœnas hæreticorom, quæ omnes clericos comprehendunt, exceptis ſex aut ſeptem: quia illæ concernunt hæreticos habentes liberos & vxores.

Hæreticis, receptatoribus, defenſoribus, & fautoribus eorum eccleſiaſtica ſacramenta adhibentes, ac eos Chriſtianæ ſepulturæ tradentes, & eorum eleemoſynas ac oblationes recipientes. Cap. CVII.

POena clericorum in hoc delinquentium eſt vt ſuo priuenť officio, ad qđ nunquàm reſtituanť abſq; indulto ſedis Apoſtolicæ ſpeciali, vt in c. excõmunicamus. in §. Credentes. verſ. Sanè clerici. da hæret. Quæ pœna procedit etiam in clericis regularibus, quibus & alia adiungitur, videlicet vt ſua ſibi priuilegia non obſeruenť in illa diocœſi in qua talia præſumpſerint perpetrare, vt ibi. Et notat Hoſt. in ſumma de hęret. in §. Quæ pœna. in fi. ver. Tales etiam. Intellige tñ hoc ꝙ dictis priuilegijs ſolùm delinquentes in hoc ſpolianť, non verò tota religio ſecundùm Ant. ibi, quem refert & ſequiť Ana. ibi, pen. col. licet alij doctores aliter hoc intellexerint ſecundùm eum. Item nota ꝙ licet text. in d. §. Credentes, imponat pœnas de quibus ibi, credentibus, receptatoribus, & cæteris ſi ſatisfacere contempſerint intra annum. Clerici tñ in caſu huius noſtri cap. debent abſtinere ab exhibitione ſacramentorum, & traditione ſepulturæ & receptione eleemoſynarum poſtquàm tales credentes, receptatores, & cæteri fuerint denunciati, etiam intra terminum illius anni qui datur ad alias pœnas incurrenda ita videtur intelligere verſ. Sanè clerici, prædictum Hoſt. vbi ſuprà. licet tex. hoc non dicat, qui fortè ex eo ad hoc motus fuit, quia poſtquã ſunt denunciati excõmunicati propter

tale

tale crimen, deneganda ſunt eccleſiaſtica ſacramenta, & ſepultura. Item aduerte, ꝙ tales non ſolum non in eccleſia, nec in cœmeterio, nec alibi ad modum chriſtianorum ſunt tumulandi, ſed ſunt iactandi in ſignũ damnationis ſecundùm Ana. ibi, pen. col. in princ. Ex quo videtur quòd clerici incurrerent prædictam pœnam quomodocunque intereſſent ſepulturæ prædictorum: quia tex. ibi dicit, nec eos chriſtianæ præſumant tradere ſepulturæ. pro quo etiam facit quòd ſuprà diximus, in verbo raptorum, &c. prope fin.

Falſarij. *Cap. CVIII.*

CLerici qui falſarij literarum Apoſtolicarum fuerint deprehenſi, & per ſe falſitatis vitium exercuerint, omnibus eccleſiaſticis officijs & beneficijs priuati, & per eccleſiaſticũ iudicem degradati ſeculari poteſtati tradunt᷑ puniendi, ſecundùm legitimas cõſtitutiones, per quas laici de falſitate conuicti puniunt᷑, vt in c. Ad falſariorum. de crim. falſi. & pęna laicorum videtur eſſe deportatio, & omnium bonorum publicatio in libero homine, vt per glo. ibi allegando text. in l. 1. §. fi. ad l. Gorneliam de falſis. licet in l. Vbi falſi. C. eodem dicat quòd crimen falſi debet puniri capitali ſupplicio, ſi id exigat magnitudo commiſſi: & licet iure communi in hoc caſu non videatur appoſita pœna mortis expreſsè: in his tamen regnis diſpoſitum eſt quòd falſans epiſtolam, priuilegium, vel bullam Papæ, vel qui facit, vt alius id efficiat, debet mori, vt in l. 6. titul. 7. parti. 7. Vnde non eſt dubium tunc quòd hodie iudex ſecularis damnabit

tunc talem clericum ad pœnam mortis. Et vide Concilium Conſtantienſe in 18. ſeſſione, in cap. 3. vbi ſtatutum eſt quòd omnes qui dolum & fraudem ſeu falſitatem aliquam circa literas bullandas dictæ ſynodi committerent, & illi etiam qui in hoc cōſentirent, aut talia fieri procurarent, vel literis falſis ſcienter vterentur, incurrerent cenſuras illas eccleſiaſticas & pœnas quas falſificatores literarum Apoſtolicarum, & qui illis literis ſcienter vtuntur, necnon participes incurrunt iuxta canonicas ſanctiones: & licet prouiſio illius concilij circa literas eius ſolummodo, & non in futurum videatur diſponere, argumento tamen illius videtur idem eſſe iudicandum, ſi pro tempore caſus ſimilis occurreret, cùm videatur eſſe eadem ratio: literarum verò Cancellariæ vel pœnitentiarij papæ falſarij qualiter puniantur, vide Hoſtienſ. Ioan. Andr. Butri. & alios in cap. ex literis. de fi. inſtrumen. Vitians autem ſine falſans literas Iudicis delegati apoſtolici non debet ita acriter puniri, not. Panor. in cap. Olim. in 2. nota. ex text. ibi, de reſcrip. Et vide Fel. in cap. 2. de reſcrip. colum. 9. vbi ſe remittit ad plenè dicta per Maria. in d. cap. Ad falſariorum. Falſantes autem literas inferiorum Iudicum, ſi criminaliter accuſantur, depoſitionis ab ordine & priuationis omnium beneficiorum, detruſioniſque in monaſterium pœnas ſuſtinere debent, notat idem Panor. vbi ſuprà allegans text. in cap. Si epiſcopus. 50. diſt. qui tex. ſtatuit contra presbyterum, aut diaconum qui chartam falſauerit, quòd depoſitus ab officij honore in monaſterium detrudatur, & eundem text. (etſi corruptè alleget) ſic intelligit Hoſtienſ. in ſumma de crim. fal. §. fi.

in

in falſario literarum epiſcop. Falſarius autem per modum inquiſitionis conuictus, tam in literis epiſcopi, quàm Capituli ab officio & beneficio ſuſpendendus eſt, ſiue ſuſpenſus nunciandus ſecundum Hoſtienſ. vbi ſuprà, donec indulgentiam Apoſtolicæ ſedis mereatur obtinere, pro quo allegat text. in cap. Tam literis. de teſt Literarum autem regiarum falſarij degradantur, & illis aliquis character imponitur, & in exilium mittuntur extra prouinciam, vt in cap. Ad audientiam. de crim. fal. Idem tranſcriptum fuit in l. antepen. tit. 6 parti. 1. quæ declarat quòd exilium debet eſſe extra regnum vel dominium regis, in cuius literis deliquit, quod extendit procedere in falſario cuiuſlibet principis ſecularis. Hoſtienſ. in ſumma de crim. falſi. §. fin. verſic. Si quis autem, motus ea ſolùm ratione, quia de ſimilibus idem eſt iudicium, per iura vulgaria quæ ipſe refert. Qui verò Apoſtolicis literis falſis vtitur, officijs & beneficijs priuatur, vt in d. c. Ad falſariorum. Vnum tamen nota, quòd ſi tales velint ſe purgare, allegantes ignorantiã, audiendi ſunt, ſi ſe purgant, & deceptorem exhibeant. ita tenet Archid. in cap. In memoriam. 19. diſtin. quod ibi ſequitur Card. de Turre cremata, in §. Ad quartum. qui reſpondet ad dictum cap. Ad falſariorum, dum dicit non excuſare ignorantiam: quòd intelligitur de ignorantia ſupina, vel quando non vult exhibere deceptorem. Et vide Hoſtien. in ſumma, in tit. de crimine fal. §. Porrò. verſic. Sed hodie, vbi dicit quòd hodie præceptum eſt quòd in literis domini Papę, nec in magno, nec in modico audeat quis manum apponere, etiam literam vnicam, vel punctum vnicum corri-

gendo, exceptis officialibus quibus hoc eſt commiſſum: alioquin manum apponens ex canone lato in curia ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrit, quæ non poteſt per aliquem extra ſedem Apoſtolicam relaxari. Cuius verba ad literam refert & ſequitur Florent. in 3.parte.tit. 24.c.16.& ſequitur etiã Fel.in c.2.§.Stylus.de reſcript. qui etiam dicit ꝙ tales falſarij excõmunicantur in proceſſu annali per Papã in die Iouis ſancto,& allegat conſti.Martini 5. quam ad literam Floren.ſcribit in d. 3.parte.tit.24.c.72. vbi aperte patet quòd excommunicantur omnes falſantes literas Apoſtolicas, bullas & ſupplicationes ſummi pontificis, ſeu Vicecancellarij, ſeu gerentis officium, vel vices Cancellarij. Et nota ꝙ Floren.in d.c.16. referendo Richar. dicit ꝙ qui ludo & non intentione vtendi literis Papæ, quarum efficacia iam expirauit, aliquam literam in eis formatam reformaret, vel punctum faceret, vel aliquid in ea immutaret, non eſſet excõmunicatus ipſo iure. Contra quod tñ arguit ipſe, vt videre poteris: licet Fel.ſimpliciter ſecutus fuerit vt ſuprà hanc declarationem Richar.& Floren.quem ibi corruptè allegat in vtroque loco per eum citato.

Conſpiratores. Cap. CIX.

CLerici conſpirantes aut conſpiratores, aut iniurias ponentes epiſcopis aut clericis è gradu ſuo proprio penitus abijciantur, vt in cap. Si qui clerici. & in cap.Si clerici.11.q.1. Et in cap.Coniurationum. ea.cau.quæſtio. [& habetur ille tex.in concilio Calcedonenſe in canone 18.] qui contra fidem homagij

negat

negat epiſcopum ſuum dominum eſſe, vel in foro ſeculari diſponit contra eum de rebus ſpiritualibus quęſtionem, aut qui inuaſori ſuo & ſocijs cauſam & conſilium præſtat, ab officio & beneficio deponitur, vt in capitul. Grauem. de exceſ. pręla. & vide text. in capitul. Si quis ſacerdotum. 11. quęſt. 1. qui clericum ſuo epiſcopo inobedientem, aut ei inſidias parantem, aut contumeliam, calumniam, ſeu conuicia inferentem, deponi iubet, & curię tradi. Sed aduerte quòd ille text. de incorrigibili intelligitur, vt concludit Abb. in capitul. At ſi clerici. de iud. colum. 13. ſequendo gloſſ. in capitul. Cum non ab homine. de iud. & in cap. Si quis. & in cap. Si quæ ſunt. 2. quęſt. 7. & in cap. Nouimus. de ver. ſign. & dicit ꝙ iſta opinio tanquam mitior cõmuniter approbatur per Doct. in cap. fi. de teſti. cogen. & in cap. Cum non ab homine. de iudi. quem refert & ſequitur Decius ibi, col. 21. verſic. Tertius caſus. qui reſpondet ad verbum mox, poſitum in d. c. Si quis. quod quandoque intelligitur cum interuallo, vt l. Sed & ſi conditione. §. Seruus. ff. de hęred. inſti. & in c. 2. vbi glo. 20. quęſt. & tradit Alexand. in l. 1. §. qui pręſens. ff. de verb. oblig. & eam dicit communem ſententiam Aret. in d. c. Cum non ab homine. de iudi. colum. 2. verſic. Tertius caſus. & vide Prępo. in cap. Clericus. 3. q. 4. qui poſt Archid. notat glo. ibi, ad hoc quòd clericus conſpirationem faciens contra proprium epiſcopum non traditur curię ſeculari, niſi ſit incorrigibilis. & vide eundem in cap. Hi qui. ea. cau. & quęſtio. vbi notat ibi text. pro illa gloſſ. dum text. diſponit quòd clericus perſecutor epiſcopi ſit infamis, & traditur exilio, nõ tamen pręcipit illum

curię

curię tradi. Et vide l.60. tit.6.parti.1.vbi ponit iſtum caſum inter eos quibus clericus traditur curię ſeculari: & videtur lex illa ex pluribus caſibus diſiunctiuè poſitis in d.cap. Si quis ſacerdotum, ſolùm ad duos caſus pœnam illam reducere. Primò quando el clerico deshoneſta ſe à ſu obiſpo, yno le quiſieſe obedecer. Secundò ſi lo acercaſe en qualquier manere para lo matar. & illa l. nihil dicit de incorrigibilitate, quaſi velit in illis duobus caſibus ſeruare diſpoſitionem illius cap. Si quis ſacerdotum, quę quidem interpretatio legalis videtur in Hiſpania ſeruanda, cum ſicut doctornm expoſitionibus ac conſuetudine temperatur rigor antiquorum canonum, multò melius videtur hoc faciendum ex lege principis magna deliberatione promulgata: & tunc poſſet meritò dubitari qua pęna eſſet clericus puniendus, qui propter tale facinus traderetur curię ſeculari.

Lęſæ maieſtatis rei. *Cap. CX.*

EPiſcopus, presbyter, aut diaconus qui & domini ſui regnum peruersè & dolosè tractauerit, & in mortem ipſius aliquo machinamento inſidiatur, debet degradari. ita dicit text. in c. Si quis laicus.22.q.5.quem text.dicit notab. Abb.in c.At ſi cleri.in princ. in fin.verbis.de iudic.ad hoc quòd presbyter,vel alius clericus,vel epiſcopus degradatur, pro conſpiratione facta contra principem, ſeu dominum terræ, & allegat Docto. in cap. Petitio de iureiuran. & dicit poſſe hoc intelligi de actuali degradatione propter immanitatem crimis, arg.l.Quiſquis.C.ad l.Iuliam maieſt.

Barba.

Barba. autem in dicto cap. At ſi clerici, in princip. in fin. verbis, ſcribit quòd vidit iſtum caſum de facto, & conſuluit contra doctrinam Abb. & qnòd d.cap. Si quis. eſt palea, & intelligitur de degradatione verbali, & quòd non habet locum in clerico: quia non poteſt dici reus maieſtatis laici, quia non eſt ſubditus laici: & refert Card. in cap. Vergentis. de hæreticis. & vt aliquis dicatur reus lęſæ maieſtatis, oportet vt ſit ſubditus, per ea quæ ipſe allegat. Et reperies illud conſilium ſuum in 3.vol. in conſil. 21. A Ioue principium. Et vide Arnal. Alber. in cap. Quoniam. de hæreti. in 6. in q. 11. verſic. Septimò fallit, vbi poſtquàm per quinque ferè col. tractat de iſto articulo, dicit concludendum, clericum non teneri crimine lęſæ maieſtatis temporalis. Dicit tamen (ſaluo meliori iudicio, & ſacroſanctæ ſedis Apoſtolicæ autoritate,) quòd clericus ſiue epiſcopus tale crimen grauiſſimū committens, erit degradandus, & beneficijs ſpoliandus, & conſequenter curiæ ſeculari tradendus, & remittit ſe ad ea quę latius dicet in eodem cap. in 15.q. vbi in 2.col.d.q. verſic. hinc ſumpta. mouet quæſtionem, An clericus vel epiſcopus rebellans contra Regem committat crimen lęſę maieſtatis, & concludit etiam quòd non, & reſpondet ad cap. Si quis laicus. (pręſuppoſito quòd ille text. eſſet decretum autenticum, quòd non eſt) quòd ille text. procedit quando epiſcopus vel clericus pręſtitit iuramentum fidelitatis, vel homagium domino temporali, & tandem in colum. 6. verſicul. Quid ergo, dicit quòd licet clericus vel epiſcopus non committat crimen lęſę maieſtatis, per hoc non remanebit impunitus; imò ſi eſt rebellis

bellis

bellis Regi ſeu domino,degradatus & ſpoliatus beneficijs, vel epiſcopatu traditur curiæ ſeculari propter immanitatem criminis,allegat d.cap. Si quis laicus.& Rom. hoc conſulentem per illum conſ.366.Quærit, qua pœna.& in ſingula.701. Dicam tibi dubia. Sed aduerte ꝙ Roma.in dictis locis nihil dicit de traditione curiæ ſeculari,ſed vtitur verbo illius text.ſcilicet degradetur. Vnde miror ꝙ allegauerit pro ſua opinione Roma. niſi ſenſerit hoc voluiſſe Rom. dum dicit, degradetur: ſed hoc non eſt verum: nam non vbicunq; in iure dicitur degradetur,intelligitur, & tradatur curiæ ſeculari. Poſteà verò valde dubitat ꝙ verbum degradetur in d.c.poſitum, capiatur propriè pro actuali degradatione, ſed pro verbali,& relinquit cogitandũ. Et vide Matth. de Afflictis ſuper 1.lib. conſtitutionũ vtriuſque Siciliæ.fol.114. in rub.vbi clericus in maleficijs debeat, conueniri,vbi diſputat quæſt.Vtrum clericus beneficiatus cõmittens crimen rebellionis contra regem, poſſit priuari ſuis beneficijs per epiſcopũ ſuum, & tandem concludit ꝙ ex circunſtantijs concurrentibus in rebellione tali poterit epiſcopus arbitrari,& ſententiando declarare clericum in hoc delinquentem priuandum eſſe ſuis beneficijs eccleſiaſticis, dum tamen procedatur ſeruato ordine iuris. Tu autẽ vltra prædictos doctores,aduerte ꝙ in ſynodo Toletana 16. à ſexaginta & vno epiſcopis celebrata, Anno Domini 693. ſub Rege Flauio Egica Sisbertus Toletanæ ſedis Epiſcopus loco & honore priuatus fuit, eo ꝙ prædictum Regem non tantùm priuare regno, ſed & cum alijs complicibus interimere diffiniuit, atquè genti eius vel patriæ inferre conturbium & excidium

cogi-

cogitauit, vt patet in dicta ſynodo, in cap. de Sisberto epiſcopo, in quo pœna dicto Epiſcopo propter prædictas cauſas impoſita per hæc verba deſcribitur: ipſe verò Sisbertus pro ſui iuramenti tranſgreſſione, facinoriſque tanti machinatione ſecundum antiquorum canonum iſtitutionem, qua præcipitur, vt quiſquis inuentus fuerit talia feciſſe, & viuente principe in alium attendiſſe pro futura regni ſpe à conuentu catholicorum excõmunicationis ſententia repellatur, honore ſimul & loco depulſus, omnibuſque rebus exutus quibuſque in poteſtatem prædicti principis redactis, perpetui exilij ergaſtulo maneat relegatus, ita nempe vt ſecundum eorundem antiquorom canonum decreta in finem vitæ ſuę tantùm communionem accipiat, excepto ſi règia eum pietas antè abſoluendum crediderit. Simili quoque & cęteris qui de religioſis cuiuſlibet ſit ordinis aut honoris deinceps cõtra principem talia egiſſe vel diffiniſſe reperti extiterint cenſura mulctandi ſunt. Ex cuius nempè ſynodi diſpoſitione apertè colligitur qua pœna ſit clericus puniendus qui contra Regem machinatus fuerit; cùm illius ſynodi patres pœnam illi epiſcopo per eos inflictam ad alios clericos ſimilia perpetrantes in futurum extendi ſanxèrunt, in qua viſi ſunt non nouam pœnam ſtatuiſſe, ſed antiquos canones fuiſſe imitatos, qui tamen canones nullibi referuntur. Et mirandum eſt quòd nullus Doctorum quos ipſe in hac materia hucuſq; legerim, de prędicta ſynodo faciat mentionem; niſi eos excuſare velimus ea ratione, ꝙ illa 16. ſynodus Toletana non omnibus familiaris eſt, vt patet ex eo quòd in omnibus impreſſionibus Conciliorum hucuſque factis

factis ſolùm tredecim concilia Toletana impreſſa leguntur: quamuis Gratianus aliqua ex dicta ſynodo in ſuo opere Decretorum intexere viſus eſt.

Seque de ſuis criminibus gloriantes. *Cap. CXI.*

QVoniam [ſecundum Iſidorum in lib. 2. de ſummo bono cap. 39. Ad comparationem mali ſit deterius, quando non ſolùm flagitia committuntur, ſed etiam de ipſis flagitijs vanitate laudis perditi extolluntur. Quid enim peius eſt, quàm in flagitijs miſeros gaudere, de quibus iam debent copioſius deplorare: ideo meritò clericus qui de ſuo] crimine gloriatur ſuſpendi debet ab officio & beneficio. ita diſponit text. in c. Quàm ſit. de exceſ. præla. Et licet Abb. ibi diſcedat à ſummario illius text. in quo Io. Andr. poſt glo. ibi videtur ponderare ſcandalum quod fuit ortum propter gloriationem illius clerici, & dicat ſequendo Innoc. quòd ibi ille clericus fuit punitus tanquam maledicus detractor & leuis, & quòd quodlibet illorum ſufficeret ad imponendam illam pœnam. Ego tamen ſemper crederem cōſiderandam eſſe qualitatem à iudicibus illius delicti de quo gloriatur, locum, vbi, & perſonas coram quibus gloriatus eſt. Et an ex illa gloriatione reſultet præiudicium alterius honori vel famæ, vt ſic ſecundum hoc mitius vel acrius puniatur. Quis enim dubitat longè aliter puniendum eſſe clericum qui furtum feciſſe gloriatur, quam qui adulterium vel inceſtum, & qui adulterium ſimpliciter feciſſe ſe iactat, quàm qui illud cum perſona certa quam nominat commiſiſſe dicit, qui publicè,

quàm

quàm qui occultè, qui iocosè & inter amicos: quàm qui in rebus ſerijs & inter extraneos? Prętereà in ſimilibus delictis clericorum mea ſententia iudices aduertere debent, vt nō ſolùm tales clerici pœnas iactantię ſuſtineant, ſed etiam illorum famę quibus detractum eſt conſulatur. Et ex hac ſumpta occaſione poſſet quęri, An clerico glorianti ſe adulterium commiſiſſe cum certa muliere, vel quid aliud perpetraſſe, ex quo iniuria alteri perſonę irrogaretur, poſſet ad petitionem ſeu querelam illius imponi pœna (cùm aliter verum eſſe non conſtet) vt coram eiſdem perſonis vel alijs dicat illud à ſe dictum falſum eſſe, & nunquàm accidiſſe. Quę quęſtio deciſa videtur per ea quę ſuprà notauimus in verbo maledici.

Habita informatione ſummaria. Cap. C X I I.

Clericorum capturam iuſtum eſt, vt pręcedat informatio ſummaria delictorum, cùm in alijs delinquentibus id ipſum etiam requiratur. Ad capturam enim perſonę maximè in criminali non poteſt procedi ſine cauſę cognitione, vt notat Ioan. Andr. in cap. Si clericus. de ſenten. excommu. in 6. Et ſequitur Anton. & moderni. in capitul. primo, de iudi. & notat Aret. ibi, col. 7. verſic. Iſta concluſio. Nec informatione leui capiendi ſunt ſeu incarcerandi clerici, cùm ſola relaxatione à carcere nequeant per iudices reſtitui ad ſuę famę integritatem. Quia vt plurimum homines in captura facta magis, capti culpam, quàm iudicis leuitatem adeſſe conſiderant. In liberatione verò non innocentiam rei, ſed iudicis in inquirendo deſidiam,

diam, aut in admiſſione precum ſeu munerum facilitatem interueniſſe ſæpius audent proclamare. Quo fit, vt apud plures idem ferè operari ſoleat, ꝙ quis pro crimine aliquo incarceretur ſeu damnetur, præcipuè cùm præter id ꝙ ex iniuſta captura non leuis clerico irrogetur iniuria (quæ tantò eſt grauior iudicanda, quantò captus maiori erat inſignitus honore, crimenque ſibi impoſitum grauius) ipſe clericalis ſtatus nō parum offenditur: qui quidem ordo ſanctiſſimus ſicut ab omni crimine vero expiandus eſt, ſic nullius falſi impoſitione maculandus. Non prӕterea ſic facilè ſolent effugere clerici, ac eludere iudices, vt contra eos leuiter ad capturā procedere ſit neceſſe. Cùm ob admiſſa facinora, membrorum nunquàm, vitæ verò rariſſimè periculum timeant. Iudex verò qui temere capi fecit innocentem clericum præter id quod puniri debet, vt voluit Bald. in l. 1. C. de his qui latro. diuinam non effugiet vltionem, niſi capto ſic iniuſtè ſatisfecerit, quia innocenti ſubdito (quem paterno amore tractare debuerat) poteſtate Dei quam in ſubditorum ſuſcepit commodum, honoris ac rerum iacturam intulit leuitate quadam, aut ferali motus animo. In hac igitur informatione ſummaria recipienda delictorum non parum inuigilet prudens ac correctionis amator iudex. Ea enim eſt ferè ſemper totius cauſæ fundamentum, neque fiducia quadam ignaua, teſtium examinationē cuius tabellioni committat, nam magna exinde ſuccedunt incommoda. Sæpius enim teſtes tabellionis ſolius vultum parum reueriti, inquiſiti ſiue accuſati odio pro veris dubia firmare audent, aut eundem excuſare volentes quę dicunt fucate contendunt,

tendunt,ac ſæpius reticent veritatem. Accidit in ſuper aliquando ꝙ cùm ignorantia tabellionis, aut verſutia malè interrogantur, plura quæ rem ipſam principalius concernebant,occultantur. Expedit pręterea plurimum diligentem per ipſum iudicem fieri examinationem, quia cùm poſt ſummariam informationem teſtium captura rei ſequatur, ſtatim pręcipua cura eſt capti ac ſuorum fautorum ac inquirere qui fuerunt ſummarię informationis teſtes, ipſoſque inuentos ter rere minis, aut blandicijs allicere, vt quę dixerint declarent ſeu reſtringant in ipſius capti fauorem: quod ipſi teſtes facilius concedunt & faciunt ſi leniter vidét quòd examinati fuerint à iudice vel tabellione. Et quia contingit aliquoties vt iterum examinati teſtes in plenario iudicio affirmare audeát, quę ſcripta ſunt non dixiſſe (quod & ſi non plenam pariat capti deliberationem, non eſt dubium quin iudicis conturbet animum, ac tabellionis quodammodo lędat opinionem.) Solent prudentes iudices in criminibus grauibus,& quę non leuis momenti perſonas concernũt, adhibere ſecũ aliquem honeſtũ hac prouidum virũ, quo etiam pręſente teſtes examinentur. Ob vnum pręterea inter alia hortor iudices omnes, vt non leuiter teſtes examinent in ſummario iſto iudicio,ſed om nia plenè ſciſcitentur ab eis,& ſcribi faciant per notarium: quia cùm in ſummaria hac examinatione teſtes maiori gaudeant libertate, facilius ac liberius ea quæ norint explanant, quàm poſtquàm licuit fautoribus rei illos alioqui, terrere ſeu corrumpere. Quòd autem non ſit citanda pars, dum huius informationis teſtes examinandi ſunt, nemo iudicum ignorat; & ſi

ad id deſideratur autoritas doctoris, notat Bald. in l. Mouentes. de delato. lib. 10. in fine.

Eos citari perſonaliter. *Cap.* CXIII.

CVm enim non paſſim, nec pro quocunque leui crimine deceat clericum in carcerem trudi, tum propter ſui ordinis dignitatem, tum etiam, quia in eis nō ſic facilè fuga timeri ſolet, ideo honeſtius eſt (dum aliud non ſuadet criminum grauitas) perſonaliter citari eos, cùm hoc in criminalibus iura permittant, vt in cap. 1. de iudi. in 6. qua quidem citatione perſonali prudentes vti ſolent, & poſſunt iudices eccleſiaſtici quoties expenſas ac itineris laborem ac moram in tribunalis loco faciendam in pœnam delicti clericis intendunt inferre. Sunt enim aliqua flagitia quę ſatis tali pœna purgantur: & quia Ioan. Andr. & Phili. placet. in d. cap. 1. citationem perſonalem non valere, non expreſſa cauſa, ſiue ordinarius ſit iudex, ſiue delegatus. Cauti debent eſſe iudices vt cauſam in citatione deſcribant, ne citatis præbeant iuſtam cauſam appellandi, quam crederem ſufficere generaliter exprimere, videlicet compareas ſuper quadam criminali cauſa de qua inculparis reſponſurus, abſque eo ꝙ delictum in citatione narretur. Aduerte tamen quòd Innoc. in dicto cap. 1. quem ſequitur Phil. ibi, voluit ꝙ in illis tantùm caſibus in quibus non admittitur procurator, poſſit quis compelli ad comparendum perſonaliter: & non indiſtinctè in omni culpa criminali, ex quo videtur nimis reſtringere facultatem citandi perſonaliter clericos, quia ſecundum iſtam doctrinam

ctrinam raro aut nunquam expediet aut licebit talem citationem facere: quia ſi tale crimen eſt in quo iura non admittunt procuratorem, cùm illud pro graui re putetur, tunc magis expediet capere quàm citare clericum. Cùm verò procurator admittitur, tunc non licet facere citationem perſonalem,& ſic erit ſuperuacaneum conſiliũ perſonaliter citandi. Sed licet prędictorũ doctorũ ſententia ſit vera, videlicet ꝙ in cauſa qua quis poteſt per procuratorẽ litigare, non cogatur ad comparendum perſonaliter. Crederem tamen ꝙ liceat iudici eccleſiaſtico ſaltem ex officio procedenti in quacunque cauſa criminali cùm prętendit clerici correctionem,cogere eum ad perſonaliter comparendum, vt illi aut verbalem correctionẽ faciat,aut aliam ſalubrem pœnitentiam imponat, iuxta qualitatem exceſſus, neque ex hoc grauamen aliquod ſibi inferri prętendere poſſit: licet cauſa eſſet talis in qua ipſe per procuratorem poſſet litigare. Non enim hiſce iuris ſubtilitatibus arbitror eſſe ſubtrahendam ſuperioribus clericorum poteſtatem euocandi eos ad perſonalem correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrati fuerint expedire.

Capi. *Cap. CXIIII.*

Clericos propter delicta poſſe capi, & in vinculis detineri, etiã ſi de crimine agatur ciuiliter, probatur apertè in cap.Dilectis.de appellationibus.& ibi notant Abb. & Philip.Francus,& Decius in 1.notab. Quoties verò clericorum flagitia talia ſunt vt carcere digna iudicentur, curare debent omni ſolicitudine

iudices, vt talibus miniſtris capturam eorum committant, qui ſecretè ac diligenter circa illam intendant, eàmve pecunijs non redimant, aut diſſimulent: longè enim magis officit delictorum correctioni, clericorũ errare capturam, quàm laicorum. Habeant inſuper prælati omnes ac eorum vicàrij ad capturas prædictas faciendas, fidelem ac prudentẽ miniſtrum cum competenti familia, cui ſemper neceſſaria tribuantur, ne egeſtate coactus pecunijs facilè corrumpatur. Qui ſanè, & ſi laicus ſit, clericos poterit capere ſuorum prę latorum iuſſu ſine metu excommunicationis, vt in c. Vt famæ. de ſenten. excom. An autem per laicum poſſit capi clericus ſine ſui ſuperioris mandato: dicendũ eſt ꝙ vt obuietur delicto committendo per eum, non eſt dubium, vt Abb. tenet in c. Cum non ab homine. de iud. & ſequitur Decius ibi, col. 3. verſ. Secundus caſus. Et Aret. ibi, col. 3. referendo eundem Abb. in c. Si verò. de ſent. excom. poſt Inno. ibi. Poſt delictum autẽ commiſſum, vult idem Abb. ꝙ ſi eſt timor fugæ, poſſit clericus per laicum cap. Andreas Sicu. & Aret. ibi, col. 3. tenent contra Abb. quos refert ibi Decius col. 3. & 4. quorum opinionem veriorem aſſerit in puncto iuris, licet ipſe reſpondeat ad fundamenta adducta per ipſos contra Abb. vide bonam deciſionem parlamenti Delphinalis. num. 73. incip. Iudex ſecularis, vbi deciditur ꝙ iudex ſecularis poteſt capere, vel capi facere clericum in flagranti crimine, & incarcerare abſque metu excommunicationis, ſi ibi non eſt iudex eccleſiaſticus qui eum capiat, vel capi faciat, dummodo remittat eum ſtatim. Si tamen clericus eſt coniugatus, quàmuis cum vnica & virgine, & non eſt in habi-

tu & tonſura clericali, poteſt capi per iudicem ſecularem, etiam in præſentia eccleſiaſtici, nec teneatur remittere, niſi cognito, an debeat gaudere priuilegio vel non, vt ibi. Nota etiam in propoſito ꝙ epiſcopus poteſt concedere licentiam generalem poteſtati ſeculari capiendi clericum inuentum in ipſo crimine, non vt capiat diffamatum de crimine, & non deprehenſum in eo, ſecundum Aret. vbi ſuprà, in col. 3. verſ. Nunc quæritur, poſt Ancha. in reg. Ea quæ. in 21. q. de regu. iur. in 6. licet aliud ſenſerit Anton.

Ab eccleſijs ad quas confugerunt extrahi.
Cap. CXV.

QVod hoc non liceat eccleſiaſticis iudicibus inter alia primum perſuadere videtur Ilerdenſis Concilij capitulum octauum in hæc verba diſponens: Nullus clericorum ſeruum aut diſcipulum ſuum ad eccleſiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare præſumat: quod ſi fecerit, donec dignè pœniteat à loco cui honorem non dedit ſegregetur. Patet igitur quòd ſi dominus vel magiſter tenetur eccleſiam reuereri, & pro dominica aut magiſtrali diſciplina non licet illis aliquem de eccleſia extrahere, multo minus licebit iudici eccleſiaſtico ad incarcerandum clericos, & imponendam eis pœnam id efficere. Et hoc credit verius Card. in cap. Inter alia. de immunita. eccle. vbi reſpondet ad aliqua fundamenta quæ primò in contrarium adduxit. Hoc etiam tenet Rom. in conſi. 227. Spectabilis domine. idem in conſilio 234. Aduertendum quia dico. vbi hoc probat ratione triplici,

Prima, quia canones non diſtingunt laicum à clerico. Secunda, quia eſt maior ratio in clerico quàm in laico ne extrahatur: quia eccleſia eſt propria domus clerici, iuxta.l.Plerique.de in ius voc.ff.Tertia, quia hoc priuilegium eſt conceſſum loco ipſius eccleſiæ, & ſic habet locum in quolibet ibi reperto: quod limitat in dicto conſil.227. niſi clericus commiſiſſet delictum ex enumeratis in d.cap. Inter alia. Abb. tamen pluribus rationibus & fundamentis allectus in d.cap.Inter alia. in col.4. putat veriſſimum clericos non gaudere immunitate eccleſię. Si iudex eccleſiaſticus cauſa diſciplinę, & non odij velit eos arcere in eccleſia & punire, & extrahere vt duci faciat ad carcerem. Vide Card. in clem 1.de pœnit. & remiſ. in q.7. vbi refert Lauren. dicentem ꝙ opinio Innoc. volentis clericum poſſe extrahi ab eccleſia propter homicidium, & deponi,& in monaſterium detrudi, poſſe procedere vbi monaſterium non eſſet nimis arctum,nec eſſet carcer perpetuus: ex cuius opinione videtur dari quędam media via, quòd clericus poſſit extrahi ad pœnas citra detruſionem in arctum monaſterium & carcerem perpetuum ſuſtinendas. Vide tamen Ioan. de Viſchis, in tracta. de immunita.eccle.in 2.col. cum duabus ſequen.vbi refert opin.Abb. de qua ſuprà,& tandem ibi, & in fol.fin.col.1. tenet contra illum,& concludit in prima & ſecunda & tertia concluſionibus, quas ibi facit, ꝙ iudex eccleſiaſticus non poteſt extrahere clericum ſubditum, nec illi pœnam corporalem imponere quo ad forum contentioſum, nec poteſt etiam cauſa diſciplinæ arcere illum, nec pœna corporis afflictiua contentioſè punire: licet aliud ſit in foro

pœni-

pœnitentiali, quando delictum eſt publicum, dum tamen non extrahat de eccleſia: & iſta videtur verior & communior opin. Abb. tandem vbi ſuprà deliquit conſuetudini, quæ in hoc multùm debet attendi ſecundum eum. Quæ quidem iam videtur recepiſſe, vt clerici à ſuis iudicibus extrahantur ab eccleſijs. Quod nempè & ſi nullibi hucuſque legerim, hoc limitandum cenſerem, niſi in caſibus vbi clericus poſt degradationem tradendus eſſet curiæ ſeculari: tunc enim aut non extrahendum eum crederem, aut ſi extrahatur, poſt degradationem & verbalem in ſententia traditionem curiæ ſeculari, ad eccleſiam reducendum eſſe iudicarem æquiſſimum, vbi tamdiu ſolùm immunitate gaudebit, quamdiu in eccleſia fuerit moratus ſicut & alijs contingit facinoroſis laicis.

Incarcerari. *Cap. CXVI.*

CLericorum carceratio ſicut non paſſim, nec leuiter facienda eſt, quia eius præiudicium eſt irretrectabile, vt notat Bald. in l. 1. C. in te. reſ. poſtu. & refert Fel. in cap. Cum ſuper. col. penult. de re iud. ſic nec, dum caſus exigit, omittenda, eos namque plus ſolet punire, quàm cuſtodire carcer: in pluribuſque delictis illa eſt præcipua ac vtilior pœna, quæ nulla valet appellatione reparari: quamuis ſuperiores velint delinquentibus fauere, quæ inſuper iudices illam imponentes non auaritiæ nota conmaculat, ſicuti pœnę pecuniarię efficere ſolent. Curare tamen debent eccleſiaſtici iudices, vt ſacerdotum ac in ſacris conſtitutorum carcer nō immundus ſeu ſqualidus ſit, nève eos cum ſecularibus perſonis ſimul detineri conſentiant.

ex quo ſæpius irritati illi eos ab eccleſijs extrahunt, & in contemptum ordinis & cenſurarum, vinculis grauibus ſubijciunt, ac quandoque pro commiſſis illos laicorum pœna plectuntur. Vt autem hæc omnia & alia quę referri poſſint incōmoda ceſſent, debent eccleſiaſtici iudices (victis omnibus importunitatibus ac reſpectibus) tales ſic oblatos clericos ſolito carcere mancipare, ac iuxta delicti qualitatē, de quo inculpantur, illis cuſtodiā & vincula adhibere, quamuis nullus illos accuſet, nullaque ab eis ſit de delicto informatio recepta. Hoc namq; & talium clericorum temperabit facinora (quorum pars magna ob nihil aliud quàm ad impunitatem ſcelerum tonſuram recipit & in ſecularibus iudicibus eccleſiæ obedientiam nutriet. Vt autem carcerem & cuſtodiam criminis qualitati cōmenſurare valeant, iudicibus omnibus conſulerem, vt ſtatim à iudicibus ſecularibus informationem criminis quam cōtra ipſos habent amicabiliter exigant; quam illi libenter præſtare ſolent, qñ zelum iudicis eccleſiaſtici intelligunt. Aut ſi illam denegauerint, ipſi ex officio eam pro viribus requirant: aliter enim ſi in talium detruſione deſides extiterint, præter ſuperiora incommoda, euenit ſ pius vt poſtquàm eos à Iudicū ſecularium manibus inhibitione liberarunt, ſi ipſos iam ſui fori pronunciatos punire voluerint, à leui carcere aufugiſſe, & tanquam ſecuros ab vtriuſq; fori iudicibus (quia à primis cenſura, à reliquis verò fuga liberauit) grauioribus ſe enormitatibus immiſcuiſſe comperiēt. Aut carcer non ſolùm ad cuſtodiam ordinatur, ſed ad afflictionem corporis: vt quia iudex intendit ſola carceris pęna punire delictum, & tunc dari pōt aſperior, iuxta

regula Cum in contemplatione. de reg.iur. ex cuius verbis videtur colligi ꝙ ad hoc ꝙ clerici torqueri poſſint, duo debent concurrere. Primum ꝙ ſint ſuſpecti, & ſic ꝙ ſint indicia bene probata, ex quibus reddantur ſuſpecti. Alterum, quòd ſubſit cauſa: quod ego intelligerem, quòd ſit delictũ tale propter quod meritò deueniatur ad torturam: & ꝙ clericus torqueri poſſit propter delictum etiã ſi agatur ciuiliter contra eum, notant Abb. & Philip. Francus in capit. Dilectis. de appellat. per text. in cap. 1. de depoſi. In hoc autem ſummè notandum eſt quod voluit Abb. antiquus in d.cap. 1. videlicet quòd clericus non debet torqueri, niſi ſint indicia, & ſit infamatus: cuius ſententiam dicit eſſe cõmunem Card. ibi, vt refert Barbat. col. 4. quam etiã deciſionem doctores plures ſequuntur & celebrant, quos ego in meis regulis & fallentijs collegi, in regula incipien. Confeſſus de crimine, in 2. fallen. in 3. ſublimitatione. [& vltra illos idem ſequitur Paris in tracta. de ſindicato in impreſſione par ua. fol. 287. in cap. incip. Mandauit rex.] Quamuis à prędicta communi ſententia voluit nouiſſimè recedere Alciatus paucis & leuibus fundamentis, in c. 1. de offic. ord. ſuper glo. 1. nu. 43. verſi. Aduerte tamen. Quod in tantum habet locum, ꝙ Bonus de Curti. in tracta. nobilitatis, fol. 15. col. 4. in fin. prout ſuprà retuli, dicebat ꝙ etiam ſi contra clericum ſint mille indicia, niſi ſit infamatus non poteſt torqueri. Quod etiam ſcripſit Thomaſius Grammaticus in voto 11. incipien. Tremendi Dei, in num. 15. pro quo allegat Paul. de Eleazar. & Abb. antiquum in d. capitul. 1. & Ioan. Andr. & Pan. in d. regula. Cum in contemplatione,

tione, & Ana. in c.1.de cleri.percuſſo. Qua deciſione Abb. antiqui motus Fel.in c. De hoc ſimon. in col.1. tenet ꝙ licet aliàs cõfeſſio extraiudicialis ſit ſufficiens ad hoc vt poſſit quis poni ad torturam, vt per glo.vulgatam in l. Capite quinto.ff. ad l.Iuliam. de adult. tñ fallit hoc in clerico, quod eſt notabile in propoſito: & poſſent decipi in hoc plures eccleſiaſtici iudices, qui moti ex illa concluſione communi torquerent clericũ qui extra iudicium confeſſus eſt crimen. Quam concluſionem ego latius poſui in dicta mea regula, & d.3. ſublimitatione: & ſequitur etiam eam Decius in c. At ſi clerici.de iud.col.11.in prin.verſ.Quartò limitatur. Ex quibus enim (ſaluo meliori iudicio) crederem non bene conſuluiſſe Zabarellam in conſ.45. Caſus talis eſt in fin. dum dicit ꝙ ſi clericus legitimè tortus confiteatur delictum pro quo torquebatur, non reputat abſonum ꝙ interrogetur de alijs criminibus de quibus nulla contra eum erant indicia, & ſic iudicem eccleſiaſticum ob id non eſſe reum alicuius pœnæ: nam ſi clericus non poteſt torqueri niſi extantibus indicijs & infamia, quomodo poterit interrogari de delictis de quibus non eſt infamatus, nec indicia ſunt, licet iam fuerit confeſſus aliud delictum? præcipuè quia fundamentum ſuum eſt ſatis fragile, videlicet quia præſumitur criminoſus etiam in alijs, ex quo vnum eſt confeſſus, per regulam, Defleat. de reg. iur. Vnde iudicem talia facientem & Deum in cœlis, & ſuperiorem ſuum in terris offendere credo, & ſic ab eo puniri poſſe propter id: quia ſi Zabarella intelligit quòd poteſt interrogari de delictis alterius generis, quàm illud pro quo fuit tortus: hoc videtur planè eſſe impium,

pium, vt cogatur quis prodere ſeipſum in delictis occultis. Si verò intelligit ꝙ poſſit impunè interrogari de delictis eiuſdem generis, hoc non poteſt fieri, vt notat Alber. de Grandi. in tract. maleficiorum, in rubri. de quæſt. & tormentis, in col. 4. verſ. Sed quid de quæſtione. vbi tenet quòd de iuris ſubtilitate tortus & confeſſus aliquod furtum de quo erant indicia, nō poteſt de alijs furtis interrogari, licet de generali conſuetudine Italiæ ſeruetur contrarium: quem refert & ſequitur Franç. de Bruno in tract. de indicijs & tortura, in fol. 10. col. 4. limitando quando eſſet diffamatio generalis contra aliquem quòd eſſet magnus latro, quia tunc dicit laudabilem eſſe talem conſuetudinem quòd de alijs furtis interrogetur, aliàs non. Si ergo nec latro laicus poteſt interrogari de alijs furtis, quantò magis clericus? Tradunt præterea doctores aliqui ſummiſtæ aliud ſpeciale in tortura clericorum videlicet ꝙ clericus torturæ exponendus debet prius degradari: hoc ſcripſerunt autores Roſellæ, & Silueſtrinæ in verbo degradatio, qui referunt Alexan. in additionibus ad Bart. in l. omnes. C. decurionibus. lib. 10. & Roſella refert Roma. in conſil. incip. Manifeſtum eſt, & allegat text. in l. Et ſi excepta. C. de malefic. & mathe. ibi præſidio dignitatis exutus. Sed ſalua eorum autoritate hoc non credo verum: nam præter id quod Alexan. quem ipſi referunt hoc non ſcripſit, & quòd Roma. conſil. non inuenitur, quis ſibi perſuadere poterit clericum nondum conuictum, ſed ſolùm indicijs & infamia notatum eſſe degradandum, antequàm conſtet de veritate delicti? Item text. in d. l. Et ſi excepta. non obſtat, & verba illius ſuprà relata

intelli-

intelliguntur, id eſt, non obſtante priuilegio dignitatis. & ita intelligit Azo in ſumma illius tit. & Bald.& Salic. in ead.l. & Bonifacius in tract. maleficiorum, tit. de malefic.& mathe. licet Ang. ibi quem ſequitur Ana. in cap.1. de ſortilegijs, colum.3.dicat per illum text. quòd ſi conſtitutus in dignitate eſt torquendus, debet exui omnibus inſignibus illius dignitatis, & ſic degradabitur, ſicut fit, in ſacerdote, quando duci debet ad ſupplicium. Nec ſuffragari poterit dictæ opinioni text. in l.proditores.ff. de re militari, cuius verba ſunt, Proditores vel transfugæ plerunque capite puniuntur, & exauthorati torquentur,non pro hoſte, non pro milite habentur: arguendo de milite ad clericum: quod argumentum bene procedit, vt per Nicolaum Euerardũ in ſuis topicis iuris, in fol.33. quia illa lex nec in milite hoc diſponit: nam verbum torquentur, ibi poſitum non debet intelligi de tortura quæ fit ad inueſtigandam veritatem, ſed quæ datur in pœnam. Et quamuis hoc in milite eſſet expreſsè diſpoſitum, non deberet applicari ad perſonas clericorum: quia in hoc nõ eſſet recipiendum argumentum de milite terreſtri ad cęleſtẽ,cùm talis ſimilitudo eſſet odioſa clericis, & in caſu notoriè iniuſto & contra iuris principia. Et contrarium ſenſerunt Ang.& Ana. in locis ſuprà relatis dum æquiparant militem & clericum non in tortura, ſed ꝙ miles debet degradari ad torturam, ſicut clericus degradatur ad ſupplicium. In hoc inſuper propoſitio referẽdum duxi, ꝙ tradunt Ioan. de Ana. in conſil.1. in fina. verbis. & ibi ſequitur Ludo.Bolog. in add.ad eundem, ꝙ ſi non fuit petitum in prima inſtantia ꝙ clericus torqueretur, poteſt

teſt peti poſtea in cauſa appellationis tanquam omiſſum,& reſpondet ad dictum Ang.in l.Minimè.C. de appel. ꝙ illud eſt verum,quando non peteretur fieri: ſed ſalua tantorum patrum autoritate, iudicio meo decepti ſunt in intellectu doctrinæ Ang. quia ille ſolùm dicit ꝙ appellatione pendente non debet appellans ſuſtinere pœnam corporis, vel cruciatum, quod apertè intelligendum eſt reſpectu iudicis à quo: quia ille ſiue petatur coram eo, ſiue non,non poteſt torquere reum appellantem,quia innouaret, non tamen tollit quin iudex appellationis poſt deuolutam ad ipſum cauſam poſſit hoc facere: vnde cùm doctrina Angel. non aduerſaretur illis, ſuperuacaneum fuit velle illi ſatisfacere. Sed nec mirandum eſt: ſunt enim lapſus ſcribentium,quos expedit benignè à lectoribus ſufferri: non enim ſemper vacat ſingula quæque ſcribenda rimari. Item aduertere etiam debent iudices eccleſiaſtici, ꝙ tortura clericorum non debet eſſe ita ſęua, ſicut laicorum. ita dicit communiter teneri Abb. in d. regula.Cum in contemplatione.vnde ſecundùm eum clerici non debent ſupponi aculeis, ſeu fidiculis, ſed virgis, ſeu corrigiatis, pro quo allegat bonum text.in cap.1. in fin.23.q.5. Nec mirandum enim ꝙ in ipſo proceſſu & tortura clericis ſuſpectis de delicto aliquis fauor impendatur qui laicis non cōceditur,cùm etiam poſtquàm ſunt conuicti de crimine tam diſpari pœna plectantur,& ſic mortis pœnam euadant: prę ſertim cùm in iure videamus milites ſeculi à tortura immunes effectos: quod etiam de doctoribus & nobilibus in legibus regni noſtri diſponitur. Quid mirum igitur ſi cùm militiæ cingulum, doctoratus gradus,

dus, parentum nobilitas, tot homines à tortura peni tus liberet, clericalis ordo promereatur, vt clericorum torturam indicia ac infamia præcedant? Nota tamen ꝙ clericus non poteſt torqueri per laicum etiam iuſſu prælati ſui. ita tenent Anto. & Anch. in cap. vt famæ. de ſent. excom. vt refert Abb. ibi, in fi. & ſequitur Dec. in cap. Dilectis. de appel. in princ. licet contrarium & malè ſecundùm Abb. vbi ſuprà habeat communis obſeruantia. Hoc etiam concludit idem Abb. in cap. Vniuerſitatis. in 3. not. eo. tit. vbi dicit hoc de iure fieri non poſſe, & quòd hoc ideo ſic fit, quia hodie clerici torquentur vt laici: & talis modus torquendi non poſſet fieri per clericos, quia ferè nemo in huiuſmodi obtemperaret, nec ſunt edocti in arte iſta torquendi ſicut & laici. Et vide Barba. in cap. decernimus. de iud. col. antepen. vbi refert Bald. tenentem ibi ꝙ epiſcopus poteſt committere laico vt clericum torquere poſſit: ipſe tamen Barba. miratur Bald. iſta ſic intellexiſſe, & allegat Anton. vbi ſuprà tenentem contrarium. Vide tamen Fel. in d. cap. Vniuerſitati. de ſent. excom. vbi dicit ꝙ iſta eſt concluſio vera & veriſſima, quòd laici torquentes clericum præcepto epiſcopi vel vicarij non excuſantur, imò facientes clericos per laicos torqueri ſunt excommunicati. & dicit ita tenere Arch. & Ioan. de Fantu. in c. Presbyteri. el 5. q. 6. & addit vlterius quòd ſi clerici neſciunt torquere, quòd tunc poterit vocari officialis laicus qui ligabit clericũ torquendũ, & poſtea clerici poſſunt torquere. Quod non videtur ſatisfacere: quia petitia torturæ ita & magis conſiſtit in actibus ipſis torquendi, quàm ligandi. An autem clericus poſſit ad torturam poni ex confeſ-

ſione

ſione delicti facta per eum coram iudice laico, Barb. in c. At ſi clerici. de Iudi. col. 14. ver. Capio nunc, motus ſeptem fundamentis concludit quicquid alij dixerint, ꝙ nullo modo poteſt torqueri: licet Card. in c. Per inquiſitionem, de electione, tenuerint ꝙ ſic. Bene tamen fatetur Barba. ꝙ ſi clericus confiteatur crimen coram iudice eccleſiaſtico, aliàs non ſuo, ꝙ tunc compellitur vel excuſare illam confeſſionem, vel perſeuerare in ea per tormenta: & ꝙ iſto modo poteſt ſaluari opinio contraria. & vide eundem Barba. prius in d. c. At ſi clerici. in col. 4. dicentem ꝙ per illum text. confunditur doctrina Bal. in l. vnica. de confeſſis. in pen. col. dum ſcripſit ꝙ ex confeſſione facta per clericum coram laico non eſt torquendus clericus per epiſcopum, dummodo illam confeſſionem reuocet vt erroneam, nam cùm tex. ibi dicat ꝙ talis confeſſio non tenet, nõ eſt reuocanda: quia quod nullum eſt, reuocari non debet. Atque aſſerit in hoc ſomniaſſe tantum doctorem. An aũt clericus vacillans in teſtimonio poſſit torqueri? Bal. in ſua margarita, in verbo clericus, tenet ꝙ ſic, & refert Inn. in c. Conqueſtus. de re iud. hoc tenentẽ. Sed clarè patet ꝙ allegat corruptè Inno. quia non eſt talis tex. in illo ti. Ideo ob ſolam Bal. authoritatem hoc non crederẽ practicandũ, cùm, vt ſuprà ſcripſimus, clerici non ſunt torquendi ad eruendam veritatem delicti ẽt extantibus iudicijs, niſi adſit infamia, quantò magis nõ poterit torqueri pp ſolam vacillationẽ in ferendo teſtimoniũ, cùm ſufficiat ꝙ ſi de falſitate teſtimonij fuerit conuictus, poterit ob id puniri. Si verò ſolùm vacillauerit, tũc poterit de vacillatione puniri iudicis arbitrio: ad cuius ẽt offim̃ ſpectabit quãta

ſit illi fides adhibenda diſcernere. Neque ſuffragatur opinioni Bald.lex Presbyteri.la j.C.de epiſco.& clem. dum probat ꝙ presbyteri licet vacillent in teſtimonio non ſunt torquendi. Alij verò clerici inferiores ſic ſecundùm glo.& ſummarium Sal.ibi.Nam illa l. non potuit hoc diſponere circa perſonas clericorum,quod fatetur glo.in cap.Quia iuxta.§.Presbyteri.lo 2.5.q.6. vbi ad literam eſt inſerta illa l.per Gratianum: & ideò dicit ꝙ illa l.inſtruit iudicem eccleſiaſticum quid facere debeat.Sed ego credo etiam ſalua glo. authoritate, ꝙ hodie iudex eccleſiaſticus firma manente communi opinione de qua ſuprà, & cùm contrarium non reperiatur de iure canoni.non poterit ſequendo inſtructionem illius legis clericos inferiores propter vacillationem torquere. & licet d.l.presbyteri.fuerit per Gratianum admixta canonibus, nihil ſibi per hoc authoritatis acceſſit. Nec curare debent iudices eccleſiaſtici quod notat Alber. in d.l. Presbyteri. dum putat ipſe ꝙ clericus etiam ſi vacillet & dicat ſe interfuiſſe facto coram iudice ſeculari, torqueri non poteſt per eum, ſed per ſuum iudicem eccleſiaſticum: quia fundamenta quæ allegat non probant neque ſufficiunt: & ſua opinio adhuc habet intolerabilius incõueniens, dum firmat quòd propter vacillationem factam coram ſeculari poſſit clericus torqueri per eccleſiaſticum iudicem. In torquendis præterea reis, ſi in ciuilibus magiſtratibus crudelitas abeſſe debet, quantò magis ab eccleſiaſticis iudicibus fugienda eſt? præcipuè quia ſæpius tortura cogit innocentes ipſos dolore cruciatos fateri delicta quæ non perpetrarunt: quia vt dicit Ambroſius in epiſtolis, Nimia ſeueritas extorquet plerũ-

que

que crudelitate mendacium, prout etiam apertiſſimè legitur in admirabili illo miraculo per Hieronymum deſcripto ad Innocentium de muliere ſępius icta. Aduertant etiam eccleſiaſtici Iudicis, quòd ſic delinquentes torquere præcipiant, vt veritatem inueſtigare ſatagant, ſine vitæ diſcrimine, aut membrorum periculo, taliter vt ipſe torquendus ſaluus ſit innocentiæ vel ſupplicio, vt ſunt verba text. in l. quæſtionis modū ff. de quæſt. Si verò contigerit, quòd tortus maneat debilitatus in membro aliquo, adeò vt quaſi inutile reddatur, non per hoc exiſtimet ſe irregularitatem incuriſſe, vt notat Abb. poſt Gaſp. in cap. 1. num. 9. qui clem. vel vouem. Crederem tamen in hoc dicendum ꝙ ſi hoc damnum paſſus eſt tortus propter exceſſum torturæ commiſſum à Iudice, poterit propter hoc à ſuperiore puniri, & damnari, vt clerico debilitato reſarciat incommodum. Ad quod moueor ex not. per Hippol. in d. l. qōnis modum. col pen. num. 72. cum ſeq. vbi tenet, ꝙ excedens modum conſuetum, & qui debet adhiberi, ſecundum qualitatem perſonæ tortæ, tenentur in Syndicatu, vbi etiam diſtinguit inter exceſſum factum in tortura dolo, culpa, vel caſu, quem videre poteris poſt Salic. in l. Gracchus. C. de adult. & Ana. in cap. 1. col. 4. & 5. de cler. percuſ. quos ipſe cum alijs refert.

Iuramento præmiſſis interrogari. *Cap. CXVIII.*

ESſi ad partium petitionem à clericis de criminibus accuſatis iuramentum exigi non poſſit nec debeat, ex officio tamen procedendi iudici hoc con-

ceditur à doctoribus ea potiſſimùm ratione. Nam cùm liceat eccleſiaſtico iudici, clerico infamato purgationem indicere, & tunc de veritate delicti iurare teneatur: ſic ei licet illum ſub iuramento interrogare, vt placuit Pan. in c. Cum ſuper. quaſi ad fi. & confeſ. In quo tamen ego aduertendum crederem ꝙ cùm ex dicta ratione purgationis id permiſſum videatur, inferri poſſunt duæ notandæ concluſiones in materia. Prima eſt ꝙ cum purgatio nõ ſit indicenda, niſi prius præſtita copia infamato de infamia, vt circa illam ſe defendat, & an à maliuolis ſeu inimicis habuerit ortũ examinetur. Sic nec iudex à clerico poterit iuramentum exigere ſtatim poſt capturam, antequàm illi præſtet copiam inquiſitionis contra eum formatæ: ex quo videtur ꝙ practica huius Regni ſumpta ex l. 4. parti. 7. tit. 29. in qua diſponitur quòd reus ſub iuramento interrogetur ſtatim poſt capturam, non habebit locum in clericis. Quinimò opinor quòd in laicis captis non liceat indiſtrinctè fieri, ſalua iudicis conſcientia: niſi iudex habeat contra reum ſemiplenam probationem de delicto, aut expreſſa indicia, aut infamiã. Cum ex mente ſancti Thomæ in 2. 2. quæſt. 69. art. 2. Prædictis caſibus ſolum liceat indici interrogare delinquentem, & delinquens teneatur veritatem dicere. Et vide ibi Caieta. qui declarando illam doctrinã ſancti Thomæ addit vnum notabile (iudicio meo) videlicet ꝙ in caſu quo præcedunt indicia, debent manifeſtari reo, vt ſciat ſe eſſe in tali articulo conſtitutum ꝙ tenetur obedire iudici præcipienti, & extorquenti veritatem, ac etiam vt poſſit ſe purgare, & contra illa opponere. ex quo videtur quòd ſicut ante torturam

debet

debet dari copia indiciorum, ſic ante interrogationē, vt Iudex iuſtè interroget, & reus teneatur fateri veritatem. Vnde quādo aliquid ex prædictis tribus capturam non præceſſit, tunc videtur ꝙ iudex conſcientia recta non poterit vti practica d.l. partitæ. Cùm enim captus qui delictum commiſit non tenetur ſe prodere, niſi præcedat aliquid de prędictis, bene ſequitur ꝙ aliter non bene interrogat iudex eum, cùm cogat captum reuelare ſeipſum in caſu vbi non tenetur, & peccaret ſeipſum diffamando, ſicut alium quemcunque. Et præter id quod eſt iuſtum rationique conſonum, hoc eſt iuſta mentem illius legis Regni ſi bene conſideratur, hoc enim vt fiat, dicta lex præcipit in hominibus malæ famæ à quibus ſtatim poſt capturam vult iuramentum exigi. Errant ergo apertiſſimè temerarij quidam iudices (& qui crocodili more humano ſanguine delectantur) qui ſtatim poſt capturam nullo facto perſonarum diſcrimine à captis omnibus de veritate delicti iuramentū exigunt, cùm ſæpius leuia quædam indicia cauſam præſtiterint capturæ. Satis eſt enim Chriſtiano Iudici, ſi more Chriſtiano iuſtitiam exerceat. Secunda concluſio, ꝙ ſicut ſola indicia ſine infamia non ſufficiunt ad indicendam clericis purgationem, eodem modo nec ſufficiet ad hoc vt iudex poſſit ab eis iuramentum exigere ſuper delicto.

Confeſſionibus proprijs. Cap. CXIX.

IN confeſſionibus clericorum illa meritò obſeruari debent, quæ in alijs reis à iure diſpoſita ac à doctoribus interpretata leguntur, cùm in hoc non

debeant eſſe deterioris conditionis quàm laici. Ex quo debent aduertere iudices, an tales confeſſiones clericorum fuerint extraiudiciales, vel coram non ſuo iudice, aut veriſimilia in ſe continentes, aut incidenter,& non principaliter factæ, curatoris autoritate nõ interueniente, ſi clerici minores ſint viginti quinque annorum, aut in tortura non ſeruata forma quam in talibus confeſſionibus iura exigunt: & ſi quid tale in illis repererint, obſeruent illa quę iura in hoc tradunt, & Doctores ſcribunt: quæ quidem tranſcribere nolo. Vnum tamen fortaſſe attentari poſſit in iſta materia, quòd cùm clericis pro criminibus non infligatur pœna mortis, aut mutilationis membrorum, quòd in criminibus quibus veniunt puniendi citra traditionem curiæ ſeculari pręiudicaret illis confeſſio facta delicti, ſine eo quòd iudici neceſſariò conſtet délictum fuiſſe in veritate perpetratum. Nam quòd hoc in ſeculari iudició requiratur, ex eo introductum eſt: quia cùm nemo ſit dominus membrorum ſuorum, non poteſt aliquis in periculom vitæ ſuæ aut membrorum quicquam fateri commiſiſse, niſi in veritate conſtet delictum fuiſse perpetratum. Attamen quòd ſua confeſſione ſola poſſit ſibi clericus in ordinibus ac beneficijs ſuis facere ſibi præiudicium non reperitur prohibitum, cùm poſſit ex conuentione ad illorum amiſſionem obligari. Vt de ordinibus probat text.in cap. quotiens.1.quæſt.7. & de beneficijs probatur in cap. Cum dilecto,& eum glo.in verbo obligauit.de electione.& in cap.fin. de crimin.fal. vbi hoc not.Abb. in 3. nota.Quamuis omnibus iudicibus conſulo, vt ſi fieri poteſt ſemper ſatagant ꝙ illis conſtet de delicto à clericis

ricis ſibi confeſſo. Eſt & alia ſpecialitas in clericis confitentibus delictum, videlicet quod ſine accuſatione puniantur: hoc tradit in eis ſpeciale fore Hoſtien. in cap. 2. de confeſ. ſic intelligendo text. ibi, quod refert ibi Card. licet quò ad illius tex. literam & intellectum illum non admittat. Eſt præterea & alia tertia ſpecialitas in iſta materia, quòd licet ſit verum quòd quando agitur per viam inquiſitionis non poſſit imponi pena ordinaria delicti, vt in cap. Inquiſitionis. de accuſat. fallit hoc ſi de crimine conſtat per confeſſionem. ita limitat Innocen. in cap. Qualiter. el 2. de accuſa. & ſequuntur ibi ſcribentes, vt refert ibi Feli. in §. licet autem. in princip. qui hoc reputat ſingulare. Ponit etiam Præpo. in capitul. de accuſat. 2. quæſtio. 8. col. 38. probat text. quem ibi commendat Abb. in cap. fin. de celebra. miſſarum. Item aduerte in iſta materia quòd ſola confeſſio criminis facta in cauſa ciuiliter acta, quãdo ageretur criminaliter non ſufficeret ad condemnantionem: ſed poteſt compelli reus vt perſeueret in ea. ita concludit Abb. in capitul. Qualiter el 2. fin. verbis. de accuſa. ſic intelligens Innoc. in cap. Per inquiſitionem. de elect.

Teſtibus conuictos. Cap. CXX.

Licet circa numerum & integritatem teſtium nihil ſit in cauſis criminalibus clericorum ſpecialius requiſitum, quàm in alijs, quia tamen laici clericis oppidò ſunt infeſti, prouiſum eſt quòd laici in cauſa criminali non poſſunt eſſe teſtes contra eos, vt in cap. De cætero. de teſtibus. Quod procedit etiam

contra clericum in minoribus, vt tenet Domi.in cap. Sicut ſacerdotes.2.q.7.refert Fel.in d.c.De cætero. in princ. [Quod tamen limita niſi delictum, de quo clericus accuſatur, eſſet commiſſum in loco, in quo non eſſent Clerici ſecundùm Abb. ibi, motum his de quibus per eum.Fel.tamen ibi credit,ꝙ difficile iſta limitatio obtineret;quia non valet ſimpliciter conſequentia,Veritas haberi non poteſt,ergo teſtis inhabilis efficitur habilis:quia illud ſolum eſt in his,quæ de ſui natura ab alijs ſciri nequeunt, vt not. Inno.& Ant. in c. tertio loco de proba. Vbi etiam dicit, ꝙ lex Canonica in criminali adeò reſiſtit, ne laici teſtificentur contra clericos, quod non videtur iſte caſus poſſe de nouo induci ex ſola autoritate Abb.Et reſpōdet ad fundamenta eius.Vide tamen Iaſ.in l.fin.in fi.C.de his qui.vt indig.vbi ſequitur limitationem Abb.Dicendo,ꝙ quando eſſemus in vna villa in qua non reperiretur niſi vnus clericus tunc quia nec habitu nec actu delictum poſſet probari per alios clericos, laici ſunt idonei teſtes in ſubſidium.Poſſet tamen conſiderari pro Felin. contra Abb.& Iaſ. ꝙ iſte caſus non eſt ex illis, in quibus habitu non poſſunt tales teſtes haberi: quia hoc videtur procedere, quando ex qualitate delicti, hoc eſt, vt in coniuratione vel alijs: quia doctores in hac materia loquentes,non ponunt exemplum niſi in coniuratione & ſimilibus delictis, quæ ex communi ſua natura ſolent clanculum perpetrari,non verò in his in quibus ex natura loci in quo committitur delictum, non poſſunt alij teſtes inueniri. Alioquin in omnibus delictis commiſſis in deſertis admitterentur teſtes inhabiles: quia ex natura loci non ſolent ibi homines

niſi

niſi caſualiter ad eſſe. Sed quia, ſi opinio Abb. non ſeruaretur, eſſet dare anſam presbyteris, qui ſoli habitant in oppidis ruſticanis, vt ſecurè & impunè plura committerent delicta, etiam præſentibus laicis, ideò crederem quòd eius opinio ſeruari poſſet, habita prudenti conſideratione per iudicem qualitatis perſonę clerici delinquentis, & teſtium, & delicti perpetrati. Et an ille clericus, aliàs ſit inuiſus aut gratus oppidanis illius loci. Et prędictam ſententiam Abb. ſimpliciter referendo ſequitur Hippoly. in l.diuus.col.2. ad fin. nume.9.ff. de quęſt. vbi multa ponit in propoſito, ſcilicet ꝙ vt veritas inueniatur quando ipſa aliter haberi non poteſt, conceditur illud, quod aliter non concederetur, & propter hoc receditur à regulis iuris communis.] Quod etiam fallit in crimine notorio, probat text. quem dicit ad hoc Abb. optimum in capitul. penult. de purg. canon. Item etiam fallit in criminibus exceptis, ſcilicet ſimonię, hęreſis, & lęſæ maieſtatis. ita notat gloſ. in capitul. Cum P. de accuſat. in verbo laicus. Item mutilari membris, vel corpore vitiati non poſſunt teſtificari contra clericum in cauſa criminali, notat Abb. antiquus in cap.1. de except. refert Bald.in ſua Margarita, in verbo mutilati, dicit perpetuò menti tenendum. Hippoly. in ſua practi.criminali, in §.Nunc videndum in col.pen. nu.52. Aduerte tamen in iſta materia quòd conuicto clerico de crimine cum ageretur ciuiliter, lata ſententia poteſt ſuus ſuperior priuare illum beneficijs, vigore illius ſententiæ, formata de nouo inquiſitione, & aſſumpta illa ſententia, tanquam inducente notorium. ita voluit Inn. in c.Qualiter.el 2.d accuſ. vt refert Abb. in fi.

qui dicit cum hac ſua ſententia tranſire doct. communiter, qui tamen dicit aduertendum: quia hoc dictum eſt periculoſum, & refert Innoc. ſenſiſſe oppoſitum in cap. Per inquiſitionem. de elect. Fama verò an probetur per laicos contra clericos, vide per Anton. in cap. In literis. col. vlt. de teſt. Et pro intellectu materiæ huius cap. & præcedentis, nota quòd licet conuictus & confeſſus parificentur, vt notatur in cap. At ſi clerici. de iud. in princ. hoc intelligendum eſt quantum ad hoc vt perueniatur ad ſententiam, non quo ad omnia ita tradidit Card. ibi, & de differentia conſtat ex his quæ notantur in cap. 2. de confeſ. & in cap. 1. de teſt. loquendo in teſte qui conuincitur de crimine tangente cauſam, aut qui illud confitetur. Nunquid autem clericus poſſit conuinci de delicto duobus teſtibus tantùm? ſi credimus Paul. de Caſtr. in l. Iudices. C. de Iud. in fin. verbis videtur dicendum quòd non: ſcripſit enim ibi, quòd in criminali non videntur ſufficere duo teſtes ſine alijs præſumptionibus. Sed contrarium credo verius ſequendo Card. in Clem. 1. §. Verum. in 1. quæſt. de hæret. vbi concludit quòd etiam in cauſa hæreſis ſufficiunt duo teſtes propter ius generaliter diſponens, quòd in ore duorum &c. Cuius opinionem dicit veram repertorium inquiſitorum, in verbo teſtes. in §. Per quos teſtes. vbi allegat pro ea gloſ. not. in cap. Præſul. 2. quæſt. 4. quæ tenet quòd contra Papam ſufficiunt duo teſtes: de qua etiam gloſſ. meminit Felin. in capitul. Quotiens. de teſtib. in 1. colum.

Ab

Ab ingreſſu Eccleſiæ interdici. *Cap.* *C X X I.*

POena iſta minor eſt pœna ſuſpenſionis ab officio, quippe cùm ſolùm in eccleſia prohibeat eum qui patitur illum in officio ſuo agere. Et is cui ſic eſt Eccleſiæ interdictus ingreſſus, cùm ſibi cenſeatur in ipſa celebratio diuinorum interdicta irregularis efficitur, ſi contra huiuſmodi interdictum diuinis in ea ſe ingerat, in ſuo agens officio ſicut prius: vt ſunt verba tex. in cap. Is cui. de ſent. excom. lib. 6. Quod procedit in tantum, quòd etiam ſi celebret in eccleſia non conſecrata quæ propriè dicitur baſilica, eſt irregularis, vt notat Dom. ibi referendo Calder. [& idem tenet Syluestr. in verbo interdictum. lo 6. §. 5. in ſua ſumma.] Si autem celebrat non in eccleſia, ſed in oratorio ſtrictè ſumpto, ita quòd non ſit eccleſia, tunc non eſt irregularis, vt not. Dom. ibi referendo eundem Calder. [interdictus tamen ab ingreſſu eccleſiæ vnius poterit in alia celebrare, vt tenet glo. in cap. Is cui, verbo, in ea. de ſent. excom. lib. 6. & ſuſpenſus ab ingreſſu eccleſiæ ſi celebrat extra eccleſiam non eſt irregularis. notabile eſt dictum Innoc. in cap. Sacro de ſent. excom. ſuper glo. verbo Menſem quem ſequuntur plures doctores, quomodo ibi refert Fel. col. 2. nu. 7.] Item nota quòd ſi is cui eſt interdictus ingreſſus eccleſiæ adminiſtrat ſacerdoti in miſſa intra eccleſiam, puta, vt diaconus offerendo calicem in altari, vel vt ſubdiaconus porrigendo diacono hoſtiam, & calicem in ordine, incurrit etiam irregularitatem ſecundùm Domi. ibi. Quæ omnia etiam ibi refert & ſequitur Philip.

licet

licet breuioribus verbis. An autem liceat ei cui eſt interdictus ingreſſus eccleſiæ intrare illam audiendi diuina officia, vel orandi, ſeu traſeundi gratia: vide per eos ibidem, quorum dicta referre non curo. Statuit præterea text. in d. cap. Is cui. quòd ſi talis clericus dicto interdicto durante decedat, non debet in eccleſia vel cœmeterio eccleſiaſtico ſepeliri, niſi pœnituerit. Ex quo mihi viſum eſt ſemper quòd in hoc vltimo text. loquitur, quando clerico impoſita eſt talis pœna propter contumaciam, vel quamdiu ſatisfactionem quam præſtare poteſt impendit, quando verò in pęnam criminis, cùm iam pœna morte finita ſit, crederem tunc eum ſepulturæ tradendum Eccleſiaſticæ.

Suſpendi. *Cap. CXXII.*

SVſpenſio eſt vna de eccleſiaſticis cenſuris, vt probatur in cap. Querenti. de verb. ſign. per quam interdicitur officium, vel exercitium competens alicui perſonæ eccleſiaſticæ: quæ interdictio aliquando à iure, aliquando à iudice fit: de qua vltima ſuſpenſione (hominis videlicet) nobis ad præſens eſt ſermo. In qua quidem inferenda iudex aduertere debet, ꝙ ſi imponit eam in pœnam delicti, monitio non eſt neceſſaria, licet aliàs quandoque fertur pro contumacia, non debeat ferri ſine monitione, ſicut neque excommunicatio ſecundùm Abb. in cap. Reprehenſibilis. de appella. poſt Innoc. in cap. 1. de exceſſib. prælat. Et idem notat Card. in Clem. fi. de pœnis. verſic. Quod ſi. [& idem tenet Sylueſt. in ſumma, in verbo ſuſpẽſio. §. 4.] Et quòd propter delictum poſſit inferri ſuſpenſio,

probant

probant iura in cap. Tam literis.de teſtibus.& in cap. In loco.5. quęſt.4. ſecundùm Abb. vbi ſupra. & vide aliam notabilem differentiam in hoc quòd ſuſpenſio fiat propter crimen, aut propter contumaciam: nam primo caſu prouidendum eſt ſuſpenſo à beneficio, ne cogatur mendicare. Secundo verò non, cùm ipſe poſſit ſibi prouidere ſatisfaciendo. ita notat Abb. in cap. Paſtoralis. in §. Verum.col.pen.de appel. ſic intelligendo glo.in cap. Cum Vintonienſis. de elect. Debet præterea iudex aduertere ꝙ aliquando oportebit ſuſpendere delinquentem ab omni ordine, vel ab vno tantùm, aliquando etiam ab ordine & beneficio ſimul, aut à beneficio tantùm, conſyderata delicti qualitate & ordinis in quo exceſſit. Si autem ſuſpenſio fiet ſimpliciter ab ordine, illa intelligitur ab omni ordine, & ſi ſit ſuſpenſus ab ordine Subdiaconi, intelligitur ſuſpenſus ab omnibus ordinibus ſuperioribus, ſecus autem econtrario: quia ſuſpenſus ab ordine ſacerdotali poteſt exercere officia inferiorum. An autem ſuſpenſus ab officio intelligatur ſuſpenſus à beneficio, vide glo.not.in d.Clem.fi.de pœnis. in verbo, Suſpenſi. & ibi Card. eundem in Clem 1.de priuileg.in verſic. Cæterum.in 7.quęſt.cum duabus ſeq. Imol. in cap. Cum dilectus. de conſuet. 8. col. aliqua notanda per Præpoſi in cap. Presbyterum.28.diſtinct.in 2.& 3.col. Et vide bonam diſtinctionem per Syluestr. in verbo Suſpenſio.in §.5.verſic. Si quis eſt ſuſpenſus, quam tranſcribere nolo. In hac inſuper materia ſemper conſulo iudicibus, vt in ſententia vel præcepto ſuſpenſionis apertè declarent à quibus ordinibus vel actibus, vel beneficijs intendant ſuſpendere clericum: quia cùm

conſtat

conſtat de voluntate iudicis, illa ſeruanda eſt. Vnde concludit Abb.poſt Anton.in d.cap Paſtoralis.§. Verum.col.fi. de appel. quòd ſi Iudex quando ſuſpendit aliquem à beneficio, intendebat inhabilitare eum ad omnia beneficia: tunc ſententia porrigit effectũ ſuum extra territorium iudicis, licet executio debeat fieri per Iudicem territorij. Si verò ſimpliciter intendebat ſuſpendere à beneficijs quæ habebat in ſuo territorio, tunc procedit glo.in d.§.Verum.quia taliter ſuſpenſus poteſt alibi habere beneficium. Effectus autẽ ſuſpenſionis factæ à iudice eſt, ꝙ celebrans durante illa in ordine à quo fuit ſuſpenſus, eſt irregularis. [vt not. Ioan.Andr.& doct.in cap. Si celebrat.de cleri excom.miniſt.& Domi. & Phil. in cap.1.§.fin.in fin. de re iud.lib.6.]Ideo monendi ſunt clerici dum ſuſpenduntur, ne celebrare audeant ſuſpenſione durante. Tanta eſt enim plurium, imperitia, vt credant ſolum iudicis præceptum violare ſi celebrent, non verò pœnam irregularitatis incurrere. Suſpenſio præterea aut eſt temporalis, aut perpetua. Temporalis non operatur vltra tempus præfinitum, & eo lapſo tollitur ſine alia abſolutione. Perpetua verò æquiparatur depoſitioni, vt notatur in cap. Si quis. 83.diſtinct.vbi Domi. quem ad hoc refert Decius in cap.Apoſtolicæ.colum. penult.verſic.ſecundo Abb.de except. & vide Imol. in cap. Cum dilectus. de conſue.8.col.qui referendo Gaſparem Calder.dicit quòd ſuſpenſio perpetua ab officio habet vim priuationis, & tunc taliter ſuſpenſus cenſetur priuatus beneficio ſecundum eum. Ex quo videtur dicendum quòd per talem ſuſpenſionem ab officio, videatur beneficium vacare, vt poſſit fieri prouiſio

uiſio de eodem. Et ſic ſuſpenſio perpetua non debet imponi niſi pro graui crimine, ſicut de depoſitione dicitur in cap. Tuæ. de pœnis. Quæ autem crimina ſint ſuſpenſione digna, licet Anto.in cap.At ſi clerici. de iud.viſus fuerit dare regulam, Abb. tamen ibi, in col. 11.dicit ꝙ non poteſt dari certa regula: ſed iudex informabit motum animi ſui ex caſibus à iure impreſſis,vt in illis & ſimilibus imponat pœnam ſuſpenſionis,& ſic ſecundum eum committitur hoc arbitrio ſuperioris: quod ibi ſequitur Andr.Sicu.col.28.in fi. de ſuſpenſione verò iuris nihil referre liber ſufficiat videre Syluestr. in d.verbo Suſpenſio.in §.6.vbi colligit 40.caſus in quibus quis incurrit ſuſpenſionem à iure. Vnum inſuper nota in hac materia, quòd ſi Iudex ſuſpendat illum qui eſt ſuſpenſus à iure,non præſumitur in dubio ſuſpenſus ab homine, quia præſumitur ꝙ Iudex voluit in dubio exequi pœnam iuris, non verò nouam ſuſpenſionem infligere, vt not. Didacus de Villadiego in tract.de irregularitate, in cap. De ſuſpenſione, in col.1. referendo Abb.in cap.Tuarum.de priuileg.

Beneficijs priuari. *Cap. CXXIII.*

CVm enim beneficia eccleſiaſtica ſtipendia ſint miniſtrorum eccleſiæ, & hos deceat honeſtos ac mundos eſſe meritò quidem canonica iura ſanxerunt facinoroſos ac improbos clericos beneficijs priuandos fore, vt probis viris cóncedantur, qui qua decet vitę puritate miniſtrent. Vnum tamen aduertere debent iudices, ꝙ beneficio non debet priuari clericus,

niſi

niſi crimen ſit graue. text. eſt in cap. Inuentum. 16. quęſt.7. quem dicit notabilem Abb. in cap. Tuę. de pœnis. [& eſſe bonum text. in cap.1.nu.2. de Iud.] Pœna inſuper priuationis à beneficio non poteſt imponi à iudice niſi exprimatur à iure, per gloſ. quam ibi reputat ſingula. Abb.in cap.fin.de iure patro. & in cap.Cum vos. de offic. ordin. Et in §. Cum igitur, in aucthē. de non eligen. ſecun.nubem. vbi eſt text.ſing. ſecundum Bald.in auct. ex teſtamento.C. de collatio. & ita tenet Barb. per prędicta. in cap. Nouit. de iud. in col.45. verſic. Tu pondera. Et vide etiam Domin. in cap. Quo iure.8.diſtin.col.vlt. vbi dicit quòd nullum crimen inducit priuationem ipſo iure, niſi ſit iure cautum. Quod refert Fel.in cap. Querelam.de iureiur.in col.2.[& in c.ex parte.lo 1.col.1.de reſcr.] vbi etiam plura allegat in propoſito prȩcedentis concluſionis. Plura etiam cumulauit Tiraquellus in repet.l. Si vnquam.C.de reuocan.donationib.in glo. in verbo reuertatur, in nu.20. & in duob. ſeq. Item nota ꝙ per ſententiam latam ſuper crimine non eſt quis priuatus beneficio, niſi hoc ſententia exprimat, notat Innoc. in cap. Qualiter & quando. el 2. in glo. ſuper verbo diminutionem. de accuſa. vt refert Rota in collectis per Bernard.de Biſgneto, in tit.de ſenten. & re iud.in deciſio.fin. in fin.verbis.facit etiam quod Bald. in l. Cum fratrem. C. de his quib. vt indignis, voluit ſentire, ꝙ ſi fuit ſententia lata ſuper homicidio,& de beneficio nihil fuit dictum, ꝙ non poſſit impetrari tanquàm vacans, quem ad hoc refert Ioàn. de Ana.in cap.fin.col.1. de homic. Vide tamen Abb. in cap.Inter dilectos,de exceſ.prælа. prope fin. vbi ex

verbis

verbis Innoc. ibi notat. quòd condemnatus de aliquo delicto per ſententiam cenſetur priuatus ipſo facto beneficio ſuo, intelligendo ſecundum eum quando crimen erat tale quòd inducebat priuationem beneficij, vel quando irrogabat infamiam ipſo facto: nam ſufficit quòd condemnetur, licet pœna non exprimatur in ſententia, quia illa intelligitur poſita auctoritate iuris. pro quo allegat l. 1. ad Turpilia. & alia iura. facit ad hoc quòd vbicunque quis incurrit ipſo facto pœnam priuationis beneficij, poteſt abſque alia ſententia beneficium conferri alteri. probat tex. in cap. 1. & not. ibi Domi. ex eo. in col. 4. in §. Sacri. de homic. in 6. qui generalius ibi tenet in col. 6. verſicul. quæro quare, quòd omnia iura canonica & ciuilia quæ dicunt ipſo iure, vel ipſo facto aliquem puniri confiſcatione bonorum, vel alia pœna quacunque, debent intelligi, vt ſufficiat declarare vel pronunciare illum talis criminis eſſe culpabilē & locus erit dictis pęnis iuris, etiam ſi in ſententia nō ęxprimantur. [idem tenet Abb. in cap. peruenit. el 1. de appel. quem refert & ſequitur Fel. vbi alia dicit in propoſito. in cap. 1. col. 12. nume. 6. de conſtit. Et illud dictum Domi. commendat idem Fel. in cap. 2. col. 1, nume. 2. de ſponſa.] Et aduerte quòd iudex delicti non ſolùm poteſt pronunciare ſuper delicto, ſed poteſt priuare delinquentem beneficio quod habet alibi. ita notat Card. in clemen. Paſtoralis. verſic. Denique in 2. quæſt. in fin. de re iud. Si tamen clericus in terra eccleſiæ ſuæ inculta induſtria ſua & laboribus ſiue expenſis plantauit vineam, ſeu reduxit ad culturam cauſa ſuæ ſuſtentationis, licet priuetur poſtmodùm beneficio propter delictum,

relinquitur ſibi illa terra vſque ad vitam ſuam, notat Abb. poſt Innoc.in cap.fin.de pecu.cler. & ibi Barba. col.3. An autem clericus qui priuatur beneficio tenea tur ad reſtitutionem fructuum.vide Paul.de Caſtr. in l.1.C. de his qui. vt indig. vbi text. ibi referendo Gulielm.de Cuno, dicit q; ſi clericus cõmittit delictum, propter quod poſſit priuari beneficio, licet habeat ius in re,quotiſque ſit priuatus,poſtquam tamen eſt priuandus tenetur reſtituere fructus quos percipit à die commiſſi delicti, vel percipere potuit, ſiue extent, ſiue ſint conſumpti,& ſiue ſit effectus locupletior, ſiue non. Sed Guliel. ibi non loquitur in clerico, ſed in vaſallo committente feloniam. Et hanc opinionem Pauli ſequuntur Salic.Alexan. & Iaſ.ibi, quam etiam concluſionem inter ſua ſingularia annumerauit Hippol. ſingu.525. Clericus qui commiſit. pro ea tamen nihil aliud allegat,niſi aliquos ex dictis doctoribus in d.l.1. Idem etiam tenent Baldus, Ang. & idem Paul. in l.prædonis.ff.de petit.hæred.& Roma. in l.Diuortio.ff.ſolu.matri.He ric.in cap. Cum noſtris. de conceſ.prçb.Et prædictam ſententiam Angeli in d.l.prædonis.celebrat pro notabili Hippolyt.in ſingula.258. Verus poſſeſſor, nihil aliud niſi Angelum referendo. Et hanc etiam concluſionem videtur ſequi Decius conſi.180. Viſo inſtrumento.col.1.referendo doctor. in d.l.1.& Angel.in d.l.prædonis. Contrariam tamen ſententiam tenet Card. in cle. Conſtitutionem.§. Cæterum. in fin. de elect. Philip. Corneus in d.l.1.C. de his qui. vt indignis.1.col. & Felin. in cap. De quarta. in col.10. de præſcript. vbi per ſeptem fundamenta hoc putat eſſe verius, & reſpondet ad fundamenta in

contra-

contrarium adducta. Nouiſſimè autẽ vide egregium doctorem noſtrum Hiſpanum Anton. de Burgos, in cap. Ad noſtram. de empt. & vendit. in col. 11. verſic. Venio modò. vbi dicit ꝙ licet aliàs ſolebat comprobare illam ſententiam Fel. tamen quòd tunc diligentius cõſiderando tenet contra eum, & ſuſtinet opinionem contrariam, & ſatisfacit ad fundamenta Felin. & dicit ꝙ nullo modo concludunt eius dicta, niſi dum allegat quandam deciſionem Rotæ, cui ipſe reſpondet parui pendendo eam. Et quia videtur eſſe communior opinio cum Paulo, & ſuis ſequacibus in dict. l. 1. ideo illam tenendam cenſeo: quàmuis in clerico qui poſt commiſſum delictum propter quod priuatúr, ſemper perſeuerauit ſeruiendo in eccleſia vbi beneficium habebat, crederem ipſe benigniorem & æquiuorem opinionem Fel. & aliorum, ꝙ tunc ſolùm talis damnaretur ad reſtitutionem fructuum à die propoſitæ contra eum accuſationis, vel formatæ inquiſitionis, niſi quando delictum inducere priuationem ipſo iure, vt in crimine hęreſis & ſimoniæ, vt ſuprà dictum eſt ſuo loco, & in alijs quinque caſibus, videlicet in cap. Felicis. de pœn. lib. 6. & in clement. Multorum. de pœn. & in cap. Eum qui. de præben. libr. 6. & in cap. 1. de homic. lib. 6. & in cap. Ad falſariorum. de crim. fal. quia tunc clericus indiſtinctè poſſet condemnari ad reſtitutionem fructuum à die commiſſi delicti: & iſto modo poteſt intelligi doctrina Bald. in tit. de pace iura. firman. in vſi. feu. in §. Iniuria. verſ. Quæro an committat furtum. dum tenet ꝙ recipiens fructus beneficij qui priuatus eſt iure, committit furtum. Crederem præterea in hoc propoſito poſſe dici (ſaluo meliori

Bonorum publicatione puniri. Cap. CXXIIII.

PRæmiſſo prius quòd bonorum publicatio eſt duplex, vt placet Oldra. in conſil. 17. incip. Thema tale eſt, quidam clericus, ſub tit. de foro compet. in colum. 3. nam quædam eſt extraordinaria, id eſt in caſu non expreſſo in iure, ſed ex iudicis poteſtate: & iſta conceditur illuſtribus in ſumma poteſtate poſitis, & de hac loquitur lex C. ne ſine iuſſu princ. liceat confiſ. l. 1. Alia eſt ordinaria, id eſt in caſu à lege permiſſo, vel ex regni conſuetudine generaliter: & iſta fit per quemcunque iudicem habentem merum imperium ratione territorij, & non per alium: quia confiſcatio fit ratione iuriſdictionis, & iuriſdictio territorio adhæret. vt C. Vbi & apud quem. l. fin. Pœna publicationis bonorum rariſſimè legitur ſtatuta in ſacris canonibus contra clericos: quia forſan conditores canonum cupientes magis emendare clericorum perſonas, quàm in eorum bona ſęuire, habebant præ oculis verba illa Iuſtiniani quæ ad Tribonianum ſcripſit in Auct. de mandatis principium, dicens: Oportet autem te in hoc omnem ponere prouidentiā cum aliquis dignus apparuerit pœna, illum quidem punire, at res eius non contingere, ſed ſine eas generi & legi, ſecundùm illū ordinem. Non enim res ſunt quę delinquunt, ſed qui res poſſident. Poſſet pręterea alia ratio ad hoc aſſignari: quia cùm conſiderarent antiqui illi patres bona clericorum intuitu eccleſiæ acquiſitorum ad eaſdem eccleſias pertinere, adeò ꝙ de illis teſtari non licebat clericis, ſuperfluum exiſtimabant

bona clericorum propter ſcelera proſcribere, cum eſſent applicanda eccleſijs ad quas iam prædicta ratione pertinebant. Nunc autem poſtquam inualuit conſuetudo teſtandi, creuitque clericorum inſolentia ſimul cum diuitijs & copia bonorum; adeò vt non ſatis videatur ſolis canonicis pœnis corrigere eos, meritò poſſit dubium referri, an Iudices eccleſiaſtici imitando legis ciuiles poſſint clericos punire pœna amiſſionis bonorum pro delicto, pro quo laicus eſſet puniendus eadem. Et in hoc Anton. in cap. Quia diuerſitatem. de conceſ. præbend. ex glo. notat ꝙ vbicunque ex aliquo delicto laici veniunt cõfiſcanda bona ipſius, videtur ꝙ ex delicto clerici tunc fiet confiſcatio cameræ diœceſani, non autem ad cameram fiſcalem laicorum, quem refert Imol. ibi. in col. 4. dicens ꝙ in hoc videtur conſiderandum an ius ciuile aſtringat clericum, vel eius diſpoſitio generalis extendatur ad eum, de quo dicit recurrendum ad ea quæ conſueuerunt dici in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtit. & in cap. quod clericis. de for. compe. quem Felin. refert in cap. Irrefragabili. §. Cæterum. de offic. ord. Quod ſi ſolum conſiderandum eſt, videretur dicendum aliquibus ꝙ cum leges priuantes aliquos hęreditate ſibi delata cõprehendant clericos in aliquibus caſibus: vt ſuprà probauimus in verbo, Inſtituti hæredes. Sic etiam leges priuantes delinquentes ſuis bonis comprehendant eoſdem: cùm non videatur ratio diuerſa in vtroque caſu. Sed in hac quæſtione ego aliter dicendum crederem, imò ꝙ leges inferentes pœnam publicationis bonorum clericos non comprehendant: quia non ſequitur, lex quæ priuat accõmodantem tacitam fidem,

vel

vel non adimplentem voluntatem defuncti, vel non petentem tutorem pupillo hæreditate vel ſucceſſione comprehendit clericos: ergo eodem modo ligabit lex inducens publicationem bonorum. Nam in primo caſu leges illę ſicuti clericis detulerunt hæreditatem aliorum, ita potuerunt imponere ei conditiones & ſolemnitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non ſeruatis hæreditatibus à legibus ſibi delatis priuarentur. In noſtro verò caſu cùm leges diſponant, puniendo, & earum cenſura non cõprehendat niſi ſibi ſubditos, meritò videtur ꝙ clericorum bona non ſint comprehenſa, ſicuti ſunt exemptæ dominorum perſonæ. Et quamuis articulus iſte egere videatur declaratione Pontificia, poſſet tamen dici (ſaluo meliori iudicio) ꝙ liceret iudicibus eccleſiaſticis ad imitationẽ legum punire clericos publicatione bonorum in caſibus in quibus laici puniendi eſſent: quia ſicut leges non dedignantur ſacros canones imitari, ita & ſacrorum ſtatuta canonum principum conſtitutionibus addiuuantur, vt ſunt verba text. in cap. 1. de nor. ope. nun. Vbi etiam glo. dicit ꝙ legibus vtendum eſt in cauſis eccleſiaſticis, niſi canonibus contradicant: & licet non inueniamus in iure deciſum ꝙ clerici puniantur pœna amiſſionis bonorum in eiſdem caſibus in quibus & laici, ſufficere poſſet ꝙ canones hoc non reprobant neque fieri prohibent: & ſicut quotidie in curijs eccleſiaſticis bona eccleſiarum & patrimonialia clericorũ quantumcunque ſint virtutibus præditi, ſubſunt cenſuris legum, & virtute earum in defectum canonum auferuntur ab vno, & adiudicantur alteri etiam laico: quid mirum erit ſi ſic bona clericorum flagitia com-

mittentium, imitatione legum ſeruata ab ipſis auſferantur, & eccleſijs ſeu alijs pijs operibus applicentur. Quando verò alicui iudici longiori examinatione pręmiſſa, & vrgentioribus fundamentis perſuaſo, viſum fuerit in aliquo caſu hanc eſſe ſequendam opinionē, ſi clericus damnatus filios legitimos habuerit, vt in eorum præiudicium eam non ſeruet conſulo, vt quid enim eccleſia ditanda eſt, vel alij vſus pij quærendi ſunt, eſurientibus filijs etiam parentis iniqui, quando non diſpoſitione canonica, ſed imitatione legali, paterna bona publicanda videntur? Poſſet etiam ſecundò quæri in hoc propoſito, an in caſibus in quibus bona clericorum confiſcanda ſunt, veniant omnia pariformiter, & ſine aliqua diſtinctione publicanda? In quo videtur dicendum ꝙ bona clericorum ſiue ſint mobilia vel immobilia publicari poſſunt, quia in hoc nullum ſolet adhiberi diſcrimen, vt pēr Hieronymū Pauli, in libro prouinciali omniū eccleſiarum, fol. 44. verſ. quid ſi presbyter. Si verò clericus damnatus haberet vſumfructum alicuius rei, tunc ius talis vſusfructus non confiſcatur ēt naturaliter viuente vſufructuario, ex ſententia Bal. & Sal. in l. 1. C. de bo. liber. quos refert Alex. in 1. vol. conſ. 23. incip. prima conſideratione. Bona præterea & iura quæ non tranſeunt in extraneum hæredem non poterunt publicari confiſcatis bonis clerici damnati: quia fiſcus habetur loco extranei ſucceſſoris, vt probatur in l. Iura libertorum. & ibi not. Barto. ff. de iure pat. & notat etiam Bal. in d. l. 1. & Alex. in l. In inſulam. ff. ſol. matr. in prin. & in l. Si finita. §. Si de vectigalibus. in col. 11. ff. de dam. infect. ex quo venit ꝙ ſi clericus damnatus haberet emphyteo-

ſim

ſim eccleſiaſticam, vel feudum eccleſiæ, tunc illa non venirent in confiſcationem, per ea quæ notant Bald. in dict.l.j. & Alexand. in dict. conſil. per text. in Authen. de alie. & emphy.§. Illo. & in capitul. Felicis.§. Si qua verò. de pœn. in 6. & per alia relata per Alexandr.ibi, quem etiam vide aſſerentem quòd concluditur communiter quòd emphyteoſis conceſſa à priuato ea conditione & legē quòd non tranſeat ad hæredem extraneum non confiſcatur, dato quòd ſint confiſcata bona emphyteotæ. quod dicit teneri commúniter per Bartol.& Docto. in dict.§. Si de vectigalibus, & alios quos ipſe refert, & not.etiam Ioan. de Imol. in capitul. 2. de feu.in 5.colum. verſic. Sed aduerte. Si verò clericus haberet emphyteoſim à priuato quæ poſſet ad extraneos hæredes tranſire, tunc bene veniret in confiſcationem bonorum clerici, & ſine præiudicio domini: quia erit ſibi obnoxia quò ad hoc quòd ei debeatur ſua penſio. ita notat Card. qui ſic videri meo eſt intelligendus in Clement. Nolentes. de hære in verſicul. Inquiſitoribus. in penult. colum.quem primò vide in hac materia volentem colum.præcedenti quòd quando non poſſet emphyteoſis confiſcari, tunc ius meliorationum poſſet confiſcari. pro quo refert Spec. & Ioan. Andr. quod eſt vtile ad declarationem ſupradictæ concluſionis de emphyteoſi eccleſiaſtica, & priuati in caſu in quo non poteſt confiſcari. An autem ſi clericus haberet feudum non eccleſiaſticum veniet in confiſcationem, vide Alex. in d.conſil.23.in 2.col.verſi. Idem videmus. vbi concludit quòd feudum quod non tranſit ad hæredes extraneos non confiſcatur.& vide etiam Paul.de Caſtr.in l.

In

In inſulam.ff.ſolu.matr.vbi notat quòd in fiſcum non tranſit feudum vel emphyteoſis quæ poſt mortem confiſcati deuentura ſunt ad filios vt filios: ex quo ſequitur ꝙ ſi clericus habet tale feudum quod pōt tranſire ad ſuos extraneos hæredes, confiſcabitur ſimul cum alijs bonis. Pro quo vide quod not.Alex.in d.§. Si de vectigalibus.in 12.col.verſic.Item addit,ſeruato tamen indemni dominó feudi, cui poſt confiſcationē ſoluetur penſio, & exibuntur alia obſequia quæ per poſſeſſorem feudi præſtari debent. Quod videtur tenere Cardi. in d.verſic. Inquiſitoribus. vbi æquiparat in hac materia res feudales, & res emphyteoticas, dicens, ꝙ quando crimen non eſt tale quod puniatur per leges feudales, ꝙ nihil ſpeciale inuenit in feudis: & ꝙ generaliter dici poteſt ꝙ res feudales & emphyteoticæ confiſcabuntur illi fiſco cui confiſcantur alia bona damnati, ſemper tamen ſine præiudicio domini: quod etiam not.Bald.in l. Si quis presbyter.C.de epiſc.& clem. Aduertendum tamen eſſet in hoc quòd licet feudum, vel emphyteoſis ex lege inueſtituræ vel cōtractus poſſet tranſire ad extraneos.hæredes,ſi prohibitum eſſet ꝙ ad eccleſiam deueniret, tunc ſeruanda erit lex inueſtituræ vel contractus, & non applicabitur eccleſiæ, cui alia bona clerici damnati applicantur. Si autem clericus ſic damnatus haberet bona ſubiecta reſtitutioni, tunc dicendum eſt ꝙ confiſcabuntur bona illa cum ſua cauſa, ſcilicet ꝙ adueniente con ditione fideicommiſſi, fiet reſtitutio per fiſcum. ita decidit Ang.in l.Papinianus.§.Meminiſſe.ff.de inoffi. teſta. per l.ex facto.ff. ad Trebel. & per alia de quibus ibi, quod etiam probat text. in l.Statius florus. in §.

Corne-

Cornelio felici.ff.de iur.fiſ. quod tamen intelligit Alexand.in d.conſil.in pen.col.in caſu in quo ſimpliciter ſunt bona ſubiecta reſtitutioni, ſecus autem dicit quã do expreſsè eſſet prohibita alienatio à teſtatore: quia tunc etiam pendente conditione non poſſunt tranſire in fiſcum: ex quo videtur ꝙ in caſu noſtro bona quæ clericus damnatus tenerentur reſtituere ſimpliciter poſt mortem, manerent in confiſcatione eius vita durante, ſecus ſi fuit in eis prohibita alienatio à teſtatore, quia tunc non confiſcabuntur. Poteſt præterea & non impertinenter dubitaris, an publicatis bonis alicuius clerici veniat in confiſcatione ius patronatus? & omiſſis quæ à doctoribus in varijs locis & cum varijs opinionibus traduntur in hoc dubio, quando Iudex laicus eſt qui condemnat patronum, vt per doct. vbi glo. in clem.paſtoralis.de re iudic. & in cap. filijs. vbi etiam gloſſ. quam dicunt præcedenti fore contrariam. 16.quæſt.7.& in clem.2.de iure patron. & in c. quantò.de iud.& per Imol.& alios in l. In inſulam.ff. ſol.matr.& per Floria.in l.Via.§. ſi fundus.ff. de ſerui. ruſt.prædio.in caſu noſtro non eſt aliqua controuerſia inter doct.quàmuis nullus eorum quos ipſe vidi quæſtionem moueriт in ſpecie, videlicet quando clerici patroni publicantur bona: ſed ex his quæ doct. aliqui tradunt facilè quæſtio deciditur. Primò ex his quæ notat Firmianus in tractatu de epiſcopo, in 4.libro; in 4.parte, in 3.quæſt.in fin.primæ col.verſic.Sed quęro vtrum, vbi tenet ius patronatus non tranſire in confiſcationem iudicis ſecularis, ſed iudicis eccleſiaſtici ſic. Secundò ex concluſione quam facit Cæſar Lambertinus in elegantiſſimo ſuo tract. de iure patrona-

tus, in tertio libro,articulo 8.octauæ quæſtionis principalis, in col.6. vbi tenet ꝙ ſi iudex eccleſiaſticus procederet propter aliquod delictum caſu quo poſſet ad publicationem bonorum alicuius patroni, ſine dubio includeretur ius patronatus,vt in clemen. Paſtoralis à contrario. §. Rurſus. de re iud. quia non dicerentur mittere falcem in meſſem alienam:& ꝙ tunc non erit conſiderandum an veniat principaliter vel acceſſoriè, vel an exprimatur in tali publicatione vel non ius patronatus : cùm ſimus in caſu in quo Iudex habet iuriſdictionem cognoſcendi de ipſo iure patronatus etiam principaliter, in quo dicit concordare omnes doctores. Si igitur nullus doctorum dubitat ꝙ in publicatione bonorum contra laicum patronũ facta per Iudicem eccleſiaſticum venit ius patronatus, non diſtinguẽdo an ſit facta publicatio ſimpliciter omninm bonorum, an alicuius caſtri, in cuius vniuerſitatem tranſeat, meritò ergo firmare audebimus ꝙ publicatis bonis clerici comprehendetur ius patronatus. Nec in hoc curandum exiſtimo an ille habeat filios legitimos, vel non, ex concluſione Cæſaris Lambertini in fi.verbis dicti octaui articuli, dum tenet ꝙ in caſu confiſcationis bonorum patroni ius patronatus nullo modo tranſit ad filios, ſed vel ad eccleſiam vel ad fiſcum, ſicut poteſt tranſire ad extraneos.Ex quibus vltimis ſuis verbis, & ex his quæ ſuprà etiam diximus venit hæc mea ſententia moderanda, niſi ex conſtitutione iuriſpatronatus autoritate illius ad quem ſpectat diſpoſitum eſſet ꝙ ius illud patronatus non poſſet tranſire niſi ad agnatos,vel ad aliquos homines habentes certas qualitates vel conditiones : quia tunc

non

non comprehenderetur ius patronatus in publicatione bonorum clerici, ſed ſeruaretur diſpoſitio conceſſionis vel inſtitutionis illius. Sed hac ſit quæſtione ſine aliqua difficultate deciſa, reſtat nunc aliud dubium enertuandum: cùm enim ex infrà dicendis appareat ꝙ bona clerici publicata applicari debeant eccleſiæ, à qua recipiebat ſtipendia, vel epiſcopo vt in pios vſus diſtribuat, meritò dubitari poterit, quid tunc faciendum eſt de iure patronatus quod perdidit clericus. Et in hoc crederem (ſaluo meliori iudicio) poſſe dici ꝙ cùm eccleſia cui applicantur bona ratione beneficij vel ſtipendij non indigeat iure patronatus, neque illud poſſit facere eam ditiorem, ꝙ iuſtius erit ꝙ epiſcopus decernat eccleſiam eſſe liberam in qua erat conſtitutum ius patronatus, & ꝙ idem faciat & fortiori ratione quando bona debent diſtribui in pios vſus: cùm non debeat vendi ius patronatus vt pretium diſtribuatur in eis, nec deceat, nec liceat ꝙ ipſe ſibi retineat, niſi in caſu quo tale ius patronatus clerici eſſet annexum alicui caſtro, vel rei vniuerſali: quia tunc iuſtum eſt vt ſequatur caſtri vel rei poſſeſſorem. Quæri etiam poteſt, an publicatis bonis clerici filijfamilias veniat peculium caſtrenſe. aut aduentitium vel profectitiuum publicandum? Et in hoc dubio ſi ſequamur iura ciuilia & doctrinam doctorum loquentium generaliter, dicendum eſt quantum ad peculium caſtrenſe ꝙ non. caſus eſt in l. Si filius. C. de bonis damna. & notat glo. quam ibi ſequitur Barto. in l. j. ff. de bonis dam. & idem tenet Bart. in l. Si finita. §. Si de vectigalibus. verſicul. Sextò quæro. penult. col. ff. de damno infect. Idem videtur velle Bald. in l. filius. ff.

de

de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. per d.l. Si filius. C. de bonis damnatorum. Vbi etiam dicit ꝙ aliqui dixerunt ꝙ illa lex erat correcta, ſed non rectè conſiderauerunt. & vide eundem Bald. in d.l. Si filius. vbi dicit ꝙ hoc eſt in ſolatium filij amiſſi, vt damnato filio pater retineat peculium caſtrenſe, & quaſi caſtrenſe, qui præterea intelligit l. illam in filio in poteſtate. & quòd ſecus eſſet in emancipato cùm non habeat peculium, vt l. fin. in fine. C. de inoffic. teſtamen. & hanc etiam opinionem videlicet ꝙ peculium caſtrenſe non publicatur: ſequuntur Imol. & Paul. de Caſtr. in d. §. Si de vectigalibus, prout refert ibi Alexan. in col. 21. & 22. vbi defendit hanc opinionem ab Angel. tenente contrarium. Quantum verò ad aduentitium idem concludit Barto. in d. §. Si de vectigalibus, allegato verſic. Sextò quæro. & ſeq. videlicet ꝙ etiam proprietas aduentitiorum bonorum quæ eſt filij non publicatur ea ratione: quia filio eſt interdicta omnis alienatio ſine patris conſenſu, vt C. de bon. quæ liber. l. Cum non ſolùm. [§. filijs autem.] ergo delinquendo non alienabit, mouetur etiam per text. in l. 3. §. Sed vtrum. ff. de mino. Idem tenet Bal. in l. 2. §. Si filius. ff. quod quiſque iuris. & in l. Executorem. in princ. in vltima charta. C. de executio. rei iudic. & in d. §. Sed vtrum. & Angel. & Imol. in l. Si filius. ff. de dam. infect. quos refert Alexan. in d. §. Si de vectigalibus. 19. col. verſic. Adde primò. Pręterea quantum ad peculium profectitium idem dicendum eſt, videlicet ꝙ non veniat in publicatione bonorum filij, etiam ſi habuiſſet filius à patre expreſsè poteſtatem donandi & diſſipandi, quia non ex poteſtate donandi; quia hæc nõ eſt donatio, nec ex

poteſta-

poteſtate diſſipandi: quia non intelligitur cogitatum de delicto. ita concludit Alexan. vbi ſuprà in 23.col. verſic. Item adde. & dicit ita decidere eleganter Ang. in l. Si filius.ff. de dam. infect. & cum eo tranſire ibi ſimpliciter Imo.& idem videtur colligere Bart.ex glo. in d.l.1.ff.de bon.damna.notando verba glo. ibi dum dicit, etiam caſtrenſe. ex quibus verbis innuit gloſ. ꝙ nec aduentitium, nec profectitium. Cùm ergo in iure canonico & ciuili non ſit aliter in hac materia diſpoſitum circa hæc peculia in clericis, meritò videtur concludendum ꝙ publicatis bonis clerici filijfamilias nullum prædictorũ peculiorum publicabitur: cùm ſacri ordines ẽt presbyteratus non liberent filium à poteſtate patris, vt eſt text.& ibi Abb.in cap.Conſtitutus. de in inte.reſt. & in cap. Si annum. de iudi.in 6.& in authen.Presbyteros.C.de epiſc.& cler. & per Docto. reprobata glo. ibi in cap. Cum voluntate. de ſenten. excommuni.Nec in hoc aliquid immutat concluſio Doctorum quę habet, ꝙ in bonis aduentitijs clericorum, etiam primæ tonſuræ acquiſitorum eis, poſt clericatum, non quęritur patri vſusfructus, quia reputantur bona quaſi caſtrenſia: vt probatur in cap. Quia nos. de teſta. & ibi notant Abb. Hoſtien. & Barb. & ponit latius doctor noſter Hiſpanus Rodericus Suares in quęſtio.Vtrum in bonis maioratus pater habeat vſumfructum, in fol.penult.col.4. vſque ad finem: quia licet per hoc videatur ꝙ talia aduentitia clericorum nõ habeant naturam aliorum aduentitiorum laicorum, ſatis eſt ꝙ aſſimilentur bonis quaſi caſtrenſibus, quæ etiam vt ſuprà dictum eſt, non publicantur. Vltimò autem pro pleniori examinatione huius cap. operæ

precium eſt quærere in caſibus in quibus diſpoſitione canonica, aut imitatione legali bona clerici publicari poſſint cui tandem applicari debeant. & in hoc dicendum videtur ꝙ ſeruanda ſit diſpoſitio text. in c. excommunicamus. el 1. de hæret. §.1. in qua cauetur ꝙ bona clericorum damnatorum de hæreſi applicantur eccleſijs à quibus ſtipendia receperunt. Et ſi clericus recepit ſtipendia à pluribus eccleſijs, tunc inter eas diuidentur bona pro rata, vt per gloſſ. ibi, in verbo, Stipendia. Vnde hęc videtur practica ſeruanda in omnibus caſibus in quibus bona clerici habentis beneficium vel plura beneficia publicantur. Erit ergo curę iudici qui bona clerici publicari mandauit, diuidere ea iuſtè inter eccleſias in quibus beneficia habuit: & ſi aliqua eccleſiarum ſita fuerit extra ſuam diœceſim, & omnia bona clerici fuerint in eius poteſtate, tunc debebit mittere illi portionem ſibi contingentem. At ſi in loco beneficij extra diœceſim conſtituti, fuerint aliqua bona clerici quæ pertineant ad illam eccleſiam, tunc eius erit officij intimare iudici illius diœceſis ſententiam à ſe latam, vt illlam in prædictis bonis exequatur: in caſibus in quibus ſententia lata ſuper confiſcatione bonorum extenditur ad bona ſita extra iuriſdictionem pronunciantis, de quo per Domi. in c. Cum ſecundum. ad ſi. de hæreti. in 6. & per Anch. in cap. Poſtulaſti. 8. quæſtio. de foro competen. & per bonam additionem Fel. in d. cap. Poſtulaſti. in 3. col. Et quia tex. non diſtinguit an bona damnati clerici recipientis ſtipendium ab eccleſijs fuerint patrimonialia vel ne, acquiſita intuitu eccleſiæ vel non, videtur velle ꝙ omnia bona indiſtinctè clerici haben-

habentis beneficium applicentur eccleſiæ in qua illud habebat, quod videtur magni effectus: nam poſſet contingere ꝙ ratione alicuius tenuis beneficij poſſeſſi à clerico poſſet eccleſia patrimonium pingue clerici, vel alia plura bona eius induſtria ſeu arte quæſita ſibi acquirere. In caſu verò in quo clericus damnatus non haberet beneficium, & ſic non eſſet aliqua eccleſia cui applicanda eſſent eius bona, tùnc credit Abb. in d.c. excommunicamus. in 1.col. debere ea applicari epiſcopo loci qui diſtribuat in pios vſus: cuius opinioni adhæret ibi Ana. in 2.col. Nec curandum eſt in hoc de eo quod ſcripſit Oldra.in conſil.ſuprà allegato, videlicet ꝙ epiſcopus non habet confiſcationem bonorum, cùm non habeat territorium: nam vt inferius latius ſcribimus, in verbo pœnisve alijs pecuniarijs, verior opinio eſt & conſuetudine roborata ꝙ epiſcopus habet fiſcum. Epiſcopum autem loci in hoc caſu eum eſſe credo, qui eſt epiſcopus diœceſis in qua fertur ſentētia publicationis bonorum, dum tamen aliàs ſit Iudex competens, in cuius curia de delicto clerici tractari poterat. Caueat præterea epiſcopus cui prædicta bona applicantur, ne ea conuertat in ſuos vſus: quia præter id ꝙ ſacri canones nullibi bona ſic confiſcata epiſcopis applicant, doctores qui ea illis applicanda ſcripſerunt, tali tamen onere hoc deſcribunt, vt illa in pios vſus conſumant. [De quo ſcripſit Felin. in capitul. irrefragabili.§. Cæterum. de offic.ordin.] Crederem præterea in hoc iudicandum eſſe non ſolùm pium, ſed debitum vſum, in quo dicta bona expendi poſſint & deberent, in alimentis videlicet clerici damnati, dum viueret, ne aliàs fame mori

t cogere-

cogeretur, aut eſſet aliunde mendicandum pro eius ſuſtentatione.

Verberari. *Cap.* *CXXV.*

POena verberum in clericorum perſonis à ſacris canonibus recepta eſt. Et hoc forſan ꝙ cum dolore & citra vitæ ac membrorum periculum corrigat, de eaque mentio fit in cap.[1.5.quæſt.1.& in cap.nullus clericus.11.quæſt.1. & in cap.] Cum beatus.45.diſtinct. quod eſt concilium Bracarenſe. [tertium in cano.6.] & in cap.fin.35.diſtinct.quod eſt concilium Agathenſe.& in cap.1.fin.verbis,de calumnia.Ex quo ibi notat Abb.in vlt.not.ꝙ eccleſia poteſt clericum publicè verberare. Cùmque ceſſent in illis cæterę pœnæ mortis,ac membrorum mutilationis, nimirum ſi hâc tanquam paternam correctionem antiqui illi patres ſacrorum canonum conditores admiſerint. Vide tamen in hoc diſtinctionem quam facit text. & gloſſ. in d.cap.Cum beatus. videlicet ꝙ presbyteri, Abbates, & leuitæ nullis debent verberibus ſubiacere, exceptis grauibus & mortalibus culpis, minores tamen clerici verberantur pro minoribus culpis. & idē not.Præpo. in d.cap.fi.35.diſtin. In qua tamen imponenda iudices eccleſiaſtici aduertere debent ſemper, quòd in caſu quo clericus venit verberandus, non poteſt nec debet verberari per laicum etiam de mandato ſuo, vt in cap.Vniuerſitatis. de ſent. excommun.& per gloſſ. in cap. Si clericos.eod.tit.libr.6. & ita etiam diſponitur in l.56 tit.5.parti.1.vbi dicit lex ꝙ tam prælatus mandans, quàm laicus obtemperans in hoc excommunicatus

catus eſt, ſed debet per miniſtrum eccleſiæ verberari, vt not. Cardin. de Turre cremata poſt Hugo. in cap. Illi qui.5.queſt.5.& ſecundum eos conſtitutus in minori ordine poterit etiam presbyterum verberare. Imò plus voluit Abb.in cap.Inter alia. in col.4 de immun.eccle.ꝙ pro honeſtate eccleſiæ clericus debet verberari in eccleſia, & per clericum, & non per laicum, allegando d.cap. Vniuerſitatis. [Quando verò clericus eſt incorrigibilis, poteſt per laicum verberari, vt not. glo.in ſumma 45.diſtin.allegando text.in cap. vt famæ. ne ſenten. excom. Tu tamen lector aduerte an text.ille probet hanc concluſionem, cùm nihil de verberibus diſponat: ſed de captura facienda per laicum, & inter hos duos actus, non paruum videtur eſſe diſcrimen. Nam difficilius capitur clericus niſi per laicos. Captum tamen clericum verberare per alium clericum in minoribus ſaltem, non ſic difficile eſt: præmaximè quia in quauis republica miniſtri deputati ad capturam delinquentium laici ſunt. ideo videndum eſt an ſola autoritas gloſ. ſufficeret ad veritatem huius concluſionis.quam tamen ſimpliciter ſequutus fuit Bertachi.in tract.de epiſcopo.3.part.4.lib.de poteſtate & autoritate epiſcopi in temporalibus circa perſonas. verſic. quarto quæro an epiſcopus.] Et aduerte ꝙ iudex eccleſiaſticus habet iuriſdictionem fuſtigandi & verberandi, & ſententiam ſuam poteſt ſuper his mandare executioni abſque ſcrupulo irregularitatis, licet in fuſtigatione vt in plurimum interueniat aliqualis effuſio ſanguinis: quia illa qualis qualis effuſio nõ conſideratur,cum non veniat principaliter ex ſententia, ſed accidat ex poſt facto: & ſatis eſt ꝙ in

ſententia clerici non infertur pœna, ex qua principaliter & immediatè veniat ſanguis. ita Paul. Grillan. in tract. de relaxat.carcerat.in 5. quæſt.& licet huic concluſioni videatur refragari text.in cap. in Archiepiſcopatu.de rapto. & gloſſ.ibi. & in cap. his à quibus.23. quæſt.vlt. tamen crederem ſaluari poſſe dictum huius doctoris,quando illa ſanguinis effuſio eſſet,vt ipſe dicit aliqualis: nam text. in dict.cap. in Archiepiſcopatu. non reprobat, ſi aliquis ſanguis ex flagellis profiliat; ſed quòd flagella in vindictam ſanguinis tranſire videantur: vnde prohibet vindictam ſanguinis, non verò accidentalem effuſionem. Vnde nec exiſtimo neceſſarium fore vt audiui, facere aliquos iudices quòd flagellandos induunt lineis veſtibus intinctis cæra, vt de ſuper flagerentur, dum enim ſcrupulis conſulunt, correctionem inutilem & parum timendam efficiunt. [Vel verius in hoc dici poſſet, quòd etiam ſi iudex prætenderet in pœna verberum vel fuſtigationis effuſionem ſanguinis, & verè ſuccederet,& in magna quantitate, non propter hoc incurreret irregularitatem: cùm hæc non contrahatur niſi ſola morte,vel membri mutilatione, vt notat Abb. in capitul. 1.nume.8. qui cleri. vel vouem.& Cardin. in clemen. ſi furioſus. per text. ibi de homic.colum.vlti. quæſtio.31. & per text. in capitul. in Archiepiſcopatu. de rapto. quem pro hac concluſione ponderat, & reſpondet ad text. in capitul. cum illorum de ſenten. excommu. Et vide Sylue.qui refert Abb. vbi ſuprà in ſua ſumma, verbo, homicidium.3.§. Tertio quæritur.]

In exilium mitti. *Cap. CXXVI.*

ECcleſiaſtici iudices poſſunt imponere pœnam exilij, vt probatur in cap.1.de calum. & in cap. penult.de pœn.& in cap. Hi qui.3.quæſt.4. & in cap. Cum beatus.45.diſtin. Et notant doct. in cap. Cum non ab homine. de iud.licet ibi Ant. nitatur colligere arg.ex illo text.ꝙ eccleſia non habet pœnam exilij, cui in hoc aduerſatur Barb. ibi, in col. 6.verſicul.Et dicit hoc. Vbi namque pęna certa non impoſita à iure, & delictum quod venit puniendum in clerico, videtur quadammodo cohærere alicui loco, prudenter ſe habent iudices eccleſiaſtici, ſi delinquentibus clericis pęnam inferant exilij. Sicut enim occaſio delinquendi facilè præcipitat etiam eos qui aliquam virtutis curam habere ſolent, ſic eadem occaſione ſublata, facilius eſt à difficili & aſperrima vitiorũ ſemita, ad amęniſſimam virtutis viam reuocari. Quod bene comprobant verba illa ſingularia ſanctiſſimi Hiſpaniæ noſtræ doctoris cariſſimi Iſidori, inſigniſque vrbis Hiſpalen. Præſulis. præfulgidi, quæ Gratianus intexuit in cap.Valet.81.diſt.Valet (inquit ille) interdum conuerſis pro ſalute animæ ſuæ mutatio loci. Plerunq; enim dum mutatur locus, mutatur mentis affectus. Congruũ eſt ergo & inde etiam corporaliter euelli, vbi quiſque illecebris deſeruiuit. Nam locus vbi quiſque prauè vixerit, in aſpectu mentis apponit, quod ſępe ibi cogitauit vel geſſit. Aduertat tamen in hac materia epiſcopus vel eius vicarius, quòd poſtquam clericus propter crimen eſt damnatus ad pœnã exilij legitima cauſa, &

probatione ſubſiſtente, non poteſt ab exilio reuocari, & ſic non poterit clericum exilio damnatum rebannire. ita notat Præpo.arg.text. ibi in cap. In primis.2. quæſt.1. Ratio eſt ſecundum eum, quia ex quo legitimè eſt miſſus in exilium, inferior non poteſt ſuper iſtis gratiam facere: vt habetur in cap.Cum tex. de re iud. Facit etiam text. in l.Relegati.ff. de pœn. Ex quo ibi not.Bart.ꝙ miſſo in exilium ſolus princeps & non alius poteſt dare licentiam veniendi, & ꝙ reuertatur, quem vide vlterius etiam dicentem ꝙ quilibet iudex poteſt dare licentiam exuli reuertendi ex iuſta cauſa: quod eſt notandum in noſtro propoſito,quia per hoc videtur ꝙ epiſcopus vel eius vicarius poſſet idem facere ex cauſa iuſta. Si tamen clericus eſſet de facto in exilium miſſus, tunc bene poteſt per eundem iudicẽ reuocari ſecundum Præpo.vbi ſuprà, arg.text.& quæ ibi notat Bald.in cap.Ab excommunicato.de reſcript. Idem Bal. & Iaſ.in l. Si pacto quo pœnam.C.de pact. de quo ego latius ſcripſi in meis doctrinis magiſtralibus, in doctrina incipienti, factum de facto.

Deponi. Cap. CXXVII.

DEpoſitio eſt perpetua remotio ab altaris miniſterio,notat Abb.in cap. At ſi clerici.de iud.col.1. & refert ibi Decius col.4.verſic.quintò nota: & depoſitus ſimpliciter intelligitur depoſitus perpetuò, licet non exprimatur,vt per glo.not. in cap.1. in gloſ.fin.l. diſtin.vbi Domi.& tenet Decius vbi ſuprà. & vide gl. not.quę probat iſtam concluſionem in cap.Accedens. l.diſtin.vbi tamen vide ſing.diſtin. Præpo. in hoc art.

& nota ꝙ regulariter pro nullo crimine poteſt deponi clericus, niſi de iure aliud exprimatur, not. Dom. in §. de his. l. diſtin. & in cap. 1. 35. diſtin. niſi in grauibus, vt ibi per eum: quod refert Dec. in d. cap. At ſi clerici. in princ. in col. pen. de Iud. item pro delicto enormi poteſt fieri depoſitio. ita dicit Abb. in cap. fin. de cele. miſſ. allegat text. in cap. Tuæ. de pœnis. qui text. dicit, magnis ſceleribus: quod verbum magnis plura delicta comprehendere videtur, quàm verbum enorme. & vide Anton. in cap. Cum dilectus. de purg. cano. colum. 6. ver. Caue quia illud. qui ex verbis Innoc. ibi colligit vnam theoricam, quam dicit tenendam pro vera, ꝙ vbicunque pro aliquo delicto venit imponenda pœna mortis, tunc de iure canonico in locum ipſius intelligitur ſubrogata pœna depoſitionis, quod refert & ſequitur Fel. in cap. qualiter. el 2. §. Ad corrigendos. 4. col. de accu. limitando niſi de iure canonico alia pœna tanquam ordinaria imponatur. Aduerte tamen in iſta materia ꝙ Decius in cap. At ſi clerici. in col. 20. de iudi. verſicul. De ſecundo. colligit duas concluſiones ex Abb. ibi. Prima quòd pœna depoſitionis nó imponitur niſi pro graui crimine. Secunda ꝙ quæ dicantur crimina grauia relinquitur arbitrio iudicis, ex quo poſtea, in eadem col. verſicul. Secunda concluſio, dicit ꝙ erit in arbitrio iudicis quæ crimina dicantur requirere depoſitionem. Et vide etiam quòd notat Abb. in cap. Latores. de cleri. excom. miniſ. de quo ſuprà memini in parte ſuſpenſionis, excommunicationi &c. Item nota ꝙ ad depoſitionem presbyteri non ſemper requiritur dolus, ſed ſupina ignorantia æquiparatur dolo, quo ad hoc. ita notat Abb. ex text.

ibi, quem dicit valde notabilem in cap.fin.de celebra. miſſa. Et aduerte quòd ſi depoſitus ab officio celebrat, priuatur participatione corporis & ſanguinis domini, & permanet in hac excommunicatione vſq; ad diem vltimum, ita vt viaticum tantummodo exitus ſui tempore percipiat: vt habetur in capitu. Accedens.l.diſtin. & ibi notat Præpo. & in iſta materia depoſitionis vide Archid.in cap.Presbyteri. el 2. 5.quæſtio.6. vbi tradit nimis generalem & dubiam doctrinam videri meo, videlicet quòd ſi clericus deponitur pro aliquo crimine, poteſt à iudice ſeculari adhuc puniri pro eodem :. ſicut enim accidit quem diuerſis legibus teneri pro eodem crimine, ſic eodem modo lege & canone. Nam clericus depoſitus non efficitur de foro iudicis ſecularis propter ſolam depoſitionem, quomodo ergo poterit per ipſum puniri? Præterea non ſequitur: poteſt quis teneri diuerſis legibus pro eodem crimine: ergo clericus poteſt puniri pœna canonica per epiſcopum, & legali per iudicem ſecularem, non præmiſſa degradatione & traditione. [An autem clericus depoſitus poſſit reſtitui per Epiſcopũ, vide Gondi. Villadie. in tract.de legato, part. 1.q.14. num.63. Tomo 2.tracta.diuerſorum Docto.fol.292. Et vide in pontificali, fol.204.col.1.]

In arctum monaſterium detrudi. Cap. CXXVIII.

ANtiquis illis ac venerandis patribus qui futuro vniuerſalis eccleſiæ ſtatui nedum claritate, ac ſanctimonia vitæ ſuæ, ſed pijs ſanctionibus conſuluerunt,

uerunt, non minus fuit curæ delinquentium pęnas decernere, quàm eorum futuræ emendæ prouidere: non ſatis ſuo animarum zelo mirabili eſſe cenſentes, ſi facinoroſis inflicta pœna (quæ alijs ſimilia perpetrandi metum ingeſſit) ipſiſmet admiſſa deplorandi nõ præſtaret opportunitatem. Ac ideo poſt depoſitionis pœnam ſtatutam vel depoſiti ad agendam pœnitentiam in monaſterium aliquod detruderentur, ordinarunt: vt ſic eos monachorum integritas ac venuſtas confunderent, & vitæ auſteritas ad amplectendam voluntariè pro ſuis exceſſibus pęnitentiam ſuaderet, ac charitas (quæ dum verior eſt, in vitijs prolapſos magis ſubleuat quàm improperat) ad agnitionem culpæ, & ſpem veniæ commoneret. Vnde regulare eſt quòd epiſcopus debet aſſignare clerico, quem deponit, monaſterium, vbi peccata lugeat, & illa vlterius non committat, vt in cap. Sacerdos. 81. diſtin. Sed hoc vt videmus receſſit ab vſu. Item & ex alio capite, quia omnia monaſteria iam ſunt ab epiſcoporum iuriſdictione exempta: & ideo non ſic iudicibus datur facultas aſſignandi monaſterium. vnde Alex. tertius reputans hanc detruſionem non ita facilem dum illam fieri pręcipit in c. Sicut dignum. in §. Clericos. de homic. addit conditionem, ſi fieri põt, forſan de poſſibilitate dubitans, non tam propter penuriam monaſteriorũ, quàm pp voluntatem recipiendi detrudendos in eis. Aduerte tamen ꝙ Præpo. in c. Si euangelica. 55. diſtin. notat ex text. ibi, quòd clericus qui non eſt ſufficienter punitus pro grauitate delicti cum ſola depoſitione poteſt detrudi in monaſteriũ: ex quo videtur, ꝙ non indifferenter poſt depoſitionem debet ſuccedere incluſio.

[quo-

[quomodo autem alimenta miniſtranda ſunt ijs, qui in monaſterio ad pœnitentiam deputantur, vide bonum text.Greg.in cap.de lapſis, 16. quæſt.6.vbi vide Archid. dicentem q̃ pauperes clerici ponendi ſunt in monaſterijs à diuitibus, aut alendi ab Epiſcopo.] & de materia huius cap.vide quod ſcribitur in ſeq.

Ac in perpetuum carcerem damnari.
Cap. CXXIX.

HVius pœnæ fit mentio in cap.pen.de hæret. & in cap.Nouimus.de verb. ſign.& in extrauag. Diuinis exemplis, quæ eſt ſub tit.de pœnis in extrauagantibus communibus.dicitur autem hæc pœna perpetui cárceris capitalis ſecundùm Bald. in l. Reos. in princ.col.1.de accuſat.quem refert Fel. in cap.Qualiter. el 2.§. Ad corrigendos. in col.4. de accuſa. Quæ quidem pœna ſi ab eccleſiaſticis iudicibus imponeretur, vbi delictorum qualitas exigit, cuſtodia tali, vt reuera perpetua eſſet, longè leuius cenſerentur punita laicorum delicta naturali morte, quàm clericorum perpetuo carcere. Nam vt Cardin. ſcripſit in cap. Cùm non ab homine. de iudi. longè minor pœna eſt ſtatim mori, quàm diu affligi ſine ſalutis ſpe. Quando autem iſta pœna vel præcedens imponi debeat, Innoc.in cap. qualiter.el 2. de accuſa. in colum. penult. verſic. & ſunt.videtur velle quòd hæc pœna carceris æquiparatur pœnę damnationis in metallum iuris ciuilis. Vnde ſecundùm hoc videretur imponendá in caſibus quibus iure ciuili quis punitur pœna tali, & ad hoc refert eundem Innoc. Ioan. de Ana. in conſil.1. in col.2.Abb. tamen in cap. Tuæ. de pœnis.

tradit talem doctrinam, ꝙ vbi pro delicto imponitur pœna mortis de iure ciuili, tunc depoſitus detruditur in carcerem perpetuum: quando verò imponitur pœna alia citra mortem, tunc detruditur in monaſteriũ. Contra quem inſtat Philip. Decius in cap. Cum non ab homine. in col.6. verſic. Sed iſta doctrina de iud. dicendo ꝙ hoc non eſt verum, quia in caſu cap. Clerici. de exceſ. prœla. & in cap. Tuæ de pœnis, fit detruſio: licet de iure ciuili imponatur pœna mortis, & refert Aret. latè ſcribentem in hoc, in col.9. qui concludit ſecundùm eum, quòd debet quis detrudi in monaſterium ad agendam pœnitentiam, & ſi non velit agere, ponitur in perpetuis carceribus, allegat d.cap. Vt famæ. de ſenten. excom. & c. A nobis. de apoſta. Sed contra hoc arguit Dec. de text. in c. Nouimus. de verb. ſignifi. & in cap. penult. de hæret. Vnde videtur ſibi ꝙ in carcerem detrudatur quis, quando inſurgit maior ſuſpitio fugæ pro maiori ſecuritate. ſed iſta diſtinctio Decij non placet, quia pœna perpetui carceris, tunc non ratione pœnę ſed ſecuritatis daretur: vnde non conſideretur delicti qualitas, ſed fugæ timor. Vnde melior eſt ſententia Aret. vbi ſuprà, quam ipſe Decius non integrè refert: nám concludit ipſe Aretin. ꝙ quàmuis pœna mortis imponatur de iure ciuili, non tamen debet imponi de iure canonico pœna perpetui carceris: quod ipſe limitat dupliciter, Primò in caſibus exceptis, in quibus expreſsè cauetur de pœna carceris, in cap. penult. & fin. de hæreti. Secundò vbi propter immanitatem delicti non eſſet imponenda laico ſimpliciter pœna mortis, ſed cum aliquà qualitate atroci, vt puta ignis, traditionis ad beſtia, lacerationis

membro-

membrorum, & huiuſmodi: tunc enim videtur ſibi imponenda pœna perpetui carceris: quod intelligit verum, ſiue illa pœna ſit naturalis criminis ſiue Iudex illam imponat, augendo illam propter aliquam qualitatem animo inhærentem: & ſic dicit intelligendum cap. Nouimus ſuprà alleg. de quo arguit contra illum Dec. Et aduerte ꝙ Bald. in l. pen. C. ad l. Aquil. dicit ꝙ ſi epiſcopi imponerēt aliquem in ita arcto loco quòd non haberet aerem ſufficientem, vel darent ſic parum comedere ꝙ de facili moreretur, quòd eſſent irregulares. Vnde prouidere deberent eccleſiaſtici iudices, quando alicui carcerem perpetuum aſſignant, ne ex defectu aeris vel cibi moriatur. Idem not. Abb. in cap. A nobis de Apoſta referendo Ioan. Andr. Et vide Ioan. de Ana in cap. 1. de collu. detegen. & in capitul. qualiter & quando. el 2. §. fi. verſ. Nunquid autem epiſcopus. de accuſa. & Matth. de Afflictis in 1. lib. Conſtit. Siciliȩ, in fol. 129. colum. 3. & Marian. in repet. cap. Ad audientiam. de homic. in col. 31. verſic. quinquageſimooctauò quæro, vbi referunt Bal. vbi ſuprà, & alios idem tenentes. Et vide etiam Cardin. in Clement. 1. de pœnit. & remiſ. in quæſt. 7. vbi referendo Laurent. dicit quòd ponentes aliquem in tali carcere in quo propter eius arctionem incarcerati non viuunt vltra ſex vel octo dies reputat homicidas, vel irregulares: quia illa pœna eſt magis afflictiua, quàm ſi ponerentur in patibulo. Aliàs autem ſi damnatus ad perpetuum carcerem moriatur, dicitur naturaliter mori, vt notat Bald. in l. 1. C. de his qui ad liber. peruen. non poſ. quem refert Ioan. de Ana. in cap. fi. de homic. num. 8. vide Fel. in cap. Qualiter. el 2. de accuſ. §.

Ad

Ad corrigendos.col.5. in princ. Et ꝙ licet aliàs damnato ad perpetuum carcerem ex forma ſtatuti, vel de iure cõmuni, non poſſit aliquid relinqui vltra álimenta, dicit Marian. in cap. Veniens de accuſa. in col.28. in verſic.Vndecimò quęro, quòd de iure canonico videtur poſſe attentari quòd taliter damnato non poſſent relinqui alimenta, cùm ſibi deputatur panis anguſtię & aqua doloris. De quo tamen articulo vide latius Corſetum in repertorio Abb. in verbo carcer. in verſic.An valeat.& Fel.in c.Qualiter. el 2. in §. Ad corrigendos.col.4. in fi.de accuſa.Præterea in hac materia poterit meritò dubitari, an valeat teſtamentum clerici damnati ad perpetuum carcerem, qui ibi finaliter deceſſit? Quod examinat Bal.in 1.vol.conſ.448. quæritur in primis.vbi tandem concludit quòd non, & quòd talis nec actiuè, nec paſſiuè ſit teſtabilis. Et quia principale fundamentum ſuum eſt, quia tali pęna damnatus continetur ſub condemnatis ad morte: quia licet non ſit condemnatus ad mortem ſubitaneam, eſt condemnatus ad breuitatem vitæ.Poſſes tu regnorum Caſtellę & Legionis incola non immeritò inferre ꝙ hodie attento iure eorum ſecus eſſet, cùm per l.4. in legibus Tauri editis diſponatur ꝙ damnatus ad mortem ciuilem ſiue naturalem poſſit tèſtari, niſi damnetur propter crimen inducens confiſcationem bonorum. An autem epiſcopus qui condemnat clericum ad perpetuum carcerem poſſit in ſententia reſeruare ſibi poteſtatem minuendi pœnam ſuo arbitrio, vide Bald. in auct. Interdicimus. C.de epiſc. & cleri. referentem Guliel. diſputaſſe hoc, & finaliter tenuiſſe quòd ſic. Sed dicit Bald.contra naturam

pœnæ declarandæ in ſententia non poteſt fieri reſeruatio: quia eſſet implicare contraria, ſed aſſerit tandẽ quòd fortè fallit in ſententia epiſcopi: quia mitius debet agi cum eo quàm cum alio, arg. d. auđen. Interdicimus. ſecundùm vnum intellectum: cuius verba ferè ad literam refert Felin. in cap. Qualiter. el 2. in §. Ad corrigendos. in col. 6. de accuſat. & nihil in hoc.

Exigentibus culpis, Cap. CXXX.

QVæ ſint culpæ propter quas quis debeat tradi curiæ ſeculari, ex his quæ ſuprà tradidimus facilè quis dignoſcere poteſt. Cauſa autem facilioris inuentionis volo hic ſaltẽ ſummariè referre: habes enim hoc examinatum ſuprà in verbo Sortilegi, & in verbo hæretici, & in verbo falſarij, & in verbo conſpiratores. & in verbo, & per aſſaſſinos, & in verbo læſæ maiestatis. Et an propter delictum grauiſſimum perpetratum à clericis tradi debeant curiæ ſeculari, vltra caſus expreſſos in iure habes plenè ſuprà in verbo parricidæ.

Data incorrigibilitate, Cap. CXXXI.

CVm Eccleſia nunquam intenderit priuilegijs ſuis clericos fouere proteruos atque incorrigibiles, ſtatuit Celeſtinus tertius, in cap. Cum non ab homine de iudic. clericum ab eccleſiaſtico iudice depoſitum, ſi adhuc incorrigibilis fuerit, excommunicari debere, deinde contumacia creſcente anathematis mucrone feriri. Tandem ſi in profundum malorum veniens contem-

contempſerit, cùm eccleſia: non habeat vltrà quid faciat, per ſecularem poteſtatem eſſe comprimendum, ita quòd ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur. Noluit tamen quòd ſola incorrigibilitas ſufficeret vt comprimeretur clericus depoſitus à ſeculari iudice: niſi excommunicatio & anathema ſubſequerentur, & inſuper vtriuſque contemptus; vt patet ex verbis illius textus. Dicitur autem clericus depoſitus incorrigibilis ſecundùm Abb.ibi, colum.penult. verſic.quæro qualiter. poſt Ant. ſi reuertitur ad priora delicta, vel in illis perſeuerat. & idem eſt ſecũdùm eum (licet aliud voluerit Ant.) ſi committat alia delicta, etiam ſi non ſint ſimilia, vel ſi ſint minora, ex rationibus de quibus per eum, quem ſequitur Decius ibi col.fin. Dicitur etiam incorrigibilis, ſi cùm detruderetur in monaſterium ad pœnitentiam peragendã, ea non peracta capit fugam & occultat ſe, vel aliter de facto impedit, vt non poſſit eum iudex arctare, licet non reperiatur in nouo delicto,quia tunc poſt excommunicationem, & anathema comprimendus eſt per iudicem ſecularem, vt in text. ſecundùm Abbat. vbi ſuprà, in col.fin. Sequitur Decius, vbi ſuprà.Item aduerte quòd Decius ibi ponit alium caſum incorrigibilitatis tanquam diuerſum ab alijs, quem dicit ex Abbate colligere, videlicet quando clericus ter monitus non deſiſtit, qui iudicio meo ſub primo comprehenditur: nam ſi non deſiſtit,ergo perſeuerat in crimine, & tunc ſola perſeuerantia ſine monitione reddit eum incorrigibilem; niſi dicamus, quòd ſentiat Decius quando mouetur vt deſiſtat à nouis criminibus quibus inuoluitur poſt depoſitionem. Quod adhuc

etiam non videtur iuuare opinionem ſuam,quia tunc etiam commiſſio nouorum criminum etiam minorum redderet eum iccorrigibilem ſine monitione per ſupradicta. Addit etiám quartum caſum incorrigibilitatis Decius allegando Domini. videlicet quando ſemel correctus verbis non ſe emendat, qui etiam in propoſito noſtro videtur impertinens: nam ſi poſt depoſitionem non ſe emendat etiam correctione verbali non præmiſſa, dicetur incorrigibilis vt excommunicari valeat. Sit autem in hac materia vera reſolutio, quòd nullus caſus datur à doctoribus qui ſuccedat poſt depoſitionem, qui ſolus ſufficiat vt tradatur curiæ ſeculari: niſi præcedat contemptus excommunicationis vel anathematis. Et cum clericus depoſitus ſit de iuriſdictione eccleſiæ, vt per Abb. in cap. Ioannes. & in cap. ex parte. de cler. coniug. Iudex eccleſiaſticus debet declarare eum incorrigibilem, ipſo tamen non citato, ne fugiat, vt Abb. Poſt Card. in d. cap. Cum non ab homine. & Inno. in cap. 1. de homic. lib. 6. quos refert Aret. dict. cap. Cum non ab homine. col. 5. & vide Fel. ibi. 4. col. qui dicit ꝙ ex omnibus dictis doctorum communiter ibi colligitur, ꝙ poteſtas quæ datur iudici ſeculari ſuper depoſito incorrigibili non exercetur, niſi declaretur qualitas incorrigibilitatis ipſam conferens. Et not. ꝙ clericus incorrigibilis, qui non poteſt puniri ab eccleſia, poteſt ipſo iure comprimi à iudice ſeculari abſque alia degradatione. Hæc eſt communis opinio modernorum, poſt Ioan. Andr. & Ant. vt firmat Aret. in d. cap. Cum non ab homine. col. 5. verſic. Tertia fuit opinio. & vide Domi. in cap. Nec licuit. 17. diſtinct. qui not. ibi glo. pro iſto dicto Ioan.

Andr.

Andr. Clericus autem ſic propter incorrigibilitatem effectus de foro ſeculari puniri debet non ad voluntatem eccleſiæ, ſed prout iudici ſeculari videbit. Ita not. Abb. in d.c. Cum non ab homine. in vlt. not. qui illum puniet pęna impoſita per leges ciuiles laicis ꝓ illo delicto à clerico perpetrato, vt probat text. in c. Ad falſariorum. de cri. fal. Prætcrea in iſta materia vide notabilia verba Card. in quodam cõſilio, quæ refert Fel. in c. Rodulphus. de reſcript. in col. 35. quæ dicit non legiſſe alibi, dum ſcripſit ꝙ in modo confitendi delictum poteſt reus talia verba dicere, ꝙ ex illis appareat reum eſſe incorrigibilem: quia oſtendit non ſolum non pęnitere de delicto commiſſo, ſed dolere ꝙ delictum non fuerit ita plenè perpetratum & conſummatum ſicut ipſe attentauit, & intendebat committere, vt patet in facti contingentia ſuper quo Cardin. ſcripſerat conſilium, de quo meminit Felin.

Degradari. *Cap.* *CXXXII.*

DE hac pęna degradationis mentio fit in cap. qualiter. el 2. de accuſ. & in cap. Tuę. de pęn. In cuius impoſitione notandũ eſt quod voluit Ana. in c. 1. de cle. pugnã. in duel. quaſi in fi. poſt An. quem ibi refert quod pro nullo crimine quantumcunque graui imponitur clerico pęna degradationis, niſi reperiatur iure expreſſum. Ex quo ſunt reſtringenda iura in d.c. qualiter. & c. Tuę. qđ eſt notandum ſecundùm eũ. Et aduertendum eſt etiam ꝙ ſine accuſatione nemo degradandus eſt, licet aliàs ſit puniendus, vt in c. Dilectus filius. de ſimo. ſecundùm Hoſtien. in ſumma, tit. de accuſ.

Seculari curiæ tradi. *Cap.* CXXXIII.

SAcrorum canonum cenſura mirabilis ideo forſan noluit clericos membrorum mutilatione aut vltimo puniri ſupplicio,quia cùm eos bonis imbutos moribus eligendos præceperit, ſi deliquiſſent minori caſtigatione eos emendari poſſe, ac cæteros ab illorum imitatione prohiberi confidit. Si tamen pietate hac canonica abutentes incorrigibiles efficiantur, ſtatuit tradi eos ſeculari curiæ legali animaduerſione puniendos, vt ſuprà dictum eſt. In caſibus autem certis qui ex ſuprà dictis colligi valent, nulla amplius incorrigibilitate ſpectata vt ſtatim eidem curiæ traderentur clerici in eis delinquentes ordinauit. Quos ſic ſibi traditos Iudex ſecularis punire poteſt pœna laicis impoſita per leges ciuiles,vt ſuprà notauimus in verbo data. Poſſunt etiam tunc niſi in crimine hæreſis iudices ſeculares petere vt ſibi fiat fides de proceſſu facto contra tales clericos, cum enim illos punire debeant tanquam ſubditos, iuſtum eſt vt conſtet ſibi illos deliquiſſe, vt notant Docto. in cap.1. de offic.ordin.& in cap. At ſi clerici. de iud. Vt autem ipſam degradationem actualem, & traditionem curiæ ſequatur realis pœnæ executio, ſolent ſeculares iudices ante actum illum degradationis habere iam notitiam proceſſus, & incontinenti degradatum clericum ſibi traditum ad pœnam ordinariam damnare, & ſtatim executionem faciendam præcipere: quod ideo introductum eſt, vt cum maiori exemplo ab omni populo qui ad actum degradationis acceſſit pœna infligi videatur.

Crederem tamen ꝙ ſi depoſitus ſic traditus appellaret à ſententia iudicis ſecularis eum tanquam laicum condemnantis, & eſſet in caſu in quo ſecundùm ius appellationi eſſet deferendum,ꝙ iudex deberet deferre, aliàs nec diuinam nec humanam pęnam euaderet: non enim debet eſſe ille deterioris conditionis, quàm quilibet alius laicus pro ſimili delicto damnatus.& hoc præcipuè quando Iudex eccleſiaſticus fecit traditionem denegata etiam appella. condemnato. Bene tamen credo quòd quando iudex ſecularis parat executionem faciendam in perſona clerici ſibi tradendi: ꝙ cum ipſe viderit proceſſum, iam certus [fuerit effectus] ꝙ poteſt denegare ei appellationem ſicut denegaret in illo caſu cuicunque laico. Præterea quàmuis in omnibus ſuprà ſcriptis pęnis dici poſſit operari conſenſum clerici condemnati, ne aliquis eo inuito pro eo appellare poſſit: in hac tamen ſententia traditionis curiæ, cum ex ea ſolet mors regulariter ſequi, crederem quemlibet etiam extraneum hoc facere poſſe, iuxta l. Non tantum.ff.de appel. licet quis dicat ꝙ cum ſententia traditionis non eſt illa quæ mortem infert, ſed iudicis ſecularis quæ poſtea pronunciatur: nam ſufficit ꝙ illa eſt quæ cauſam præſtat ſententiæ, quæ ſubſequitur:& cuius conſenſus & executio damnationem ſequentem operatur. Pro quo facit quod notat Inno.in c.qualiter.el 2.de accuſ.in pęn.col.dum dicit ꝙ ſecundum canones nunquam imponitur pęna corporalis mortis,ſed quòd eſt quædam quę quaſi ſimilis ei habetur, ſcilicet ꝙ relinquitur ſeculari Iudici puniendus. Facit etiam in confirmatione huius quod not.Felin. in cap.Cum ſuper.de re iud.in col.2.

vbi

vbi ampliando d.l.non tantum, dicit eam procedere, etiam ſi agatur de morte ciuili, vt de deportatione, motus per ea quę notat Barto. in l.Stichus.ff. de pec. leg. Et Bald. in l.fin.C. de neg.geſt. ex quibus duabus doctrinis Innoc. & Felin. poſſet etiam dici vt eodem modo habeat locum diſpoſitio dict.l. Non tantum. quando clericus damnatur ad pęnam perpetui carceris: quia talis pęna ſatis videtur eſſe ſimilis pęnæ mortis, & poſſet meritò iudicari mors ciuilis: quamuis ego ſoleo dubitare de prędicta ampliatione Feli. quia dict.l. Non tantum. multum conſiderat quòd ibi ille pro quo permittitur extraneo appellare, ducitur ad ſupplicium, & tunc etiam ſi reſiſtat, nec velit admitti appellationem perire feſtinans, lex illa diſponit appellationem admittendam. Quando autem quis ſolummodo deportatur, cum non amittat vitam, vel membrum, nimirum ſi acquieſcendo ſententię impediat appellationem extranei in eius fauorem volentis appelare, pręcipuè quia doctores quos allegat Felin. in eo quòd ſuę opinioni fauere videntur, nihil tractant de materia dict.l. Non tantum. ſed de actione negotiorum geſtorum, quam tribuunt ſoluenti pro aliquo inuito, quia erat in periculo perdendi perſonam, in quo caſu loquitur Bald. & ſententia Bartol. quę videtur magis vrgere, ſolùm loquitur in eo qui ſoluit pro eo qui aliàs erat paſſurus damnum in perſonam libertate vel ciuitate vt poſſit repetere: licet alter dicat quòd ipſe mallet pati illud damnum, quam quod tanta pecunia ſolueretur. Non tamen facit mentionem quod eo inuito hoc eſſet ſolutum, & quamuis ita poſſet intelligi doctrina Bartol. longè diuerſum

eſt poſſe repetere pecuniam ſolutam pro eo, qui aliàs perditurus erat ciuitatem, quàm poſſe appellare pro eo qui deportatur, ſi ipſe acquieuit ſententiæ.

Pœnisve aliȷs pecuniariȷs. *Cap.* *CXXXIIII.*

PEcuniarias pœnas inferre ſubditis ex cap. Dilectus. de offic. ordin. videtur licere eccleſiaſticis iudicibus. Pro corrigendis autem exceſſibus & puniendis criminibus exigere illas prohibet text. in cap. licet. de pœnis. Et quia in hoc iura aliqua inuicem aduerſari videntur, Card. poſt Hoſtien. in cap. Vt clericorum. de vi. & honeſt. cler. ſic inter ea pacem componere nititur, ꝙ delinquentes non ſunt in pecunia puniendi, quando hoc fit ad imburſandum: quia tunc illud præſumitur emanare ex fonte auaritiæ: ſecus ſi cauſa correctionis fiat & ex fonte charitatis procedat ꝙ præſumitur iuſtè fieri dum Iudex non imburſat, ſed pauperibus erogat. Facit etiam quod not. Bal. in auct. bona damnatorum. C. de bonis damna. videlicet ꝙ epiſcopi de iure deberent condemnare ad pœnam criminalem ſoluendam cameræ Romanæ, non ſuæ, licet de conſuetudine contrarium ſeruent, quod refert & ſequitur Ana. in cap. excommunicamus. el 1. in princ. ſi. col. in ſi. de hæret. & idem Bal. in rub. C. de priuil. fiſc. dum firmat ꝙ epiſcopus non habet fiſcum, & quod Ang. notat in auct. vt nulli iudicum. §. quoniam. in ſi. colla. 9. dum dicit ꝙ videtur ibi caſus ꝙ epiſcopus qui punit aliquem clericum, non poteſt in ſententia dicere ꝙ pœna ſibi detur. faciunt etiam nota. per Barba. in conſil. 21. A Ioue principium. in 3. vol. in fin. vbi

poſt

poſt alia dicit ꝙ nec glo.nec text. nec docto. dicunt ꝙ epiſcopus habeat fiſcum: licet aliter loquantur Anto. & Abb. in capitul.quia diuerſitatem, de conceſ.præbend. de quo tamen vide latius per Felin. in capitul. irrefragabili.§.cęterum. verſicul. quarta concluſio. de offic. ordin. vbi refert plura ex prædictis. & tandem concludit ꝙ verior opinio videtur ꝙ epiſcopus habet fiſcum, & inter alia allegat Franciſc.de Pauinis dicentem ꝙ quicquid ſit de iure, hodie de conſuetudine generali epiſcopus habet fiſcum.Et vide doctorem noſtrum Hiſpanum Ioan.Lupum in repeti.Rub. de dona. inter vir.& vxo.fol.22.col.2.verſic. Secundum dictum. vbi in hoc articulo cogitat ipſe dicendum ꝙ epiſcopus non habet fiſcum propriè, impropriè tamen ſic. & ꝙ bona confiſcanda clerici non beneficiati applicentur epiſcopo, beneficiati verò eccleſiæ in qua habuit beneficium. Quando verò per ſtatutum imponit iudex eccleſiaſticus pœnam pecuniariam, tunc poteſt illam ſibi retinere. ita tenent Hoſtien. Abb. & Archid. in locis per Felin. relatis in d.§. cæterum.col. penult. verſic. Secunda concluſio. Si autem ipſemet [iudex eccleſiaſticus vellet per ſententiam pœnam pecuniariam ſibi retinere, licet id facere poſſit: honeſtius tamen aget, ſi in pium vſum pœnam deputauerit ſecundum Fel.ibi,] ver.Tertia concluſio.Quando verò epiſcopus indigeret euidenter, poſſet retinere, etiam in caſu quo per ſententiam imponeretur pœna, vt ibi per eum. [de quo vide nota.per Henricum Botteum, in tract. de Syno. Epiſcopi.3.par. decimatertia concluſione.nume. 123. Carta 326. Tomo 2.tracta. diuerſor.doctor.] Vnum inſuper propter clericorum

dignitatem exiſtimo debere fieri, ꝙ licet aliàs damnati propter crimen ad pecuniariam pęnam, ſi non habent in bonis, luere debent in corpore, vt in l.fi.ff.de in ius vocando.vbi Bal.& in l.1.in fi.ff.de pęnis.clerici tamen in ſacris conſtituti, ſi inopes ſint, in defectum pecuniæ non punientur corporaliter, tum propter perſonarum dignitatem, tum etiam quia leuia ſunt delicta propter quæ clericis inferant conſtitutiones ſynodales vel conſuetudo pecuniariam tantùm pęnã: fateor tamen ꝙ tunc licebit iudici in aliam ſuſpenſionis, exilij, vel aliàs pro arbitrio conſideratis circunſtantijs debitis commutare, aut in aliqua ſpiritualia opera celebrationis officiorum, aut orationis ſeu ieiuniorum conuertere.

Corporalibus. *Cap.* CXXXV.

CVm priſcis illis venerandis patribus qui eccleſiæ regimini tantum inſudarunt, ſumma fuerit cura, vt tales eſſent in ſuis moribus clerici, ꝙ vitæ ſuæ ſplendor ad eos honorandos alliceret, elegerunt potius etiam propter leuia delicta eos ſtatim ab eccleſiaſtico gradu repellere quàm in ſuo gradu manentes (pęnis corporalibus inflictis) infames ac paruipendendos efficere. Hinc etenim experimur ꝙ in cũctis antiquis canonibus, ac ſacris concilijs rariſſimè corporalis pęna clericis impoſita eſt. Vnde prudentiã eorum non zelo vacuam imitantes debent eccleſiaſtici iudices (ſacerdotum ſaltem crimina) pęnis corporalibus publicis rariſſimè cohibere. laudo tamen (quia plures viliſſimi homines, moribuſq; pernicioſſimi ad ſacerdo-

ſacerdotium admiſſi ſunt non ſine magna dignitatis ſacerdotalis deformatione, animarumque iactura) ꝙ eccleſiaſtici iudices tales de criminibus conuictos priuatim alicuius clerici manu, aut própria (parentum more) verberibus affligant. Quid enim frenare, valebit plurium clericorum ſæpius iterata flagitia, qui carceres contemnentes, ac de pęna mortis ſecuri,non niſi vitijs delectantur: cùm eos paſſim deponere, aut de honeſtare nec liceat, nec expediat: illi inſuper qui ab exercitibus, ſtabulis, ſcortis ad ſacros ordines aſcẽderunt, ab ipſis incunabulis prauiſſimi imbuti moribus quo pacto à tam inueterata nequitiæ conſuetudine auerti poſſunt? niſi in chamo & freno maxillæ eorum confringantur, virgaque regantur ferrea? Inter alias autem pęnas corporales quæ clericis inferri ſolent, pęna mithrationis annumeratur, qua etiam aliquando vtuntur eccleſiaſtici iudices: hanc quidem corporalem eſſe dicit Cardin.conſil.94.incip. hæc eſt quædam inquiſitio,quia continet corporis coertionẽ, aſſeritq; ad illam incurrendam dolum requiri, ſicut in alijs corporalibus pęnis. Et vide Ioan. de Ana.in c. Inquiſitionis.col.2. de accuſ. vbi dicit ꝙ iſti qui fuſtigantur, mithrantur, vel ponuntur ad cathenam, vel quid ſimile,ſunt infames. Venit inſuper in vſum (in Italia præcipuè) alia quædam corporalis pęna,qua ſolent puniri clerici, videlicet damnationis ad triremes, cuius pęnæ impoſitio forſan fundari cępit ex his quæ notat Inno.in cap.Qualiter. el 2. de accuſ. in pen.col. verſicul. & ſunt. vbi ſcripſit quòd pęna damnationis in metallum non inuenitur ſæpe in canonibus poſita, ſed ſi imponeretur non retractaretur. Cuius forſan

doctrinam ſequentes iudices eccleſiaſtici & illam pœnam damnationis in metallum imitantes imponunt hanc, ea præcipuè ducti ratione, quia certi ſunt quòd triremium duces traditos ſibi ad earum miniſterium non patiuntur fugere. Poteſt præterea & hæc pœna fundari in verbis Auguſtini quæ ad Marcellianum Comitem ſcripſit, de quibus in cap. 1. 23. quæſtio. 5. vbi intercedendo pro quibuſdam clericis qui presbyteros interfecerant & alia grauia commiſerant, ne eos mortis ſupplicio puniret, inquit, hoc magis ſufficere volumus, vt viui & nulla parte corporis truncati, vel ab inquietudine inſana ad ſanitatis ocium legum coertione dirigantur, vel à malignis operibus alicui vtili operi deputentur. Quam equidem in clericis, non ſacerdotibus practicãdam admitterem, dum exceſſus grauitas poſtulaſſet, poſtquàm numerum & temeritatem clericorum tantùm creuiſſe conſtat, & detruſionis in monaſterio pœna (quæ ad eorum emendationem ſalubrior eſſet, ac dignitati ordinis honeſtior) imponi non poteſt, propter monaſteriorum exemptiones. In ſacerdotibus autem nec faciendum approbo: & quod factum fuerit, aliquando reprobare compellor. Quis enim meritò non iudicabit indecens ſacerdotes Dei (quibus maior dignitas eſt collata quàm Angelis) quantumcunque facinoroſos, tam perpetuò ac infami punitionis generi tradi: vbi tanta eſt ſceleratorum hominum copia, tantus ſqualor, tantus denique omnium ærumnarum, ac immundiciarum aceruus, vbi inſuper paſſim damnatos homines, & nudari, & flagella laicorum manibus pati, quotidianum eſt: niſi in caſu quo poſt degradationem ſacerdos

cerdos tradendus eſſet ad vltimũ ſupplicium ſubeundum ſeculari curiæ. Et tunc etiam tolerabilius crederem ſacerdotem quemquam poſt traditionem curiæ, turpiſſimo quouis mortis genere (dum tamen momentaneo) vitam finire, quàm ipſum longo vitæ interuallo cum tot facinoroſis hominibus, ac infidelibus ſępius tali quotidiana pœna torqueri: quod forſan illius animę ſalubrius eſſet, quia in breui ille vltimo ſupplicio de commiſſis dolens deuotius, (atque ob id ſecurius) moreretur. In triremibus autem vitam agendo non ſolùm de præteritis non eſt ſperandus dolor, ſed deteriores mores eos ibidem acquiſituros, & cum illis morituros veriſimilius timeri poteſt.

Canonicis vel ſynodalibus. Cap. CXXXVI.

IN corrigendis enim exceſſibus clericorum debent eccleſiaſtici iudices, epiſcopi maximè aduertere, quid ſacrorum canonum cenſura diſponat, pœnaſq; iuxta illorum irrogare decreta. Iurant namque epiſcopi ſeruare canones, & periuri ſunt, ſi eos ex contemptu non ſeruant, vt tradit Pan. in cap. Cùm non liceat colum. 1. de pręſcrip. & ibi Fel. in cap. Ego de iureiu. Quando autem aliqua iuſta ſubeſt ex his quas docto. ſcribunt, propter quas pœnę de iure ciuili etiam ordinarię moderari poſſunt. non dubitandum eſt iudicem eccleſiaſticum poſſe etiam canonicas pœnas moderari, dum tamen hoc faciant in ipſa ſententia, propter id quod notanter ſcripſit Innoc. in cap. Qualiter. el 2. in col. fin. de accuſa. verſicu. Item nota, quòd

quando

quando Iudex non exprimit pœnam in ſententia, ſed tantùm condemnat de crimine, puta condemno te de adulterio, tunc non eſt illius iam pœnam moderari: ſed pœna in lege expreſſa infligitur, vt 2.q.3.§. Notandum. licet antè moderari poſſet, vt in cap. Omnis 45.diſt. Et per gloſ.in l.quid ergo.§. pœna grauior.ff. his qui not.infam. in verbo oneraſſet. Aduertat etiam in hoc iudex, ꝙ quando ex cauſa receſſerit à pœnis in iure ſtatutis, debet cauſam exprimere propter magiſtralem doctrinam doctorum, quam ſcripſi in meis doctrinis, nu.41.in doctrina incip.cauſa exprimenda eſt, in impreſſione illarum parua Lugdunenſi, quę ſecunda & plenior fuit. Si verò occurrenti delicto nulla reperitur à iure pœna deſcripta, tunc ad ſtatuta ſynodalia proprię diœceſis recorrendum eſt. Solent namque boni præſules aut ius commune ſupplendo delictis pluribus ſpecialem pęnam imponere ſtatutis ſuis ſynodalibus, aut idem ius adiuuando (quando ſic expedit) pœnam à iure poſitam aggrauare, quod poſſunt facere licitè, vt latiſſimè per Henricum de Bottis in tract.de ſynodo epiſcopi. in 3.parte, art.1. in concluſione 13. Deficientibus pręterea proprię diœceſis ſynodalibus ſtatutis, ad ſtatuta prouincialia recurrendum eſt. Quando verò & illa deeſſent, aliarum diœceſum imitari ſtatuta ęquiſſimum iudico, potius quàm proprio duci ſenſu vel arbitrio, niſi qualitas temporis, locorum, vel perſonarum aliud ſuadeat. Si enim alicuius doctoris (quàmtumuis remotis partibus ſcribentis) opinionem ſequi laudabile iudicatur, quantò magis ſynodalem imitari ſententiam, vbi tot ſana ſolent intereſſe concilia? At verò vbi canonica vel ſynodalis

cenſura non adeſt, ad ciuilium legum imitationem deſcendere cenſeo laudabile: quando tamen legalis diſpoſitio clericorum ſtatui, perſonis ac rebus proportionabilis eſt. Illud pręterea conſiderare debent Hiſpaniç noſtrç eccleſiaſtici iudices, vt primùm leges regias, quàm ius ciuile imitentur. Quandoquidem in his regnis Romanorum Imperatorum antiquç ſanctiones rationis ſolùm, non verò legum ſibi vendicāt autoritatem. Vnde meritò ab ipſis etiam eccleſię iudicibus legibus patrijs poſt ponendç ſunt, vt fuit ſententia doctoris de Villadiego in c. Conſtitutus. de reſt. in integrum. quem refert Ioan. Lupus in repetitio. Rub. de dona. inter vir. & vxor. fol. 2. col. 1. in fin. licet contrarium teneat Petrus de Rauenna in Alphabeto aureo, in allegationibus, in materia conſuetudinum. in col. 5. verſic. Deficiente verò, motus ſolùm per gloſ. in cap. Conſuetudo. 1. diſt. quç quidem hoc non probat: aſſerit enim gloſſ. illa prçferendas leges in defectum canonum generali vel particulari conſuetudini, non verò Imperiales prçferri legibus regni non recognoſcentis Imperatorem. Nec verò quòd iudex eccleſiaſticus imitetur pœnas legales in defectum canonum iuri canonico aduerſari videtur: cùm liceat Epiſcopis imponere per ſtatutum ſuum eaſdem pœnas clericis, quas leges vel principum ſeu populorum ſtatuta imponunt laicis tale delictum committentibus, dummodo tales pęnç non ſint contra ius canonicum, vt placuit Ancha. conſil. 18. in quęſt col. 1. & fin. Geminia. & Alex. in cap. Synodum. §. Neque vllam. per illum text. 17. diſtinct. idem Alexan. in cap. Dignum. 3. quęſtio. 7. & in cap. Quia iuxta. 5. quęſtio. 6. Card.
de

de Turrecremata. in d.cap. Dignum. per illum text. Fel.in cap.Eccleſia ſanctæ Mariæ. in col.46.verſic. Ex hoc nota.de conſtit.Henri.vbi ſuprà. in d.decimatertia concluſione.verſic.Amplia ſeptimò.

Conſuetudinarijs. *Cap.* *CXXXVII.*

CVm iuris appellatione conſuetudines etiam legitimas comprehendi nemo ambigat, facile erit eccleſiaſticis Iudicibus perſuadere, ꝙ inferendis pœnis delinquentibus non modò iura, verùm etiam conſuetudines debeant obſeruare. Quæ quidem etiam in pœnalibus conſiderandæ ſunt, vbi non eſt pœna decreta, ſed arbitrio iudicis relicta, vt placuit glo. in l. quid ergo. §. pęna grauior.ff. de his qui not. infam. Vnde dicit Bal. in l. quicunque. C. de ſer.fugit. quòd id quod eſt in pęnis conſuetum dicitur neceſſarium, & non arbitrarium. Et vide Fel. in cap.De cauſis.de offic.deleg.1.col.allegantem text.in l. Si quis reum.ff. de cuſtod.reor. ad hoc ꝙ conſuetudo tollit pęnam arbitrariam, vbi per ipſam eſt limitata pęna, & refert Anto.& Abb.idem tenentes.& allegat glo.in l.Si Barſatoram.C. de fideiuſ. Per hoc tamen non eſt iudicibus indulgendum, vt neglectis ordinarijs pęnis, & à iure ſtatutis, quibuſdam prauis conſuetudinibus, (à negligentibus,& iuſtitiæ zelo carentibus iudicibus introductis) adhæreant, quibus quidē quæ grauia ſunt delicta leuiter puniri ſolent, quaſi iam ſacrorum Canonum diſciplina, contraria quauis conſuetudine abrogata ſit.

Arbitrarijs puniti. Cap. CXXXVIII.

CVm generaliter vbi pęna à iure ſtatuta non eſt, iudex poſſit illam ex arbitrio imponere, hoc præcipuè in pęnis in ferendis clericis, locum ſibi vendicare debebit? cùm non tàm ſpecificè omnibus clericorum exceſſibus ſtatutæ pęnæ legantur. Vnde tunc dicit Innoc.in cap.Qualiter.el 2.in col.fi.verſic. Item not.de accuſ. quòd eſt procedendum de ſimilibus ad ſimilia,vel ꝙ imponeretur minor pęna. In arbitrandis tamen huiuſmodi pęnis diſcretus iudex plura debet conſiderare, videlicet delinquentis conditionem, & an ſoleat delicta ſæpius perpetrare, an caſu ceciderit, vilis, an honeſta perſona ſit doctus an indoctus, ſacerdos,an alterius ordinis, lubens an coactus, laceſſitus, vel non deliquerit. Et an fuerit ſcandalum ortũ ex delicto vel ne. Attendere præterea debebit qualitatem loci delicti, grauius ne iudicetur delictum in regno vel loco illo, quàm alibi, in foro, Ecçleſia, aut loco deſerto, priuata via ſiue domo. Delicti inſuper diuturnitatem ſeu grauitatem,ac irrogatæ iniurię modum & atrocitatem, aut damni dati magnitudinem examinare conueniet, nocte aut die, armis aut ſine eis, præcedentibus inſidijs, aut aperto marte commiſſum fuerit delictum. Per ſolum clericum,aut cum complicibus. Perſonæ inſuper offenſæ qualitates nimium ponderandæ ſunt, cùm ipſæ ſint quæ augere vel minuere ſoleant quodcunque facinus: videlicet an vilis fuerit offenſus,vel dignitate præditus,æqualis conditionis,an poteſtate & autoritate ſuperior, laicus

an cle-

an clericus, ſiue religioſus, ſenex an iuuenis, amicus an inimicus, neceſſarius an extraneus, vir aut fęmina. Nec indecens præterea erit temporis commiſſi crimi nis habere rationem ſacris videlicet an feſtis diebus, an alijs, indicijs ſtantibus, aut non ſcelus fuerit admiſſum. [Quotiens prætereà per eccleſiaſticum iudicem taxandū venerit damnum illatum alicui ictu vel vulnere per clericum, vt debita ſatisfactio fiat, in memoriam iudicis obſecro veniant verba notanda Iuriſconſulti in l.fi.ff.de his qui deiece.vel effude.quę quidem tanquam in propoſito ſatis vtilia tranſcribere libuit. Cum liberi hominis corpus lęſum fuerit, iudex computat mercedes medicis pręſtitas, cęteraque impendia quę in curatione facta ſunt. Pręterea operarum quibus caruit, aut cariturus eſt, ob id quòd inutilis factus eſt. Cicatricum autem aut deformitatis nulla fit æſtimatio, quia liberum corpus nullam recipit ęſtimationem: Qnamuis hoc quod de citatricibus lex ſtatuit limitandum crederem, niſi illę in facie vulnerati remaneant: quia tunc de illis conſiderationem exiſtimo maximam habendam eſſe. Quis enim dubitat maiorem iniuriam intuliſſe clericum, lęſo, ſi ex vulnere cicatrix magna in facie remaneat, quàm ſi leuis aut nulla? meritoque ob id ad pleniorem ſatisfactionem vulnerantem compellendum. Neque aliud arbitror ſenſiſſe Iuriſconſultum in d. l. cùm ille ęſtimationem cicatricum aut deformitatis faciendam prohibere videtur, quia ſi membrum eſt ſaluum, cicatrices damnum non inferunt. non verò vetat quin ex hoc iniuria poſſit atrocior iudicari & maior iniungi ſatisfactio delinquenti:] Quibus omnibus liberrimo

animo

animo per iudicem circumſpectis, quantum doli ſeu malitiæ fuerit in crimine facile erit intelligere, & ſic condigna pœna punire nocentes debet, vt nec ipſi rei qui iuſtitiæ ſeueritatẽ experiuntur, de eius exceſſu poſſint iuſtè conqueri, nec alij qui zelo æſtuant, ac iuſtitiam eſuriunt, tenuitatem pœnæ reprehendant, eiuſque timore neminem à ſimilibus criminibus arceri audeant proclamare. Vnum inſuper in hac materia inferri poſſe (& non temerariè) cenſerem, videlicet ꝙ cùm ciuilis magiſtratus in caſu quo pœna committitur arbitrio ſuo poſſet mortis etiam pœnam infligere: vt vult glo. ſingularis in §. in ſumma. inſt. de iniur. quam dicit ſing. Abb. in cap. Cum tit. de re iud. in 1. colum. & quam ſequitur Bald. in cap. 1. in §. iniuria. de pa. iu. firm. & in l. 1. C. de his qui latro. occul. & Io. de Ana. in cap. Inquiſitionis. in fin. de accu. quod pari modo & eccleſiæ cenſores poterunt præmiſſis conſideratis ad depoſitionis & carceris perpetui pœnam procedere ex arbitrio.

Aliquo lapſu temporis non obſtante.
Cap. CXXXIX.

AN clericorum delicta præſcribantur terminis in legibus præfixis, vt lapſis illis non poſſint accuſari vel puniri? Dicendum eſt ꝙ ſecundum canones tempore non tolluntur crimina, vt probatur ex glo. in cap. Admonere. 33. q. 2. in verbo pœnitentia. not. Specul. in tit. de ſent. §. quoniam. col. 4. verſ. & notat ſecundum canones. qui declarat hoc procedere in matrimonio & alijs ſpiritualibus, in quibus periculum animæ

vertitur, & præſcriptio locum habere non poteſt: qđ dictum pro ſingula. ponit Roman. ſingula.182. Tu ſcis. vbi hoc ſimpliciter ſequitur. Idem notat Bald. in l.1. in 17.col.verſic. Nota tamen.C. qui accuſ. vbi dicit ꝙ in pœnis ſpiritualibus nulla cadit præſcriptio: Idem Ang.in l.Diuus.ff.de re iud. & ſecundùm Abb. poſt Anto. in cap. licet. de probationi. illud procedit generaliter in foro pœnitentiali. Idem dicit Abb. in cap. Cum haberet.col.1. de eo qui duxit in matrimonium. vide tamen diſtinctio.Abb. in cap.fin.in princ. de purgatio. canoni. videlicet ꝙ quo ad indicendam purgationem, vel quo ad procedendum contra infamatum per inquiſitionem non habetur reſpectus ad tempora præfixa de iure ciuili: accuſatio verò directa quæ inſtituitur ad pœnam infligendam reſtringitur ad terminos iuris ciuilis, cùm contrarium non reperiatur de iure canonico. cuius diſtinctionem videtur ſequi Decius in d.cap.licet. in col.15.verſic.poſtremò notandum. dum ſimpliciter ſe remittit ad ſuam diſtinctionem. Aduerte tamen ꝙ aliter diſtinguit idem Abb. in cap.licet.de probatio. in col.10.verſicul.Quo ad ſecundum.videlicet quòd in criminibus impedientibus ordinis executionem, vel retentionem beneficij etiam poſt peractam pœnitentiam non obſtat præſcriptio temporis: quia in accuſationibus talium delictorum deuiamus à regulis iuris. In alijs verò non ſic impedientibus tolletur directa accuſatio tempore præfixo à iure ciuili,quod ſequitur ibi Fel.col.19.verſicu.Et aduerte, referendo etiam Ant & Imol.Quam etiam diſtinctionem refert & ſequitur Stepha.Aufre. in additionibus ad Deciſiones Cappellæ Tholoſanæ,

in

in quæſtion.188. incip. Item fuit quæſitum. qui ſolùm refert Siculum in d.cap.licet,eam facientem.

Deficiente verò legitima probatione, ob vulgatam infamiam, graue ſcandalum, vehementem ſuſpitionem, ex teſtium dictis obortam, purgationem indici. Cap. CXL.

IN priſcis illis eccleſiæ catholicæ temporibus tanta erat ſanctis patribus honeſtatis cura, vt nedum in clericis aperta crimina non tolerabant, ſed neque ſuſpitionem,ſeu infamiam criminis ſuſtinere volebant. Vnde ſicut ſacris ſanctionibus, delinquentibus (quorum crimina probari poterant) pœnas ſtatuerunt, ſic illis,contra quos de crimine infamia, aut graue ſcandalum,ſeu vehemens ſuſpitio ſurgebat, purgationem canonicam indicendam decreuerunt. Cuius quidem diffinitiones varias quia Hoſtien. ſcribit in ſua ſumma, de purga.cano.in §.1.ideo illas tranſcribere nolo. In qua quidem aduertendum eſt ꝙ licet verum ſit ꝙ accuſatore apparente non debet indici purgatio infamato,vt probat text.& ibi notat Abb.in cap.2.de purgatio.cano. quia iſta purgatio eſt ſubſidiaria, tamen in caſu noſtro quando fiſcalis accuſat, qui ſuccedit in loco iudicis, vt ſuprà tradidimus, crederem poſſe indici purgationem infamato ad eius petitionem. Quæ quidem purgatio canonica arbitrio iudicis relicta eſt,vt in cap. Significaſti. de adult.& in cap.Inquiſitionis.§. quæſiuiſti. de accuſat. facienda tamen cum perſonis eiuſdem ordinis quem purgandus habet, vt in cap.ex tuarum.& in c. Inter ſolicitudines. de purg.

cano. Compurgatores autem debent eſſe fide catholici, vita purgati,& qui conuerſationem purgandi clerici non tam moderno tempore quàm tranſacto nouerint,vt in d.c.Inter ſolicitudines. Qui tamen compurgatores iurare debent de credulitate,vt in c.De teſtibus.eo.tit.Qualiter inſuper iurare debeant purgandus & compurgatores,vide Hoſt.vbi ſupra in §.qualiter fieri debeat. per quem etiam vide quotus debet eſſe numerus compurgatorum, & quales illi in duobus.§.ſequentibus. Si verò illi qui ſunt eiuſdem ordinis,fuerint inimici infamati,admittuntur alij,vt in c. Cum inuentute. de purg.cano.Imò propter hanc cauſam poteſt reus cum laicis & fœminis purgari, vt in glo.fi.illius text.& probat etiam glo.in c.clerici 81.diſtin.& in c.In decima.18.quæſt.quæſt.2.Et vide Abb. in c.Inter. de purg.cano. fin. verbis. Vbi etiam dicit ꝙ ſi purgandus eſt pauper ſeu extraneus, ita ꝙ non habeat notos in ciuitate, & ideo deſunt compurgatores clerici, quòd tunc admittuntur laici & etiam fœminæ: & quòd ſi etiam laici deficerent ex hac cauſa, ꝙ credendum eſt ſoli ſuo iuramento, & vltra ſuprà dicta allegat glo.nota.in c. Cum P.de accuſ. Aduerte tamen quòd inquantum dicit quòd paupertas facit admitti laicos & fœminas, quòd hoc non videtur iure procedere: quid enim nocet clerico paupertas vt ſit notus in propria patria, & ſit bonæ opinionis penes ſuos conclericos, ſi ille ſuis operibus aliud non promeretur? Infamatus verò ille iudicandus non eſt, quẽ dicta paucorum infamant, ſi eius opinio apud bonos & graues læſa non exiſtit, vt in dict.§. quæſiuiſti. vbi Abb. bene diſtinguit quando requiratur maior pars

ciui-

ciuitati vel viciniæ ad hoc vt aliquis dicatur infamatus, inſpecta qualitate loci & perſonarum: cuius verba tranſcribere nolo. Infamia autem ſi ſit ſimplex abſque ſcandalo, & originem habuit à maliuolis hoc procurantibus, tunc purgatio canonica non indicitur, vt in c. Cum in iuuentute. §. Nos autem. de purg. cano. & ita concludit Aret. in c. At ſi clerici. de iud. cuius concluſionem ſequitur Dec. ibi, in 6. col. verſicul. Secunda concluſio. Si verò infamia ſit orta à maliuolis hoc non procurantibus, purgatio poteſt indici. ita concludit Aret. vbi ſuprà per text. in cap. Presbyter ſi à plebe. 2. q. 5. & in d. c. Inter ſolitudines. Sed Decius in d. col. 6. dicit quòd moder. tenent contra Aret. & reſpondet ad dicta duo iura in quibus ſe fundat Aret. Poſtea tamen pro opinione Aret. allegat text. in cap. Accedens. de purg. cano. & reſpondet ad cap. Qualiter & quando. el 2. qui text. allegatur contra Aret. & tandem dicit concludendo quòd hoc eſt in facultate ſuperioris. Aduerte præterea vltra eos, quòd licet ſit orta à maliuolis ſi eſt ſcandaloſa, & poteſt ſedari per purgationem, tunc indicenda eſt purgatio. ita concludit Abb. ſic intelligendo glo. ibi, in cap. Qualiter & quando. el 2. de accuſa. in penult. col. Quando verò quis eſſet ſuſpectus ſoli epiſcopo vel alteri ſuperiori ſuo, & ſuſpitio eſt probabilis, poterit indici purgatio: & idem eſt, ſi eſt ſuſpectus alijs, & ſuſpitio eſt probabilis & tanta, vt inducat ſcandalum, vt per Abb. ibi. An autem poſſit quis accuſari de eodem crimine de quo fuit purgatus, vide Hoſtien. vbi ſuprà. §. An purgatus ſingularius per Abb. in capit. ex tuarum. in fin. de purga. cano. vbi facit notabil. diſtinctio. capiendo

veriores opiniones. Item nota in iſto propoſito quòd vbi aliquis eſt diffamatus de delicto propter aliquos actus extrinſecos, ꝙ tali non indicitur purgatio canonica, ſed monetur vt ab aliis actibus deſiſtat, quando pro diffamato eſt aliqua pręſumptio ꝙ non verſatur in delicto propter fœdus naturale: probat iſtam concluſionem tex. in c. quorundam 34. diſt. quem ibi ad hoc notat Prępo. ad limitationem tex. in c. presbyter. 2. quæſt. 5. & c. Si malæ famę. In iſta tamen materia infamię ſummè debent aduertere Iudices: nam infamia ſępe fallax eſt, ut inquit Pannor. in. c. Cum ſuper. in fi. de confeſ. Cùm iuxta ſententiam diui Bernardi in epiſtola de perfectione vitę, ſępe fallitur humana ſuſpitio. Accidit namq. ſępiſſimè ꝙ temerarij quidam homines, ac ab omni pietate & religione Chriſtiana alieni, ex leuibus coniecturis ſeu ſignis grauia quidem & enormia ſcelera ſuſpicari, ac aſſeuerare audent, in magnum ſuarum animarum, ac alieni honoris & famę diſpendium. Eſt præterea aliud ſceleratiſſimorum hominum genus, quorum (ad virtutis exterminium) Sathan ipſe vtitur miniſterio, qui virtuti inuident ac inſidiantur, quando in claris viris illam intuentur, & quaſi eius ſplendore excęcati, dum ſuis noctuarum oculis mederi deberent, virtutis lucem potius obnubilant falſorum criminum puluerem ac nebulam ſpargendo, dùmque bonorum hominum ſplendorem obtenebrant, illos ſuæ verę ac apertæ nequitiæ quaſi iam pares feciſſe lætantur. Vulgus autem reliquum ignobile, rumorum auditor lubens, ac ſuſcitator & conſeruator ſtrenuus, non modò ſimilia credit, ſed multiplicat: vnde ſæpius quos imitari deberet ac venerari, nedum

con-

contemnit,ſed perſequitur,ipſiq. inſenſati vitam illorum exiſtimant inſaniam,& finem illorum ſine honore.Hac igitur dæmonum & prauorum hominum intellecta verſutia(quam ſæpius experiri contingit) curare debent ſemper prudentes iudices,vt de prauatæ alicuius (in reliquis maximè rebus probi viri) famæ originem quærant, ac inueſtigent:ne veluti infelix ille præfectus Pilatus, populi clamoribus permoti innocentem virum carceribus affligant,aut pœnis afficiāt. Si enim innocentis viri ſanguis a priuato homine ne quodammodo prouocato effuſus clamare ſolet ad Deum,quid non etiam innocentis hominis honor(ipſo ſanguine precioſior)contra incautum & temerariū iudicem,qui poteſtate diuina abutens, quos tueri debebat,viros innocuos lædit,omnibus horis proclamabit.Vnum inſuper non omittendum eſt in propoſito; quòd licet iudex quando ex officio procedit,& crimē non probatur,ſi infamia remanet poſſit indicere purgationem, hoc tamen non tenetur facere ad petitionē promotoris inquiſitionis. ita notat Prępo. in capitul. De accuſatione.2.quęſt.8.colum.39.verſic. Sexta differentia. quod ego intelligerem in promotore qui ſe obtulit ſponte, non verò in promotore dato ab ipſo iudice,qualis eſt fundator huius noſtræ denunciationis: & hęc differentia probatur optimè ex his quæ ſuprà dixi in parte pro motor ſeu fiſcalis.

In qua ſi defecerint vti conuictos puniri.
Cap. CXLI.

VT autem curæ ſit clericis prouidere bona coram Deo & hominibus, & habere bonum teſtimonium ab his qui foris ſunt, ſtatuerunt canonica iura hac lege indicendam purgationem, ꝙ ſi quis in illa defecerit, puniatur vt conuictus: vt probatur in c. De hoc de ſimon. quod intellige ſecundùm modum agendi qui præceſſit, probat text. & ibi notat Abb. in 3. nota. in cap. Accedens. de accuſ. cuius bonam diſtinctionem vide ad intellectum huius concluſionis, licet ſic deficiens dicatur interpretatiuè nō verè & conuictus, vt eſt glo. notabilis in cap. Inter ſollicitudines. de purgat. cano. Nota inſuper in hoc propoſito quòd ſi infamatus non poteſt habere compurgatores, quia teſtes non confidunt de eo, ſeu quia fides non in alijs de eo, quòd tunc habetur pro conuicto & deficiente in purgatione notat Abb. referendo Hoſtien. in dict. cap. Inter. quaſi in fin. de purg. cano. Et adde alium ſingularem caſum, in quo quis habetur pro conuicto, propter non præſtitam purgationem, videlicet quando aliquis abſens eſt infamatus de crimine, vel vehementer ſuſpectus, & citatur peremptorio præfixo ad ſe purgandum: quia ſi non præſtiterit purgationem intra illum terminum, habetur pro conuicto, notat Abba. in cap. Cum P. verſic. & ex hoc. de purga. cano. Rationem autem quare deficiens in purgatione puniatur vt conuictus, colligit Abb. ex gloſſ. ibi in cap. Inſinuatum. de ſimon. quam etiam allegat ad id in

dict.

dict.cap. Accedens. de accuſ. in col.2. videlicet quòd præſumptio probabilis orta ex infamia tranſit in violentam, cùm reus deficit in ſe purgando, & violenta ſufficit ad condemnationem, vt in cap. Afferte. de præ ſumptio. & in l.Indicia.de rei vend.C. Sed ſalua tanti patris pace, hæc ratio non videtur bona: quia violenta præſumptio non ſufficit ad imponendam pœnam ordinariam delicti: nec hoc probant iura per eum adducta. Vnde crederem quòd ratio vera eſt, quia conditores canonum voluerunt hunc rigorem ſeruare, vt clerici non minus ſtuderent in vitanda infamia, & ſuſpitione vehementi, quàm culpa propter ſalutem Chriſtiani populi, qui nimis inficitur ex pernicioſo exemplo à clericis habito, conſiderantes quòd cùm pœna ordinaria canonis contra conuictum legitima probatione non ſit pena mortis vel mutilationis mem bri, nõ erat tanti rigoris clericum deficientem in purgatione haberi pro conuicto, & æquali pœna puniri. Ex qua ratione pro vera recepta, crederem vnum ſingulare & non paruipendendum poſſe inferri, ꝙ in delictis quibus clericus venit degradandus, & curiæ ſeculari tradendus, ſi Iudex ſecularis videat clericum fuiſſe degradatum, & ſibi traditum propter defectum in purgatione, ꝙ non poteſt eum punire pœna ordinaria, qua laicus conuictus de illo delicto puniretur, cùm ſit verum ꝙ ſibi traditur non verè, ſed interpretatiuè conuictus de delicto, & non liceat iure ciuili vel rҽgio aliquem pœna ordinaria punire, niſi claris probationibus ſeu confeſſione propria conuincatur, niſi in caſu hæreſis, in quo non licet Iudici ſeculari examinare proceſſum inquiſitorum, vt in c. Vt inquiſitio-

ſitionis. in §. prohibemus. de hæreti. in 6. & ibi per Doct. & in cap. 1. de offic. ordin. reprobata opinione Bar.in l.Diuus.ff.de cuſto.reo.vbi contrarium tenuit: licet legiſtæ communiter teneant ſuam opinionem,vt teſtatur Imol.in cap. 1. de offic.ordin.& refert Præpo. in cap. Statuimus. 11.quæſt. 1. quam etiam opinionē Bart.nititur defendere Barb.in d.cap. 1 in col. 17. non pertinaciter, ſed ſubijciendo ſe eccleſiæ. Et licet poſſit aliquis dicere quòd etiam hoc procederet in crimine hæreſis,ex ratione,quia licet iudici ſeculari non liceat examinare proceſſum inquiſitorum, quia non poteſt cognoſcere, an traditus ſuæ curiæ commiſerit vel non crimen hæreſis, non tamen negatur ſibi quin inſpiciat tenorem ſententiæ inquiſitorum: & ſi conſtat ex ea quòd aliquis ſibi traditur non verè conuictus, ſed interpretatiuè, quia deficit in purgatione, temperet mortis pœnam: cùm nulla lex ciuilis nec regia dicat ꝙ deficiens in ea puniatur pœna mortis, tanquam hæreticus: nec videatur ſequi neceſſariò, relaxatur ab inquiſitoribus, ergo damnandus eſt pœna ignis per ſecularem iudicem: cùm vtrique iudices tam inquiſitores quàm ſeculares debeant iura ſui fori attendere & illa ſeruare. Sed hoc argumentum facilè ſoluitur ex communi ſtylo inquiſitorum, qui, vt intellexi, talis eſt quòd ex tenore ſententiæ ſuæ colligi non poteſt, ꝙ aliquis damnatur eo quòd in purgatione defecerit: quia ſententia fertur contra deficientem, ſicut contra conuictum, & ſolùm remanet in actis proceſſus qualiter in purgatione defecerit, quem cùm videre non poſſit ſecularis Iudex, meritò excipi debet materia hæreſis ab hac mea noua inueſtigatione, quam in

alijs

aliјs criminibus veram exiſtimo. Hodie tamen ſicut rarò indicitur ab eccleſiaſticis iudicibus purgatio canonica, ſic rarò accidit q̀ iuxta rigorem canonicum deficiens, vt conuictus damnetur. At quòd iudices temporibus iſtis rariſſimè purgationē indicent, quàm uis partim hoc referri poſſit ad eorum tepiditatem (quibus minima cura eſt purgare clericos ab infamiјs & ſuſpitionibus vehementibus, & ſatagere vt Chriſti bonus odor ſint) non nihil tamen prudentis conſiderationis habere videtur, ſi perpendũt facilitatem quā vulgus hodie infamiam ſuſcitat & ſuſtinet: & quàm difficilè hodiernis temporibus compurgatores inueniantur, hac vt exiſtimo ratione: quia ſi nominati ad alios compurgandum peccatores & fragiles ſunt, faci liter credunt infamatos commiſiſſe crimina quorum inculpantur eadem fragilitate qua ipſi ſolent in aliā vel ſimilia labi crimina. Si verò probi viri ſunt, cùm videant corruptionem morum huius tempeſtatis niſi bene notam habeant vitam purgandi clerici, compurgatorum onus refugiunt. Vndè ne antiquus ille & pius patrum zelus omnino pereat, aut ſi his temporibus ſeruetur ad vnguem, innocentes lædat, conſulerem omnibus prælatis, ac eorum vicariјs, quòd ſynodali conſtitutione, ſiue publicis edictis moneant clericos ſuæ diœceſis, vt non ſolùm puritatis curæ vacarent: ſed inquantum vires ſufficiant, infamiæ aut ſuſpitioni vehementi anſam non præberent, ſcituri pro certo q̀ poſt monitionis tempora, in omnibus de nouo emergentibus caſibus iuris ordo, & rigor ſeruari debebit: poſt quam monitionem à iuris diſpoſitione nõ debent iudices recedere, dum tamen ſemper adſit

Epi-

Epicheia virtus, qua qualitatem perſonæ purgandæ, & ſcandali, aut ſuſpitionis, & defectus in purgatione, & alia conſiderantes, rigorem antiquorum canonum temperent.

Si verò capi non potuerint abſentes, eos pœnis damnari condignis. Cap. CXLII.

QVando clericus delinquens eſt abſcens, & remiſſio de eo petita per Iudicem diœceſis vbi eſt, non fit, vel aliàs latet, tunc videtur ꝙ poſitis edictis in eccleſia cathedrali, aut ſuæ parochiæ, vel beneficij, cum aſſignatione competenti termini ad comparendum procedi poſſit ad ferendam ſententiam diffinitiuam, ſi conſtat de delicto per eum commiſſo. Quod probatur ex his quæ notat Io. Andr. in cap. Degradatio. de pœnis. vbi ſcripſit ꝙ contra clericum abſentem contumaciter poteſt ferri ſententia verbalis depoſitionis, qui allegat c. Veritatis. de do. & contu. & quæ ibi notantur. & 3, quæſt. 9. in ſumma quod ibi refert Domini. in princ. qui dicit bene notandum ex dictis per eundem Ioan. Andr. ꝙ in cauſa degradationis actualis non poſſet procedi in abſentem, etiam procuratore præſente, per regulam de qua in cap. Veniens. de accuſa. ꝙ vbi pœna non poteſt imponi abſenti, non poteſt procedi per procuratorem. facit etiam ad probandum ꝙ contra abſentem clericum poſſit procedi, quod expreſſè voluit Ioan. Lupus doctor Hiſpanus in tract. de liber. eccle. in 9. quæſt. vbi tradit ꝙ in quocunque delicto propter quod clericus degradari meruiſſet ſi abſens citatur, & non comparet, condemnatur

in abſentia, ſi teſtibus conuincitur; & datur facultas ab eccleſiaſtico iudice ſeculari capiendi eum, & ſecundum ſuas leges iudicandi, ita quòd ſola ſententia ſine alia actuali degradatione, talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc vt non gaudeat priuilegio clericali, allegat ad hoc text. in cap. Cum non ab homine. de iudic. quem bene inducit, & dicit quòd eſt neceſſe quòd intelligamus dictum text. in caſu abſentiæ, & hanç degradationem vocat ipſe fictam à iure & ab homine. Aduerte tamen quòd huic ſententiæ multùm refragatur doctrina Inno. in c.qualiter. el 2. de accuſa. in col.penult. verſic. Item ad prędictas, vbi poſtquàm refert aliquas pœnas canonicas, dicit quòd ad prędictas pœnas pręterquàm ad depoſitionem proceditur contra abſentem etiam contumacem, ſed ad depoſitionem & alias pœnas quę ſunt vſque ad relegationem non proceditur contra abſentem, allegat l.Abſentem.ff.de pœnis.& text.in c.Decernimus. 3.quęſt.9.poteſt etiam dari alius ſingulariſſimus modus conuincendi clericum abſentem de crimine lite non conteſtata, ſecundum Abb. in cap.Cum P.in fin. de purga. cano. videlicet quòd ſi eſt infamatus vel vehementer ſuſpectus de crimine, citetur peremptorio pręfixo ad ſe purgandum intra illum terminum, non autem ad comparendum tantùm, & tunc ſi non pręſtiterit purgationem intra terminum pręfixum habebitur pro conuicto, quod dicit perpetuò menti tenendum: quia limitat text. in capitul. Veritatis. de do. & contum. & quòd eſt modus non exquiſitus de iure ciuili. Datur pręterea alius modus conuincendi abſentem clericum, per eundem Abb. ibi, videli-

videlicet quòd contumax excommunicetur, & ſi ſtete rit in excommunicatione per annum, tunc habetur pro conuicto ſuper illo crimine, & poteſt puniri, ac ſi verè fuiſſet conuictus, vt in cap. Rurſus. & in cap. qui cunque. 11 quæſt. 3 quæ ſic debent intelligi, vt pleniſſimè tangit in cap. 1. de iud. Vnum tamen crederem in iſta materia, iudicem eccleſiaſticum non poſſe imitari legem & ſtylum huius regni, dum diſponitur, & practicatur quòd ſtántibus indijs contra reum abſentem ſufficientibus ad torturam poteſt Iudex eum damnare de delicto: hoc enim ad clericorum perſonas nō liceret extendere, cùm lex regia hoc diſponens eos nō comprehendat, nec imitatione digna ſit. Quis enim iuſtum decernat ſolis indicijs probatis damnari quemquam vti reum criminis, etiam ſi executioni non ſit demandanda ſententia? Id namque ſolùm iuſtè pronunciari videtur, quod iuſtè poteſt executioni mandari.

Pro quibus omnibus ac in neceſſarijs eorum veſtrum imploro officium. Cap. CXLIII.

SI enim officium Iudicis ampliſſimum eſt, multaq; operari poteſt in omnibus indicijs, quantò magis vires habebit in his criminalibus cauſis à ſuis officialibus motis, quos in eius locum ſuccedere ſuperius declarauimus? meritò ergo in ſimili denunciatione quicunque promotor ſeu fiſcalis iudicis officium implorare debebit, exuberat enim plurimum in his cauſis: poteſt namque iudex ex officio ſuo in qualibet cauſa criminali etiam poſt aperturam teſtium, teſtes

de

de nouo recipere, etiam ad offenſam rei: vt not.Bart. in l.1.§.Si publico.in col.5.ff.ad l.Iul.de adult. verſic. Vlterius quæro.quem refert Præpo. in cap.de accuſatione.2.quæſt.8.in col.49.verſic.quarta differentia.& notat Maria.in cap.fraternitatis.de teſti.col.35.verſic. Trigeſimustertius. ex quo ſequi poſſet notabilis effectus, quòd licet ipſe fiſcalis in dilationibus ſibi datis non probauiſſet delictum, facta etiam publicatione teſtium: ſi Iudex repererit teſtes contra reum, poterit eos examinare, prius tamen citato reo ad videndum illos iurare debebit etiam ſibi dari poſtea atteſtationum copia, & noua dilatio ad opponendum contra illas. Aduerte tamen ne in hoc decipiaris: quia illa doctrina Barto.declaratur notabiliter per Sal.in l.fin. in fin.C. de quæſtionibus videlicet quòd tunc poſſint teſtes recipi ad offenſam poſt publicationem, quando illa receptio fieret ſuper nouo capitulo,non autem ſuper antiquo: cuius ſententiam ſequitur Felin. in cap. Cum clamor.fin.colum. de teſtibus. poſt Aret.in cap. fraternitatis.in 8. charta eod.tit. ex quo videtur multùm reſtricta dicta concluſio Barto.quod etiam ſequitur Hippoly.in l.1.§. Si quis vltro.ff.de quæſtio.& dicit eſſe menti tenendum. Item etiam aduerte quòd ex officio ſuo Iudex poterit in his cauſis habere rationem damnorum, & partis læſæ, per ea quæ notat Præpo.in cap.libellorum. in ſecunda colum.2.q.8.vbi referendo plures doctores in varijs locis concludit ꝙ communiter firmatur per eos ibi, ꝙ ſiue iudex procedat per accuſationem, ſiue per inquiſitionem poterit habere rationem damnorum & intereſſe partis læſæ:laudabiliter ergo & iuſtè facit iudex eccleſiaſticus,

cui magis incumbit exonerare conſcientias ſuorum clericorum, ſi conſtito de damno partis per proceſſum, reum clericum cogat ad ſatisfaciendum, etiam illa non petente; præmaximè quia ſæpiſſimè læſi & offenſi à clericis; non audent eos accuſare coram ſuis iudicibus, tum quia deſperant non poſſe iuſtitiam ſibi plenè ſatisfacientem conſequi, propter leuitatem pœnarum quas inferunt eccleſiaſtici iudices, tum propter tardam expeditionem negotiorum in curijs eccleſiaſticis, & ſumptus qui in illis proſequendis fiunt, maximè in Romana curia, tum etiam ob illatas ſibi minas ab eiſdem clericis facinoroſis, aut ſuis famulis vel amicis. Vnde meritoriè, & magna cum vtilitate Reipublicæ faciunt eccleſiaſtici iudices, qui ex officio deſcendunt ad ſatisfactionem partium læſarum à clericis, etiam illis non inſtantibus. Sed ſicut annotauimus, ea quæ contra reos poteſt iudex ex officio facere, iuſtum eſt vt eorum quæ in ſuum fauorem poteſt non obliuiſcamur. Et primo ad eorum defenſam poterit recipere teſtes publicatis atteſtationibus, vt notat etiam Bartl. in d. §. Si publico. Quod dicit Hippoly. in d. §. Si quis vltro. poſſe fieri etiam ſuper eiſdem capitulis: & allegat Sal. vbi ſuprà licet ipſe hoc non dicat, ſed ſolùm quòd ad defenſam quocunque tempore ante ſententiam produci poſſunt teſtes, allegando text. in l. Vnius. §. Cogniturum. ff. de quæſt. ex quo ibi hoc notat Bart. Secundò poteſt Iudex minuere pœnam etiam ſi non ſit imploratum eius officium, vt not. Barto. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infa. col. 3. verſic. quæro vtrum, per l. Si non defendatur. ff. de pœnis. & per l. 1. in fin. ff. de quæſtio.

Tertiò

Tertiò quòd iudex inquirit veritatem pro abſente ſi poteſt ſuo officio, vt not. Bart. in l. Seruum. §. Publicæ. 2. col. ff. de procur. latius in l. 4. §. hoc autem iudicium. in col. 4. ff. de damn. infe. vbi dicit ꝙ quando reus eſt abſens in delictis in quibus imponitur pœna vſque ad relegationem (quia tunc poteſt procedi contra abſentem vſque ad diffinitiuā ſententiam) poteſt iudex pro abſente probationes inducere. Quartò Iudex ex officio poteſt repellere accuſatorem criminoſum, & qui aliàs non eſt legitimus. Notat Inno. in cap. Nulli. de accuſa. quod procedit etiam ſi accuſatus velit illum admitti, vt notat Archid. in cap. Quærendum. 2. quæſtio. 7.

Ac expenſas proteſtor & peto. *Cap.* CXLIIII.

QVamuis epiſcoporum reditus pro ſubſtentandis oneribus eccleſiæ ſuæ aſſignati cenſeantur, inter quæ non minimum reputandum eſt, vt diœceſim ſuam malis purgent hominibus, & clericos facinoroſos emendent: non tamen iniuſtum reputo ꝙ damnatus reus, ſi bona habeat, expenſas ſoluat promotori ſeu fiſcali, vt vulgus appellat. Cùm etiam in criminalibus victus victori condemnari debeat in expenſis, vt probat text. ſecundum vnam lecturam in l. fi. C. de fruct. & lit. expen. voluit gloſſ. in cap. finem litibus. de dol. & contu. Bart. in l. 1. in princ. ff. ad Turpil. & in l. Si poſtulauerit. in princ. & in §. fi. ff. de adult. Abb. poſt alios in d. cap. finem litibus. Canoniſt. in cap. Calumniam. de pœn. & hæc eſt cōmunior opinio ſecundum Hippolytum in l. patre vel marito. ff. de queſt. in col. 3.

in ſi.licet Fel.in cap. Accedens. in col.penult.de accuſ. quem ipſe non refert propter varietatem opinionum huius articuli ſe remittat ad alios doctο. Hoc tamen adhibito moderamine, vt illę ſolùm ſoluantur, quas verè expendiſſe conſtiterit in ſubſtituendis procuratoribus loco ſui, in euocandis teſtibus, & miniſtrandis illis pro itinere ſumptibus, ac in ſolutione tabellionum, & ſimilium rerum, in quibus certum erit eũ aliquid conſumpſiſſe. Pro ſoluendo autem ſalario quod illi epiſcopus aſſignauerit, aut ſuo aduocato, ſeu ſatisfactione notariorum curiæ epiſcopalis, qui ex more gratis debent ac ſolent facere omnia quę promotoris concernunt officium: & ſi bona damnatorum ſuppetant, poſſe eos damnari in aliquo (meliori iudicio ſaluo) non crederem, cùm ad ſalaria ipſiùs & aduocati teneatur epiſcopus, & ad alia gratis facienda ſui videantur obnoxij notarij. Quamuis non iudicarem indecens q̃ epiſcopus ex communi burſa pœnarum camerę poſſet prædicta ſalaria ſoluere, & ipſis notarijs (ſi laboris magnitudo exegerit) aliquid pręſtare, dum tamen ex hoc non detur occaſio promotori vexandi reos, notarijsque longos deſcribendi proceſſus ſine vlla neceſſitate. Hortor autem ſub obteſtatione extremi iudicij pręſules omnes, vt officialibus ſuis ad inſequendos malefactores ſumptus neceſſarios pręſtent, ne ob eorum defectum in Romana & metrępolitanis curijs proſecutio criminalium litium deſeratur, ex quo malefactores inſolentiores reddantur, ſolaſque ab ipſis appellatione interpoſita, ac obtenta inhibitione per diœceſim ſicuti cęteri probi & innocui homines liberè diſcurrãt videntibus ſuperioribus

& con-

& contemptis. Quod nempe audacius & liberius faciunt delinquentes, quando perpendunt tantam eſſe ſuorum ſuperiorum auaritiam, ꝙ appellantes ab eis ſolent negligere, ne quicquam ſibi ex hoc ſumptus accreſcat. Debent prꝗterea aduertere iudices, ꝙ ſi promotor calumnioſam inſtituerit accuſationem, in expenſis damnari debet, vt cauetur in deciſione Capelꝗ Tholoſanæ, in quꝗſt. 6. vbi etiam videnda eſt bona additio Stephani, quꝗ dicit, ꝙ quando accuſauit nulla infamia, vel indicijs prꝗcedentibus, dicitur iniuſtè accuſaſſe, & meritò quidem in expenſis damnandus eſt tunc. Nam qui poſitus eſt vt ſua diligentia ſceleratos clericos inſequatur (vt boni manifeſti fiant & ab alijs diſcernantur) non debet inſontes & bonos clericos infamare neque vexare.

LAVS DEO.

Finit excellens opus, cuius inſcriptio eſt, Practica Criminalis Canonica eruditiſſimi viri D. Ioannis Bernardi Diaz à Luco Hiſpani, Decretorum Doctoris celeberrimi.

INDEX

OMNIVM CAPITVLORVM In hoc volumine contentorum, alphabetico ordine deſcriptus.

AB eccleſiis ad quas confugerunt extrahi. cap. cxv. pagina 245
Ab ingreſſu eccleſiæ interdici.c.cxxi. 267
A collatione ordinum ſuſpenſo.cap.xxvi. 58
Adulterii.cap.lxxix. 164
Aliquoties inſuper celebrãdo corpus & ſanguinẽ Dñi nõ percipiebãt.cap.xxxviii. 71
Aleatores. cap.lxiiii. 118
Aliquo lapſo temporis non obſtantę. cap.c.xxxix. 321
A manifeſtis vſurariis oblationes recipientes, eoſq. eccleſiaſticæ ſepulturę trãdentes. cap.lxxxiii. 174
Apoſtatæ. cap. ciiii. 220
Arbitrariis puniri. capitulo cxxxviii. 319
BEneficia plura poſſident. cap.xlii. 74
Benefic.priuari.c.cxxiii. 271
Beneficia.c.x. 35
Bigami.c.xvi. 42
Blaſphemi.c.ciii. 215
Bona eccleſię dilapidantes. c.lxv. 122
Bonorum publicatione puniri. c.cxxiiii. 277
CApi.c.cxiiii. 243
Calumniatores.c.lix. 102
Clandeſtinis nuptiis intereſſentes. c.lxvii. 129
Carnificum ſeu macellariorũ, aut tabernariorum officiũ publicè & perſonaliter exercentes c.lxiii. 115
Canonicis vel ſynodalibus. c.cxxxvi. 315
Coluberius & Serpelio. capit. viii. 30
Concubinarii. c.lxxiii. 138
Coram vobis domino N. capit. ii. 17
Comam nutrientes ſiue relaxantes. c lxx. 134
Commendatumq. ſibi infirmum baptizare noluerunt. c.xli. 73
Contra eccleſias à quibus beneficia obtinent, aduocati vel procuratores extiterũt. cap. lvii. 99
Conſulentesq. aruſpices, incãtatores, ariolos, augures, ſortilegos, ac eos qui artẽ magicam profitentur. c ci. 211
Conſpiratores.c.cix. 232
Confeſſionibus propriis. cap. cxix. 261
Corporalibus.c.cxxxv. 312
Con-

Conſuetudinariis. c. cxxxvii. 318

Cum laici eſſent, ſine ordinibus miniſtrare ac celebrare ſunt auſi. cap.xii. 37

Cum parochiales eccleſias habeant intra annũ non fuerunt promoti.c.xlviii. 86

Data incorrigibilitate. c. cxxxi. 302

Denunciatio.cap.i. 13

Denuntio.cap.vi. 24

Deponi. c.cxxvii. 294

Degradari.c.cxxxii. 305

Deficiẽte vero legitima probatione ob vulgatam infamiã graue ſcandalum, vehementem ſuſpitionem ex teſtiũ dictis obortam purgationẽ indici. c.cxl. 323

Duellum aliis ſponte offerentes, ſeu oblatum ſuſpicientes. c xciii. 202

Ebrii. cap.lxxi. 135

Eccleſiaſticos viros vt ſua reſignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant capientes. c.xcvii. 107

Ego N. presbyter.c.liii. 22

Eos citari perſonaliter. cap. cxiii. 242

Euchariſtiamq. ob ebrietatem ac voracitatem euomuerũt. cap.xxxvi. 70

Excommunicato.c.xxiiii. 57

Exigentibus culpis. cap. cxxx. 302

Expenſas proteſtor & peto, c.cxliiii. 337

Excommunicati. c.xiii. 39

Extra tempora,& ante ætatem legitimam,& ab alieno epiſcopo. cap.xxii. 51

Falſi teſtimonii rei. capit. lxxxvii. 185

Falſarii.c.cviii. 229

Fornicarii. c.lxxii. 137

Furtiue. c.xxi. 51

Fures.c.lxxxiiii. 175

Grauia & plura perpetrarunt facinora.c.xi. 36

Habita informatione ſummaria.c.cxii. 239

Hȩretico. c.xxv. 58

Hæretici. c.cvi. 223

Hȩreticis, receptatoribꝰ defenſoribus & fautoribus eorũ eccleſiaſtica adhibentes ſacramenta, ac eos Chriſtianȩ ſepulturȩ tradentes, & eorũ eleemoſynas ac oblationes recipientes. c.cvii. 228

Homicidæ.c.lxxxviii. 186

Huius diœceſis originarii. c.viii. 31

Illegitimi. c.xiiii. 39

Illiterati.c.xviii. 44

In ea domicilium habentes. cap.ix. 33

In cuſtodia Euchariſtiæ deſides.cap.xl. 73

Incendiarii.c.xcviii. 107

In nullo beneficiorum reſident. c.xlvii. 85

Inſtituti hæredes de reſtituendo hȩreditatem incapaci tacitam fidem dederunt. cap. lviii. 100

Inceſtus.c.lxxviii. 162

Incarcerari. c.cxvi. 247

In die ſæpius. cap. xxx. 62
In priuatis locis ſine epiſcopi licentia celebrarunt, capitul. xxxiiii. 65
In perpetuum carcerem damnari. cap. cxxix. 298
In exilium mitti.c cxxvi. 293
In arctum monaſterium detrudi. cap. cxxviii. 296
In pluribus eorũ intruſi ſunt cap. xliiii. 82
In qua ſi defecerint vti cõuictos puniri. cap. cxli. 328
Ioculatores, goliardi, ſeu buffones. cap. lxii. 113
Iuramento præmiſſis interrogari.cap.cxviii. 259
LEges & phyſicã audientes. cap. liiii. 94
Læſæ maieſtatis rei.c.cx. 234
Literas ad alios directas aperientes, & aduerſariis oſtendentes. cap. xcvi. 206
MAtrimoniũ de facto cõtrahentes.c.lxxiiii. 144
Maledici.cap.lx. 105
Miſsàmque pro requie defunctorum promulgatam, pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerẽt periculum. c. xxxv. 69
Monialibus.cap. lxxv. 150
Miniſtri laicorum, ac in rebus eorũ procuratores exiſtentes. cap. lii. 91
NAues ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes.cap. xciiii. 203
Nefandi criminis rei. c. lxxx. 169
Negotiatores ac alienę rei cõductores.c.l. 89
Non ieiuni.c.xxix. 60
Nuptias ſecundas benedicentes.c.lxviii. 131
OB negligentiam ipſorũ aliquid ſanguinis ſtillauit in terra & in altari. cap.xxxvii. 71
Officium inſuper diuinum vt tenentur non recitarunt. cap. xlix. 88
Officiali ac vicario generali. cap.iii. 18
Occaſione laicę recognitionis non requiſita epiſcopi audientia, beneficia eccleſiaſtica ſibi præſumpſerunt vendicare.cap.xlvi. 84
PArricidæq. c.xc. 191
Per ſaltum.c.xx. 49
Periuri. cap.lxxxvi. 182
Peccatores qui ſibi confeſſi sũt ſignis aut verbis prodẽtes. cap.cii. 212
Per aſſaſſinos alios interfici mandantes.c.xci. 199
Pœnisve aliis pecuniariis.cap. cxxxiiii. 310
Poſt peractam pęnitentiam ſolennem. cap.xix. 47
Principum & ſecularium virorum iuſtitiarii.c.lvi. 98
Promotor ſeu fiſcalis curiæ veſtræ.cap.v. 23
Pro quibus omnibus, ac in neceſſariis eorum veſtrum imploro officium,c.cxliii. 334
Pro-

Proxenetę illicitorum contra-ctuum.c. li. 90
Publicis ſpectaculis. c. lxvi. 127
QVi epiſcopatui renuntiauerat.c.xxviii. 59
Quorum aliqua patres eorum nullo mediāte poſſederunt. c.xliii. 80
RAptorum & eccleſiarum violatorum non ſatisfacientium ſepulturis intereſſentes, eorumq. eleemoſynas recipiētes, ac de eorum rapina participantes. cap. xcix. 208
Rebaptizati.c. xv. 41
SAcrilegi.c.lxxxi. 170
Schiſmatici.c.cv. 222
Seq. de ſuis criminibus gloriantes.cap.cxl. 238
Seculari curię tradi. c.cxxxiii. 307
Serui ſine dominorum ſuorū licentia.c.xvii. 43
Simoniaco. c.xxiii. 56
Simoniaci. c.lxxxv. 179
Sine aqua & igne,vel in pane fermētato, & calice ligneo. cap.xxxi. 63
Sine orario ſeu ſtola, & aliis veſtib⁹ ſacris.c.xxxiii. 64
Si vero capi non potuerint abſentes, eos pœnis damnari condignis.c.cxlii. 332
Sortilegi. cap.c. 209
Spiritualibus filiabus ſe commiſcentes.c.lxxvi. 152
Stupri. c.lxxvii. 156
Suſpenſionis, excommunicationis,ac interdicti cenſura nodati. c.xxviii. [illegible]
Super altari non conſecrato. cap. xxxii. 63
Suſpendi. c.cxxii. 268
Super rebus aptis ad faciendum ſortilegia,& ad illum effectum vnam vel plures miſſas ſcienter celebrarūt, adhibitis nefariis precib⁹, & verbis ſuperſtitioſis. c.xxxix. 72
TAbellionatus officiū exercentes.c.liii. 93
Teſtibus conuictos. cap.cxx. 263
Torturę.c.cxvii. 250
Truncationes membrorum p ſe facientes,aut faciendas iudicantes.c.xcii. 201
VEnatores.c.lxi. 109
Venefici.c.lxxxix. 189
Verberari. c cxxv. 260
Villarum procurationes ſuſcipientes.c.lv. 95
Virgata ac partita veſte publice vtentes.c.lxix. 132
Violentiæque illatores. cap. xcv. 203
Vſurarii. c.lxxxii. 171
Viuis poſſeſſoribus eorum. cap.xlv. 82

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LEGATORIA A. PANDIMIGLIO - ROMA
1971